

داود مراد ختاري

خمسة وثمانون وثيقة عثمانية عن مأساة الايزدية

خمسة وثمانون وثيقة عثمانية

عن

مأساة الايزدية

داود مراد ختاري

❖ اسم الكتاب: خمس وثمانون وثيقة عثمانية عن مأساة الايزيدية

❖ تأليف: داود مراد ختاري

❖ التصميم والاعراج الفني: بهاء غانم الياس

❖ رقم الايداع في المكتبة البدرخانية:

❖ مطبعة: هاوار - دهوك

❖ الطبعة: الاولى

❖ عدد النسخ: ٥٠٠

❖ من سلسلة مطبوعات الهيئة العليا لمركز لالش دهوك رقم ٢٦.

الايضية والوثائق العثمانية:

يعتبر الأرشيف العثماني مصدرا أساسيا للوثائق التاريخية في أكثر من إحدى وخمسين دولة كانت في يوم من الأيام منضوية تحت الراية العثمانية، بالإضافة إلى أنه يتضمن الكثير من الوثائق التاريخية التي تهم باقي دول العالم بصورة غير مباشرة. فقد دأب العثمانيون منذ بداية تأسيس الدولة في القرن الرابع عشر الميلادي على توثيق كل ما يتعلق بشؤون الدولة الداخلية والخارجية بالإضافة إلى الحروب التي خاضتها هذه الدولة طوال حياتها التي استمرت أكثر من ستمائة عام .

الدول والمجتمعات التي لا أرشيف لها أو ليست غنية بالأرشيف بالقدر الكافي هي أشبه بمن لا ذاكرة له.

والأرشيف: كلمة يونانية الأصل وتعني الوثائق الرسمية، وتعني أيضا المكان الذي تحفظ فيه مجموعة الأوراق التابعة لمؤسسة رسمية أو خاصة .

والأرشيف العثماني الموجود حاليا بمدينة اسطنبول عاصمة الدولة العثمانية تأسس عام ١٨٤٧ من قبل الصدر الأعظم مصطفى رشيد باشا باسم "خزينة الأوراق". واكتمل بناء دائرة الأرشيف وافتتحت رسميا عام ١٨٥٠. وقد عرف العثمانيون قبل افتتاح دائرة الأرشيف أنهم كانوا يسجلون الوثائق في دفاتر معينة بهدف حماية الحقوق بصورة عامة ويحفظونها بحرص شديد كي يرجعوا إليها بسهولة عند الحاجة.

وقد تعرضت الوثائق العثمانية للضياع مرة عندما تعرضت العاصمة بروسة لهجمات تيمورلنك، ومرة عندما حدثت حرائق في العاصمة أدرنة، ولم يصلنا من وثائق تلك الفترات إلا النذر اليسير. ويقدر خبراء الأرشيف العثماني عدد الوثائق الموجودة في أقسام دار الوثائق المتعددة في كل من استنبول وانقرة بحوالي مائتين وخمسين مليون وثيقة. كما يقدرون ما يخص منها العالم العربي مباشرة بأكثر من ثمانين مليونا. وتشكل الوثائق المتعلقة بمنطقة الحجاز ونجد والخليج القسم الأكبر من الوثائق التي تخص العالم العربي. ولإعطاء فكرة مبسطة عن الكم الهائل لهذه الوثائق نقول بأن الحكومة التركية قدمت مؤخرا للسلطة الفلسطينية صوراً للوثائق المتعلقة بفلسطين خلال فترة الحكم العثماني، وبلغت عدد صفحات هذه الوثائق مائة وأربعين ألف صفحة. كما أن عدد الوثائق المتعلقة بأحداث جبل لبنان التي وقعت في أواخر النصف الأول من القرن التاسع عشر وامتدت أعواما طويلة يزيد على سبعة آلاف وثيقة..... وهكذا.

والأمر المهم في هذا الموضوع هو أن هذه الوثائق كلها كتبت باللغة العثمانية وهي مركبة من اللغات التركية والعربية والفارسية، كما أن اللغة العثمانية تعرضت للتغيير في مختلف مراحل عمر الدولة، فهناك اللغة العثمانية القديمة، والوثائق التي كتبت باللغة القديمة ترجع إلى فترة ما بين القرن الرابع عشر والقرن السابع عشر الميلادي، أما ما كتب منها باللغة العثمانية الحديثة فترجع إلى الفترات اللاحقة أي إلى القرن الثامن عشر وما بعد. ومن أهم الوثائق التي كتبت باللغة القديمة ما يتعلق منها بمنطقة الخليج، حيث أجرت الدولة في عهد السلطان سليمان القانوني إحصاء سكانيا وعقاريا وطوبوغرافيا بعد فتح تلك البلاد بأربع سنوات أي عام ١٥٣٨ من الميلاد .

وإذا أخذنا بالاعتبار عدم وجود دولة تعتمد اللغة العثمانية في الوقت الحاضر عرفنا أنه سيأتي يوم لا نجد فيه أحدا يمكنه التعامل مع هذه اللغة بشقيها القديم والحديث، وهذا يعني أن الأبواب ستغلق أمامنا ونحرم من الاطلاع على قسم مهم من تاريخنا. لذلك فإن الحاجة ماسة إلى إعداد مترجمين من هذه اللغة إلى اللغة العربية، حيث لا يتجاوز عدد المترجمين العاملين في مجال ترجمة الوثائق العثمانية إلى اللغة العربية مباشرة في الوقت الحاضر عدد أصابع اليد الواحدة، وهم في مرحلة متقدمة من أعمارهم^١.

شهدت السنوات الثلاثين الماضية، اهتماما ملحوظا بالدراسات العثمانية ليس في العراق حسب، بل في إرجاء الوطن العربي كله، وذلك لما يمثله العصر العثماني الممتد من النصف الأول من القرن السادس عشر حتى مطلع القرن العشرين، من أهمية كبيرة في فهم التكوين السياسي والاقتصادي والاجتماعي والنفسي للمجتمع العربي المعاصر.

لقد تجسد الاهتمام بالعصر العثماني في ظهور بحوث ودراسات عديدة تناولت تاريخ العرب الحديث منذ بدء التوسع العثماني في سنة ١٥١٦، حتى أواخر الحرب العالمية الأولى سنة ١٩١٨. كما عقدت ندوات ومؤتمرات علمية على صعيدي الوطن العربي والعالم، لمعالجة جوانب مختلفة من هذا التاريخ. وقد صدرت مجالات ودوريات تهتم بالدراسات العثمانية، وتأسست مراكز اضطلعت بمهمة تشجيع البحث في العصر العثماني بعهوده الثلاثة. وبرز اهتمام كبير بالوثائق العثمانية والمحلية المنتشرة في أماكن عديدة، وهي كما هو معروف، مهمة للمؤرخ الذي يروم ألقاء الضوء على بعض القضايا السياسية والاقتصادية والاجتماعية المتصلة بحياة الإنسان أبان ارتباط الوطن العربي بالدولة العثمانية^٢.

^١ كمال احمد خوجة، خبير ومترجم الوثائق العثمانية لمحة موجزة عن وثائق الأرشيف العثماني، من النت

^٢ أ.د. إبراهيم خليل العلاف، تاريخ الوطن العربي في العهد العثماني، جامعة الموصل، ١٩٨٣

إن المهتمين والمختصين بتاريخ الشعوب والأمم يعلمون جيداً أن الوثائق اليومية المدونة والمحفوظة هي من أهم مصادر التاريخ، إذ أن هذه الوثائق تكتسب أهميتها من كونها تشكل المكاتبات الرسمية وغير الرسمية المكتوبة بأيدي المسؤولين والأطراف ذوي العلاقة المباشرة بالحوادث اليومية التي لا تحمل غاية مسبقة لتضليل التاريخ .

هذا ويعتبر الأرشيف العثماني باسطنبول التابع لرئاسة الوزراء التركية، من أهم مراكز الأرشيف العالمية التي تحتوي على وثائق الدولة العثمانية التي حكمت أجزاء كبيرة من القارات الثلاثة (أوروبا، آسيا، أفريقيا) لمدة تزيد على ستمائة عام. ويكشف الأرشيف العثماني أهميته في هذا الجانب، ليس من أجل الوقوف على التاريخ والحضارة التركيين فحسب، بل لأنه يعتبر مصدراً أساسياً مهماً في فهم ودراسة الأوضاع السياسية والاقتصادية والاجتماعية والثقافية لكافة الشخصيات المقبولة في الأقاليم العربية. وتعتبر هذه الوثائق بمثابة صور تاريخية ملتقطة من زوايا مختلفة للأحداث باعتبارها تعكس وجهات نظر الجهات ذات العلاقة بالحادثة موضوع الوثيقة. وعليه، لا شك في أنها تشكل حجة ذات أهمية خاصة في تحليل مجريات الأحداث وكتابتها من جديد، في ضوء المسجلات الواردة في هذه الوثائق. وأن الأرشيف العثماني هو ليس المصدر الوحيد لوجود الوثائق العثمانية في الكرة الأرضية فنجده يعول عليه في كل شئ يتصل بصحة او عدم صحة حوادث ووقائع التاريخ ...

والحق أن الأرشيف العثماني هو أحد مصادر الوثائق العثمانية المتعددة والمنتشرة في أماكن جغرافية تساوي في وجودها اليوم عدد المناطق التي كانت تخضع للوصاية العثمانية .

فلا توجد ولاية عثمانية كانت في العهد العثماني مثل : مثل الموصل وديار بكر وغيرها ، إلا وفيها أرشيف للوثائق العثمانية المرتبطة بالحوادث التاريخية والسياسية والاقتصادية والعسكرية الداخلية والخارجية وغيرها لهذه الولايات.

توجد في الأرشيف العثماني باسطنبول وثائق عثمانية ، مصنفة برمز ورقم وتاريخ أو ما زالت إلى اليوم بدون تصنيف توثيقي رسمي، و تتعلق ببعض الحوادث والوقائع التاريخية المرتبطة في إحدى ولايات الشام أو العراق .

وهذا حاصل كثيراً . ولا سيما فيما يتعلق بالمراسلات مع الأستانة أو صدور الفرمانات الهمايونية من مقر السلطنة العثمانية

.أيضا يوجد مصدر ثالث للوثائق العثمانية وهو المكتبات الخاصة بالأسر أو الأشخاص فقد نجد شخص ما يحتفظ في بيته أو في مكتبته بالعديد من الوثائق العثمانية المرتبطة بأملأك أجداده)) ووثائق طابو وعقارات ودعاوي ووثائق مشجرات أنساب)) أو معاملاتهم زمن العهد العثماني وهذه الوثائق يتوارثها هذا الشخص عن أجداده وأبائه منذ القديم ولا تقل قيمة هذه الوثائق من حيث المصادقية بشيء عن الوثائق المحفوظة في الدور الحكومية الرسمية. وليس بالضرورة تواجد نسخة ثانية من هذا النوع من الوثائق في الدور الرسمية لحفظ الوثائق في الأيالة ذاتها . ومثال ذلك منح رجل صديق ذو شأن للدولة العثمانية من الايزدية كميززا زازا وشيخ مرزا داسني حسين بك بفرمان تكريمي مثل النيشان أو الأهداء الخاصة بشخص الوالي العثماني أو من ينوب عنه في أقالته فالشخص أي شخص هو إنسان سيزول يوماً ما . ولذلك من باب الإنصاف والحق نقول إن الإقرار بصدق الوثيقة العثمانية أو غيرها يرتبط بتصنيفها التوثيقي من حيث الرمز والتصنيف والمكان والتاريخ في مكان حفظها أياً كان . فقط.

يقول د. إبراهيم خليل العلاف: لعل من ابرز الظواهر التي ميزت حياتنا الثقافية في العراق إبان السنوات القليلة المنصرمة ، الاهتمام بالوثائق ، والتأكيد على أهمية العودة إلى (الأصول التاريخية) بأنواعها المختلفة .

وبقدر ما يتعلق الأمر بما هو متوفر من وثائق عثمانية في الموصل ، يمكن القول أن (سجلات المحكمة الشرعية) في الموصل تؤلف الجزء الأعظم من الوثائق التي تعود إلى العهد العثماني . وتتضمن هذه الوثائق معلومات جيدة عن الفئات الاجتماعية في الموصل ومناشطها المالية وعلاقاتها مع المسؤولين من جهة ، وبعضها مع البعض الآخر من جهة أخرى. وقسم من هذه السجلات مدون باللغة العربية وآخر بالتركية (الحروف العربية) . ويعتمد ذلك على شخصية القاضي وانتماء القومي . وسجلات المحكمة الشرعية في الموصل موجودة بشكل جيد وأقدم السجلات يرجع إلى سنة ١٢٢٤هـ / ١٨٠٨م وعددها يربو على المائة سجل . وتقيد بعض السجلات في معرفة أسواق ومحلات وخانات وحمامات الموصل وفيها معلومات عن طبيعة نشاط السكان الاجتماعي والاقتصادي وخاصة فيما يتعلق بالبيع والشراء والرهن والتأجير . هذا فضلاً عن أنها تضم معلومات تتعلق بدعاوى قتل ، وأخرى مرفوعة من الطوائف غير المسلمة بشأن الأماكن المقدسة ، وفي السجلات ووثائق وعقود النكاح والمواريث وتصفية الشركات وما يتصل بذلك من شؤون الأسرة

والمجتمع الموصلية إبان العهد العثماني . وهناك سجلات متخصصة بالوكالات ، وأخرى بالديون وعقود الزواج ، وتكشف سجلات عقود الزواج كثيراً من التفاصيل عن وضع المرأة ومستويات المعيشة ومقادير المهور المعجلة والمؤجلة . كما تضم بعض نصوص فرمانات السلطانية المحررة بنسخ (طبق الأصل) تخص ولاية الموصل . وفي بعض السجلات نصوص لوقفيات تعود لبعض العوائل الموصلية المعروفة . وفي السجلات تفاصيل ذات صلة بالمسائل والقضايا ذات الطابع الاستهلاكي أو لتقدير قيمة المرهونات أو العرصات وغيرها . ففي أحد السجلات معلومات عن دعوة أرباب الأصناف لتقدير (قيمة أجرة سرداب وقف) (وفي آخر ، استدعاء بعض أرباب الخبرة من البيطرة للاستفادة منهم في تقدير قيمة حيوانات معينة وفي آخر ، معلومات عن استدعاء أشخاص من بقالي الكمرك كخبراء في تحديد ملكية حيوانات مبيعة في السوق . وفي السجلات معلومات مفيدة عن تولي الأوقاف . وهناك تفاصيل عن دعوة مرفوعة حول الوقف العائد إلى جامع النبي شيت ، وكذلك معلومات عن أملاك موقوفة لأغراض تعليمية وأوقاف خيرية . وأشارت بعض السجلات إلى الرسوم المستوفاة في القضايا المرفوعة إلى المحاكم ، إضافة إلى مقدار الحصة الشرعية المفروضة على توزيع التركات ورسوم قيادية الدفتر ورسم الطابع الذي غالباً ما يستوفي ك مبلغ نقدي متناسب مع حجم المال المذكور بالدعوة . وتشكل (الوقفيات) المحلية على المؤسسات الدينية والثقافية أكثر المصادر العثمانية أهمية فيما يتعلق بدراسة عناصر الثروة الاجتماعية ونوع الاستثمارات المالية وعلاقة ذلك بفهم التركيب الاجتماعي^٣ .

وتتوفر في مكتبة أوقاف الموصل مجاميع جيدة من هذه الوقفيات التي تتعلق بالمساجد والجوامع والمدارس وخزائن الكتب والأسواق والخانات والقيصريات التي انشأت في الموصل خلال العهد العثماني وسجلات الوقفيات منظمة ومرتبطة ومفهرسة في دفتر كبير . وهناك (السالنامات) التي تعد مصدراً من مصادر دراسة تاريخ الموصل في العهد العثماني ، والسالنامات نوع مهم من أنواع الوثائق الرسمية العثمانية وهي بمثابة كتاب سنوي تصدره الولاية عن أوضاعها الجغرافية والإدارية والتاريخية والاقتصادية والاجتماعية والثقافية . ولدينا في مكتبتي المتحف الحضاري والمركزية العامة في الموصل مجاميع كاملة من السالنامات وعددها خمس سالنامات^٤ .

^٣ د . إبراهيم خليل العلاف ، واقع الوثائق العثمانية في الموصل دراسة منشورة في : جمهورية العراق ، وزارة الثقافة والإعلام ، دار الكتب والوثائق ، الكتاب والوثيقة ، الندوة العلمية الأولى لدار الكتب والوثائق ٣٠ و٣١ آذار ١٩٩٤ (بغداد ، ١٩٩٥) ص ٩٨ - ص ١١٠
^٤ المصدر نفسه

ولكن السؤال هنا: لماذا لا توجد وثائق عن الايزدية، في جميع المجالات ما ذكر أعلاه، وهل يعني حينما لا يتوفر شيئاً عن الايزدية في الأرشيفات الموصلية، أن لا نبعث عن الوثائق في البلدان والدويلات الأخرى؟.

لاشك ان كافة الوثائق في العهد العثماني لها أهمية كبيرة جداً^٥ لما تحويه من معلومات دقيقة وصحيحة وذات تنوع كثير لمختلف تخصصاتها، ولكونها ينبوع لا يجف من الحقائق التي تخص الوثائق والأرشيف العراقي في مختلف مجالات العلوم.

ويحتاج الباحثون والدارسون لهذه الوثائق الدقيقة لصحة معلوماتها في توثيق وتأكيدهم البحوث المختلفة باعتبارها وثائق تاريخية دقيقة وموثوقة، لأنها تمنح الباحثين والدارسين معلومات سليمة وموضوعية في دقتها وصحة مصداقيتها، ولأنها تعطي تفسيراً للحقائق الغامضة والمجهولة كونها مصادر بالغة الأهمية وتظهر الحلقات المفقودة للباحثين والدارسين.

والمعروف لدى كل أبناء شعبنا إن وثائقنا العراقية في العهد العثماني بصورة خاصة تعتبر أساساً صادقا لك العلوم التاريخية والاجتماعية والاقتصادية والإدارية في تلك الحقبة من التأريخ فهي كنوز ثمينة جداً^٥.

بدأت السيطرة العثمانية على مناطق الايزدية بعد معركة جالديران عام ١٥١٤م، ويقول أ.د. فاضل بيات في كتابه، ولاية شهرزور - كركوك في العهد العثماني

لم يكن في صالح العثمانيين ترك المنطقة لقمة سائغة بيد الصفويين بعد الإنجازات العسكرية التي حققوها، فقام السلطان سليم بإرسال أحد قادته وهو خسرو باشا على رأس قوة إلى المنطقة تمكنت من إلحاق الهزيمة بالقوات الصفوية في المعركة التي جرت قرب بلدة قوج حصار إلى الجنوب الغربي من ماردين (ربيع الآخر ٩٢٢هـ / أيار ١٥١٦م). وعلى إثر هذه المعركة خضعت كل المواقع المحصنة في المنطقة للعثمانيين إلا قلعة ماردين التي تحصن فيها الصفويون إلى أن فتحها القائد العثماني بيقل محمد باشا في نفس السنة. ثم واصل محمد باشا فتوحاته وسيطر على الرها ثم توجه إلى الموصل وتمكن من أخذها من أيدي الصفويين. وطبقاً لما ذكره خوجه سعد الدين فإنه بعد إلحاق محمد باشا الموصل بالحكم العثماني انضوى كل من قلاع سنجان وتلعفر وسيوره ك وبيره جك تحت الحكم العثماني. وتحقق كل ذلك بفضل الكفاءة العسكرية لبيقل محمد باشا

^٥ عبد الهادي حسين عادي، أهمية الوثائق العراقية في العهد العثماني، 4/4/2010 12:05:34 PM، في النت.

وبفضل المفاوضات التي أجراها إدريس البدليسي مع أمراء المنطقة (١٥١٧م) ٦. والارشيف العثماني يضم وثائق them ٣٩ بلدا مختلفا من بينها ١٩ بلدا في منطقة الشرق الأوسط.

اصطاح الباحثون المهتمون بدور الأرشيف والوثائق العثمانية الموجودة بتركيا على إطلاق مصطلح الأرشيف العثماني على أرشيف رئاسة الوزراء الموجود بحي السلطان أحمد في مدينة إستانبول. أما غيره من دور الأرشيف التركية فتذكر مركبة ، بإضافة المقر الذي تحفظ فيه الوثائق المتعلقة بالدولة العثمانية. مثل أرشيف طوب قابي ، الذي يقصد به الوثائق المحفوظة بمتحف طوب قابي الواقع في مدينة إستانبول؛ وأرشيف البحرية الذي يشكل قسماً من المتحف البحري الذي يضم عدداً كبيراً من الوثائق الخاصة بالبحرية العثمانية ، ويقع في مدينة إستانبول كذلك. وأرشيف الخارجية الذي يضم وثائق مهمة عن التاريخ العثماني وعلاقاته الخارجية ، وإن كانت الوثائق التي يحويها لا تصل إلى مستوى الأرشيفين السابقين من حيث كمية الوثائق. وهو أيضاً يقع في إستانبول ٧.

أما الأرشيف العثماني التابع لرئاسة مجلس الوزراء ، فهو الأرشيف العالمي الذي يتناول تاريخ الدولة العثمانية من نشأتها عام ٦٩٩هـ (١٢٩٩م) إلى انقراضها عام ١٣٤٢هـ (١٩٢٤م). ويعد ثالث أكبر أرشيف في العالم من حيث كمية الوثائق التي يضمها ، وقد تم تصنيف ٣٥ ٪ فقط من مجموع وثائقه التي تبلغ مئة وخمسين مليون وثيقة. وهذه الوثائق التي تتناول مختلف مناحي الحياة الثقافية والسياسية والاقتصادية والصحية والاجتماعية ، تعد مصدراً تاريخياً مهماً ، لا مناص للباحثين في تاريخ الدولة العثمانية من الرجوع إليه ، والاستفادة من مقتنياته.

إضافة إلى كمية الوثائق التي يحويها الأرشيف العثماني وتنوعها ، من حيث تعلقها بتاريخ البلاد التي دخلت تحت حوزتها ، فإن الاهتمام الذي يوليه إياه الباحثون من مختلف أنحاء العالم ، لدليل واضح على أهميته ، والدور المهم الذي يضطلع به في توفير المادة العلمية للحقبة التي يدرسها أولئك الباحثون.

لقد تم تصنيف وثائق الأرشيف العثماني على ثلاثة أقسام^[٤]:

^٦ أ.د. فاضل بيات ، ولاية شهرزول -كركوك في العهد العثماني، مقدمة الكتاب.

^٧ من ويكيبيديا، الموسوعة الحرة.

القسم الأول: تصنيف الدفاتر ويقصد بالدفاتر السجلات المتسلسلة التي دونت فيها القرارات المتخذة في البيروقراطية العثمانية بدائرتي الديوان والمالية، للموضوعات التي صدر بشأنها قرار. وأقدمها في الأرشيف العثماني يعود إلى عام ١٤٣٢هـ/١٨٣٥م وهي الدفاتر الخاصة بالأراضي والتملكيات.

تنقسم دفاتر الأرشيف العثماني إلى أنواع كثيرة. منها:

- **دفاتر الديوان الهمايوني:** التي تقع أيضاً على أنواع. منها: دفاتر المهمة، ودفاتر الأحكام، ودفاتر الشكاوى، ودفاتر الدول الأجنبية، ودفاتر الجماعات الأقلية من غير المسلمين، ودفاتر أذن السفن، ودفاتر النفي والقصاص، ودفاتر التحرير.. إلخ.
- **دفاتر المالية:** المعروفة بالباب الدفتري، التي تنقسم إلى ستة وثلاثين نوعاً. منها: دفاتر حسابات الأناضول، ودفاتر العساكر المنصورة، ودفاتر روزنامجه الذي كان يتولّى الحسابات اليومية والأعمال الجارية في الباب الدفتري، ودفاتر الجزية، ودفاتر حسابات الحرمين الشريفيين، ودفاتر الأوقاف، ودفاتر المعادن، ودفاتر التشريعات، ودفاتر الإنكشارية.. إلخ.
- **دفاتر الباب العالي:** التي تتفرع إلى: دفاتر دائرة الصدارة، بمختلف أنواعها، ودفاتر أوراق الباب العالي التي تحوي كثيراً من الموضوعات الخاصة بالجزيرة العربية، ودفاتر الدوائر الأخرى التابعة للباب العالي.
- **دفاتر قصر يلدز:** بقسميها: دفاتر المعروضات، ودفاتر تصنيف يلدز.
- **دفاتر النظارات (الوزارات):** والولايات والمفتشيات العامة والدوائر الحكومية الكبيرة. مثل: دفاتر نظارة الداخلية، ودفاتر نظارة الخارجية، ودفاتر نظارة الصحة، ودفاتر نظارة المعارف، ودفاتر الولايات.. إلخ، ويبلغ عدد تلك الدفاتر بمجموع أنواعها ثلاثمائة ألف دفتر.

القسم الثاني : تصانيف وثائق الأرشيف العثماني ، وهي على ستة أنواع رئيسية:

١- وثائق الديوان الهمايوني والباب الآصفي.

٢- وثائق الباب الدفتري (المالية).

٣- وثائق الباب العالي.

٤- وثائق قصر يلدز.

٥- وثائق النظارات والولايات والمفتشيات العامة والدوائر الحكومية الكبيرة.

٦- وثائق التصانيف الأخرى. وهي: تصنيف علي أميري، وتصنيف ابن الأمين، وتصنيف المعلم جودت، وتصنيف الخط الهمايوني، وتصنيف الفرمانات المذهبة، وتصنيف المعاهدات.

والتصانيف الفرعية لتلك الأنواع الرئيسية، التي تتعلق بتاريخ الجزيرة العربية هي بشكل عام: الإرادة الخصوصية، الإرادة الداخلية، الإرادة العسكرية، الإرادة - مجلس مخصوص، الإرادة - المسائل المهمة، أوراق يلدز الأساس، التصنيف الملقى للإرادات، جودت - الداخلية، الخارجية، الخطوط الهمايونية، الداخلية - الاتصالات العامة، الداخلية - سياسي، الداخلية - شفرة، الداخلية - قلم مخصوص، شورى الدولة، الصدارة - قلم المكتوبي، العينيات، غرفة الباب العالي، مجلس والا (أي المجلس العالي، وهو مجلس شورى)، المعاهدات، مقاطعة الحرمين، يلدز - خصوصي معروضات، يلدز - رسمي معروضات.. إلخ .

القسم الثالث: أوعية المعلومات الأخرى في الأرشيف العثماني. وهي: الخرائط، المخططات، البومات صور.^٨

ويُعدّ الأرشيف العثماني أهم المراجع التاريخية عن الدول إبان العهد العثماني، ومصدراً أساسياً في فهم ودراسة الأوضاع السياسية والاقتصادية والاجتماعية والثقافية لجميع الأقطار والأقاليم التي كانت واقعة ضمن حدود الدولة العثمانية.

^٨ من ويكيبيديا، الموسوعة الحرة.

يضم هذا الكتاب مجموعة نادرة من الوثائق عن الايزدية ضمن الأرشيف العثماني، تسلط الضوء على حقبة مهمة من تاريخ اضطهاد الايزدية ، حيث شهدت بعض مناطقهم ثورات واضطرابات ضد الدولة العثمانية، نتيجة الظلم الذي لحق بهم. وقد وقفت هذه الوثائق على حقيقة ما جرى في تلك الحقبة.

وتكتسب هذه الوثائق أهميتها من كونها تشكل المكاتبات والمراسلات الرسمية وغير الرسمية المكتوبة بأيدي المسؤولين الأتراك. وهي تعكس آراء وأفكار المسؤولين الأتراك ذوي اليد الطولى.

وكانت أوامر السلاطين قاسية، فمثلاً عبد الحميد الأول أصدر في ١٧٧٤/١/٢١ مرسوماً هذا نصه:

(يؤمر بتطويق و محاصرة العشائر دون لفت انتباهها حتى حلول فصل الربيع ، و طردهم من أماكن تواجدهم إلى أماكن أخرى ، و تقييد كل من يعصى هذه الأوامر بالقيود و السلاسل و هدم و حرق مساكنهم و مصادرة خيمهم على الفور)

ولم تضع الدولة العثمانية عقبات أمام رعاياها من المسيحيين والمسلمين؛ بل أتاحت لهم قدراً كبيراً من الحرية ، حتى إن تعليمات فرض القيود عليهم سهلة جداً ، ولكن في المقابل تضطهد الايزدية ، وتفرض عليهم ضرائب باهضة و حملات ابادة ، و حرق القرى بالرغم من إصدار السلطان عبد المجيد خطاً شريف كوخانة عام ١٨٣٩م ، وخط التنظيمات الخيرية عام ١٨٥٦م ، وأكد الخطان المساواة بين رعايا الدولة العثمانية بغض النظر عن انتماءاتهم الدينية.

فحينما قامت حرب القرم بين الدولة العثمانية وروسيا من ١٨٥٣ إلى ١٨٥٦م ، كانت بلاءاً على ايزدية في مناطق المسماة اليوم بكردستان تركيا ، حاولت روسيا إيجاد علاقة مع الارمن والاييزدية ، لذا تم تهجير عدد كبير من الايزدية من قراهم من قبل الأتراك.

لقد اعتمدت في هذا الكتاب على مجموعة من الوثائق غير المنشورة والتي جلبتها من تركيا، وبعض الوثائق المنشورة في الكتب والدراسات باللغات التركية وغير التركية مثل :

YEZ_D_L_K ve OSMANLI YÖNET_M_NDE, YEZ_D_LER, -
Yurdaer ABCA, Eskisehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, **YÜKSEK L_SANS TEZ**, Eskisehir

- Derleme araştırma ve desifransyon, Kerem soylu, Mesail –I muhimme –I Kurdistan in, Kurdistan in önemli meselerleb

Derleme , araştırma ve desifransyon, Redaksiyon, Sayfa düzeni ve yayına hazırlık, Azad zal, Kapak tasarımı, Eylem karabulut, Birinci basım, Kasım 2010

- Vadi yayınları ;242, Toplum dizisi ;79, Yezidilik, Tarih ve metinler, Kurtçe ve arapça nushalar.mehmet sait çakar,badım: eylül 2007, dizgi,sayfa düzeni, vady,

The yezidis and the ottoman state modern power , military - conscription, and converston polictes, 1830-1909, edip gulbasi,

- سینان هاكان، كورد و بهر خودانه كانى ۱۸۱۷ - ۱۸۶۷ له به لكه نامه كانى ئەرشيفى

ئۆسمانى دا، وەرگيیران به كر شوانى، ئەكادىمى كوردى، ههولير ۲۰۱۲.

- عبد الرقيب يوسف، حدود كوردستان الجنوبية تاريخياً وجغرافياً خلال خمسة الاف عام، ط۲، سليمانىة ۲۰۰۵

- د خليل علي مراد، الموصل وكركوك في الوثائق العثمانية، زين، سليمانىة ۲۰۰۵

- الدكتور عماد عبدالسلام رؤوف، دراسات وثائقية في تاريخ الكرد الحديث وحضارتهم،

دار الزمان، دمشق ۲۰۱۲

وكنت اعاني في ترجمة هذه الوثائق، لقلة المترجمين للغة العثمانية، وتكبدت بالكثير من البحث المتواصل، والرجاء، ودفع المبالغ، لأجد من يترجمها للغة الكردية اللاتينية، ثم لأقوم بترجمتها الى اللغة العربية، وهنا اقدم شكري وتقديري لكافة المترجمين وكل من تعاون معي للحصول على هذه الوثائق، ومنهم مصطفى علي، محمد جعفر، وآخرين.

وقد يسأل بعض القراء بان أكثر هذه الوثائق هي تعبير عن وجهة نظر السلطات العثمانية..؟

نعم، ولكن وجهة نظرهم معلومة لانهم حاربوا الايزدية من اجل تغيير دينهم بالدرجة الاولى، وثانياً للحصول على الغنائم والضرائب الباهضة، فلابد من تقديم بعض الاعذار لشن الحملات المتكررة مثل: انهم كفرة، يعبدون ابليس، قطاع الطرق، ويهربون من التجنيد للخدمة العسكرية... الخ، ولكن يتضح من الوثائق بانهم في تاريخ كذا قادوا تلك الحملة وقتلوا ودمروا تلك القرى ونهبوا ما يمتلكه الاهالي من المواشي والقمح.

وهذه الاحداث التي ارشفتها العثمانيون بعض مما ضاع ويضيع من تاريخ كان علينا وواجب حفظه، فتاريخنا كتب باقلام مستعمرينا، وكلنا نعلم بتوالي حكم العثمانيين والصفويين والعرب على مناطقنا واذا كان قد كتب لنا تاريخ وارشيف فهو بين صفحاتهم، وهنا يمكننا الاستفادة مما سوء علاقاتهم في اظهار حقيقة ظلمهم، ان التاريخ يتشوه حسب المصالح و يمكننا الاستفادة مما بقي من تاريخ في اظهار بعض الحقائق، وذلك قبل ان يتلاشى ما بقي منه.

واخيرا وليس اخرا اتمنى ان اكون قد وفقت في اصال هذه الوثائق بكل شفافية لتكون يوما بابا وطريقا لاجيالنا اللاحقة كي يسيروا في طريق اظهار الحقائق والوقائع المرتبطة بتاريخ اخفاء ويحاول اتلافه اعداء الانسانية، وها انا اقدم بين ايديكم الكريمة حلقة من سلسلة ارشيف العثمانيين متمنيا ان تنال اهتمامكم واعجابكم وتظهر للقارئ بعض الحقائق التي كانت مغلوبة او مبهمه لديه.

داود مراد ختاري

٢٠١٣/٣/١٣

وثيقة رقم (١)

إلى مسؤولي العظیم

القاطنون في منطقة سنجار والاقضية العائدة لولاية الموصل يرحلون إلى مناطق أخرى، وهذا سبب عدم دفعهم الضرائب وتقديم الخدمات للدولة، والآن نحاول إقناعهم كي يعودوا إلى مناطقهم السابقة،

ومن الناحية الثانية حول مناطق ميردين فأن عشائر (العرب البدو) يلجؤون إلى هذه المنطقة ويسببون المشاكل للعشائر القاطنين فيها، وقد هاجمهم مرات عديدة،

ومن اجل استتباب الأمن وقطع الطريق على هجماتهم، قد أشرت لسيادتكم في رسالتي السابقة باني قد خرجت من ولاية الموصل والان أنا في منطقة ضمن سلطة بدرخان بك، وضمن زيارتي ذهبت إلى قضاء تلعفر والتقيت بالأهالي واستمعت إلى مطالبهم وشكواهم، وحسب استطاعتي عالجت تلك المطالب والشكاوى، وبعدها زرت قضاء سنجار للاطلاع عن قرب على أوضاعهم.

فحول نهر سنجار تم نصب الخيام والكثير من الأهالي يسكنون في تلك الخيام، وكذلك زارني مختير قرى سنجار وقدموا لي مطالبهم وشكاويهم، وتعهدت لهم بمعالجة مشاكلهم وخاصة إرسال قوة لحماية المنطقة، وبينت لهم انه من الضروري دفع الضرائب بشكل مستمر إلى الدولة وتنفيذ الواجبات التي على عاتقهم تجاه الدولة أيضا.

وهناك نقطة مهمة أود أن أعلمكم بها وهي: توجد قريتان في سنجار وهما (بكران ومهركان) من أبناء الديانة الإيزدية وهم متعاونين مع بقية القرى الإيزدية الأخرى مع الدولة ويؤيدونها، ولكن يسببون المشاكل، فلقد تقاتلوا مع بقية القرى، وقد أنذرتهم سابقاً بعدة طرق، وطلبت منهم الكف عن أعمالهم وعدم الهجوم مرة أخرى على تلك القرى، لكن حسب المعلومات فقبل فترة من الزمن حدثت مشاجرات هم طرف فيها، والمواطنين الذين يمرون في المنطقة يتعرضون إلى هجمات القريتين.

رغم كل محاولاتنا لم يتركوا أفعالهم وبعض الأشخاص القاطنين في القرى القريبة من قرى بكران ومهركان بينوا لي بان أهالي القريتين يحاولون الهجوم علينا، لذا ارسلت وسيطا إلى وجهاء القريتين وطلبت منهم الكف عن أفعالهم، و لحد الآن قد ارسلت ثلاث رسل اليهم.

لكن الايزدية في القرية لم يستمعوا لي، لان منطقتهم قريبة من الجبل وهناك العديد من الكهوف في منطقتهم وأيضا العديد من القرى القريبة من الجبل تؤمن لهم الحماية والملاذ الآمن، إنهم لا يستمعون لي أبداً، ولحد الآن بذلت قصارى جهدي كي يحضروا عندي لنناقش الموضوع، لكن لم نصل إلى نتيجة، وهؤلاء الايزدية قد هيئوا انفسهم للعصيان ويؤكدون بانهم لن يدفعوا الضريبة باي شكل من الاشكال، ولن يتعاونوا مع الدولة.

وهم لا ينصتون لأوامرنا منذ فترة طويلة، بل ويهاجمون بقية القرى، ويمنعون المواطنين التجوال في هذه المناطق، وقد توصلنا إلى تلك النتيجة بان نبين لهم قوتنا ونرد عليهم بأفضل رد، كي لا يعودوا إلى مثل هذه الأفعال مرة أخرى، فأبي عنصر أو عامل في الدولة يهمله إرضائكم وهذا واجبنا الرئيسي،

سابقاً قد بينت لسيادتكم بان العديد من الجنود قد بينوا استعدادهم لخدمة الدولة، وقد ارسلت مجموعة من الجنود، وحينما وصل هؤلاء الجنود إلى تلك القرى، تعرضوا لإطلاق الرصاص من قبل الايزدية، لكن قواتنا ردت عليهم بكل جسارة، وأجبرتهم على ترك مواضعهم والهروب، وحسب المعلومات المتوفرة لدينا انهم غير موجودين في وان وهكار، والان هم مختبئين في كهوف جبل (سارب)، واثاء المعركة مني الطرفان بخسائر فادحة من القتلى والجرحى.

قواتنا حاربت ضد من بدأوا بالعصيان، وفي تلك الجبال المذكورة حدثت معارك ما بين قواتنا وهؤلاء الايزدية، وكانت من نتائجها مقتل (٢) اثنين من الايزدية، ونظراً لعدم ملائمة مواقع جنودنا فقد قتل (١٢) من جنودنا وجرح (١٥) آخرين، لكن بالرغم من كل ذلك استمرت قواتنا بالقتال ضدهم، وفي الليلة الثانية للمعركة تركوا مواقعهم سراً، وابتعدوا عن المنطقة إلى جهة مجهولة، وهكذا مرة أخرى استطاعت قواتنا السيطرة على كافة القرى والجبال وتوفير الأمن فيها، لكننا نعلم جيداً انهم لن يتركوا انتفاضاتهم، والان العديد من الأشخاص يختبئون في كهوف الجبال، وحينما تسنح لهم الفرصة سيقودون علينا العمليات الهجومية.

بعد هذه الحادثة أقدم مقاتلو الايزدية على حرق القرى القريبة، وقاطنو هذه القرى سكنوا الخيام بالقرب من النهر بعد أن نُهبت أموالهم وأملاكهم، من جانب آخر وصلتني معلومات أن الكثير من مقاتلي الايزدية هم من قرية بكران ويقولون بانهم لن يدفعوا الضريبة للحكومة بأي شكل من الاشكال ولن يصغوا إليها. وكما هو معلوم انهم يودون أن ينتفضوا مرة أخرى ويسببوا لنا المشاكل، بالرغم من كل محاولاتنا مع قرية بكران، فقد بعثوا بعض الأشخاص من القرية إلينا يؤكدون بانهم لن يدفعوا الضريبة قط، ومن جهة أخرى وصلتنا معلومات بان مقاتلي الايزدية

قد سكنوا في قرية بكران وهوركان، ويتهيئون للقيام بالهجوم على جنودنا، ولن يسلموا انفسهم. وقبلها أكد لي مختير قرى المنطقة انهم لا يساندون هؤلاء المقاتلين وسيتعاونون مع الحكومة، وحتى مختاري قريتي بكران وهوركان قد تعهدوا لنا بالتعاون مع الحكومة، لكن يبدو انهم لا يتقربون إلينا ولديهم بعض المحاولات خلف الستار، ويبدو أن مختير تلك القرى مع الأهالي يساعدون مقاتلي الايزدية، وهذا ليس من مصلحتنا، ويسبب أضراراً لسلطتنا في المنطقة، لهذا فقد سلحت أعداداً كبيرة من الجنود المخلصين والمثابرين وارسلتهم إلى تلك المنطقة، ما سيحدث من تغيرات وتطورات في الوضع الجديد، سأبينها لسيادتكم في تقاريري اللاحقة بشكل أوسع، وسينفذ ما هو مطلوب .

١٨٤٧/٩/٧

محمد طيار

والي الموصل

Dîkomênta jimare (1)

Ji bo berpîrsê mezin

Niştêcihên devera şingalê û qezayên ser bi wîlayeta mûsilê ve diçine deverên dî, eve dibê sebebê nedana bacê û pêşkêşkirina xizmetê ji bo dewletê, niha em bizava razîkirina wan dikin ji bo bizîvrine deverên xwe .yên berê

Û ji alyê dîyê ve li dor deverên mêrdînê, eşîretên (erebên çolê) xwe dispêrine evan deveran û arîşan ji eşîrên niştêcî ra çêdikin û gelek caran hêrî ser wan kirine. Û ji bo misogerkirina asayşê û rêkgirtin li beramberî hêrîşên wan, min ji bo cenabê we di nameya xwe ya berî evê namê da diyarkirbû ku ez ji wîlayeta mûsilê derketme û niha ez li deverê me dibin desthelata bedirxan begê deye, di nav seredana xwe da ez çûme qeza tilefer û min hevdîtin li gel xelkê wê kirye û min guhdariya daxwazî û gilyên wan kirye û li gor derfetên xwe min ev daxwazî û gilyên wan çareserkirine, piştî hingê min seredana qeza şingalê kirye ji bo ji nêzîkve .rewşê bişopînim

Li dor çemê şingalê kon hatine girêdan û gelek ji xelkê di evan konan da jiyay dikin, her weha muxtarên gundên şingalê seredana min kirine û daxwaz û gilyên xwe ji min ra pêşkêşkirine. Min jî soza çareserkirina arîşên wan daye û bi taybet jî şiyandina hêzekê ji bo parastina deverê, û min ji bo wan daye xuyanîkirin ku gelek fere ew baca xwe bidin bi rengê berdewam ji bo dewletê û bicîhkirina erkên dikevne ser millên wan .beramberî dewletê jî

Xaleka giring heye ez dixwazim we agehdarkim, ew jî: dî gund li şingalê hene (bekiran û meherkan) xelkê wan êzîdîne û ew hevkarin li gel wan gundên dî yên êzîdîyan bi dewletê ra û piştgîriya dewletê dikin, lê belê dibine egerê arîşan, rabûne bi şer kirina gundên dî, bi çendîn rêkan min ew hişyarkirine berê û min daxwaz ji wan kirye dest ji evan kiriyaran berdî û hêrîşan nekin careka dî li ser ewan gundan, lê li gor pêzanînan berî demê hindêk şer rûdane ew jî alyekin têda, ew welatyên di deverê .da derbast dibin rû bi rûy hêrîşên her dî gundan dibin

Ser bi hemî bizavên meve ewan dest ji kiriyarên xwe bernedane û hindêk kesên li gundên nêzîkî her dî gundan Bekiran û Meherkan Niştêcihin ji bo min dane xuyanîkirin ku xelkê her dî gundan bizavê dikin hêrîşê bibne ser

me, ji bo evê çendê jî min kesek şiyand ji bo rîhispiyên her dû gundan û min daxwaz ji wan kiriye dest ji kiriyarên xwe berdin. Û heta niha min sê .qasd ji bo wan rêkirine

Lê êzîdiyên her dû gundan guhdarîya min nekirine, çunkî deverên wan nêzîkî çiyane û gelek şikeft di devera wan da hene û gelek gundên nêzîkî çiya wan diparêzin û cî ji bo wan vedikin, ew guhê xwe nadine min çî caran, heta niha min gelek ked daye ji bo bêne cem min, da diyalogê li ser evî babetî bikin, lê em negehiştine çî encamekê, û evan êzîdîyan xwe amadekirine ji bo serhildanê û ew takîdê dikin ku ew bacê nadin çî rengî .ma bê û hevkarîya dewletê nakin

Û ew ji demeka dirêjve guhdariya fermanên me nakin, û hêrî gundên dî dikin, û rêka welatyan digrin, û em gehiştine evê encamê ku em hêza xwe ji bo wan diyar bikin û bersiva wan bidin bi baştirîn bersiv, ji bo nezîvirne evan kiriyaran careka dî, her endamek yan karmendekî di dewletê da .giringî didê rizamendiya we û eve erkê me yê serekîye

Berê min ji bo cenabê we diyarkirbû gelek serbazan amadeyya xwe daye diyarkirin ji bo xizmeta dewletê bikin, û min komek ji serbazan virêkir, li demê ev serbaz gehiştne evan gundan, rastî gulebarana êzîdîyan hatine, lê hêza me bi hemî mêranya xweve bersiva wan daye, û ew neçarkirine cihê xwe bihêlin û birevin, û li gorî pêzanînên berdest ew li wanê û hekarî nînin, niha ew di şikeftên çayê (sarb) da xwe veşartne, û li demê cengê .da ji her dû alyan gelek kuştî û brîndar hebûn

Hêzên me şer li djî serhildêran kirine, di ewan çayyên navbirî şer di navbera hêzên me û evan êzîdîyan da rûdaye, ji encamên şer jî kuştina (2) êzîdîyan, û çunkî cihê serbazên me ne munasib bû (12) serbaz hatine kuştin û (15) brîndarbûne, lê ser evê hemyê ra hêzên me her li ser şerkirinê berdewambûn, û di şeva dûyê da ji şerî cihê xwe bi dizîkî hêlane, û xwe ji deverê vekêşane ji bo cihekî nediyar, weha hêzên me karîne careka dî hemî gund û çiya kontrol bikin û asayê peyda kin têda, lê em baş dizanin jî ew dest ji raperîna xwe bernadin, niha jî gelek ji mirovan xwe veşartine di şikeftên çiyayî da, û demê derfeta xwe bibînin, dê rabin .bi kiriyarên hêrişkirinê li ser me

Piştî evê rûdanê çekdarên êzîdîyan rabûne bi şewtandina gundê nêzîk, xelkê gund jî keftine di konên li ser qiraxa ruybarî piştî talankirina mal û

milken wan, ji alyekî dî ve hindek pêzanîn geştişine min ku gelek ji çekdarên êzîdiyan ji gundê bekranin û dibêjin ew baca hikûmetê nadin bi çî rengî bê û guhdariya wê jî nakin. Wekî naskirye jî ew dixwazin careka dî dest bi serhildanê bikin û bibne sebebê arîşan, ser bi hemî bizavên me li gel gundê bekran, hindek mirov ji gund şiyandine û dibêjin ew bacê çî caran nadin, ji alyê dî ve hindek pêzanîn geştişne destê me ku çekdarên êzîdiyan niştecihbûne di gundên bekran û hûrkan da, xwe amade dikin ji .bo êrîşî serbazên me bikin, û xwe radestî me nakin

Û berî evê jî muxtarên gundên deverê ji bo min dûpatkîrbûn ew piştgîriya evan çekdaran nakin û dê hevkarbin li gel hikûmetê, heta bi muxtarên gundên bekran û hurkan jî sozdane hevkarbin li gel hikûmetê, lê wekî diyar dibê, ew xwe nêzîkî me nakin û hindek bizavên di pişt perdê da hene, wekî diyare muxtar li gel xelkê gundan harîkariya çekdarên êzîdiyan dikin, eve jî ne di berjewendiya medaye, û dibê sebebê zererê ji bo desthelata me li deverê da, ji bo evê çendê jî min hijimare ka mezin ji serbazên dilsoz bi çekirine û şiyandine wê deverê, çî çêbê ji guhertin û pêşketna rewşa nû, ez dê raportên xwe yên pêş da bi berifrehî ji bo cenabê we diyar bikim, ew tiştên gerek dê bicî bin

1/1/17/1/17

Muhemed teyar

Walyê mûsilê

دیکومیتتا ژماره (۱)

ژ بو به پرسى مهزن

نشته جهين دهفرا شنگالى و قهزايين سهر ب ويلايهتا مووسلى قه دچنه دهفريين دى، ئەفه دبی سەبەبی نەدانا باجی و پیشکیشکرنا خزمەتی ژ بو دهلەتی، ئەها ئەم بزاقا رازیکرنا وان دکن ژ بو بزيفرنه دهفريين خوه يين بهري

وو ژ ئالیی دووی قه ل دۆر دهفريين ميڤرينی، ئەشیرهتین (ههريين چولی) خوه دسپيرنه ئەفان دهفهران و ئاريشان ژ ئەشيرين نشتهجی را چيدکن و گهلهك جاران هيرشى سهر وان كرنه. و ژ بو مسوگهرکرنا ئاسايشی و ريکگرتن ل بهرامبهري هيرشين وان، من ژ بو جهنابی وه د نامەيا خوه يا بهري ئەفی نامی دا ديارکريوو کو ئەز ژ ويلايهتا مووسلى دهرکهتمه و ئەها ئەز ل دهفهرەکی مه دبن دهستههلاتا بهدرخان بهگی دهيه، د ناف سهرهدانا خوه دا ئەز چوومه قهزا تلهفهر و من ههفديتن ل گهلهك خهلكی وى كریه و من گوهداريا داخوازی و گليين وان كریه و ل گور دهرهتین خوه من ئەف داخوازی و گليين وان چارهسهركرنه، پشتی هنگی من سهرهدانا قهزا شنگالى كریه ژ بو ژ نيزيكفه رهوشی بشوپينم

ل دۆر چهمی شنگالى كوون هاتته گريدان و گهلهك ژ خهلكی د ئەفان كوونان دا ژيان دکن، ههر وهها موختارين گوندين شنگالى سهرهدانا من كرنه و داخواز و گليين خوه ژ من را پیشکیشکرنه. من ژى سوزا چارهسهرکرنا ئاريشين وان دايه و ب تاييهت ژى شياندنا هيزهکی ژ بو پاراستا دهفري، و من ژ بو وان دايه خويانيکرن کو گهلهك فهره ئەو باجا خوه بدن ب رهنهگی بهردهوام ژ بو دهلەتی و بجيهکرنا ئەرکين دکهفته سهر مللين وان بهرامبهري دهلەتی ژى

خالهكا گرتگ ههيه ئەز دخوازم وه ئاگهدارکم، ئەو ژى: دوو گوند ل شنگالى ههنه (بهکران و مهههرکان) خهلكی وان ئيزيدينه و ئەو ههفكارن ل گهلهك وان گوندين دى يين ئيزيديان ب دهلەتی را و پشتکيريا دهلەتی دکن، لى بهلى دبنه ئەگهري ئاريشان، رابوونه ب شهرکرنا گوندين دى، ب چهندين ريکان من ئەو هشيراركرنه بهري و من داخواز ژ وان كریه دهست ژ ئەفان كریاران بهردن و هيرشان نهکن جارهكا دى ل سهر ئەوان گوندان، لى ل گور پيزانيان بهري دهمهکی هندهك شهر روودانه ئەو ژى ئاليهکن تيدا، ئەو وهلاتيين د دهفري دا دهریاست دبن روو ب رووی هيرشين ههر دوو گوندان دبن

سهر ب ههمی بزاقین مهغه ئەوان دەست ژ کریارین خوه بهرنه دانه و هندهك كهسین ل گوندین نیژیکی ههر دوو گوندین به کران و مههرکان نشته جهن ژ بو من دانه خویانیکرن کو خهلكی ههر دوو گوندان بزاقی دکن هیژشی بینه سهر مه ، ژ بو ئەقی چندی ژی من كهسهك شیاند ژ بو رهسپیین ههر دوو گوندان و من داخواز ژ وان کریه دەست ژ کریارین خوه بهردن. و ههتا نها من سی قاسد ژ بو وان ریكرنه □□□

لی ئیزیدیین ههر دوو گوندان گوهداریا من نه کرنه ، چونکی دهقرین وان نیژیکی چیا نه و گهلهك شكهفت د دهقرا وان دا هه نه و گهلهك گوندین نیژیکی چیا وان دیارین و جی ژ بو وان قهدکن ، ئەو گوھی خوه نادنه من چ جارن ، ههتا نها من گهلهك كهد دایه ژ بو بیته جهم من ، دا دیالوگی ل سهر ئەقی بابتهی بکن ، لی ئەم نه گههشته چ ئەنجامهکی ، و ئەقان ئیزیدیان خوه ئاماده کرنه ژ بو سهرهلدانی و ئەو تاکیدی دکن کو ئەو باجی نادن چ رهنگی ما بی و ههقکاریا دهولهتی ناکن □□□

وو ئەو ژ دهمهكا درێژقه گوهداریا فهرماین مه ناکن ، و هیژشی گوندین دی دکن ، و ریكا وهلاتیان دگرن ، و ئەم گههشته ئەقی ئەنجامی کو ئەم هیژا خوه ژ بو وان دیار بکن و بهرسقا وان بدن ب باشترین بهرسف ، ژ بو نهزیرنه ئەقان کریاران جار هكا دی ، ههر ئەندامهك یان کارمهندهکی د دهولهتی دا گرنگی ددی رزامهنديا وه و ئەقه ئەرکی مه یی سهرهکییه □□□

بهری من ژ بو جهنابی وه دیارکربوو گهلهك سهربازان ئامادهییا خوه دایه دیارکرن ژ بو خزمهتا دهولهتی بکن ، و من کوهمهك ژ سهربازان فریکر ، ل دهمی ئەف سهرباز گههشته ئەقان گوندان ، راستی گولهبارانا ئیزیدیان هاتنه ، لی هیژا مه ب ههمی میرانیا خوهقه بهرسقا وان دایه ، و ئەو نهچارکرنه جهی خوه بهیلن و برهفن ، و ل گوری پیژانینین بهردهست ئەو ل وان و ههکاری نین ، نها ئەو د شكهفتین چاپی (سارب) دا خوه قهشارته ، و ل دهمی جهنگی دا ژ ههر دوو ئالیان گهلهك کوشتی و بریندار ههبوون □□□

هیژین مه شهر ل دژی سهرهلدیان کرنه ، د ئەوان چیایین ناڤیری شهر د ناڤهرا هیژین مه و ئەقان ئیزیدیان دا روودایه ، ژ ئەنجامین شهر ژی کوشتا (۲) ئیزیدیان ، و چونکی جهی سهربازین مه نه مونسب بوو (۱۲) سهرباز هاتنه کوشتن و (۱۵) برینداربوونه ، لی سهر ئەقی ههمیی را هیژین مه ههر ل سهر شهرکرنی بهردهوامبوون ، و د شهقا دوویی دا ژ شهری جهی خوه ب دزیکی هیلان ، و خوه ژ دهقری قهکیشانه ژ بو جههکی نه دیار ، وها هیژین مه کارینه جار هكا دی ههمی گوند و چیا کوئترول بکن و ئاسایشی پهیدا کن تیدا ، لی ئەم باش دزانن ژی ئەو دەست ژ راپهرینا خوه

به‌نراندن، نها ژى گه‌له‌ك ژ مروّقان خوه‌فشارتنه د شكه‌فتين چيایی دا، و دهمى دهرفته‌تا خوه
بيبنن، دى رابن ب كړيارين هيرشكرنى ل سهر مه

پشتى ئەفى روودانى چه‌كدارين ئيزيديان رابوونه ب شه‌وتاندنا گوندى نيزيك، خه‌لكى گوند
ژى كه‌فته د كوئين ل سهر قراخا رويبارى پشتى تالانكرنا مال و ملكين وان، ژ ئاليه‌كى دى
فه هنده‌ك پيزانين گه‌شته من كو گه‌له‌ك ژ چه‌كدارين ئيزيديان ژ گوندى به‌كرانن و دبيژن
ئو باجا هكوومه‌تى نادن ب چ رهنكى بى و گوهداريا وى ژى ناكن. وهكى ناسكره‌ ژى ئەو
دخوازن جاره‌كا دى دست ب سهرهلداني بكن و ببنه سه‌به‌بى تاريشان، سهر ب ههمى بزاقين مه
ل كه‌ل گوندى به‌كران، هنده‌ك مروّك ژ گوند شياننده و دبيژن ئەو باجى چ جارار نادن، ژ
ئاليى دى فه هنده‌ك پيزانين گه‌شته ده‌ستى مه كو چه‌كدارين ئيزيديان نشته‌جيه‌بوونه د
گوندين به‌كران و هووركان دا، خوه ناماده دكن ژ بو ئيريشى سه‌بازين مه بكن، و خوه
راده‌ستى مه ناكن

وو به‌رى ئەفى ژى موختارين گوندين ده‌فهرى ژ بو من دووپاتكربوون ئەو پشتگيريا ئەقان
چه‌كداران ناكن و دى هه‌فكارين ل كه‌ل هكوومه‌تى، هه‌تا ب موختارين گوندين به‌كران و
هوركان ژى سوژدانه هه‌فكارين ل كه‌ل هكوومه‌تى، لى وهكى ديار دبى، ئەو خوه نيزيكى مه
ناكن و هنده‌ك بزاقين د پشت پهردى دا هه‌نه، وهكى دياره موختار ل كه‌ل خه‌لكى گوندان
هاريكاريا چه‌كدارين ئيزيديان دكن، ئەفه ژى نه د به‌رژه‌وه‌نديا مه‌دايه، و دبى سه‌به‌بى زهره‌رى ژ
بو دسته‌ه‌لاتا مه ل ده‌فهرى دا، ژ بو ئەفى چه‌ندى ژى من هژماره كا مه‌زن ژ سه‌بازين دلسوژ ب
چه‌كرنه و شياننده وى ده‌فهرى، چ چيى ژ گوهرتن و پيشكه‌تتا ره‌وشا نوو، ئەز دى راپورتين
خوه بين پيش دا ب به‌رفره‌هى ژ بو جه‌نابى وه ديار بكم، ئەو تشتين گه‌ره‌ك دى بجى بن

موهه‌مه‌د ته‌يار

والىي مووسلى

وثيقة رقم (٢)

في العام الماضي حدثت معركة بين عشائر (التحويبية والتيارية) القاطنين في ولاية هكار من جهة وبين عشيرة البرواري القاطنين في ولاية الموصل من جهة أخرى، وقتل (٨ - ١٠) أشخاص من عشيرة (برواري بالاً)، وبعد هذه المعركة عادت كافة العشائر إلى مواقعها، عشيرة التحويبية قد أغارت سابقاً ولمرات عديدة على قرى الهكار، وتضررت هذه القرى كثيراً من هجماتهم، لهذا نورالدين بك زار بدرخان بك في الجزيرة، وطلب منه قطع الطريق على هؤلاء لمنعهم من الهجوم على تلك القرى العائدة له، لكن لم نراية نتائج ايجابية حول الموضوع لحد الآن، ومازال هناك هجمات متتالية على تلك القرى.

لان نورالدين وحده لا يستطيع صد الهجمات عن تلك القرى، استنجد ببدرخان بك وهو من معارفه ولهم علاقة الصهر، وقررا أنهما سيجمعان (١٠ - ١٢) ألف مقاتل لصد هجمات عشائر النسطورية، هذه المعلومات وردت إلينا.

وعشيرة النسطورية يعتبرون انفسهم من المقربين إلى الدولة العثمانية ولايعزلون أنفسهم عن الدولة، لكن كونهم مرتبطين بالمذهب النسطوري فهم يعتبرون من المقربين إلى بريطانيا، لان مذهبهم هو نفس مذهب حكومة بريطانيا، لهذا طلب مني المسؤول البريطاني في الموصل (لورد بك) وكذلك القنصل البريطاني في الموصل، لمنع بدرخان بك وجنوده بالهجوم على النسطوريين .

عشيرة التحويبية قاطنة في منطقة هكاريا، وهكارية عائدة إلى ولاية ارضروم، اذ أردنا أن نقلل من قوة تلك العشائر ونضعفهم، او نضعهم تحت رعايتنا، من الضروري أن تكون هذه من واجبات والي ارضروم القيام به، لأجله أرسلنا رسالة إلى بدرخان بك كي لا يتصادم مع العشائر النسطورية، ولا يتدخل في المناطق الخارجة عن نطاق سلطته، والجواب الذي وصل إلينا بان تلك العشائر تهاجم باستمرار القرى المسلمة لعدم وجود قوة عسكرية في المنطقة تمنعهم من تلك الهجمات، العشيرة المذكورة سببت تعقيدات ومشاكل عديدة للمسلمين في تلك المنطقة، بالرغم أن المنطقة التي نتحدث عنها عائدة إلى ولاية ارضروم، لكن لاعتداءاتهم المستمرة على المسلمين لا نستطيع أن نبقى متفرجين، ولأجله تم إرسال مجموعة من الجنود إلى تلك المنطقة لمنعهم من الاعتداء على المسلمين.

وفي حالة وجود اموال واملاك أخذت بالقوة من المسلمين من قبل النسطوريين سيتم استردادها وعليهم تقديم تعهد بعدم التعرض للمسلمين مرة أخرى.

في هذه الحالة سيتم اعادة قواتنا ولن تحدث حوادث مؤلمة، ولكون المنطقة المذكورة التي تقطنها العشائر النسطورية ليست عائدة إلينا، لا امتلك المعلومات الكافية عن حجم الأموال والاملاك المنهوبة التي استولى عليها النسطوريين من المسلمين، لذا سأرسل فرقة تحقيق حول الموضوع إلى تلك المنطقة، وعلى ضوء تلك النتائج من لجنة التحقيق بعد التشاور مع والي ارضروم سيتم النقاش عليه والعمل بموجب ما نتوصل إليه،

ولذلك طلبت من بدرخان بك بعدم تحرك قواته، وبدرخان بك أيضاً أجاب على طلبي برسالة عن طريق كاتبني (حاجي عارف أفندي) إنه اوقف تحرك قواته وينتظر الأوامر.

لكن حسب بعض المعلومات التي وردت إلينا، وخلافاً للتعليمات وما جاء برسالة بدرخان بك التي ارسلها إلينا بأنه (...ينتظر الأوامر...)،

إنه قاد (١٢٠٠٠) آلف مقاتل كردي وتوجه نحو العشائر النسطورية، وفي الطريق زار العديد من القرى الايزدية، وطلب من (١٠) من رؤساء الايزدية بدخول الاسلام، لكنهم رفضوا ذلك وحسب المعلومات الواردة من هناك أن بدرخان بك قد قتل الأشخاص العشرة المذكورين.

جدير بالذكر أن بدرخان بك قبل ثلاث سنوات في منطقة هكاريا، هاجم على عشائر النسطورية، وخلال المعركة خاف منه البطريك ورحل إلى الموصل واستوطن هناك، ونحن نوفر كل مصاريف البطريك وراتبه الشهري البالغ (١٣٠٠) قروش، سابقاً طلب مني بالعودة إلى العشائر النسطورية، لكن خوفاً من أن تكون عودته سبباً في حدوث المشاكل، رأيت من الأفضل أن نقتعه بعدم الذهاب إلى عشيرة النسطورية في الوقت الحاضر، وخصصنا له مكان ملائم ومريح، كان ذلك محل ارتياحه وهو مستمر في الحياة.

قبل (٢٠) يوماً من إرسال هذه الرسالة اليكم، زارني البطريك بصحبة القنصل البريطاني، وطلب مني بزيارة العمادية لمدة (٢٠) يوماً للتتزه، لان عشيرة التوحوية على حدود قضاء العمادية، في حالة زيارته إلى تلك المنطقة قد تحدث انتفاضات وتأثيرها سلبي، لم أر من المستحسن أن يذهب البطريك إلى تلك المنطقة، لذا رفضت طلبه هذا من قبلنا.

قبل (٦) أيام وصلتني معلومات بان البطريك قد هرب من الموصل، ولا نعلم إلى اين قد توجه، لكن نشك بأنه قد ذهب إلى عشيرة التوحويين، وفي سبيل إلقاء القبض عليه تم ابلاغ العديد من الأشخاص، لكن رغم كل ما فعلناه لم نتوصل إلى نتيجة في البحث عنه،

وحول هذا الموضوع وما يستجد من المعلومات في حينه سيتم ابلاغكم عنها.

٢٤ أيلول ١٨٤٧

توقيع

محمد طيار

والي الموصل

Dîkomênta jimare (2)

Sala par şerek di navbera eşîretên (tihubya û tiyariya) ewên Niştecihên wîlayeta hekarî ji alyekî ve û wi di navbera eşîreta berwariya da ewên Niştecihên wîlayeta mûsilê ji alyekî dî ve, (8 – 10) kes hatine kuştin ji eşîreta (berwarî bala), .piştî evî şerî hemî eşîret zivîrîne cihê xwe

Eşîreta thubya berê jî çendî car hêrişkirbûne ser gundên hekariya, gelek zerer gehandibûn evan gundan, ji bo evê jî nuredîn beg seredana bedirxan begî kirbû li czîrê, û daxwaza rê li ber wan girtinê kirbû ji bo hêrş nekin li ser gundên ser bi wîve, lê me çi encamên erênî li dor babetî nedîtne heta niha, hêştî jî hêrş .berdewamin li ser wan gundan

Çunkî nuredîn nkarê evan hêrşan li ser gundan rawestîne bitnê, hewara xwe gehandye bedirxan beg, mirovên hevîn û peywendiya xezûryê di nav wan da heye, her dûya biriyar daye (10 – 12) hzar çekdaran kom kin ji bo girtina rêka .hêrşên eşîreta nestûrî, ev pêzanîn gehîştne destê me

Û eşîreta nestûrî xwe nêzîkî dewleta osmanî dibînin û xwe ji dewletê dûr nakin, lê ji ber ku ew li ser mezhebê nestûrîne dhêne hijmartin ji yên nêzîkî brîtanya, çunkî mezhebê wan her ew mezhebê hikûmeta brîtanya bixweye, ji bo evê jî berpîrsê brîtanî daxwaz ji min kirye li mûsilê (lord beg) her wesa jî balîwîzhanê brîtanî li mûsilê, ji bo nehêlana bedirxan beg û serbazên wî ku hêrşî ser .nestûriyan bikin

Eşîreta tuhuby Niştecihên navçeya hekarîne, hekarî ser bi wîlayeta erizromê ve, eger me dvê em hêza evan eşîreta kêman bikin û ewan lawaz bikin, yan em ewan bîne dibin çavdêriya xwe da, gelek fere ev çend ji erkên walyê erizromê bê, ji bo wî me nameyek virêkir ji bo bedirxan begî ji bo bi eşîretên nestûrî ra li hev nekevin, û destvedanê di navçeyên dervî desthelatdariya xwe da nekê. Û bersiva gehîştîye destê me, ew eşîret bi berdewamî hêrşî gundên bsilman dîkin çunkî çi hêzeka serbazî nîne di navçeyê da, daku rêkê li wan bigrê, eşîreta navbirî bûye sebebê gelek alozî û arîşan li cem bsilmanên deverê, sererayî deverê cihê gotnê ser bi wîlayeta erizromê veye, lê ji ber hêrş û serpêçyên berdewam li ser bsilmanan, em nkarn bitnê temaşe bikin, û ji bo evê jî komek ji .serbazan çûne deverê bo rawestandna serpêçyan di heqê bsilmanan da

Eger mal û mulkê bsilmanan bi zorê ji wan hatbê standin ji alyê nestûriyan ve, dhête zivrandin bo xudanî û pêwîste sozê bidin ku careka dî neçne ser .bsilmanan

Di evê rewşa da hêza me dê zivîrê û çi rûdanên dilşewat çênabin, û çunkî devera navbirî ew eşîretên nestûrî li bcîhin ne ser bi mevene, min çi pêzanînen têr nînin li ser qebarê mal û mulkên bsilmanan yê talankirî ji alyê nestûriyan ve, ji bo evê çendê ez dê taxmekî lêkolînkirinê li ser babetî şyênme deverê, û li ser ronahya encamên lîjna vekolîne piştî şêwrê li gel walyê erizromê dê behis kin û karkin li

gor encamên em gehiştne, ji bo evê çendê jî min daxwaz ji bedirxan begê kir ew hêzên xwe ne lvênê, û bedirxan beg jî bersiva daxwaza min bi nameyekê daye bi rêka katb (hacî arf efendî) û gotye wî lvandna hêza xwe rawestandye û li hêvya .fermanê ye

Lê li gor hindêk pêzanînên gehiştne destê me, û berûvajî fermanan û tiştên di nameya bedirxan begî da hatî ewa bo me şyandye û têda (ew li hêvya fermanê .ye) hatye

Ewî serokatya (12000) çekdarên kurd kirye û berê xwe daye eşîretên nestûrî, û di rêkê da seredana gelek gundên êzîdiyan kirye, û daxwaz ji (10) serokên êzîdiyan kirye ku bibne bsilman, lê ewan ev çend redkirye, û li gor pêzanînên .gehiştne destê me, bedirxan begî her dee kesên navbirî kuştine

Hêjayî gotnê ye, bedirxan beg berî sê salan li navçeya hekarî, hêrşî ser eşîretên nestûrî kirye, û di nav şer da betrîk jê tirsyaye û koçî mûsilê kirye û têda niştêcîhbû, û em hemî mezaxtinên betrîkî dabîn dikin û mûçeyê wî yê heyvane (1300) quruşn, berê daxwaza vegeerê ji min kirbû bo vegeerê nav eşîretên nestûriyan, lê ji metirsya vegeera wî bibê sebebê arîşan, min dît ya baştir ez wî razî bikim ji bo ku neçê nav eşîretên nestûrî niha, me cihekî taybet û xweş ji bo .wî dabîn kir, eve jî bûye cihê dlixweşya wî û ew berdewame li ser jyankirinê

Berî (20) rojekan ji virêkirina evê namê bo we, betrîkî seredana min kirye li gel balîwzê brîtanî, û ji min daxwazkirye ew seredana amêdyê bkê nêzikî (20) rojekan bi merema geştyaryê, çunkî eşîreta tuhubya li ser sînorên qeza amêdyê ye, li demê seredana wî bo navçeyê dibê serhildan rû bdê û kartêkirineka xrab hebê li ser, min munasib nedî betrîk bçê navçeyê, ji bo evê jî daxwaziya wî hate .redkirin ji alyê meve

Berî (6) rojan pêzanîn gehiştne min ku betrîk ji mûsilê revyaye, û em nzanin çûye kû, lê em guman dikin ew çûye nav eşîreta tuhubyan, û ji bo girtna wê gelek kes hatine agehdarkirin, lê ser hemî tiştî ra em negehiştne çî encaman di .lêgerîna wî da

.Li ser evî babetî çî çêbibê, dê we agehdar bikim

eylûna 1847/ ٢٤

Îmza
Muhemed teyar
Walyê mûsilê

دیکومینتا ژماره (۲)

سالار پار شهرهك د نابقهرا ئهشیرهتین (تهویبا و تیاریا) ئهوین نشتهجهین ویلایهتا ههکاری ژ ئالیهکی فه و و د نابقهرا ئهشیرهتا بهرواریا دا ئهوین نشتهجهین ویلایهتا مووسلی ژ ئالیهکی دی فه، (۸ - ۱۰) کسه هاتته کوشتن ژ ئهشیرهتا (بهرواری باله)، پشتی ئهفی شهری ههمی ئهشیرهت زفرینه جهی خوه

هشیرهتا تهویبا بهری ژی چهندن جار هیرشکریبونه سهر گوندین ههکاریا، گهلهك زهره گهاندبوون ئهفان گوندان، ژ بو ئهفی ژی نورهدين بهگ سهرهدانا بهدرخان بهگی کریبول جزیری، و داخوازا ری ل بهر وان کرتی کریبوو ژ بو هیرش نهکن ل سهر گوندین سهر ب ویشه، لی مه چ ئهجامین ئهرینی ل دۆر بابتهی نهديتته ههتا نها، هیشتا ژی هیرش بهردهوامن ل سهر وان گوندان

چونکی نورهدين نکاری ئهفان هیرشان ل سهر گوندان راهستین بتنی، ههوارا خوه گهاندیه بهدرخان بهگ، مروقین ههفن و پهپوهنديا خهزوریی د ناق وان دا ههیه، هه دوویا بریار دایه (۱۰ - ۱۲) هزار چهکداران کوم کن ژ بو کرتتا ریکا هیرشین ئهشیرهتا نهستووری، ئهف پیزانین گههشتته دستت مه

وو ئهشیرهتا نهستووری خوه نیزیکی دهولهتا ئوسمانی دینن و خوه ژ دهولهتی دوور ناکن، لی ژ بهر کو ئهول سهر مهزهبی نهستوورینه دهیته هژمارتن ژ یین نیزیکی بریتانیا، چونکی مهزهبی وان هه ئهوه مهزهبی هکوممهتا بریتانیا بخویه، ژ بو ئهفی ژی بهپرسی بریتانی داخواز ژ من کریه ل مووسلی (لورد بهگ) هه وهسا ژی بالیوزخانئ بریتانی ل مووسلی، ژ بو نههیلانا بهدرخان بهگ و سهربازین وی کو هیرشی سهر نهستووریان بکن

هشیرهتا تهویبا نشتهجهین ناقچهیا ههکارینه، ههکاری سهر ب ویلایهتا ئهزررومی فه، ئهگه مه دفی ئهه هیزا ئهفان ئهشیرهتا کیم بکن و ئهوان لاواز بکن، یان ئهه ئهوان بیننه دبن چاقدیریا خوه دا، گهلهك فهره ئهف چهند ژ ئهركین والیی ئهزررومی بی، ژ بو وی مه نامهیهك فریکر ژ بو بهدرخان بهگی ژ بو ئهشیرهتین نهستووری را ل ههف نهکهن، و دستفهدانی د ناقچهیین دهرفی دهستههلاتداریا خوه دا نهکی. و بهرسفا گههشتیه دهستی مه، ئهوه ئهشیرهت ب بهردهوامی هیرشی گوندین سلمان دکن چونکی چ هیزهکا سهربازی نینه د ناقچهیی دا، داکو ریکی ل وان بگری، ئهشیرهتا

ناقبری بوویه سه به بی گه له ک ئالوژی و ئاریشان ل جه م بسلمانین ده قهری، سه ره رای
ده قهری جهی گو تتی سه رب ب ویلایه تا ئه رزو می فهیه، لی ژ بهر هیرش و سه ریچیین
به رده وام ل سه ر بسلمانان، ئه م نکارن بتی ته ماشه بکن، و ژ بو ئه قی ژی کو مه ک ژ
سه ر یازان چوونه ده قهری بو را وه ستاندا سه ریچیان د ه قی بسلمانان د

ه گه ر مال و مولکی بسلمانان ب زوری ژ وان ه اتی ستانن ژ ئالی نه ستوریان فه،
دهیته زفراندن بو خودانی و پیوسته سوژی بدن کو جار ه کا دی نه چنه سه ر بسلمانان

د ئه قی ره وشا دا هیزا مه دی زفری و چ روودانین دلشه وات چیتابن، و چونکی ده قهر
ناقبری ئه و ئه شیره تین نه ستووری ل بجیهن نه سه ر ب مه فه نه، من چ پیزانینین تیر نینن ل
سه ر قه بارئ مال و مولکین بسلمانان یی تالانکری ژ ئالی نه ستوریان فه، ژ بو ئه قی
چه ندی ئه ز دی تاخمه کی لی کولینکری ل سه ر بابه تی شییتمه ده قهری، و ل سه ر
روناهیئا ئه نجامین لیژنا فه کولینی پشتی شیوری ل گه ل والیی ئه رزو می دی به هس کن
و کارکن ل گور ئه نجامین ئه م گه هشتتی، ژ بو ئه قی چه ندی ژی من داخواز ژ
به درخان به گی کر ئه و هیزین خوه نه لقیتی، و به درخان به گ ژی به رسقا داخوازا من ب
نامه یه کی دایه ب ریکا کاتب (هاجی ئارف ئه فندی) و گو تیه وی لئاندا هیزا خوه
را وه ستانديه و ل هیقیا فرمانی یه

لی ل گور هنده ک پیزانینین گه هشته ده ستی مه، و به رووفاژی فه رمانان و تشتا د نامه یا
به درخان به گی دا هاتی ئه و بو مه شیاندیه و تیدا (هه ل هیقیا فرمانی یه) ه اتیه

هوی سه روکاتیا (۱۲۰۰) چه کدارین کورد کریه و به ری خوه دایه ئه شیره تین
نه ستووری، و د ریکی دا سه ره دانا گه له ک گوندین ئیزیدیان کریه، و داخواز ژ (۱۰)
سه روکین ئیزیدیان کریه کو بینه بسلمان، لی ئه وان ئه ق چه ند ره دکریه، و ل گور
پیزانینین گه هشته ده ستی مه، به درخان به گی هه ر دهه که سین ناقبری کو شته

هیژیایی گو تتی یه، به درخان به گ به ری سی سالان ل ناقچه یا هه کاری، هیرشی سه ر
ئه شیره تین نه ستووری کریه، و د ناق شه ر دا به تریک ژی ترسیایه و کوچی مووسلی
کریه و تیدا نشته جیهوو، و ئه م هه می مه زاختین به تریکی دابین دکن و مووچه یی وی
یی هه یقانه (۱۳۰۰) قوروشن، به ری داخوازا فه گهری ژ من کربوو بو فه گهری ناق
ئه شیره تین نه ستووریان، لی ژ مه ترسیا فه گه را وی بی سه به بی ئاریشان، من دیت یا
باشتر ئه ز وی رازی بکم ژ بو کو نه چی ناق ئه شیره تین نه ستووری نها، مه جهه کی

تاييهت و خوہش ژ بو وی دابین کر، ئەفە ژى بوویە جەئ دلخوہشیا وی و ئەو بەردەوامە ل
سەر ژيانکرنی

بەرى (۲۰) رۆژەکان ژ فریکرنا ئەفئ نامئ بو وە، بەتريکى سەرمانا من کریه ل
گەل بالیووزئ بریتانی، و ژ من داخوازکریه ئەو سەرمانا ئامیدئ بکئ نیژیکی (۲۰)
رۆژەکان ب مەرما گەشتیاریئ، چونکی ئەشیرەتا توھوبییا ل سەر سینورین قەزا
ئامیدئ یه، ل دەمئ سەرمانا وی بو ناچەهئ دبئ سەرهلدان روو بدئ و کارتیکرنا
خراب هەبئ ل سەر، من مونسب نەدی بەتريک بچئ ناچەهئ، ژ بو ئەفئ ژى داخوازییا
وی هاتە رەدکرن ژ ئالیئ مەفە

بەرى (۶) رۆژان پیزانین گەشتە من کو بەتريک ژ مووسلئ رەقیایه، و ئەم نزانن چووویه
کوو، لئ ئەم گومان دکن ئەو چووویه ناڤ ئەشیرەتا توھوبیان، و ژ بو گرتتا وی
گەلەک کەس هاتە ئاگەهدارکرن، لئ سەر هەمئ تشتی را ئەم نەگەشتتا چ
ئەنجامان د لیگەرینا وی دا

ل سەر ئەفئ بابەتی چ چیبئ، دئ وە ئاگەهدار بکم

ئەیلوونا ۱۸۴۷/۲۴

□

بیمز

موهەمد تەیار

والیئ مووسلئ

وثيقة رقم ۳

سادتر عطفواو مروو رافاو ای ایلم مکار بریدع مطمن خور کر
 شوکره سیواو شیر نظر محافظ باسا خور کر سچار کوف سی اندرینه سوله سربا ای افعام بیدر قلم سبیله خان سورینگی بخواره
 بو یقیم اجدیه قوه انظر اولو اوندی بانقش کف مرسومه نیک اولدر مرحله فریب نولس اولونه نطق ناخیه سنه وار قلم سبیله
 جورس اولوقدینه مینی کیجه ماه مومک بکری بونی کوزه مقبلا بالله تعالی مرهله مومک و محل مذکوره عومیه تاوری سدر اولس
 و سیر مارالهدی مومک معینر اولونه عا کر سنه و ساری سوب سیره ووه کفره مسفوره نیک اطرافه و نولس
 اعاطه ایله باعود و غنا سیه جناب خیر الناصیه و قوه فاهره صولنه خرفه شهنشاه روی زقیمه استصار مرسومه بعضا طومر
 سید مجاهدیه و فسا و اطفا لکر اعنا مکره جیوی مومیه اولس و بعضا بالاستاله اهل و عیال لایله نصیبانه نایسه
 سوه و اجاد قلمی اوله ره مکره مسفوره دده ابرای مره طویقه عرابه طرفه و ووهو خیال بعید جانیه و اربا
 بو سوریه اندرینی قوه نفوذ انقاص قریبه خرفه ظل الهیدیه اوده قضیه تسخیر و ترمیر اولوقدینه خالی اولایه خفدر
 بو سلاو ارفنه عید دده دار الحرب نولس و طرفات سرفیقیه ایلم سبیل افزارینه مندری اولس اولوم
 کفار و اعیال اعدا بو سورین مظهر تریه و استیصال اولس اولوقدینه کافه اسلامانه موجب سار ایلکی و تریه
 در طاع مذکور هو ایست بولنه ره بعونه تعالی بو زلفه مرهله عود این حکم کیفایت معام عطف اولدر سبیله
 بخت استعاره ایدر قلم مطمن

وثيقة رقم ٣

وثيقة في مركز الوثائق العثمانية في اسطنبول تحت رقم (H,H-52487) والمؤرخة في ٢١ صفر ١٢٥٣ هـ (٧ - ٤ - ١٨٣٧م) ارسلت الى السلطان حيث وصف فيها بالمرودة والرأفة، حول حملة مشير سيواس حافظ باشا سنة ١٨٣٧م التي أدت الى قتل الكثير من الايزدية واقتيدت النساء والأطفال غنيمة للجيش ونُفي الذين استسلموا الى منطقة نصيبين، وهذه نص الوثيقة:

إلى صاحب السعادة والمرودة والرأفة بهي الشيم ولي النعم حضرة السلطان صاحب الشوكة والدولة، قاد مشير سيواس حضرة حافظ باشا الجيوش المخلصة المقحمة على كفرة سنجار وكنت بالذات مع القوة في ناحية تلغفر القريبة من اولئك الكفرة، في السابع والعشرين من شهر محرم المنصرم، جرت العساكر من الموصل واحاطت بالكفرة واطرافهم بعون وعناية خير الناصرين مع القوة القاهرة لحضرة السلطان أصبح قسم من الاشقياء طعمة لسيوف المجاهدين واصبحت النساء والاطفال غنيمة للجيوش ونفي الذين استسلموا الى منطقة نصيبين وان المشركين الذين اختبأوا في بادئ الامر بين طوائف العرب او في الجبال الشاهقة البعيدة لن ينجوا من قبضة التخيير والتدمير، وهم منذ أزمنة عديدة وحتى الحرب كانوا يقطعون الطرق ويضيقون على أبناء السبيل ولاستئصال هؤلاء الكفار فأن حملة تدميرهم أصبحت محطة سرور كافة المسلمين، والجيوش لحد الآن كانت في اطراف الجبل المذكور وسيعودون إلى الموصل وسنعلمكم بكيفية ذلك سلطاني .

وعلى الوثيقة ختم كتب فيه (عبدة محمد) وهو على ما اتوقع محمد اينجة بيرقدار والي الموصل آنذاك، والجدير بالذكر ان معظم الولاة العثمانيين (اذا ظفروا بالعشائر يأسرون النساء والشباب والإماء والصبيان). عبدالرقيب يوسف، ص ١٩٨ - ١٩٩ نقلاً عن علي شاكركلي، تاريخ العراق في العهد العثماني، ص ١١٠

Dîkomênta jimare (3)

Ev Dîkomênt di navenda belgenamêyên osmanî li îstenbolê dibin jimare (H,H-52487) hatye erşîfkirin, dibin rêkefta 21 sifrê sala 1253 mşextî (7-4-1837z) da, hatye şandin bo sultanî, ji alyê hafz paşa ve sala 1837, têda bi merwet û dilrehmî, behsa bizava muşîrê sîwasê hafz paşa dket ewa bûye egerê kuştina gelek ji êzîdîyan û jin û zarok hatine brin wekî destkeft bo ertêşê û ewên xwe radestkirine hatine dûrxistin bo navçeya nsêbînê, û :eve deqê dîkomêntê ye

Ji bo xudanê xoşyê û merwet û dilrehimyê û taybetmendiyên cwamêryê welyê xweşyê hezretî sultan xudanê şewket û dewletê, muşîrê sîwasê hezretî hafz paşa ertêşên dilsoz rêvebirne li ser kafrên şingalê, û bi xwe jî bi hêzê ra bû li nahya tel'efer ya nêzîkî evan kafran, di bîst û heftê heyva mehrema bûrî, esker ji mûsilê derketne û dora kafran girtne bi harîkariya baştirîn alîgir li gel hêza xweya zorê ya hezreta sultanî beşek ji eşqyayan bûne zadê devê şûrên mucahîdan û jin û zarok bûne destkeftên ertêşê û ewên xwe radestkirine hatine dûrxistin bo devera nsêbînê û ew kafrên xwe veşartne despêkê di nav taîfeyên ereban da yan di çayên asê û dûre da, xlas nabin ji destê teksîr û hilweşandinê, ewan ji demên zû da û heta demê şer rêk dgirtin li ber rêbwaran û ji bo jnavbirna evan kafran ev bizav bûye cihê dlixweşya hemî bsilmanan, ertêş heta niha li dora çayê navbirî bû û dê zvirne mûsilê û li ser çawanya evê jî emê sultanê xwe agehdar .bikin

Û li ser Dîkomêntê xitmeka hey li ser nvîsandye (ebdên mhemed) wekî ez bawerdkim mhemed înce beyreqdar walyê mûsilê yê wê demê ye, û hêjayî gotnê ye pranya walyên osmanyen (eger bi ser eşîran da bi serdketin jin û xort û zarok êsîrdikirin). Ebdulreqîb îwsif, berper 198 – 199 veguhastye ji elî şakir elî, mêjûya îraqê li serdemê osmanî da, berper 110

ديكوميتتا ژماره (۳)

هف ديكوميتت د نافهندا بهلگه نامه يين ئوسمانى ل ئيس ته نبولئ دبن ژماره (م، ه - ۵۲۴۸۷) هاتيه ئهرشيفكرن، دبن ريكهفتا ۲۱ سفرئ ساللا ۱۲۵۳ مشهختى (۷ - ۴ - ۱۸۳۷ز) دا، هاتيه شاندىن بو سولتاني، ژ ئاليئ هافز پاشا فه ساللا ۱۸۳۷، تيدا ب مهرهت و دلرههمى، بههسا بزاقا موشيرئ سيواسئ هافز پاشا دكهت ئهوا بوويه ئهگهري كوشتنا كهلهك ژ ئيزيديان و ژن و زاروك هاتيه برن وهكى دهستكهفت بو ئهرتيشئ و ئهوين خوه رادهستكرنه هاتيه دوورخستن بو ناقچهيا نسيينئ، و ئهفه دهقى ديكوميتتئ يه

ژ بو خودانى خوشيئ و مهرهت و دلرههميئ و تاييه تمه نديين جواميريئ وهليئ خواهشيئ هه زرهتي سولتان خودانى شهوكهت و دهولتهئ، موشيرئ سيواسئ هه زرهتي هافز پاشا ئهرتيشين دلسوز ريغه برنه ل سهر كافرين شنگالي، و ب خوه ژى ب هيئزئ را بوول ناهيا تهلهفه ر يا نيزيكي ئهفان كافران، د بيست و ههفتئ ههيقا مههرما بووري، ئهسكه ژ مووسلئ دهركهتته و دورا كافران كرتته ب هاريكاريا باشترين ئاليگرل كهله هيئزا خويما زورئ يا هه زرهتا سولتاني بهشهك ژ ئهشقيايان بوونه زادئ دهقى شوورين موجهيدان و ژن و زاروك بوونه دهستكهفتين ئهرتيشئ و ئهوين خوه رادهستكرنه هاتيه دوورخستن بو دهفهر نسيينئ و ئهوا كافرين خوه فهشارتنه دهسييكي د ناف تاييه يين ئههربان دا يان د چييايئ ئاسئ و دووره دا، خلاس نابن ژ دهستئ تهخسير و هلوه شاندىن، ئهوان ژ دهمين زوو دا و ههتا دهمي شهر ريك دكرتن ل بهر ريواران و ژ بو ئنافهزنا ئهفان كافران ئهف بزاق بوويه جهئ دلخوشيا هه مي بسلمانان، ئهرتيش ههتا نها ل دورا چييايئ نافبرئ بوو و دئ زفرنه مووسلئ و ل سهر چاوانيا ئهفئ ژئ ئه مي سولتاني خوه ئاگه هدار بكن

وول سهر ديكوميتتئ ختمه كا هه ل سهر نقشانديه (بهدين مههمه د) وهكى ئهز باوه ردكم مههمه د ئينجه بهيره قدار واليئ مووسلئ يئ وئ ده مي يه، و هيئزايي گوتتئ يه پرانيا واليئ ئوسمانيان (هگه ر ب سهر ئهشيران دا ب سهر دكهتن ژن و خورت و زاروك ئيسيردكرن). ئه بدولره قيب ئيوسف، بهرپه ر ۱۹۸ - ۱۹۹ فه گوهاسه تيه ژ ئه لي شاكر ئه لي، ميژوويا ئيراقئ ل سهر ده مي ئوسمانى دا، بهرپه ر ۱۰

کتاب برتیبی عابو . عطفکو از غم فتم حضانہ
 سار حمادہ حضرت شہزادیہ بودہ پادری جنید بربرہ وہ وندار تعفر قدر و قدری وقی نوب
 اقد و شجر دیش از برنی نیستی و فادہ سازہ می شان بسوس سیدی تقو نڈو ها فظان
 حضرتدی فرزند و دوراید تجریدن مشغور نگارود مولا کا بودہ اوردہ رسول سوری از
 قندی نوبوں کما سر بیان حضرت شاهار عمره جیو کسبه م تارو حضرتدی حضانہ جنر از
 سو ف و تو سوسی حکایت و اند سوسی کسبه و فخره بود و فدی عزت کر و دورید کسبه تقو نڈو
 نوب بودیجی استعارتیش از برنی بک ایو کسبه از بود و فادہ از پیش از دره او بیو کسبه تقو نڈو
 بعض حیلان مصلحت از فر وقت اون تلوک بلاسی ادره تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 او بیو کسبه جردن نشد بیند از وقت بیک فریوچ ایضا تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 کوندہ غنی یار و تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 بلا فرزند بودی اوله مطو نڈو کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 و کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 و بودی کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 مطو نڈو کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 بودی کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 فخره کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 مطو نڈو کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 حضرت شاهانہ بودید جیو کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 دست از دمی کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 سارک کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 استبر تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 ستر تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو

حضانہ کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 مطو نڈو کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 حضرت شاهانہ بودید جیو کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 دست از دمی کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 سارک کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 استبر تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو
 ستر تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو از کسبه کسبه تقو نڈو

وثيقة رقم ٤

تقرير عام ١٢٥٣ هـ ١٨٣٧ م حول هجوم لحافظ باشا مشير سيواس على الكرد الايزديين في
منطقة تلعفر وجبل سنجار

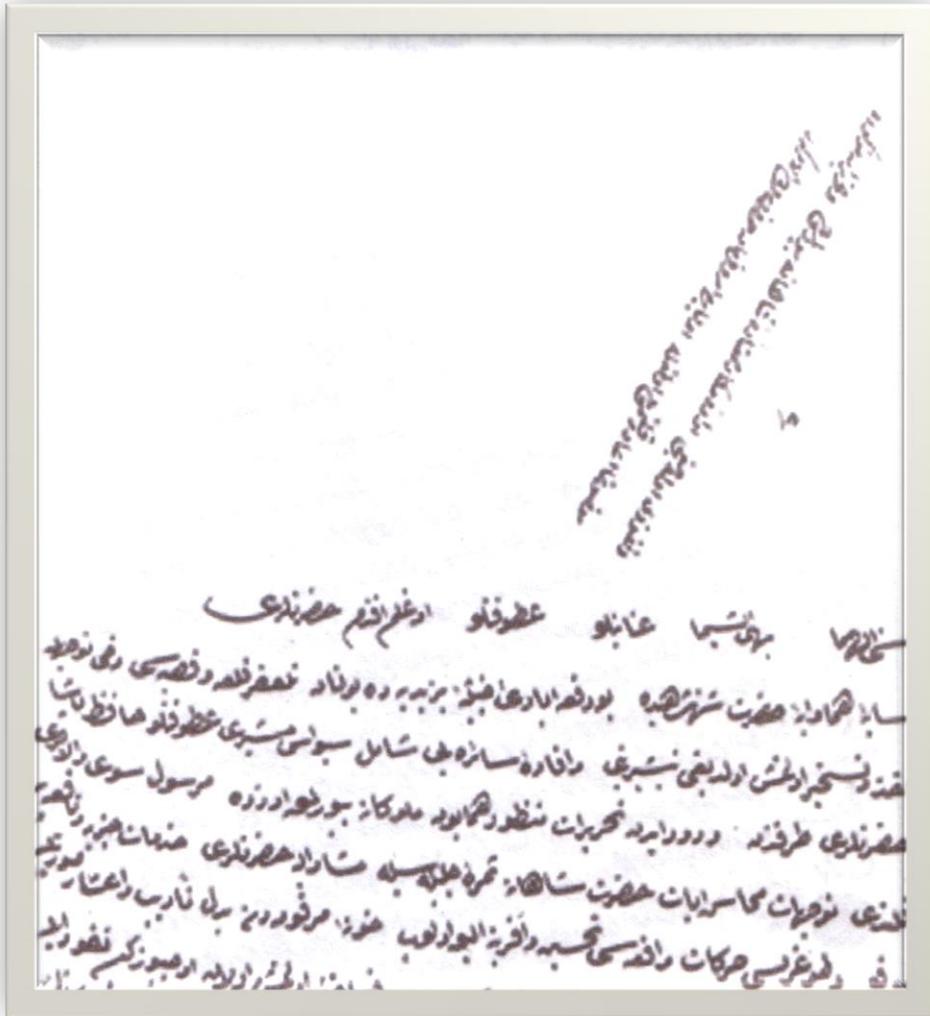
**baş a mişîrê raporta sala 1253 ki 1837 zi sebare t hêşa hafz
şingalê li devera tile'fer wçîayê êzdî liser kurdên sêwasê**

راثورتا ساللا ١٢٥٣ ل ١٨٣٧ ز سةبارةت هيرشا حافظ باشا مشيرى سيواسى لسەر كوردين ئيزدي
ل دةظەرا تلةعفر وضيابى شىطالى

HAT 448- 22332)

(HR.MKT 18-2

وثيقة رقم ٥

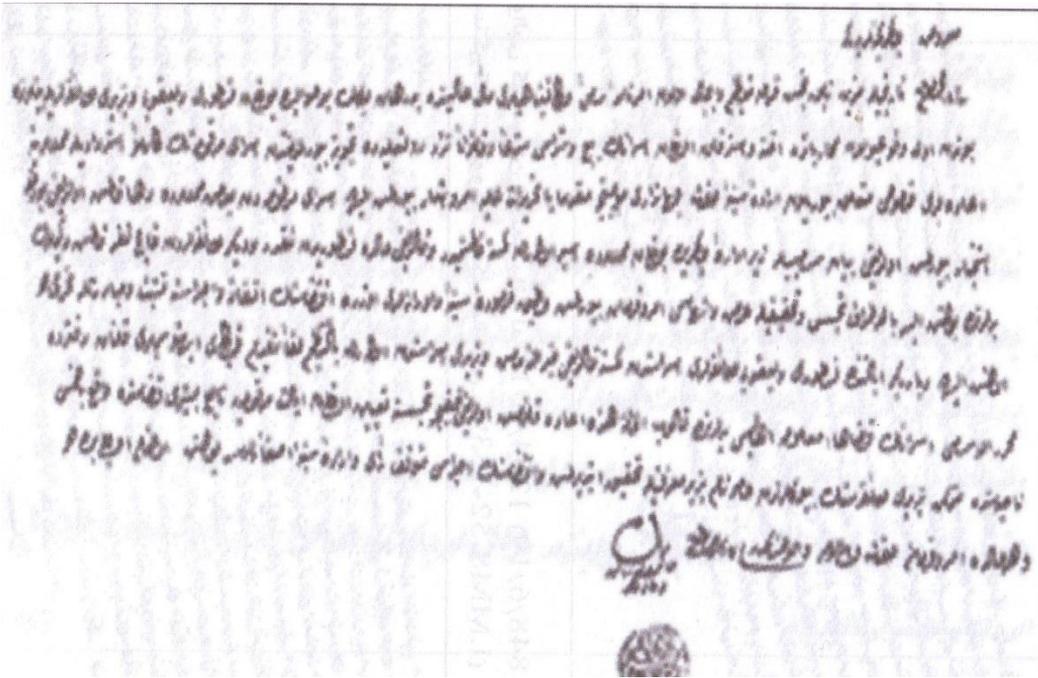

وثيقة رقم ٥

تابع الى تقرير حافظ باشا في ١٨٣٧ للهجوم على الايزدية. **şgoya raporta hafz paşa**
li 1837 jibo hêrşdana liser

باشکویا راپورتا حافظ پاشا ل ١٨٣٧ ژبو هیرشدانا لسەر ئیزدیان **êzdîan**

وثيقة رقم ٧

تقرير متسلم دياربكر محمد امين بك في ١٣ رمضان ١٢٥٢ (٢٢٠١٢ - ١٨٣٦) حول وفاة رشيد باشا وانتفاضة اسماعيل باشا العمادي وسعيد بك الجزيري معاً .

(HAT 449-22339D)

raporta walîê dîarbekrê mihmd amîn bik li 13rmezan1252-22012-1836

li dor mirna rişîd başa û berxudana ismahîl başay amêdî ligel se'îd begê cizîrî

رأبؤرتا والیبی دیاربه کری محمد امین بك ل ١٣رمهزان ١٢٥٢ - ٢٢٠١٢ - ١٨٣٦ ، ل دؤر مرنا رشید باشا و بهر خودانا ئسماهیل باشای ئامیدی لگهل سهید بهگی جزیری .

(HAT288-17298G)

وثيقة رقم ٨

تقرير والي الموصل في ١١ جمادى اول ١٢٦٠ (١٨٤٥) حول هجوم الجيش العثماني على ايزدية جبل سنجار (LDHL 105-5311).

raporta walîê mûsl li 11cmadî awl 1260 (1845 li dur hêrşa .lêşkerê osmanî liser çîayê şingalê (ldhl 105-5311)

(LMVL)

راپورتا واليى مووسل ل ١١ جمادى اول ١٢٦٠ (١٨٤٥) ل دور هيرشا ليشكهرى نوسمانلى لسهر چيائى شنكالى (LMSM 49-1245) (LDHL 105-5311).

(ADVNMHM 2-A-95)

وثيقة رقم ۹

سند

کذا المانع فرضی تا موجود اولوب ملازمه عرض اولتی ادره

<p>طاهر ولد صلح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>طاهر ولد صلح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صلح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صلح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صلح قائم نام ۱۷۶۶</p>
<p>مصطفی ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>مصطفی ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>مصطفی ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>مصطفی ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>مصطفی ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>
<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>
<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>
<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>
<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>	<p>محمد ولد صالح قائم نام ۱۷۶۶</p>

۱۹

وثيقة رقم ٩

وثيقة في المركز الوثائقي العثماني باسطنبول برقم (H.H-1945)

في ٢٥ ذي القعدة ١٢٢٠ (١٥ - ٢ - ١٨٠٦م) فيها ان تلعفر عائدة الى سنجار وهي تسعة عشر قرية وارااضيها أميرية تابعة للسلطان وتسمى (الخواص)

، jimare 15-2-1806z li istenbulê dukumêntên osmanî l senterê ew nozde gundn werdê ، têda xwîaye tile'fer şingalêveye wê yê emîrîye biser silganî veye dibêjnê (xewas)

، دوکومیتتا (H.H-1945) ل ٢٥ زى القعدة ١٢٢٠

ل سهنته رى دوکومیتتین ئوسمانلى ل ئسته نبولى ژماره ١٥ - ٢ - ١٨٠٦ز ، تیدا خویایه تله عفر بسهر شنکالیقهیه ، ئەو نۆزده گوندن وئهردى وى یى ئەمیرییه بسهر سلگانی فهیه دبیژنى (خهواس)

وثيقة رقم ١٠

وثيقة مؤرخة في ٢٣ ذي الحجة ١٢٩٥ (١٧-١٢-١٨٧٨)، تؤكد ان قضاء سنجار كردية كانت تابعة إلى ولاية دياربكر ثم ألحقت بلواء الموصل سنة ١٨٧٠م وكان لواء الموصل مرتبطاً بإيالة بغداد.

dukumênta berwar 23 jî alhce 1295(17-12-1878) dupat diket ku qeza şingalê kurdîe û paşgoyek ji wlayeta dîarbekre li dura bi wlayeta mûsl ve kirn li sala 1870 û lwa mûsl bi îaleta bexdave girêday bû.

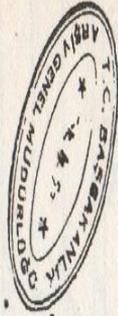
دوکومینتا بهروار ٢٣ ذی الحجہ ١٢٩٥ (١٧-١٢-١٨٧٨)، دوپات دکەت کوقەزا شنجالێ کوردیە و پاشگۆیەک ژ ولایەتا دیاربەکرە، ل دورا ب ولایەتا مووسل قە کرن ل ساللا ١٨٧٠، و لوا مووسل ب ئیالەتا بەغداقە گرێدای بوو.

EK 10

OSMANLI BELGELERİ

1. Belge

Originali:

مستطاب

شوقنا کرامتو جانیلو ندرنلو و طاقتم اقدم
 جیل سنجارده اولان بربد اشیا سنک کفر و شرارتلری فرزاد اولوق هسبیله بیدار و الصبح علیها یا شاکر لری
 ادر لر بیه عساکر نسیب و اکثری طوعه شبر شمشیر ایروب شمش درت تقرینک درس موقوفه سی تجرانیله در سعادت ازال
 ایش اولدنیله نایا وارد اولان تجرانی مفسور شاهان لری یورلیق ایچون تقدیم ها کجای ملوکانه لری قلدنی و ذکر اولان
 درس نظریه دنی بیسناه باب هال ایونلر ده غلله و خاک عدلت قلنه هینی معلوم هال ایونلری بوردلر ده فرمان شوکلو کاسلو
 جانیلو ندرنلو و طاقتم اقدم پادشاهم هفت ندرتکدر

334

وثيقة رقم ١١

لعدم تحمل افعال الفرسان الايزدية في سنجار، بعث والي بغداد سليمان باشا بجيش لمقاتلة فرسان سنجار، وكانت نتيجة الهجوم القاء القبض على (٧٤) شخصا مطلوبين هناك ، وكان هناك أمر سابق بإلقاء القبض عليهم وتم تنفيذ ذلك الامر، لا نود ان نطلق سراح (٧٤) كي لا نضخم المشكلة، هذه وجهة نظرنا، ولكن الامر متروك لسلطاننا.

Dîkomênt 11

Ji bo hew tehmûlkirina kiriyarên swarên êzîdyên şingalê, walyê bexdayê slêman paşa ertêş şyandye ji bo şer bikin bi swarên şingalê ra, û encamên hêrşê girtna (74) kesên daxwazkirina girtna wan hebû, ferman berê hebû bhêne girtin û ev ferman hatye bcîhkirin, em naxwazn wan (74) kesan serbest berdin da arîşe mezin nebê, eve boçûna meye, lê ferman ya .sultanê meye

ديكوميٲٲ ١١

ژ بو هه وهه مولهولكرنا كيريارين سوارين ئيزيديين شنكالي، واليي بهخدايي سليمان پاشا ئهريتيش شيانديه ژ بو شهر بكن ب سوارين شنكالي را، و ئه نجامين هيرشي كرتنا (٧٤) كه سين داخوازكرنا كرتنا وان هه بوو، فرمان بهري هه بوو بهيته كرتن و ئه ف فرمان هاتيه بجيهكرن، ئه م ناخوازن وان (٧٤) كه سان سهريهست بهردن دا ئاريشه مهزن نهبي، ئه فه بوچوونا مهيه، لي فرمان يا سولتاني مهيه

وثيقة رقم ١٢

ما دمت في الحياة ولحد الممات، وأنا في منطقة شيروان، سأكون في خدمة الدولة العثمانية والسلطان، وسأحافظ على المجوهرات والنفائس التي نخرجها من الارض، وسيتم احتوائها من اجل إرسالها إلى ولاية ديار بكر،

وأنا أرى إنها خدمة جلييلة تجاه دولتنا العثمانية وسلطاننا أيضا، وفي هذا المجال من الضروري اصدار أمر من الدولة العثمانية، فنحن جميعاً وبكل قواتنا من العشيرة وأفخاذنا، سنحافظ على تلك المجوهرات بأرواحنا وبكل ما نمتلك من قوة وأموال، ونستطيع إشراك العشائر المجاورة لنا باقل مبلغ وان يكون لهم خدمة في هذا العمل، بهذه الصورة سيتم ارسال تلك المجوهرات بمدة ما يقارب من ٧- ٨ سنوات الى ولاية دياربكر، قبل ان تصل يد الايزدية اليها، هؤلاء الذين لا دين لهم،

في هذه المسألة هذه هي المرة الثانية التي اقترح فيها ولم تصلنا أية إجابة من حضرة سلطاننا ، أما عن سبب إلحاحي وتكراري للموضوع فهناك أقاويل كثيرة حوله، وخاصة في ولاية شيروان، لان سلطاننا لم يصدر امره لحد الان، ففي عشيرتنا والعشائر الاخرى تكثر الشائعات ، وفي حالة بيان ما يخصني لمراد باشا ، فأن هذه الأشياء التي أقولها هي من اجلي، وقد ألقى بسببها ضرراً مادياً ومعنوياً، لكنني اود ان أخدم سلطاني والدولة العثمانية، وفي ودي أن تكلفوا مراد باشا ، انه من اجل مصلحته أن تكون لديه مثل هذه الأفكار، أما من ناحيتي فسأقدم استقالتي إذا كان هذا يرضي حضرتكم، والجميع يدركون إنها ولاية فقيرة، وفي حالة وصول ايادي الايزدية الى تلك الجواهر(الذهب والفضة)، ستلاقي الدولة العثمانية خسارة فادحة جداً، أما في حالة تطبيق الشروط التي طلبتها، فبكل إمكاناتي وقبيلتي وعشيرتي سأحافظ على تلك الجواهر، والامر لسلطاننا الكبير.

في زيلكادة سنة ١٢٢٠

شهر الاول ١٨٠٦

مُراد

Dîkomênt 12

Ji demê ez bûme û heta mirnê, ez li navçeya şêrwanê bûm, ezê di xizmeta dewleta osmanî û sultanî da bim, û ezê zêr û tiştên granbha ewên me ji erdî derêxistne bparêzm, û ew dhêne helgirtin ji bo em bşîne wîlayeta diyarbekrê. Û ez dibînim eve xizmeteka pîroze beramberî dewleta meya osmanî, em hemî bi tevaya hêza xweve ji eşîret û êlên me, evan zêr û cewheran bparêzn bi rha xwe û bi hemî hêza xwe û malê xwe, û em dkarn eşîretên dî jî yên cîran bidne li gel xwe bi kojmekî herî kêr, da wan beşek ji xizmetê hebê, bi evî rengî dê ew zêr û cewher hêne şyandin di demekî nêzîkî 7 – 8 salan da ji bo wîlayeta diyarbekrê, berî destê êzîdiyan bgehêtê, evên bê ol, di evê pirsê da eve cara duweme ku ez pêşnyar dîm û hêştê jî çî bersiv ji hezretî sultan ji bo me nehatye, lê li dor sebebê srara min ya zêde û dûbarekirina min têda, gelek gotgot hene, bi taybetî jî li wîlayeta şêrwanê, çunkî sultanê me heta niha fermana xwe nedaye, di nav eşîreta meda û eşîretên dî da gelek gotin belavbûne, eger ez tiştê di derheqa xwe da bêjme murad paşa, ew tiştên ez bêjm ji bo minin, û ji bo wê jî dibê ez zerera madî û manewî bibînim, lê ez dixwazm xizmeta sultanî û dewleta xwe osmanî bikim, ez hez dîm hun murad paşa bi erk bikin, ji bo berjewendiya wî wekî evan hizran hene, lê ez ji alyê xwe, dê dest ji karê xwe kêşm eger cenabê we razî bê, her kes dzanê eve wîlayeteka hejare, eger destê êzîdiyan gehiştê (zêr û zîv) û wan cewheran, dê dewleta osmanî zerereka mezin bîne, lê eger evan mercên min daxwazkirî bicye bikin, ez dê bi hemî derfetên xwe û êl û eşîreta .xweve evan cewheran bparêzm, û ferman ya sultanê me yê mezine

Li zîlkade sala 1220

Heyva yekê ji sala 1806

Murad

ديکوميتت ۱۲

ژ دمی ئەز بوومه و ههتا مرنى، ئەز ل ناچچهيا شىروانى بووم، ئەزى د خزمهتا دهولهتا ئوسمانى و سولتانى دا بم، و ئەزى زير و تشتين گرانبا ئەوين مه ژ ئەردى دهرىخستته بپارىزم، و ئەو دهينه ههلگرتن ژ بو ئەم بشينه ويلايهتا دياربه كرى. و ئەز دبينم ئەفه خزمهتهكا پيروزه بهرامبهرى دهولهتا مهيا ئوسمانى، ئەم هه مى ب تهفایا هيزا خوهفه ژ ئەشيرهت و ئيلين مه، ئەقان زير و جهوههيران بپارىزن ب رها خوه و ب هه مى هيزا خوه و مالى خوه، و ئەم دكارن ئەشيرهتین دى ژى بين جيران بدنه ل گهل خوه ب كوژمهكى ههرى كيم، دا وان بهشك ژ خزمهتى ههبي، ب ئەفى رهنكى دى ئەو زير و جهوهه هينه شيانندن دهمهكى نيزيكى ۷ - ۸ سالان دا ژ بو ويلايهتا دياربه كرى، بهرى دهستى ئيزيديان بگههيتى، ئەفین بى ئول، د ئەفى پرسى دا ئەفه جارا دوومه كو ئەز پيشنيار دكم و هيشتا ژى چ بهرسف ژ ههزرتى سولتان ژ بو مه نههاتيه، لى ل دور سهبهبى سرارا من يا زيده و دووباره كرنا من تيدا، گهلهك گوتگوت ههنه، ب تايهتى ژى ل ويلايهتا شىروانى، چونكى سولتانى مه ههتا نها فهرمانا خوه نهدايه، د ناف ئەشيرهتا مهدا و ئەشيرهتین دى دا گهلهك گوتن بهلافبوونه، ئەگەر ئەز تشتى د دهرهقا خوه دا بيژمه موراد پاشا، ئەو تشتين ئەز بيژم ژ بو منن، و ژ بو وى ژى دى ئەز زههرا مادى و مانهوى بينم، لى ئەز دخوازم خزمهتا سولتانى و دهولهتا خوه ئوسمانى بكم، ئەز ههز دكم هون موراد پاشا ب ئەرك بكن، ژ بو بهرژهوندىا وى وهكى ئەقان هزران ههنه، لى ئەز ژ ئالىي خوه، دى دهست ژ كارى خوه كيشم ئەگەر جهنابى وه رازى بى، ههركهس دزانى ئەفه ويلايهتهكا ههزاره، ئەگەر دهستى ئيزيديان گههسته (زير و زيف) و وان جهوههيران، دى دهولهتا ئوسمانى زههركا مهزن بينى، لى ئەگەر ئەقان مهرجين من داخوازكرى بجيه بكن، ئەز دى ب هه مى دهرهتین خوه و ئيل و ئەشيرهتا خوهفه ئەقان جهوههيران بپارىزم، و فهرمان يا سولتانى مه بى مهزنه □□□

ل زيلكاده ساللا ۱۲۲۰

ههيقا يهكى ژ ساللا ۱۸۰۶ □

موراد

الوثيقة رقم ١٣

في جبل سنجار، الايزدية الذين يعيشون في مناطق متفرقة من ولاية الموصل ورحا ودياربكر، سيتم جمعهم وستقطع رواتبهم،

في هذا المجال، وفي البداية أسماء الولايات المشار إليها، تم فقد تم إرسال الأوامر إلى الولاية، وحثهم على الإسراع في تنفيذ الأوامر بانتزاع الأراضي والبساتين من الاهالي الايزديين القاطنين في سنجار، وذلك لأن الايزدية يحاولون التماذي على الاراضي والبساتين المجاورة لهم، ويلحقون الضرر في املاك الاخرين، والجدير بالذكر، أنهم كانوا يقدمون على مثل هذه الأفعال سابقا، والآن تكررت، هؤلاء المتهمين لابد من تغريمهم بمبالغ،

والايزدية الذين يحاولون الهجرة إلى ولايات الموصل ورحا ودياربكر، لابد من قطع الطريق عليهم، ولأجله تم إرسال الأوامر إلى كل الولاية بمنعهم وعدم السماح لهم بالعبور، والذين يحاولون مخالفة هذه الاوامر لابد من شنقهم، ولأجله تم إرسال الأوامر إلى والي الموصل، هذه أوامر من سلطاننا صاحب الرحمة.

Dîkomênt 13

Li çyayê şingalê, ew êzîdyên djîn li navçeyên cuda cuda ji wîlayetên mûsil û ruha û diyarbekrê, dhêne komkirin û mûçeyên wan dhêne brrîn.

Di evî bwarî da, û li despêkê navên wîlayetên navbirî, ferman ji bo walyan hatye şandin, û hatine palvedan ji bo blez fermanê bicye bikin û zevyan û bîstanan ji xelkê êzîdyên şingalê wergrin, eve ji ber ku êzîdî bizavê dikin destidirêjyê bikin li ser zevî û bîstanên derdora xwe, û zyanê dgehîne milkên xelkên dî, û hêjayî gotnê ye, berê ev kiriyarên weha encam ddan, niha jî dûbare dikin, ev gumanlêkiriyar pêwîste bhêne texrîmkirin bi .kojmên para

Û êzîdyên bizavê dikin koçbikin ber bi wîlayeta mûsil û ruha û diyarbekrê ve, pêwîste rêk li ber wan bihête brrîn, û ji bo evê çendê jî, ferman hatye şyandin bo hemû walyan, da moletê nedne wan ku derbast bibin, û ewên berûvajî evan fermanan bçin pêwîste bhêne sêdaredan, û ji bo evê jî ferman hatye şandin ji bo walyê mûsilê, ev ferman ji cem sultanê me .xudanê dilrehimyê hatine

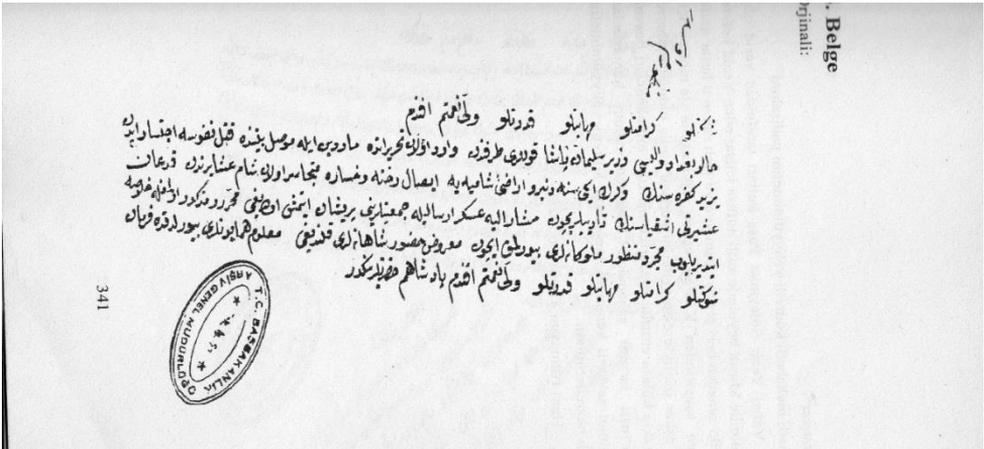
ديکومينت ۱۳

ل چيایي شنکالی، ٺه و ئيزيديين دژين ل ناچهيين جودا جودا ژ ويلايه تين مووسل و روها و دياربه کري، دهيته کومکرن و مووچهيين وان دهيته بررين

د ٺه في بواری دا، و ل دهسيپيکي نافين ويلايه تين نافبري، فرمان ژ بو واليان هاتيه شاندين، و هاتيه پالسه دان ژ بو بله ز فرماني بجيه بکن و زه فيان و بيستانان ژ خه لکي ئيزيديين شنکالي و هرگرن، ٺه ٺه ژ بهر کو ئيزيدي بزافي دکن دستريژيي بکن ل سهر زه في و بيستانين دهر دورا خوه، و زيانی دگه هيننه ملکين خه لکين دي، و هيژايي گوتتي يه، بهري ٺه في کريارين و هها ٺه انجام ددان، نها ژي دووباره دکن، ٺه في گومانليکريان پيوسته بهيته ته خريمکرن ب کوژمين پار

وو ئيزيديين بزافي دکن کوچبکن بهر ب ويلايه تا مووسل و روها و دياربه کري ٺه، پيوسته ريک ل بهر وان بهيته بررين، و ژ بو ٺه في چهندي ژي، فرمان هاتيه شياندين بو هه موو واليان، دا موله تي نه دنه وان کو درباست ببن، و ٺه وين بهرووفاژي ٺه فان فرمانان بچن پيوسته بهيته سينداره دان، و ژ بو ٺه في ژي فرمان هاتيه شاندين ژ بو واليي مووسلي، ٺه في فرمان ژ جهم سولتاني مه خوداني دلره هميي هاتيه

الوثيقة رقم ١٤

الوثيقة رقم ١٤

استناداً الى كتاب رسمي من لدن والي بغداد وزير سليمان باشا ، الايزدية الذين كانوا يسببون الأذى للأخرين، ومنذ سنتين تم نفيهم إلى منطقة الشام وهناك انتقادات وعدم رضا من قبل عشائر الشام، أما في ما يخص تأديب الفرسان الايزدية سيتم ارسال قوة عسكرية اليهم، والامر لسלטاننا.

Dîkomênt 14

Li gor nvîsîneka fermî ji cem walyê bexda û wezîr slêman paşa hatye, êzîdyên zerer û zyan dgehandne xelkên dî, ji berî dû salan hatine dûrxistin ji bo navçeya şamê û gelek rexne û nerazîbûn heye ji alyê eşîretên şamê ve, lê li dora cezakirina swarên êzîdiyan, dê hêzeka serbazî .vrîkin, û ferman ya sultanê meye

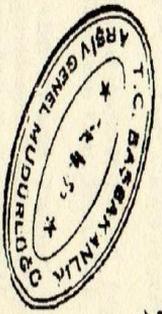
ديكومي٤نت ١٤

ل كور نفيسينهكا فهرمي ژ جهم واليي به خدا و وهزير سليمان پاشا هاتيه، ئيزيديين زهرهه و زيان دكه هاندنه خهلكين دى، ژ بهرى دوو سالان هاتنه دوورخستن ژ بو نافچهيا شامى و كه لهك رهخه و نه رازيبوون ههيه ژ ئاليئ تهشيرهتئين شامى فه، لئ ل دورا جه زاكرنا سوارين ئيزيديان، دئ هيزهكا سه ربازى فريكن، و فه رمان يا سولتاني مهيه

5. Belge
Original:

الوثيقة رقم ١٥

سواءاً التي عايناهم وطرفاها او علم انهم صيرت
 روضة اولاده عساکر نعيمات لازم يكونه ايجاب ابدنه ذخاير دمه انك كمانه زهرا روزه ايسلي صورت و سجاد
 انجاسنك تاوب وزير بري لازم كل درك بمقتضى اول برارده بالنفس حرك ابلان اوزده سميه نه ايكان فطيمه
 اجاسنه اباد اولديغه لانه سواسه ابالي سبري عطفولا هانظ باسا حيز نلربنك وار اولاده شهي فطيمه
 بويلوه اوزده مرسول سوي عطفولاري فخرم اولمنه صورت اعصابه نظرا زكر اولنان نهرك بعضه كلدره فني
 طاسار نبره در بري حاله ابعال ذخاير ده سرك رنهي موب اولهفن در كا اولديغه وانقباي زكر
 تاوب وزير بري اسوهال اولداده بغداد طرفينه انبف نامه حاصل اولهغه و بومقوله مواد ده مركات
 حكايته رعيت لازم كلمه حكه بني اكلوره اذيقسي و جرم جوا يانه با ليس موافق اراده نه حضرت شاه

بويكوباره اشعارى مؤلفه هفت بهر ليه
 از قلم و ده موبيا يابيسي طومه اده عليه سواي فطيمه
 عطفولاي و ده موبيا يابيسي طومه اده عليه سواي فطيمه
 فاطمه زهرا
 هادي بنى تنظيم اولاده شواوند سبن
 سادات و صلا طكاي سايا صواي فطيمه نه
 سادات و صلا طكاي سايا صواي فطيمه نه
 سادات و صلا طكاي سايا صواي فطيمه نه
 سادات و صلا طكاي سايا صواي فطيمه نه
 سادات و صلا طكاي سايا صواي فطيمه نه

الوثيقة رقم ١٥

من اجل إرسال القوة العسكرية من رقة والمتواجدة في كابان ، وعن طريق (جم ارزاكو) الذي سيرسل المعدات والاسلحة ، ومن اجل كل ذلك ، سيتم تأديب الأشقياء الايزدية من سنجار الذين ارسلوا الى الطريق على الحدود ، قبل فصل الربيع سيتم الاعداد والتحضير بناءً على اوامر من مارشال (الجنرال) ولاية سيواس حافظ باشا ، فالسهل الذي نعبّر من وسطه ، يجب أن يتم تكسير الأحجار المتواجدة فيه لإنشاء الطريق ، من اجل تسهيل إرسال الأرزاق والعتاد ، فهؤلاء الأشقياء يفعلون ما يودون ، لذلك لا بد من تأديبهم ، وحينها سيتم تأمين سلامة طريق بغداد ، وفي هذا المجال لا بد من كتابة الجواب.

الجواب:

حول تلك الأوامر التي صدرت ، تم تنفيذها الى تلك المراحل كما تمنيتم ، ومن اجل الاجابة الى السلطان ، هناك تفعيل ، والاماكن المطلوبة تم عمل ما هو مطلوب فيها واعلامهم..

Dîkomênt 15

Ji bo virêkirina hêza serbazyê ji reqayê ewa li kabanê, û bi rêka (cim arzaku) ewa kelupel û çek têdene, ji bo evan hemyan, dê rabin bi czakirina aşqayên êzîdyên ji şingalê ewên hatine şandin ji bo rêkê li ser .sînorî

Berî werzê bharê amadekarî dê hêne kirin li ser fermaneka ji alyê marşal (general)ê wîlayeta sîwasê hafz paşa, ew deşta em têve derbast bibin, pêwîste ber bhêne şkandin, da rêk çê bibê, ji bo bi hesanîkirina şandna erzaq û cebilxanê, çunkî ev eşqya çi dixwazn dikin, ji bo evê jî pêwîste bhêne cezakirin, wê demê dê selametya rêka bexdayê dabîn bê, û di evê .derbarê da pêwîste bersivek bihête nvîsîn

Emîn paşa kurrê hac hsên paşa kurrê 'ebdulcelîl, şingal dagîrkir sala 1192 mşextî (xzêrana sala 1765 z) û (25) neferên wan kuştin û serên wan li gel .xwe birne mûsilê

Bersiv

Ew fermanên ku hatine dandin wekî daxwazawe hatîye bicihkirin u gîhîştîye cîhêxwe u jib o padîşahême bersiv bi nivîse xebatên pêdvî hatine kirin u ew cîhên ku di hatin xwestinre bi destve hatine rêkirin u gîhandin.

ديكوميتت ۱۵

ژ بوڤريکونا هيڙا سهربازيڙ ره قايي ٿهوا ل کاباني، و ب ريکا (جم ٿارزاکو) ٿهوا که لوپه ل و چهک تيدهنه، ژ بوٿه فان هميان، دي رابن ب جزا کرنا ٿاشقيايين ٿيزيديين ژ شنکالي ٿهوين هاتنه شانندن ژ بو ريکي ل سهر سينوري. □□

بهري وهرزي بهاري ٿاماده کاري دي هيته کرن ل سهر فرمانهکا ژ ٿاليي مارشال (که نه رال) ي ويا ليه تا سيواسي هافز پاشا، ٿه وده شتا ٿه م ٿيڙه ده رياست بين، پيويسته بهر بهيته شکاندن، دا ريک چي بي، ژ بو ب هه سانیکرنا شانندا ٿه رزاق و جه بلخاني، چونکي ٿه ٿه شقيا چ دخوازن دکن، ژ بو ٿه ٿي ٿي پيويسته بهيته جهزا کرن، وي ده مي دي سه لامه تيا ريکا به خدايي دا بين بي، و د ٿه ٿي ده رباري دا پيويسته بهر سه ٿه ک بهيته نقشين. □□

دو کا مقامی قومی باشندوں پر دفعہ سہ ماہیہ منورہ و بعد از طرز اولیٰ نژاد اہل السید
قرآنک نظر برورد

Hot : 27-1274

بنا شده بغداد هوایی اخترا اوزده اولوب و سبب اختراع فی شادی او علی سلیمان
شد و قبایه سی و لا با دبه نشین الی عید درویش قامت و بغداد و الی امید به
اطرافه را جفا شاعریه صادریت ایدیزدن ناسید مال بیکه بولایه باشینه و یاری و رفته و بیه جنگ و سوزک و اولوب لبریزه ری غرب و بر نشان اولوب
رینه و زارت و بر لبه حی ظاهر اولوب فی شعور اولوب لبریزه کلرین بغداد و الی
اوله حرم و یومرفونک فنون الی کلام دروغنه اعتبار ایه با سینه بعضی خست
عم اولوب بغداد و اصل حجازی و رابطه نظامک عاقل اولوب فیکر بشقه بوزن
بغداد فارشادقه سی صیقل نامک سواد سیه بیکه قریب عسکر ارسال و بغداد
ایچین اولوب قریب لری دخی معاونت کلی ابر و فارشادقه فی صیقل ابرم اسد به
چنکه تصدی ارباب حق تحفظ الله تعالی برایش کون موجب بنه عودت انوش طن اولوب
اولوب قری و رفوق شادی او علی سلیمانک بغی و عصبانی سیه شکار تیریم حجازی اولوب
کلورایه مرفونک حجازی تیب و اسل و اسبابی جانب میرید صیقل اولوب اوزن ااره ایضه ناک تیرید

بنا شده بغداد هوایی اخترا اوزده اولوب و سبب اختراع فی شادی او علی سلیمان
شد و قبایه سی و لا با دبه نشین الی عید درویش قامت و بغداد و الی امید به
اطرافه را جفا شاعریه صادریت ایدیزدن ناسید مال بیکه بولایه باشینه و یاری و رفته و بیه جنگ و سوزک و اولوب لبریزه ری غرب و بر نشان اولوب
رینه و زارت و بر لبه حی ظاهر اولوب فی شعور اولوب لبریزه کلرین بغداد و الی
اوله حرم و یومرفونک فنون الی کلام دروغنه اعتبار ایه با سینه بعضی خست
عم اولوب بغداد و اصل حجازی و رابطه نظامک عاقل اولوب فیکر بشقه بوزن
بغداد فارشادقه سی صیقل نامک سواد سیه بیکه قریب عسکر ارسال و بغداد
ایچین اولوب قریب لری دخی معاونت کلی ابر و فارشادقه فی صیقل ابرم اسد به
چنکه تصدی ارباب حق تحفظ الله تعالی برایش کون موجب بنه عودت انوش طن اولوب
اولوب قری و رفوق شادی او علی سلیمانک بغی و عصبانی سیه شکار تیریم حجازی اولوب
کلورایه مرفونک حجازی تیب و اسل و اسبابی جانب میرید صیقل اولوب اوزن ااره ایضه ناک تیرید

وثيقة رقم ١٦

التاريخ: ١٢٠١ ب ١٠ (١٧٨٧/٤/٢٨) مرسل من قبل بوابي القصر،

هذه المرة التقرير الوارد من قبل اعوان السيد نعمان بيك من المدينة المنورة وبغداد في ١٠ ب ١٢٠١

هذه القضية تتوافق مع الملاحظة السابقة في هذا المجال، ويلزم الأمر باتخاذ إجراءات شرعية بحق الموماً اليه ابن الشاوي فسيتم الأمر بشكل استفتاء وإرسال الجواب في هذا الصدد ايضاً الى الداعين للأفندي صاحب السماحة

وفي هذه الأثناء كان التمرد وشيك الحدوث في محيط بغداد وسبب التمرد ايضاً ناجم عن المقيمين في اوساط آل عبيد من قبيلة سليمان الشاوي الساكنين في البادية والطامعين في ولاية بغداد غير انه من الظاهر ان بعض عديمي الاحساس لا يعلمون بعدم منح رتبة الوزارة الى مثل هؤلاء من اهل البادية والموماً اليه قد افترى كذباً بأنه سيكون والياً على بغداد،

فقد اجتمعت حوله بعض الحشرات اضافة الى انه قد خرج على النظام داخل وخارج بغداد.

إضافة لذلك فقد سبق ارسال ما يقرب من الف جندي بهدف ضبط الساحل المقابل من بغداد بالدعم التام من الموالين الكائنين داخل بغداد ايضاً وعلى امل ضبط الساحل المقابل بالتصدي للقتال ولكنهم بحفظ الله تعالى لم يستطيعوا القيام بشيء وعادوا وإذا لزم الأمر سيتم إيقاع العقاب الشرعي على سليمان ابن الشاوي جراء بغيه وعصيانه، ويمكننا إصدار أمر رسمي بضبط امواله وممتلكاته من قبل الحكومة وإحالة قضيته إلى والي بغداد ونشر وإشاعة صدور الأمر السامي بحقه.

بهذا الخصوص لدى الجميع ومراعاة لوالي بغداد واعتبار قدره واضحا ومعلوماً لدى الدولة العليا فقد جرى التصريح والإعلان عن الوثوق والاعتماد السلطاني بحقه وان كلمته نافذة واسترضاه وتكريمه بثوب من الفرو، والمأمول منه دفع التمرد الحاصل حول بغداد والحد من مخاطر ابن الشاوي.

تتمة المادة السابقة

فإذا لم يحدث تمرد بعد الاجراءات المبينة اعلاه عندئذ ستتخذ الدولة العلياالتعبير شائع الاستعمال توصف به الدولة العثمانية] تدابير اخرى ومن الواضح ان ذلك لا يشكل صعوبة بالنسبة للدولة العليا وان الإجراء المتخذ في هذه الحالة يمكن ان يكون كافياً لدرء التمرد.

وأيضاً ، لكون الأمر المذكور من الأمور المستعجلة سيتم بعون وعناية الباري دفع الحرب وتمرد ابن الشاوي لكن وجود الموصل على مشارف على الصحراء يسبب عائقاً ، لذا يتوجب وجود وزير جريء وشجاع في الموصل.

هذا الأمر هو أيضاً في سياق مواقف جديرة بالمطالعة والملاحظة في هذا الجانب

ان الملا تيمور غارق في الفساد ومنذ مدة طويلة لم نتمكن من إيقافه عند حده وهو يمتلك قوة شاملة من المال والجنود وسبق وان حارب عبيد باشا الكيكي في الرقة وان عبيد باشا قد طلب الأمان من الموماً اليه فقد خرج وذهب.

وقد لزم طلب ارسال قوة عسكرية مرة اخرى كما قد ارسل الاهالي في تلك المناطق الى الدولة العليا منذ بضعة سنوات مرارا وتكرارا طلبات استجد تشرح حالهم ولم تكن هناك اذن صاغية أو إجراء متبع وان القبائل الساكنة في البادية الذين هم خصوم له أيضاً هم خاضعون له بالضرورة وكما اقتضى الامر قاموا بتقديم الجنود عليه فمن الواضح ان الموماً إليه في حالة من الفساد التام.

ومن المعلوم لدى اصحاب المعالي ان ديار بكر والرقة وبيليجيك وسيفرك والقرى المحيطة بها قد غدت خرابا وبحالة سيئة اذف الى ذلك ان قبيلة الموما اليه التابعة له وغيرها من القبائل لم تتبعه من الصميم بل قد تأكد انها تبعته مضطرة بسبب غلبته ومعلوم لدى الجميع ايضا ان عمه ضده ولم يشف غليله بقتله كما قد تأكد ان اخاه سعدون ايضا على خلاف معه وقد خضع له مرغما.

ونعتقد بأنه إذا تحركنا في هذا الاتجاه سيكون بث التفرقة بينهم سهلا جدا بعناية الله.

تتمة المادة السابقة

اما عن الاستفسار عن والي الرقة وعن نوعية الإجراء المتخذ فانه من المؤكد تحالف والي الرقة مع تيمور فان الاستعلام من والي الرقة عن الحال سيكون عبثا.

ولو جرى الاستفسار برسالتين مستقلتين من امين المعدن مصطفى باشا ديوركلي ومتسلم ديار بكر ابراهيم اغا بن الشيخ دون ان يعلم احدهما بالآخر وساداتنا اعلم بما يقتضي الامر بما يرد منهم من جواب.

وبالنسبة للهجوم على الموما اليه فانه لن يسمح بمطالبة الدولة العليا بأقجة [أقجة=عملة عثمانية قديمة] واحدة منه او حيوان واحد سواء بالنسبة الى الجنود الذين يظفرون بماله او حيواناته ويجب

الشروع في اتخاذ التدابير المناسبة وهذه هي المسألة الرئيسية وان اتخاذ اجراء كهذا اصبح ضروريا
وإذا كان ممكنا دفع غائلة تيمور فهناك حاجة الى وزير قوي مقدر بالنسبة لديار بكر والرقعة.

ان هذه المسألة من المواضيع ذات الأولوية وسيتوجب الأمر التباحث والأمر لولي الأمر.

وقد سبق وان ملعونا يدعى ابن السماوي قرب الموصل وهو يملك نحو خمسمائة من الايزيديين قد
قام علنا بقتل عبد الباقي باشا والي الموصل ولعدم حصول التحقيق واتخاذ الإجراءات اللازمة بحقه
فقد حدثت محنة عظيمة ويتوجب اتخاذ الإجراء اللازم بحقه والأمر لمن له الامر.

Dîkomênt 16

Dîrok: 1201 bi 10 (28/4/1787)

، Hatiye şiyandin ji aliyê dergehvanê koçkê ve

Evê carê raporta hatiye ji dev alîgirên seyîd noman begê ji bajarê medîne
û bexdad li 10 B 1201

Ev doz li gel têtîniya berê yeksane di evê derbarê da, û pêwîste hindêk
rênmayên rîşalî di derheqê navbirî kurrê şawî da, ev mesele dê rengê
rêferandom hête encam dan, û şandina bersivê di evê derbarê da jî ji bo
.ewên bangeşê ji efendî ra dikin xudanê semahetê

Di evê demê da îşyan ya beraqil bû li derdorê bexdayê û sebebê
serhildanê careka dî jî dizivirê ewanên niştecihên derdora mala ûbêd ji
êla slêmanê şawî ewên li çolê dijîn û tematyaya wan di wîlayeta bexdayê da
heye, lê belê wekî diyare hindêkên bê hest nizanin ku pleya wezîrtiyê
nedane ewanên wekî wan ji xelkê çolê û navbirî bê bextî kiriye û bi
.derewa gotiye ew dê bîte waliyê bexdayê

Hindêk kêz û mêz li dora xwe komkirine zêdebarî ew djî sistemê derketiye
.di nav û derveyî bexdayê da

Zêdebarî evê jî berê nêzîkî hzar serbazî hatye şiyandin bi armanca
asayîşkirina qiraxê beramberî bexdayê bi hevkarîya temam ji alîgirên di
nav bexdayê da jî, û bi hêvîya aramkirina qiraxê beramber û şerkirinê, lê
ewan bi harîkariya xudayê mezin nekarîne çî bikin û zivîrîn û eger pêwîst
bê dê cezayê rîşalî dne slêmanê kurrê şawî ji ber serhildan û îşyana wî, û

em dkarn fermanekî fermî derbêxin bo wergirtna mal û milkê wî ji alyê hikûmetê ve û em evê dozê bispêrne walyê bexdayê û belavkirina .derketna fermanî samî di derheqê wî bikin

Di evê derbarê da li cem hemûyan û li ber çavwergirtna walyê bexdayê û hijmartna qedrê wî yê aşkra û naskirî li cem dewleta bilind hatye aşkra kirin bi renekî takîdkirî û palpiştuya sultanî di heqê wî da û peyva wî ya misogere di bicîhkirinê û razîkirina wî û xelatkirina wî bi krasekî ji (ferû) û jê dhête hêvîkirin serhildana qewmî palvedîte derdora bexdayê û bi .sînorkirina metirsyên kurrê şawî

Berdewamya xala berê

Û eger serhildan çênebû piştî evan karên destinîşankirî li serî wê demê dewleta bilind dê rabê bi wergirtna tedbîrên dî û ya aşkraye ev çend neya bi zehmete ji bo dewleta bilind û ev tedbîr di evê rewşê da dê têra hindê .bkê ji bo rêgirtna li pêşya serhildanê

.Û her weha jî

Çunkî ev çenda me gotî ji prisgirêkên leze dê bi harîkarî û çavdêriya xudê şer û serhildana kurrê şawî ji navçê, lê hebûna mûsilê li ser kevyan çolê dibê sebebê astengyê, ji bo evê jî pêwîste wezîrekî zîrek û mêrxas li .mûsilê hebê

Ev pris jî di çarçoveya heluyistên ji hejî vekolînê û têbînîkirinê ye di evî alîy da mela tîmor fetisye di gendilyê da û ji demekî dirêjve me nkarye em wî rawestînin li txûbê wî û ew xudanê hêzeka berifrehe ji mal û serbazan û wi berê jî rabûbû bi şerê ebdî paşayê kîkî li reqayî û ebdî paşa daxwaza .emanê jê kirbû û ji wê deverê derket û çû

Û careka pêwîst bû hêza serbazî bçê û xelkê ewan deveran jî berî çendîn salan daxwazên harîkaryê ji dewleta bilind dikin ji bo ji wan xlas bibin têda rewşa xwe şîrove dikin û guhdarî li wan nedhate kirin yan çi kiriyarek ne dhate encam dan, ew êlên niştêcîhên çolê ewên hevrikên wanin jî dibin dagîrkeriya wan dene bi renekî fer û her demê pêwîst bê .serbazan pêşkêş dikin û ji ber evê jî navbirî di nav gendelyeka tam deye

Û ya naskirye li cem cenabê bilind ku diyarbekir û reqe û bîlecîk û sêwerek û gundên derdorê bûne xirbe û ketne di rewşeka xrab da, zêdebarî evê jî êla navbirî û êlên pêre rabûne ne bi dilsozî pîrene, ew

neçarn çunkî ew ji wan bhêztre û naskirye li cem hemûyan mamê wî li djî derketye û ewî dlê xwe rehetkirye bi tnê bi kuştina wî, her weha aşkraye .bûye brayê wî sadûn jî nakokî hene li gel wî û ew jî neçarbûye bçê di gel

Û em bawern eger em bkevne di nav bizavê da di evî alîy da em dkarn .wan bi hesanî ji hev cuda bikin bi harîkariya xudayî

Berdewamya xala berê

Lê li dor pirsyarkirinê ji walyê reqayê û li ser corên tedbîrên bhêne girtin ya aşkra û mukme walyê reqayê hevpeymanê li gel tîmor û pirsyarkirina .wî li ser rewşê dê karekî ji xwe û bê mfa bê

Lê eger bi dû nameyên serbexo bihête pirsyarkirin ji emînê madenê ê şêx 〇mustefa paşayê dîwirkî û muteselmê diyarbekrê îbrahîm axa kurr bi bê her yek ji wan agehî ji yê dî hebê û mezinên me baştir ya pêwîst .dizanin û ka çawa bersivê ji wan wergrin

Û ji alyê hêrşa li ser navbirî da ew rê nadê dewleta bilind daxwaza yek aqce (aqce: dravê osmanî yê kevne) bitnê jî bkê yan daxwaza heywanekî bkê çi nisbe bo serbazên dest ddane li ser mal yan heywanên wî û pêwîste tedbîrên saxlem bhêne wergirtin û eve pirs serekî ye û wergirtna evê tedbîrê geleka fere û eger derfet hebê 'ale tîmor bihête .palvedan pêwîstî bi wezîrekî bi hêz û zîrek heye ji bo diyarbekir û reqayê

Ev babet ji babetên yekemîne di giringyê da û pêwîste bihête giftugokirin .ji alyê xudanê fermanê ve

Û berê jî yekî lanetî bi navê kurrê semawî nêzîkî mûsilê, xudanê nêzîkî pênc sed êzîdîyan bû rabûye bi aşkrayî bi kuştina ebdulbaqî paşa walyê mûsilî û ji ber ku çi vekolîn û lêprisîn û tedbîrên pêwîst nehatine wergirtin di derheqê wî da, alozyeka mezin derkete pêş û pêwîste tedbîrên lazim bhêne wergirtin di derheqê wî da û ferman ya xudanê .fermanê ye

ديروک: ۱۲۰۱ ب ۱۰ (۷۸۷/۴/۲۸)

هاتيه شيانندن ژ ئاليی دهرگه هئانی كوچكى قه

ئه هئى جارى راپورتا هاتيه ژ دهق ئاليگريين سويد نومان بهگى ژ بازاری مهدينى و بهخداد ل ۱۰ ب ۱۲۰۱

ئه هئ دوز ل گهل تيبينيا بهرى يهكسانه د هئى دهربارى دا ، و پيوسته هندهك ريتمايين ريشالى د دهره هئى نافبرى كوررى شاولى دا ، هئ مهسهله دى رهنكى ريفه راندوم هيتته ئه نجام دان ، و شاندىنا بهرسقى د هئى دهربارى دا ژى ژ بو ئه ويين بانگه شى ژ هئ فندى را دكن خودانى سه ماهه تى

د هئى دهمى دا ئيسىيان يا بهراقل بوو ل دهر دورى بهخدايى و سه بهبى سه رهلدانى جاره كا دى ژى دزيفرى ئه وانين نشته جيهين دهر دورا مالا ووييد ژ ئيلا سليمانى شاولى ئه ويين ل چولى دژين و ته ماتيا وان د ويلايه تا بهخدايى دا هيه ، لى بهلى وهكى دياره هنده كين بى ههست نزانن كو پله يا وهزيرتياى نه دانه ئه فانين وهكى وان ژ خهلكى چولى و نافبرى بى بهختى كريبه و ب دهره وا گوته هئ دى بيته واليى بهخدايى

هندهك كيژ و ميژ ل دورا خوه كو مكرنه زيده بارى هئو دژى سيستمى دهر كه تيه د ناف و دهره هئى بهخدايى دا زيده بارى هئى ژى بهرى نيزيكى هزار سه ربازى هاتيه شياندىن ب ئارمانجا ئاسايشكرنا قراخى بهرامبهرى بهخدايى ب هه فكاريا تمام ژ ئاليگريين د ناف بهخدايى دا ژى ، و ب هيفيا ئارامكرنا قراخى بهرامبهر و شهركرنى ، لى ئه وان ب هاريكاريا خودايى مهزن نه كارينه چ بكن و زيفرين و هه گهر پيوست بى دى جهزايى ريشالى دنه سليمانى كوررى شاولى ژ بهر سه رهلدان و ئيسىيانا وى ، و هئم دكارن فه رمانه كى فه رمى دهر بيخن بو وه رگرتا مال و ملكى وى ژ ئاليى هكوممه تى قه و هئم هئى دوزى بسپرنه واليى بهخدايى و بهلا فكارنا دهر كه تيا فه رمانى سامى د دهره هئى وى بكن

د هئى دهربارى دا ل جهم هه موويان و ل بهر چاقوه رگرتا واليى بهخدايى و هژمارتنا قه درى وى يى ئاشكرا و ناسكرى ل جهم دهوله تا بلند هاتيه ئاشكرا كرن ب رهنه گه كى تاكيدكرى و پالپشتيا سولتانى د هئى وى دا و په يقا وى يا مسوگه ره د بجيه كرنى و رازيكرنا وى و خه لاتكرنا وى ب كراسه كى ژ (فه روو) و ژى ده يتته هيفيكرن سه رهلدانا قه ومى پالقه ديه ته دهر دورا بهخدايى و ب سينوركرنا مه ترسيين كوررى شاولى

به‌رده‌وامیا خالا به‌ری

و ته‌گه‌ر سه‌رهلدان چینه‌بوو پشتی ته‌قان کارین دستتیشانگری ل سه‌ری وی دهمی دمه‌لته‌تا بلند دی رابی ب وهرگرتتا ته‌دبیرین دی و یا ناشکرایه ته‌ف چند نه‌یا ب زه‌مه‌ته‌ته ژ بو دمه‌لته‌تا بلند و ته‌ف ته‌دبیرد ته‌فی ره‌وشی دا دی تیرا هندی بکی ژ بو ریگرتتا ل پیشیا سه‌رهلدانی

وو هه‌ر وه‌ها ژی

چونکی ته‌ف چندا مه‌گوئی ژ پرسگریکین له‌زه دی ب هاریکاری و چاقدیریا خودی شهر و سه‌رهلدانا کورری شای ژ نافچی، لی هه‌بوونا مووسلی ل سه‌ر که‌فیین چولی دبی سه‌به‌بی ئاسته‌نگی، ژ بو ته‌فی ژ پیویسته وه‌زیره‌کی زیره‌ک و میرخاس ل مووسلی هه‌بی

ه‌ف پرس ژی د چارچو‌فیا هه‌لو‌یستین ژ هه‌ژی فه‌کولینی و تی‌بینیکرنی یه د ته‌فی ئالیی دا مه‌لا تیمور فه‌تسیه د گه‌ندلیی دا و ژ دمه‌کی دریزفه مه‌نکاریه ته‌م وی راوه‌ستین ل تخووبی وی و ته‌و خودانی هیزه‌کا به‌رفزه‌ه ژ مال و سه‌ریازان و و به‌ری ژی رابووبو ب شه‌ری ته‌بدی پاشای کیکی ل ره‌قایی و ته‌بدی پاشا داخو‌ازا ته‌مانی ژی کربوو و ژ وی ده‌قهری دهرکه‌ت و چوو

و جاره‌کا پیویست بوو هیزا سه‌ریازی بجی و خه‌لکی ته‌وان ده‌قهران ژی به‌ری چه‌ندین سالان داخو‌ازین هاریکاری ژ دمه‌لته‌تا بلند دکن ژ بو ژ وان خلاس بین تیدا ره‌وشا خوه شیرو‌فه دکن و گوهداری ل وان نه‌دهاته کرن یان چ کریاره‌ک نه‌دهاته ته‌نجام دان، ته‌و ئیلین نشته‌جیهین چولی ته‌وین هه‌ق‌رکین وانن ژی دین داگیرکه‌ریا وان دهنه ب رهنکه‌کی فه‌ر و هه‌ر دهمی پیویست بی سه‌ریازان پیشکیش دکن و ژ به‌ر ته‌فی ژی نافبری د ناف گه‌نده‌لیه‌کا تام ده‌یه

و یا ناسگریه ل جه‌م جه‌نابی بلند کو دیاربه‌کر و ره‌قه و بیله‌جیک و سیومه‌ره‌ک و گوندین دهردوری بوونه خربه و که‌ته‌ته د ره‌وشه‌کا خراب دا، زیده‌باری ته‌فی ژی ئیلا نافبری و ئیلین پی‌ره رابوونه نه‌ب دلسوزی پی‌ره‌نه، ته‌و نه‌چارن چونکی ته‌و ژ وان به‌یزتره و ناسگریه ل جه‌م هه‌موویان مامی وی ل دژی دهرکه‌تیه و ته‌وی دلی خوه ره‌ه‌تکریه ب تنی ب کوشتنا وی، هه‌ر وه‌ها ناشکرایه بوویه برایی وی سادوون ژی ناکوکی هه‌نه ل گه‌ل وی و ته‌و ژی نه‌چاربوویه بجی د گه‌ل

وو ته‌م باومرن ته‌گه‌ر ته‌م بکه‌فته د ناف بزافی دا د ته‌فی ئالیی دا ته‌م دکارن وان ب هه‌سانی ژ هه‌ف جودا بکن ب هاریکاری خودایی

به‌رده‌وامیا خالا به‌ری

لی ل دور پرسیار کرنی ژ والیی ره‌قایی و ل سهر جورین ته‌دبیرین بهیته گرتن یا ئاشکرا و موکمه والیی ره‌قایی هه‌فپه‌یمانان ل گهل تیمور و پرسیار کرنا وی ل سهر ره‌وشی دی کاره‌کی ژ خوه و بی مفا بی

لی ته‌گهر ب دوو نامه‌یین سهر به‌خو بهیته پرسیار کرن ژ ئەمینئ ماده‌نی موسته‌فا پاشایی دیور کلی و موته‌سه‌لی دیار به‌کری ئیبراهیم ئا‌خا کوری شیخ ب بی ههر یه‌ک ژ وان ئاگه‌هی ژ یی دی هه‌بی و مه‌زنین مه‌باشتر یا پیویست دزانن و کا چاوا به‌رسقه‌کی ژ وان وه‌رگرن

و ژ ئالیی هی‌رشا ل سهر نافبری دا ته‌وری نادئ ده‌وله‌تا بلند داخو‌زا یه‌ک ئاقچه (اقچه: درائی ئوسمانی یی که‌فته) بتئی ژ ی بکی یان داخو‌زا هه‌یوانه‌کی بکی چ نسبه بو سهر یازین ده‌ست ددانه ل سهر مال یان هه‌یوانین وی و پیویسته ته‌دبیرین ساخلم بهیته وه‌رگرتن و ئەفه پرسا سهره‌کی یه و وه‌رگرتا ئەفی ته‌دبیری گه‌له‌کا فه‌ره و ته‌گهر ده‌رفه‌ت هه‌بی‌اله تیمور بهیته پالقه‌دان پیویستی ب وه‌زیره‌کی ب هیژ و زیره‌ک هه‌یه ژ بو دیار به‌کر و ره‌قایی

ئه‌ف‌بابه‌ت ژ بابه‌تین یه‌که‌مینه د گرنگیی دا و پیویسته بهیته گفتوگو کرن ژ ئالیی خودانی فه‌رمانی فه

وو به‌ری ژ یه‌کی لانه‌تلی ب نافئ کورری سه‌ماوی نیژیکی مووسلی، خودانی نیژیکی پینج سه‌د نیژیدیان بوو رابوو یه ب ئاشکرای ب کوشتنا ته‌بدولباقی پاشا والیی مووسلی و ژ به‌ر کوچ فه‌کولین و لیپرسین و ته‌دبیرین پیویست نه‌هاتنه وه‌رگرتن د ده‌ره‌قی وی دا، ئالوزیه‌کا مه‌زن ده‌رکه‌ته پیش و پیویسته ته‌دبیرین لازم بهیته وه‌رگرتن د ده‌ره‌قی وی دا و فه‌رمان یا خودانی فه‌رمانی یه

الوثيقة رقم ١٧

التاريخ: ١٢٠٩ ل ٩ (١٧٩٥/٤/٢٩ الاربعاء)

قائمة اعوان والي بغداد سنان باشا

صاحب الدولة والعناية والمروءة والمرحمة والعطف ولي النعم كثير الجود والكرم سيدي حضرة السلطان ندعو له بدوام الصحة والصون عن كل رياح الكدر وداعيا له بدوام ظلال لطفه وعنايته آمين

ان العصاة الايزيديين الذين اختاروا جبل سنجار مأوى لهم والمجبولين على الكفر والشر والإلحاد والشقاوة التي تقطر منهم قد ارتكبوا انواع المفاسد واستمروا بقطع طريق ابناء السبيل لذا فقد قام والي بغداد الاسبق المرحوم سليمان باشا بتاريخ ١٦٦ بشن حملة عليهم بإرسال فرقة لردعهم ومنعهم من اجل اطفاء نار الفساد وإخماد نار المضرة والإلحاد ليكون مصير تلك الارواح الطاغية بئس المصير ونار السعير ومنذ ذلك اليوم كان شغلنا الشاغل هو استتباب النظام في العراق وارغام الأنوف الرعناء وبسط يد السطوة والقضاء على بقايا فلول القتل ولم تتيسر الامكانية لإجراء التمشيط والقضاء على شرادهمم حيث تتأكد المقولة: (ان السفيه اذا لم ينه مأمور) ان ضررهم قد ينتشر بسرعة الى المناطق المجاورة ومنها الموصل ولواء (عنه) فإن اماطة الاذى وتامين السبيل والأنحاء ، ودفع شرور الفساد وقلع مخالب الافساد قد بلغ مرتبة الوجوب وعلاوة على ذلك فقد عمدت فرقة من عشيرة العبيد من عشائر بغداد بقطع الطريق والقيام بغارات على الحجاج المتوجهين الى الشام عن طريق هيت ونهب جمالهم.

وقد تم هذه المرة تعيين احد العبيد من دائرة اغوات العبيد حيث تم تعيينه على العساكر وبعد التوكل على الله تعالى في اواخر شعبان المعظم عزموا بنية صادقة على تأديبهم فقاموا بتحريك مجموعة من جهة الصحراء وفي يوم التاسع عشر من شهر رمضان الشريف وعند وصولهم الى الموضع المدعو (تري) الواقع على مسافة عشرين ساعة من الجبل المذكور فان المرحوم المشار اليه نفذ كميناً بعد اجراء الاستخبارات فاقتحم بالقوة التامة الفرقة الضالة مأوى الاشقياء وملجأ قطاع الطرق وفرقة البغاة جميعها في سفوح سنجار حيث دلت الاستخبارات على انهم كانوا مشغولين برعي المواشي والدواب ونصب الكمائن للنهب فقام العسكر المذكورون بتأخير ضرب الخيام حتى العصر وفي الصباح بدؤوا هجومهم على الكفرة تصديقا لقوله (فساء صباح المنذرين) وملحقا بـ (إلا أن حزب إبليس هم الخاسرون) حيث ان رجالهم الذين يربو عددهم على الخمسمائة قد جعلوا طعاما للسيف وتم اسر اطفالهم وعيالهم واخذ اموالهم ومنازلهم غنائم وتم تحرير من كان في

قبضتهم والبقية الباقية منهم يبلغ عددهم اربعة وسبعين شخصا وأسماؤهم معروفة تم ارسالهم اذلاء كالعبيد الينا وهذه المرة تم تقديم ورفع عريضة الى ولي النعمة بخصوص الرؤوس المذكورة من قبل محمد التتري من عبيدي من التتار طالبا فيها المعاملة بالمرحمة. ان مأوى الكفرة المذكورين في الأساس صعب المنال وهم متمردون عنيدون وأصحاب قوة إضافة إلى كونهم طائفة إبليس الضالة وان تيسر اخذهم والتتكيل بهم بهذه السهولة واليسر اليوم انما هو امر تحقق بفضل عناية الباري وقوة الحاكم وان شاء الله تعالى ندعو لدوام الدولة للأبد ولكافة اصحاب النوايا السيئة المفسدين والذين خانوا الخبز والملح لولي النعمة المشابهين لهؤلاء بنفس مصيرهم عليهم غضب الله آمين. كما ان العساكر المذكورين قد تحركوا وشنوا هجوما على فرقة العبيد المذكورة وتمكنوا من الظفر بهم حيث الاستخبارات دلت على عبورهم نهر الخابور وقد تعقبهم الجنود المذكورون والأمر لحضرتكم بعد شرف وصول المعروض لسيادتكم سيدي السلطان.

في ٩ ل عام ١٢٠٩

ختم

Dîkomênt 17

Dîrok: 1209 li 9 (29/4/1795 çarşemb)

Lîsta alîgirên waliyê bexdayê sînan paşa

Xudanê dewletê û çavdêryê û merwetê û merhemetê û dlovanyê walyê n'metên gelek bi xêr û bêr û keremê mezinê min hezretî sultan em dwa û daxwaza berdewamya tendrustyê û xweragiryê ji bo wî dikin beramber .her bayekî keder û daxwaza sîbera lutif û çavdêriya wî dikin amîn

Asîkarên êzîdî ewên çyayê şingalê ji bo xwe kirine war û tîjî kufr û şer û îlhad û eşqyatî ji wan dweşê, gelek corên gendelî û berdewamin li ser girtna rêka xelkê rêbwarî dikin, ji bo evê walyê bexdayê yê berê rehmetî slêman paşa di dîroka 166 fermanek birye ser wan bi şiyandina hêzeka serbazî bo rê li ber wan bigrê û moletê nedê wan ji bo vemrandna agrê gendelyê û vemrandna agrê zererê û îlhadê da ku çarenvîsa evan gyanên serixweve çûy bibê xrabtirîn çarenvîs û agrê gur, û ji wê rojê karê me yê berdewam ew bû misogerkirina nîzamê li îraqê û neçarkirina pozên bilind û kontrolkirina wê û tûnekirina bermayên mêrkujan û derfet ji bo me çênebû em komên wan paqij bikin wekî ev gotne dibêjît: (yê sefyê eger ji nav neçê dibê mamûr) zerera wan dibê blez belav bibê li navçeyên derdorê û ji wan navçan jî mûsil û lwaê ('ne) ragirtna zyanê û dabînkirina rêkê û derdora, jnavbirna şerixwazyê û gendelyê û jêkirina lepên fesadê gehiştî astekî mezin û bi ser evê çendê jî komek ji mirovên eşîreta ûbêd, yek ji eşîretên bexdayê ye rabûne bi girtna rêkan li ber xelkê û hêrişkirine li ser hacyan berev şamê ve dçûn li rêka hîtê û hêştirên wan hatine .talankirin

Evê carê jî yek ji ûbêdan hatye damezrandin ji rêveberiya axayên ûbêd li ser serbazan û piştî tewekula bi xudê teala li dawîya heyva şabana muzem, xwastne bi nyeteka paqij ewan ceza bikin, komek ji alyê byabanê ve û li roja nozdehê heyva remezana şerîf ketne di bizavê da, li demê gehiştina wan li wî cihê dibêjnê (tra) ku dkevê rêka bîst demjimêran ji çyayê navbirî, rehmetyê navbirî kemînek danabû piştî wergirtna pêzanînên hewalgêrî, rabûye bi bhêza xweya tmam ketye di warê eşqyan da û jêzemîna rêkgra û komên asyan hemûyan di bilindahyên şingalê da wekî pêzanînên hewalgêryê dane nîşan dan, ew mjûlî çêra pez û dewarên xwe û danana kemînen talankirbûn, serbazên navbirî hêrşa xwe ji bo ser konan heta bi êvarê dereng kirine, û sibhê rabûne bi hêrişkirina kafran

wekî rastkirina wê gotna dibêjît (sibha aghdarkiriyên xrabibû) û hevpeçe dibêjît (parta îblîsî ew ya têkçûyî) ew zlamên wan ku nêzîkî pênc sedbûn, bûne zadê şûr, zarokên wan bûne êsîr û malê wan bûne destkeft û girtyên di destên wan da hatine serbestikirin ewên ji wan mayîn 74 kesn û navên wan naskirîne û hatine şandin serşor wekî kolan ji bo me, û di evê derbarê da lîsteyek hatye pêşkêşkirin bo walyê nîmetê li ser evan serên navbirî ji alyê mhemmed teterî ji ûbîdî ji tetar têda daxwaza reftarkirina bi merhemet kirye li gel wan. Warê kafrên navbirî gelek asê ye di esas da, û ew serhildêrne serhişkin û xudanên hêzêne zêdebarî ku taîfeya îblîs ya ji windane û eger bi evê hesanyê hatine tenkîlkirin îro, eve bi fezla çavdêriya barî û hêza hakmî bû û însaella teala em dwa dikan bo berdewambûna dewleta heta hetayê, û bo hemû xudanên înyet xrabên ferd û ewên xyanet li nan û xwê ya welyê nîmetê kirine wekî evanan çarenvîsa wan xezeba xudê bît, amîn. Her weha serbazên navbirî ketne di bizavê da û hêrî koma kolan kirine û karîne serbkevin, pêzanîna dabû diyarkirin ewan çemê xabûr derbastkirye û leşkerên navbirî li dûv wan çûne û ferman ya cenabê we piştî şerefa gehîştina pêşkêşkirî ji bo cenabê .mezinê me sultanî

9 L sala 1209

Xitim

ديکومپٽ ۱۷

ديروک: ۱۲۰۹ ل ۹ (۱۷۹۵/۴/۲۹) چارشهمبوو

ليستا ٽاليجرين والي بهخدايي سينان پاشا

خوداني دولهتي و چاڦڏيري و مهرهوتي و مهرهمهتي و دلوقاني والي نعمهتين گهلهك ب خير و بيړ و كهرمي مهزني من هه زرهتي سولتان هم دوا و داخوازا بهردهواميا تهنروسستي و خواهه راگري ټ بو وي دكن بهرامبهر ههر بايهكي كهدهر و داخوازا سيههرا لوتف و چاڦڏيريا وي دكن ټاميل

ټاسيڪارين ټيزيدي ټهوين چيائي شنگالي ټ بو خواه كرنه وار و تڙي كوفر و شهر و ټيلههاد و ټهشقيات ټ وان دوهشي، گهلهك جوڙين گهندهلي و بهردهوامن ل سهر گرتنا ريكا خهلكي ريبواري دكن، ټ بو ټهفي والي بهخدايي يي بهري رههمهتي سليمان پاشا د ديروكا ۱۶۶ فهزمانهك بريه سهر وان ب شياندنا هيزهكا سهريازي بو ري ل بهر وان بگري و مولهتي نهدي وان ټ بو همراندنا ټاگري گهندهلي و همراندنا ټاگري زهرري و ټيلههادي دا كو چارهنفيسا ټهقان كيائين سهرخوهه چووي بي خرابترين چارهنفيس و ټاگري كور، و ټ وي روڙي كاري مه يي بهردهوام ټهو بوو مسوگر كرنه نيزامي ل ټيراق و نهچار كرنه پوزين بلند و كوئترول كرنه وي و توونه كرنه بهرمايين ميركوڙان و دهرهت ټ بو مه چيټه بوو هم كوامين وان پاڦر بكن وهكي ټهف گوته ديڙيت: (يي سهفيه ټهگر ټ ناف نهچي دبي مامور) زهرهرا وان دبي بلهز بهلاف بي ل نافچهيين دهردوري و ټ وان نافچان ټي مووسل و لوائي (نه) راگرتنا زياني و دابين كرنه ريكي و دهردورا، ټ نافبرنا شهرخوازي و گهندهلي و ټيكرنا لهپين فهسادي گهشيه ټاستهكي مهزن و ب سهر ټهفي چهندي ټي كومهك ټ مروڦين ټهشيرهتا ووييد، يهك ټ هشيرهتين بهخدايي يه رابوونه ب گرتنا ريكان ل بهر خهلكي و هيرشكرنه ل سهر هاجيين بهرهف شامي فه دچوون ل ريكا هيتي و هيشترين وان هاته تالانكرن

ټهفي جاري ټي يهك ټ ووييدان هاتيه دامهزراندن ټ ريڦه بهريا ټاخاين ووييد ل سهر سهريازان و پشتي تهوهكولا ب خودي تهالا ل داوييا ههيفا شابانا موهزم، خواسته ب نيتهكا پاڦر ټهوان جهزا بكن، كومهك ټ ټاليي بياباني فه و ل روڙا نوزدهي ههيفا رهمهزانا شهريف كهته د بزافي دا، ل دهمي گهشتنا وان ل وي جهي ديڙني (ترا) كو دكهفي ريكا بيست دهڙميران ټ چيائي نافبري، رههمهتي نافبري كهمينهك دانابوو پشتي وهگرتنا پيزانين ههوالگيري، رابوويه ب بهيزا خواهيا تمام كهتبه د واري ټهشقيان دا و ټيرزه مينا ريكرا و كومين ټاسيان ههموويان د بلنداهيين شنگالي دا وهكي پيزانين ههوالگيري دانه نيشان دان، ټهو مڙوولي چيرا پهز و

دهوارين خوه و دانانا كه مينين تالانكربوون، سهربازين نافبري هيرشا خوه ژ بو سهر كوټان ههتا ب ئيقاري دهرنگ كرنه، و سبهئ رابوونه ب هيرشكرنا كافران وهكي راستكرنا وي گوټنا دبيژيت (سبها ئاگهداركريان خرابوو) و ههقيپچه دبيژيت (پارتا ئيبليسي ئهو يا تيكچووويه) ئهو زلامين وان كو نيزيكي پيتج سهدبوون، بوونه زادي شوور، زاروكين وان بوونه ئيسير و مالي وان بوونه دستكهفت و گرتين د دستين وان دا هاتته سهربهستكرن ئهوين ژ وان مابين ٧٤ كسن و نافين وان ناسكرينه و هاتته شياندين سهرشور وهكي كولان ژ بو مه، و د ئهقي دهرباري دا ليستهيهك هاتيه پيشكيشكرن بو واليي نيمهتي ل سهر ئهقان سهرين نافبري ژ ئاليي مههمد تهتري ژ ووبدي ژ تهتار تيدا داخوازا رفتاركرنا ب مهرههمت كرية ل گهل وان. واري كافرين نافبري گهلهك ئاسي يه د ئساس دا، و ئهو سهرهلديرنه سهرهشكن و خودانين هيژيته زيدهباري كو تايفهيا ئيبليس يا ژ وندانه و ئهگر ب ئهقي ههسانيني هاتته تنكيلكرن ئيرو، ئهقه ب فهزلا چاقديريا باري و هيژا هاكمي بوو و ئينشاءللا تعالا ئهم دوعا دكن بو بهردهوامبوونا دهولهتا ههتا ههتايي، و بو ههموو خودانين ئينيهت خرابين فاسد و ئهوين خيانهت ل نان و خوي يا وهليي نيمهتي كرنه وهكي ئهقانان چارهئقيسا وان خهزها خودي بيت، ئامين. ههر وهها سهربازين نافبري كهتهه د بزافي دا و هيرشي كوټا كولان كرنه و كارينه سهريكهفن، پيزانينا دابوو دياركرن ئهوان چهمي خابوور دهرباستكره و لهشكهرين نافبري ل دووټ وان چوونه و فهركان يا جهنابي وه پشتي شهرهفا گههشتنا پيشكيشكري ژ بو جهنابي مهزني مه سولتاني

ل سال ١٢٠٩

ختم

HATT-I HUMAYUN

HAT 83 3430

1200
650

بادشاهم

منظوم اولیاد

کرمانلو درینو ولایتم اقدم
 مہابلو درینو ولایتم اقدم
 جیل مسجاردہ اولون برید اشقا سناک کفر و شرارتی وزاد اوسق حسینلہ بغداد والسی سلیمان باشا اولدیگ
 اور لرینلہ عساکر تبیب و اکثری طبعہ شہر مشیر ایوب تبیب ورت تقرینک روس معطوعہ سنی تحریکاتہ و رسالتہ اول
 ایتمق اولدیفینہ نایا وارد اولون تحریقی منظور شاهان لری یورسقی اجیرن تقدیم خاکای ملوک لری قلدنی و کرا اولان
 روس معطوعہ و فی جنگاہ بار لہا یونلر برہ عظیمہ خاک مذلت قلنہ جی معلوم لہا یونلری بیورلر تودہ فرزان سؤکلو کرمانلو
 مہابلو درینو ولایتم اقدم بادشاهم حمدتیکدر

وثيقة رقم ١٨

التاريخ: ١٢٠٩ ز ٩ (١٧٩٥/٦/٢٧)

اطلعت

سيدي ومولاي السلطان صاحب الهيبة والكرامة والقدرة ولي النعمة

ان الاشقياء الايزيديين في جبل سنجار قد تزايد كفرهم وشركهم ولذا فان والي بغداد سليمان باشا قد قام بتعيين عساكر بقيادة اعوانه الضباط فجعلوا اكثرهم طعاما للسيف وقد قام بإرسال رؤوس مقطوعة لأربعة وسبعين فردا منهم الى اسطنبول بكتب رسمية الى انظار السلطان وعند صدور الامر من السلطان لتدفن الرؤوس المذكورة في تراب الذل جزاء ما فعلوا والأمر لكم سيدي ومولاي السلطان صاحب الهيبة والكرامة والقدرة ولي النعمة.

Dîkomênta 18

Dîrok: 1209 z 9 (27/6/1795)

Pêşkêşe

Mezin û mewlayê sultan xudanê heybet û rûmet û qudret welyê nîmetê
Eşqayên êzîdîyn çiyayê şingalê kafirî û şerixwaziya wan zêdebûye û ji bo
evê çendê walyê bexdayê slêman paşa serbaz dibin serokatya afserên
alîgirên xwe da amadekirine û ew bûne zadê devê şûr û 74 seryên jêkrî ji
wan virêkirine îstenbûlê bi nvîsînên fermî ji bo dîtina sultanî û li demê
derketna fermana sultanî ji bo bhêne bin axkirin di zevyên şermezaryê da
wekî ceza li ser karên ku kirine û ferman ya weye, mezinê min û mewlayê
.sultan xudanê heybet û rûmet û qudretê welyê nîmetê

ديكوميتتا

ديروك: ۱۲۰۹ ز ۹ (۱۷۹۵/۶/۲۷)

پيشكيشه

مهزن و مهولايي سولتان خوداني ههيبهت و روومهت و قودرهت وهليي نيمهتي

ئەشقيايين ئيزيديين چيائي شنگالي كافري و شهرخوازيان زیدهبوويه و ژ بوئەفی چەندی واليی بەخدایي سلیمان پاشا سەرباز دبن سەروکاتيا ئافسەرين ئاليگرين خواه دا ئامادهکرنه و ئەو بوونه زادي دەفی شوور و ۷۴ سەريين ژيکري ژ وان فریکرنه ئیستهنبوولي ب نفيسينين فەرمي ژ بو ديتتا سولتانی و ل دەمی دەرکەتتا فەرمانا سولتانی ژ بو بهينه بن ئاخکرن د زەقيين شەرمەزاري دا وهکی جهزا ل سەر کارين کو کړنه و فەرمان يا وهيه ، مهزني من و مهولايي سولتان خوداني ههيبهت و روومهت و قودرهتي وهليي نيمهتي

بادشاہ

کرماتو

کرماتو کرماتو مہابیلو قردیلو وطنم ایشم
 حالہ فدو والیبی وزیر سلیمان پاشا قونیی طرفزہ واردا اولک تحریزہ مارورہ ایہ موصل بندہ قتل نفوسہ اجناسا اید
 بریر کتھوشنک وکرک ای سنہ ونبرو اراضی شامیہ یہ ایصال رضنہ و خسارہ تجاسراونک نام عشایرین قریعات
 عشیری اشقیاسنک قادیلر کچون مشارالیه عسکر اسالیبہ جمعہ بی بریشان ایشم ایشم کچون کچون ایشم ایشم
 اندر یاجب مجرور منظور وکولک ای بوردلی ایچون معروض حضور شاہانہ لری قذیعہ معلوم ہر ایونک یور لہ ذرہ فرمان
 شہلو کرماتو مہابیلو قردیلو وطنم ایشم بادشاہ عزیز کدر

(111) ۷۷۵

HA 7 240 1344

وثيقة رقم ١٩

التاريخ : ١٢١٠ ز ٢٩ (١٧٩٦/٦/١٥)

مولاي السلطان

اطلعت

سيدي ولي النعمة صاحب الجلال والكرامة والمهابة والقدرة

ان المخاطبات الواردة من قبل اعوان والي بغداد الحالي سليمان باشا تفيد بأن الكفار الايزيديين قد سولت لهم انفسهم التجرؤ على قتل النفوس في المناطق الواقعة بين الموصل وماردين وقد قام المومأ إليه بإرسال مجموعة من الجند لتأديب الأشقياء من اشقياء عشيرة أقدعان؟ فدعان؟ من عشائر الشام الذين بلغت بهم الجرأة قبل سنتين على نشر فسادهم وضررهم الى اراضي الشام حيث نكل بهم جميعا وأرسل خلاصة تحريرية بذلك لعرضها الى مقام السلاطين لغرض العلم والأمر لسيدي السلطان ولي النعمة صاحب الجلال والكرامة والمهابة والقدرة.

Dîkomênta 19

Dîrok: 1210 z 29 (15/6/1796)

Mewlayê sultan

Pêşkêşe

Mezin û mewlayê sultan xudanê heybet û rûmet û qudret û welyê nîmetê
Ew nvîsînên hatîne ji alyê alîgirên walyê bexdayê yê niha slêman paşa
didne diyarkirin ku kafirên êzîdî derûna weha wêrebûye kuştina mirovan
dikin li deverên navbera mûsil û mêrdînê da, evê ferman wergirtî komek
ji leşkeran virêkirin ji bo cezakirina eşqyan ji eşqyayên eşîreta (qedan?
Fedan?) ji eşîretên şamê ewên wêrekya wa gehîştî wî astî berî dû salan
gendelî û zyanbexîşya xwe belavkirine berev zevyên şamê ve û li wêderê
hatine tenkîlîkirin hemû û xulaseteka nvîskî hatye şyandin ji bo meqamê
sultanan ji bo agehdarkirina wan û ferman ya mezinê meyê sultane welyê
.nîmet û xudanê celalet û rûmet û heybet û qudretê

دیکومینتا

دیروک: ۱۲۱۰ ز ۲۹ (۱۷۹۶/۶/۱۵)

مهولای سولتان

پیشکیشه

مهزن و مهولای سولتان خودانی هه بیهت و روومهت و قودرهت و وهلیی نیمهتی

ئهو نفیسینن هاتینه ژ ئالیی ئالیگرین والیی به خدایی یی نها سلیمان پاشا ددنه دیارکرن کو کافرین ئیزیدی دهروونا وها ویره کبوویه کوشتا مروقان دکن ل دهفرین نافهرا مووسل و میردینی دا ، ئهقی فهرمان وهرگرتی کو مهک ژ لهشکه ران فریکرن ژ بو جهزاکرنا ئهشقیان ژ ئهشقیابین ئهشیرهتا (قه دان؟ فه دان؟) ژ ئهشیرهتین شامی ئهوین ویره کیا وا گه هشتیه وی ئاستی بهری دوو سالان گهندهلی و زیانبه خشیا خوه به لاقکرنه به رهق زه فیین شامی فه و ل ویده ری هاتنه تهنکیلکرن هه موو و خولاسه ته کا نفیسکی هاتیه شیاندن ژ بو مه قامی سولتانان ژ بو ئاگه هدارکرن وان و فه رمان یا مهزنی مهیی سولتانه وهلیی نیمهت و خودانی جه لالهت و روومهت و هه بیهت و قودرهتی

وثيقة رقم 20

التاريخ : ١٢١٦.ز.٢٩ (١٨٠٢/٦/٥) - قائمة اعوان والي بغداد علي باشا

ان جماعات الايزيدية المتفرقة من جبل سنجار قد اقاموا في ايلات لمقاطعات او ولايات او محافظات الموصل والرها ودياربكر وقد وصلتهم نوع من القوة ولو حظ انهم سكنوا في الجبل المذكور مجددا ولغرض قطع سبيل معاشهم ومنعهم من التوطن في مكان معين فقد تم اصدار اوامر خطية مستقلة وإرسالها إلى كل من محافظي الايلات المذكورة وانه سيتم تسيير ردودهم على الاوامر المذكورة وسيتم احاطتكم علما والأمر لمن له الأمر.

إلى صاحب العناية

بعون وعناية الباري وإقبال الحاكم العالي كما اوردنا تفصيله في عريضتنا السابقة فإننا قد توفقنا الى قطع عرق الفساد لكفار سنجار والقضاء عليهم حيث تم اتلاف مزرعاتهم وقطع بساينهم بالكامل التي هي سبب معاشهم ولم يبق لهم محل للسكن ومن البديهي ان الذين تفرقوا منهم على البلدات المجاورة سيضطرون [للعمل] لكسب معاشهم. هؤلاء من اهل الكفر فإذا كانوا يتمنون استجماع قوتهم في المكان الذي هم فيه ستزداد قوتهم بالتدريج وسيعودون الى اماكنهم وينشؤون مساكن لهم ويعودون الى الإضرار بالعباد كعادتهم على الأرجح. والقضاء على الكفرة المذكورين بعون السلطان قد اصبح بهذه السهولة حيث ينحصر الامر في قطع اسباب استجماع القوة عليهم من كل الجهات من اجل القضاء على وجود الالحاد وقطع امل المذكورين في ايلات الموصل ورها ودياربكر اينما اتجهوا. اما الذين لم يدخلوا في حوزة الايمان فيزالتهم من الوجود سيزيل شرورهم. وتوزيع وإصدار وإرسال أوامر مستقلة لكل وال من ولاية الايلات المذكورة والأمر بالإرسال إلى خادمتكم. اما ايالة الموصل التي هي اقرب الى الكفرة المذكورين من أي مكان آخر فإن اغلب قراها تؤوي الايزيديين وذلك ناجم عن الطمع وقد اصبحت قراها عبارة عن ديار لليزيديين (يزيدخانة) كونهم من نفس الملة فهم بالتأكيد يدلون اهالي سنجار على الطريق ويراقونهم ويؤوونهم بينهم مما زادهم قوة وانتعاشا وليس هناك شك في ان ذلك سيفضي الى انتشار ضلالتهم وان الكفرة المشار اليهم ليسوا من اهل الكتاب فهم مرتدون ومتعدون وفي اطار السعي للقضاء الكامل على الالحاد اقترح اصدار اوامر سلطانية مستقلة الى كل من الضباط بمعية والي الموصل بعدم توطين أي فرد يزيدي في قراها فيما ان نأخذ بهم الى طريق الايمان او اعدامهم جميعا. ومخاطبة خادمتكم والأمر لحضرة السلطان.

ختم

Dîkomênta 20

Dîrok : 1216.z.29 (5/6/1802)

Lîsta alîgirên walyê bexdayê elî paşa

Komên êzîdyên cuda cuda ji çyayê şingalê, niştecihbûn di wîlayetên mûsil û ruha û diyarbekrê û corek ji hêzê gehiştne wan û dhête têbînîkirin ew niştecihbûne li çyayê navbirî ji nûve û bi merema rêkgirtna jyana wan û niştecihbûna wan di cihekî destnîşankirî da, bi evê meremê fermanên nvîskî yê serbexo hatine dan û şyandin bo walyên evan wîlayetên navbirî û ew dê bersiva evan fermana din û .emê we agehdar bikin û ferman ya xudanê fermanê ye

Ji bo xudanê înayetê (çavdêryê)

Bi harîkarî û çavdêriya barî û îqbala hakmê bilind wekî hûrdibînên di erîzeyê daxwazyan ya berê da em gehiştne û serkeftne di parçekirina fesada kafrên şingalê da û çnekirine, dexil û bîstanên wan hatine brrîn bi tmamî ku sebebê jyara waye, û cihê li bîmînin nemaye û ya asayye ewên ji wan feqetyane û berev bajarên nêzîk çûne dê neçarbin (kar) bikin ji bo jyara xwe. Eve xelkê kafryêne, eger şyan hêza xwe kom bikin li cihekî, dê hêdî hêdî hêza zêdebê û dê zîvirne cihê xwe û careka dî malan ji bo xwe çêkin û dê zîvirne zerer û zyan gehandinê .bi xelkê wekî dabên xwe û eve tişteki bêhtir ber aqle

Tûnekirina kafrên navbirî bi harîkariya sultanî weha hesanî bû, ew jî mesele ewe nehêlana sebebê komkirina hêza wan ji hemû alyan ve ji bo tûnekirina hebûna îlhade û brrîna hêvya wan di wîlayetên mûsil û ruha û diyarbekrê da û bi kûve jî bçin. Lê ewên neketne di bazna îmanê da, tûnekirina hebûna wan tûnekirina hebûna şerixwazyê ye. Û virêkirina û belavkirin û derêxistna fermanên serbexwe ji bo her yek ji walyên wîlayetên navbirî û ferman bi şiyandina xizmetkarê we. Lê wîlayeta mûsil ewa nêzîkî ji bo kafrên navbirî her cihekî dî bêhtir, bêhtiriya gundên wê êzîdiyan di hewênin, ev jî ji ber tematya wan, gundên wan bûne warê êzdîxanê, ji ber ku yek mlletin, ew rêkan nîşan wan ddin û li gel wan dçin û wan dhewînin di nav malên xwe da, eve bûye sebebê bi hêzbûna wan û xweşya wan, bê guman eve dibê sebebê belavbûna derketna ji îmanê û kafrên navbirî ne ji xudanê kîtabane, ew murtdin û serhişkin. Û di çarçoveya tûnekirina temam li ser kufrê ez pêşnyar dîkim fermanên sultanî yê serbexwe ji bo her yek ji afseran bçê bi harîkariya walyê mûsilê, çênabê çî ktekesekî êzîdî di gundên xweda vehewînin, yan emê wan bgirne rêka îmanê, yan jî hemû dêne bdarvekirin. Û muxateba xizmetkarê xwe bikin, û ferman yan .hezretî sultane

Xitim

ديکوميتتا □□

ديروک : ۱۲۱۶.ز. ۲۹. (۵/۶/۸۰۲) □□

ليستا ئالیکرین والیی به خدایی ئه لی پاشا □

کوهمین ئیزیدین جودا جودا ژ چیايي شنکالی، نشته جیهوون د ویلايه تین مووسل و روها و دیاربه کری و جوړهک ژ هیژی گهشتیه وان و دهیته تیبینیکن ئه و نشته جیهوونه ل چیايي نافبری ژ نووڤه و ب مهرما ریگرتتا ژيانا وان و نشته جیهوونا وان د جیهه کی دهستیشانکری دا، ب ئه فی مهرمیی فرمانین نفیسکی بی سهر به خو هاتته دان و شیاندن بو والیین ئه فان ویلايه تین نافبری و ئه دی به رسفا ئه فان فرمانا دن و ئه می وه ئاگه هدار بکن و فرمان یا خودانی فرمانی یه □□□

ژ بو خودانی ئینایه تی (چاقدیری) □

ب هاریکاری و چاقدیری باری و ئیقبالا هاگمی بلند وه کی هووردیبین د ئه ریزه یا داخواریان یا به ری دا ئه م گهشتیه و سهرکه فته د پارچه کرنا فه سادا کافرین شنکالی دا و چنه کرنه، دهخل و بیستانین وان هاتته برین ب تمامی کو سه به بی ژیارا وایه، و جهی ل بمین نه مایه و یا ئاساییه ئه وین ژ وان فهقه تیانه و به ره فا بازارین نیزیك چوونه دی نه چارین (کار) بکن ژ بو ژیارا خو. ئه فه خه لکی کافرینته، ئه گه ر شیان هیزا خو ه کو م بکن ل جهه کی، دی هیدی هیزا زیده بی و دی زیفرنه جهی خو و جاره کا دی مالان ژ بو خو چیکن و دی زیفرنه زهره و زیان گه هاندنی ب خه لکی وه کی دابین خو و ئه فه تشته کی بیتر به ناقله □□□

توونه کرنا کافرین نافبری ب هاریکاریا سولتانی وها هه سانی بو، ئه و ژی مه سه له ئه وه نه هیلانا سه به بی کو مکرنا هیزا وان ژ هه موو ئالیان فه ژ بو توونه کرنا هه بوونا ئیلهادی و برینا هیثیا وان د ویلايه تین مووسل و روها و دیاربه کری دا و ب کووڤه ژی بچن. لی ئه وین نه که تته د بازنا ئیمانی دا، توونه کرنا هه بوونا وان توونه کرنا هه بوونا شه رخواری بیه. و فریکرنا و به لافکرن و ده ریخستا فرمانین سهر به خو ه ژ بو هه ر یه ک ژ والیین ویلايه تین نافبری و فرمان ب شیاندنا خزمه تکاری وه. لی ویلايه تا مووسل ئه و نیزیکتره ژ بو کافرین نافبری هه ر جهه کی دی بیتر، بیتریا گوندین وی ئیزیدیان د هه وین، ئه ف ژی ژ بهر ته ماتیا وان، گوندین وان بوونه واری ئیزیدخان، ژ بهر کو یه ک ملله تن، ئه و ریگان نیشان وان ددن و ل گه ل وان دچن و وان دهه وین د ناف مالین خو ه دا، ئه فه بوویه سه به بی ب هیزبوونا وان و خو شیا وان، بی گومان ئه فه دبی سه به بی به لاقبوونا ده رکه تنا ژ ئیمانی و کافرین نافبری نه ژ خودانی کیتابانه، ئه و مورتدن و سهره شکن. و د چارچوڤه یا توونه کرنا ته مام ل سهر کوفری ئه ز پیشنیار دکم فرمانین سولتانی بین سهر به خو ه ژ بو هه ر یه ک ژ ئافسه ران بچی ب هاریکاریا والیی مووسلی، چینابی چ کته که سه کی ئیزیدی د گوندین خو ه دا فه هه وین، یان ئه می وان بگرنه ریکا ئیمانی، یان ژی هه موو دینه بدارفه کرن. و موخاته با خزمه تکاری خو ه بکن، و فرمان یان هه زره تی سولتانه □□□

ختم

وثیقه رقم 21

دو نوبت رسیده است حضرتی طرفه بدو رفته و رویداد و انداز عیاشی خود بدینک نفر بر بر

۱۸۸۷ ۵۶

۱۵۰۱

مشایخ حضرتی عون عنایت حضرت باری و بمن توجه به جناب جهانگیری به دیار بکرک ابرو رسیده گانه عساکر و کراول و نیز یوسفان و غیره
جبالده متوطنه قبا یل زین بکرک خمه اطاعت او دادند و میمند به حضرتی هر با تا دین و بعضی باری دنی تا میهم و نطفیه به نظامه لازم می
و دیار بکرک طرفه ای ساعت اید رسیده انوع شفا و سه به مالوف اولاد عساکر و کراول دیار بکرک برو طرفه کانه صحرای کوبلرینه نقل و ایوا
ایرک سابه هیزه جهانداریده او زاری ستم بدینک فی الحقیقه تقصیه نموده عساکر خاصه و حضوره الی دیار بکرک تقصیر باری دنی اگال به دیار کوه
عودت بیور سراید ده بوکوننده مرکز مصالحت اتمام از طایفه هر بر سه تقصیه سنی تشریف به بوفه انی اوردن هایتنه حرکت و غیره بیور
اولد قدرنده و صدرا ابراهیم باشند بر مدینه برو بر ستم طرفه ندرک اوردن بولنجی و بر طرفه تقصیه نورد که به حال خطور سب
اوردن به طوعری صارقند بله اید می نمایان اید و کندن او طرفه ندرک اید و کوره حرکت او نفعه کجوه مقبلنده زیاده عساکر نظامینند
نروزی در کار اولنقه مقدما سوید و رسالی و عهد بیور سه اوردن عساکر نادره با کوه با کوه برانه قمع و بر ساعت مقدم افرینی و لدی افرینها
امر محافظه در دستگیریم او نفعه اوردن سبوس و دیو بکی سخی فایزنده تحریر نوشته اوردن ردیف عساکر نمودن دی مقبلنده به حسب ابرک اوردن
عساکر صورتند البسه و تجهیزات سریعا و عاجز ارسال بولنجی مشایخ درجه نهاده نیاز اید یک

بصایب انی افرین هایتنه تحریر و اولد قدرده بالجه عساکر خاصه و حضوره بی استکباب اید جه اولد قدرنده عساکر ندرک مطیع و جا اید
عساکر بکرک و سائر اهل قدرند تقصیر اولدی بکرک دوه به کجاچ اولوب بو مقدار دوه ندرک اید عساکر اولد بقنده وصول سفر به خصمه و عساکر
واجبه دیار بکرک بنی جا در مطیع طاقتند ترکیبه بهر دونه فقط بر فرزند و بهر ندرک کم نفسی اید و جویز در هم و نامه عساکر بکرک زیاده
اولعه اوردن ترتیب و تنظیم اید و اولدی بی حالده فرزند دخی و با خود ساده جه کباب مطیع اید بکرک مطیع طاقتنه ها حسب سب
و اتنای راهده مواقع مناسبه قدرند بر وجه اولد بقنده جا درک دخی نروزی اولدی بی مطالعه و نفعه اید به بعضی امور اوردن سب مطیع اید

۱۸۸۷ ۵۶ ۷۰۶۱۹ ۵

وثيقة رقم 21

التاريخ: ١٢٥١

في هذه المرة تقرير مستخدمى علي افندي كاتب الديوان والوارد من طرف معالي رشيد باشا

ان حضرة الموماً اليه بعون وعناية حضرة البارى وبمن توجيهات الله تعالى

في اطار فرض الطاعة على العشائر والأكراد الكائنة في اعالي دياربكر والقبائل الحقيرة المعبر عنهم باليزيدخانة المتوطنة في الجبال تمت الحرب على بعضهم وتأديب البعض الآخر منهم أما البعض الآخر تم معاملتهم بالتأمين والتلطيف وأجريت التدابير اللازمة ونقلت العشائر والأكراد المجبولة على انواع الشقاوة الى قرى الصحراء الكائنة في احد اطراف دياربكر على مسافة اربعين الى خمسين ساعة عن دياربكر واسكانهم فيها وبفضل حضرة الخالق، تم تصنيفيهم بالجملة هناك وتم اكمال الوية جنود الخاصة والمنصورة ورغم عودته الى دياربكر فقد قام بتشريف قسبة [خربوط:١٩٩٩] المتخذة مركزا للمصالح في ايامنا هذه، ويتوفيق الله تعالى تم العزم بالتحرك باتجاه اورفه ووجد ان ابراهيم باشا المصري منذ مدة من الزمن يقوم بالتحشيد والاستعدادات على مشارف احد جوانب الشام وإذا اشتدت قوته بالتأكيد لن يقف صامتا وواضح بأنه سيقوم باعتداء على اورفه وعند وصوله تلك الاطراف وجد ان من الواضح هناك حاجة لزيادة جنود الجيش النظامي المرافق له من اجل التحرك فقد طلب المشار اليه بالحاح ارسال لواء صاحب السيادة خالد باشا الذي كان قد وعد بإرساله وذلك بصورة عاجلة واستخدامه عند اللزوم في حفظ النظام وجلب المجموعة الريفية من الجند الوافدين من سنجق سيواص وسنجق ديوريكي بمعيتههم وإرسال+ الملابس والمعاطف المطرية للجند المذكورين بصورة عاجلة.

وبلطف الله تعالى وبعد العزم للتوجه نحو اورفه اصطحب كافة الجنود من القوة الخاصة والمنصورة يلزم الأمر توفير عشرة إلى ستة عشر ألف جمل لغرض نقل مطابخهم وخيامهم وحمولاتهم ولما كان من الصعب توفير كل هذا العدد من الجمال وان السفر يستلزم الخفة وعدم التكلف فقد قاموا بترك الخيام والمطابخ التي سبق وان بنوها واكتفوا بقصعة واحدة لكل عشرة اشخاص وثلاثمائة درهم تعيين بدل اللحم لكل فرد منهم والزيادة لهم في الخبز وعلى هذا الأساس تم التنظيم والترتيب وفي حالة صرف ذلك فيطبخ شوربة اللحم في القصعة او يعد الكباب فقط وبذلك لن تكون هناك حاجة لطاغم المطبخ ووضعها في اماكن مناسبة اثناء السفر في الطريق ولذلك لن تبقى حاجة للخيام ايضا والأمر منوط بالإرادة السنوية.

Dîkomênta 21

Dîrok: 1251

Evê carê raporta bkarhênerî elî efendî katbê dîwan û wardî ji alyê rêzdar reşîd paşave

Hezretyê ferman ji bo hatî bi harîkarî û çavdêriya hezretê barî û raspardên xudayê mezin di çarçoveya ferizkirina taetê li ser eşîran û kurdên Niştecihên bilindahyên diyarbekrê û îlên bê bha ku ji wan ra dibêjn êzdîxanê ewên niştecihên çyayî, şerê hindekan ji wan hatye kirin û hindekên dî ji wan hatine cezakirin, lê hindek jî bi reftareka asayşane û nerm li gel wan hatye kirin û tedbîrên pêwîst hatine wergirtin û eşîr û kurdên fêrî eşqyatyê bûne hatine veguhastin ji bo gundên byabanê li derdoreka diyarbekrê bi rêka nêzîkî çil heta pêncî demjimêran ji diyarbekrê, têda Niştecihkirine û fezla hezretê afrîner, bi komve hatine jnavbrin li wêderê, û eluyên serbazên taybet û mensûr hatine tmamkirin û ser hindê ra ku vegeyriyaye ji bo diyarbekrê rabûye bi teşrîfkirina qeza (xerbûtê) ewa bûye cihê berjewendyê di roja me ya îro da, û tewfîqa xudayê mezin me xwe amadekirye em berê xwe bidne ûrfayê, û hatye dîtin îbrahîm paşayê misrî ji demekê ve rabûye bi komkirin û amadekariyan li ser qiraxên yek ji alyên şamê û eger bi hêzbû misoger bê deng nabê, û ya diyare ewê berê xwe bdê ûrfayê û li demê gehîştina wî li evan aqaran dîtye ku pêwîste leşkerên ertêşa nîzamê bhêne zêdekirin ewên li gel wî, ji bo bkevît di bizavkirinê da, navbirî daxwaza şiyandina lwaê xudanê syadetê xald paşa kirye, ewê sozdabûn bşînin bi rengêkî lez û bkarînana wê hêzê li demê pêwîst ji bo parastina nîzamê û înanana komên redîfe ji serbazên hatîin ji sînçeqa sîwasê û sînçeqa dîwrîkê li gel wan û şiyandina cil û çakêtên baranê ji bo leşkerên navbirî bi rengêkî lez

Û bi lutfa xudayê mezin û piştî xwe handanê ji bo berev ûrfayê ve bçin, hemî serbaz dane li gel xwe ji hêza taybet û mensûre, pêwîstî bi fermanî heye ji bo dabînkirina dee heta bi şazdee hzar hêştran ji bo veguhastina lêngangehan û kon û barên wan, wil ji ber ku peydakirina evê hijmara ji hêştran bi zehmetbû û rêveçûn pêwîstî bi sivkyê heye û ne tekîfûnî, rabûne bi bicye hêlana kon û lêngangehên berê dabûne avakirin û bitnê amanek birne ji bo her dee kesan û sê sed dirhim hatye destînîşankirin li şûna goştê her ktekesekî ji wan, û zîdekirina nanî û li ser evî esasî hatine brêkxistinkirin û tertîbkirin û di rewşa mezaxtinê da dê avka goştî di yek amanî da çêkin yan dê bitnê kebaban çêkin û bi evî rengê dê pêwîstî bi taxmê lêngangehê nebê û dê danne li cihekî guncayî li demê seferkirinê bi rêkê da, û dê pêwîstî bi .konan nebê jî û ferman di destê îradeya sunî deye

ديکوميتا ۲۱

ديروك: ۱۲۵۱ □

ٺهڻي جاري راپورتا بڪارهينهري ٺهلي ٺهفهندي ڪاتبى ديوان و واردى ڙ ٺالين ريزدار رمشيد پاشاڻه □□
ههزرتيٰ فرمان ڙ بو هاتي ب هاريڪاري و چافديريا ههزرتيٰ باري و راسپاردين خودايٰ مهزن د
چارچوڻهيا فهزڪرنا تاهتيٰ ل سهر ٺهشيران و ڪوردين نشتهجهين بلنداھينن دياربهڪريٰ و ٺيلين بي بها
ڪو ڙ وان را ديڙن ٺيڙديخانيٰ ٺهوين نشتهجهين چيائي، شهريٰ هندهڪان ڙ وان هاتيه ڪرن و
هندهڪين دي ڙ وان هاتيه جهزاڪرن، ليٰ هندهڪ ڙي ب رهفتارهڪا ٺاسايشانه و نهرم ل ڪهل وان
هاتيه ڪرن و تهديبرين پيوست هاتيه وهرگرتن و ٺهشير و ڪوردين فيري ٺهشقياتايٰ بوونه هاتيه
فهگواسن ڙ بو گوندين بيابانيٰ ل دهردورهڪا دياربهڪريٰ ب ريڪا نيزيڪي چل ههتا پيتجي
دهمزميران ڙ دياربهڪريٰ، تيدا نشتهجهڪرنه و فهزلا ههزرتيٰ ٺافرينهر، ب ڪومڻه هاتيه ڙناقبرن ل
ويدهريٰ، و ٺهلويين سهربازين تاييهت و مهنسوور هاتيه تاماڪرن و سهر هندى را ڪو فهگهريايه ڙ بو
دياربهڪريٰ رابوييه ب تهشريفڪرنا قهزا (خهريوتى) ٺهوا بوويه جهي بهرزهوهنديٰ د روڙا مه يا ٺيرو دا،
و تهوفيقا خودايٰ مهزن مه خواه ٺامادهڪريه ٺهم بهريٰ خواه بدنه وورفايي، و هاتيه ديتن ٺيبراهيم پاشايٰ
مسرى ڙ دهمهڪيٰ فه رابوييه ب ڪومڪرن و ٺامادهڪاريان ل سهر قراخين يهڪ ڙ ٺالين شامى و
ٺهڪر ب هيڙبوو مسوگهر بيٰ دهنگ نابي، و يا دياره ٺهويٰ بهريٰ خواه بدى وورفايي و ل دهميٰ گههشتنا
وى ل ٺهان ٺافاران ديتيه ڪو پيوسته لهشڪهريٰ ٺهريٺيشا نيزامى بهينه زيدهڪرن ٺهوين ل ڪهل وي،
ڙ بو بڪهفيت د بزاڻڪرنى دا، نافبري داخوازا شياندنا لوائى خودانيٰ سيادهتيٰ خالد پاشا ڪريه، ٺهويٰ
سوزدابوون بشينن ب رهنهڪيٰ لهز و بڪارينانا ويٰ هيڙيٰ ل دهميٰ پيوست ڙ بو پاراستنا نيزامى و
ٺينانا ڪومين رهديفه ڙ سهربازين هاتين ڙ سينجهقا سيواسى و سينجهقا ديوريڪيٰ ل ڪهل وان و
شياندنا جل و چاڪيتين بارانىٰ ڙ بو لهشڪهريٰ نافبري ب رهنهڪيٰ لهڙ □□□
وو ب لوتفا خودايٰ مهزن و پشتي خواه هاندانىٰ ڙ بو بهرهڻ وورفايي فه بچن، ههميٰ سهرباڙ دانه ل ڪهل
خواه ڙ هيڙا تاييهت و مهنسووره، پيوستى ب فرماني ههيه ڙ بو داينڪرنا ده ههتا ب شازده هزار
هيڙتران ڙ بو فهگواسن ٺينانگهان و ڪون و بارين وان، ول ڙ بهر ڪو پهيداڪرنا ٺهڻي هڙمارا ڙ
هيڙتران ب زهمهٺيوو و ريقهچوون پيوستى ب سڻڪيٰ ههيه و نه تهڪليفبوني، رابوونه ب بجيه
هيٺانا ڪون و ٺينانگهين بهريٰ دابوونه ٺافاڪرن و بتنى ٺامانهڪ برنه ڙ بو ههر دهه ڪهسان و سى
سهه درهم هاتيه دهستيشانڪرن ل شوونا گوشتيٰ ههر ڪتهڪهسهڪيٰ ڙ وان، و زيدهڪرنا ناني و ل
سهر ٺهڻي ٺهساسى هاتيه بريڪخستڪرن و تهرتيڪرن و د رهوشا مهزاختنى دا ديٰ ٺاڻڪا گوشتي
د يهڪ ٺاماني دا چيڪن يان ديٰ بتنى ڪهبابان چيڪن و ب ٺهڻي رهنهڪيٰ ديٰ پيوستى ب تاخميٰ
ٺينانگهه ٺهبي و ديٰ داننه ل جههڪيٰ گونجايي ل دهميٰ سهفهرڪرنى ب ريڪيٰ دا، و ديٰ پيوستى
ب ڪونان ٺهبي ڙي و فرمان د دهستيٰ ٺيرادهيا سونى دهيه □□□

شیاهی ایجا عیادو عطفانو اوعلم انتم حضرتی
 رؤوه اولده عکارل تمیبات لودریجونه ایجاب ایدیه ذخیره دهرمانک کبانده نهرار رور ایسکی صورتی و خیار
 انخاستانک نادیب وزیرلی لوزم کدیرک بتموق اولبر ایدیه بالنس حریک ابلان اولور - تمیینه ناکان نظیر
 اچلسنه ایزار اولدنیغه نازر سولاسی ایللی سیری عطفانو حافظ با ساطع ندرین وار اولده شعی نظیر
 یورلوق اولور رسول سوی عطفانی نامش اولمله صورتی تعایبه نظر کرا اولان نهرار بعضی کلمه نوری
 طاسلر تیردیرلی حالده ایصال خاریده سولک و شعی موجب اولدنی درکار اولیغه و انقادی نرول
 نادیب وزیرلی انخصال اولدنده بغداد طریقه امین نامه حاصل اولدنیغه دیوه قورمو اولور و کتاف
 حکمای رعایت لوزم کلمه کلیمی اکادوره انضامی و بود جوبانه باریس موافق اولور - سینه حضرتی

جوبانده باریس موافق اولور - سینه حضرتی
 اکادوره انضامی و بود جوبانه باریس موافق اولور - سینه حضرتی
 حاکم ایستاد
 HAT 373/20404

التاريخ ١٢٥١ (١٨٣٥)

حضرة سني الهمم بهي الشيم صاحب السعادة والمرحمة والدي وسيدي

تم عرض الرسالة الواردة من حضرة مشير ايالة سيواس حافظ باشا بخصوص:

المبادرة بالتحضيرات اللازمة منذ الآن في توفير التعيينات اللازمة للجنود الكائنين في الرقة بإرسال ما يلزم من الذخائر والتجهيزات من كبان [اسم منطقة] عن طريق النهر الى الرقة ليتسنى له التحرك شخصيا في الربيع حيث اصبح لزاما تأديب وتربية اشقياء سنجار وتمت المداولات وعليه وحسبما ورد في اشعاره يستلزم الأمر تكسير بعض الصخور في النهر المذكور ليسهل عملية نقل الذخائر وتأديب وتربية الأشقياء المذكورين وانه سيتحقق الامن التام على طريق بغداد وفي هذا الجنس من القضايا يستلزم الامر التعامل بحكمة وعناية ولذلك اذا وصل جواب بموافقة الإرادة السنية من الحضرة السلطانية فالإشعار منوط بالهمة البهية.

المعروض من قبل خادميكم هو التالي

تقدم التعظيم لهذا الامر السني الصادر من حضرة ولي النعم المشير الموماً إليه في رسالته المباركة ونعرضه الى الحضرة السلطانية ونستأذن الارادة العليا بخصوصه وبانتظار كتابة الجواب عليه وإعادته طيا والأمر في هذا الموضوع لحضرة ولي الأمر.

Dîkomênta 22

Dîrok: 1251 (1835)

Hezretî sunyê serbilind û şyemên diyar xudanê xweşyê û merhemetê bavê min û mezinê min

Nameya hatî ji cem hezretê muşîrê wîlayeta sîwasê hafz paşa hatye pêşkêşkirin di derbarê: destipêşxeriya amadekaryên pêwîst ji niha ve di peydakirina damezrandinên pêwîst ji bo leşkerên li reqayê bi şiyandina tiştên lazim ji cebilxane û kerestên serbazî ji kbanê (navê deverê ye??) bi rêka rûbarî berev reqayê ji bo reqayê daku bkarbê bi kesayetîve bizavê bkê li bharî, çunkî ya fere cezakirina û perwerdekirina eşqayên şingalê û giftugo li ser hatine kirin û li ser û li gor di agehdaryê da hatî gereke hindêk znar di rûbarê navbirî da bhêne şkandin daku birna cebilxanê û cezakirin û perwerdekirina eşqayên navbirî bi hesanî bkevê, û dê asayş û aramyeka temam misoger bê li ser rêka bexdayê û di nav evî regezî da hindêk dozên pêwîstî bi danustandneka hişyar û çav veqrî heye û ji ber evê jî bersiv hatye bi rzamendiya îradeya sûnî ji dev hezretê sultanî û .agehdarî nîşankirye bi hmeta aşkra

Ya pêşkêşkirî ji alyê xizmetkarê we eveye

Em mezinatyê pêşkêşî fermana sûnî dikin ewa derketye ji dev hezretî welyê nîmetê muşîr, ew ferman ji bo hatî di nameya wî ya pîroz da û em pêşkêşî hezretî sultan dikin û daxwaza moletê ji îradeya bilind di evê derbarê dikin û li hîvya nvîsîna bersivêne li ser û zîvrandna wê pêçayî û .ferman di evê babetî da ya hezretî welyê emrîye

□

□

ديکوميتا ۲۲

ديروک: ۱۲۵۱ (۱۸۳۵)

هه زرتی سونیی سهربلند و شیه مین ديار خودانی خوشیی و مهره مه تی باقی من و مه زنی من □

نامه یا هاتی ژ جهم هه زرتی موشیری ویلایه تا سیواسی هافز پاشا هاتیه پیشکیشکرن د دهرباری: دستپیشخه ریا تاماده کاریین پیویست ژ نها فه د پیداکرنا دامه زران دین پیویست ژ بو لشکهرین ل ره قایی ب شیاندا تشتین لازم ژ جه بلخانه و کهره ستین سهریازی ژ کبانن (ناهی ده فهره کی یه ۹۹) ب ریکا رووباری به ره ره قایی ژ بو ره قایی داکو بکاری ب کسه سایه تیغه بزاقی بکی ل بهاری، چونکی یا فهره جه زاکرنا و پهروه ده کرنا شه شقیایی شنگالی و گم توگول سهر هاتیه کرن و ل سهر و ل گور د تاگه هدرایی دا هاتی گهره که هنده ک زنار د رووباری نافبری دا بهیته شکاندن داکو برنا جه بلخانن و جه زاکرن و پهروه ده کرنا شه شقیایی نافبری ب هسانی بکه فی، و دی ئاسایش و ئارامیه کا ته مام مسوگر بی ل سهر ریکا به خدایی و د نافه فی ره گه زی دا هنده ک دوزین پیویستی ب دانوستاندنه کا هشیار و چاقه کهری هیه و ژ بهر شه فی زی بهر سف هاتیه ب رزانه ندیا ئیراده یا سوونی ژ ده ف هه زرتی سولتانی و تاگه هدرایی نیشانکریه ب همه تا ئاشکر □□□

یا پیشکیشکری ژ ئالی خزمه تکاری وه شه فه یه □

ئه م مه زناتی پیشکیشی فرمانا سووونی دکن شه وا دهرکه تیه ژ ده ف هه زرتی وه لیی نیمه تی موشیر، شه فرمان ژ بو هاتی د نامه یا وی یا پیروز دا و شه م پیشکیشی هه زرتی سولتان دکن و داخوازا مو له تی ژ ئیراده یا بلند د شه فی دهرباری دکن و ل هیقیا نفیسینا بهر سفینه ل سهر و زیفراندنا وی پیچایی و فرمان د شه فی بابه تی دا یا هه زرتی وه لیی شه مریه □□□

وثيقة ٢٣

التاريخ: ١٣١٠ ب ٨ (١٨٩٣/١/٢٦) الخميس

إن عشرين من اهالي الشيخان قد احضروا معهم سبعة رؤوس مقطوعة وزعموا بان عاكف بيك مخدوم عمر باشا ومدير شيخان السابق رشيد افندي قد قاما بقتلهم وذبحهم، وقدموا استدعاء مطالبين بتحقيق العدالة السلطانية الموقرة وبناء على ذلك نقدم امام اعباب مقامكم العالي طيا صورة البرقية المشفرة الواردة من الهيئة التحقيقية الخاصة بالتوضيحات التي قدمت لهم وإعادتهم وان مثل هذه الأفعال الشنيعة في البلاد تشير حفيظة العدو والصديق على حد سواء كما تضمنت البرقية قيام الهيئة بمخاطبة الولاية بإنذار لمنع تكرار مثل هذه الحالات.

وفي هذا الشأن نقدم نحن خادميكم الى جنابكم الموقر العرائض الثلاث المؤرخة في ٩ - ١٠ كانون الثاني (١٣٠٨) وبسبب الشكاوى من الاحوال والمعاملات غير المرضية، حيث قدمت لائحة بخصوص طلب تشكيل لجنة برئاسة احد اعضاء الهيئة المذكورة لإصدار امر باستجواب ضباط وأفراد الجيش اللازم استجوابهم واحدا واحدا والأمر لسيدنا حضرة ولي الامر في هذه الحالة وكل الأحوال .

في ٨ رجب سنة ١٣١٠ (١) وفي ١٤ كانون الثاني سنة ١٣٠٨ (١)

ختم

ختم

ابراهيم بن ابراهيم

شاكر

Dîkomênta 23

Dîrok: 1310 bi 8 (26/1/1893 pêşemb)

Bîst kesên xelkê şîxan li gel xwe heft seryên jêkrî înayne û gotne ku akif beg xizmetkarê 'umer paşa û rêveberê şîxan yê berê reşîd efendî rabûne bi kuştin û gurandna wan, ji bo evê jî daxwaza bicîhkirina dadweriya sultanê rêzdar kirine û em li ser evî esasî em pêşkêşê ber lingê meqamê we yê bilind dikin hevpêçe wêneyê brûskeya şîfrekrî ya hatye ji desteya vekolîna taybet bi daxuyanyên ewên hatine pêşkêşkirin ji bo wan û zîvandna wan û wekî evan kiriyarên bê şerm li welatî aramya dust û neyaran ji nav dibê, her weha di nav brûskê da heye ku desteya mûxatbê wîlayetê agehdarî daye ji bo qedexekirina rewşên weha dûbare nebin .

Di evê derbarê da em xizmetkarê cenabê we yê rêzdar sê erîzeyan pêşkêş dikin bi dîroka 9 – 10 kanûna dîyê (308) 1 û ji egerê şikayetên ji rewşê û danustandinên ne cihê rzamendyê, lîsteyek hatye pêşkêşkirin li ser daxwazya damezrandna lîjneyekê bi serokatya yek ji endamên desteya navbirî ji bo derêxistna fermana lêprisîna afser û ktekesên ertêşê ewên pêwîste lêprisîn li gel wan bihête encamdan yek yek û ferman ya mezinê meye hezretî welî emir di evê rewşî û hemû rewşan da .

Li 8 receba sala 310(1) û li 14 kanûn dîyê sala 308(1)

Xitim xitim

Şakir îbrahîm kurrê îbrahîm

ديکوميتتا ۲۳

ديروک: ۱۳۱۰ ب ۸ (۱۸۹۳/۱/۲۶) پيشه مېم

بيست که سين خه لکي شيخان ل گه ل خوه هفت سه ريبن ژيکري ئيناينه و گوته کو عاتف به گ خزمه تکاری'ومهر پاشا و ريفه به ري شيخان يی به ري ره شيد نه فندی رابوونه ب کوشتن و گوراندا وان، ژ بو نه فی ژي داخوازا بجيه کرنا دادوهریا سولتانی ريزدار کرنه و هم ل سهر نه فی نه ساسی هم پيشکيشی بهر لنگی مه قامی وه یی بلند دکن هه فپچه وینه یی برووسکه یا شيفره کری یا هاتيه ژ دهسته یا فه کولينا تايهت ب داخويانيین نه وين هاتيه پيشکيشکرن ژ بو وان و زيفراندا وان و وه کی نه فان کريارين بی شهر م ل وه لاتی ناراميا دوست و نه ياران ژ ناف دبی، هه وه ها د ناف برووسکی دا هه يه کو دهسته یا مووختابی ويلايه تی ئاگه هدری دايه ژ بو قه ده خه کرنا رهوشين وه ها دووباره نه بن

د نه فی ده رياری دا هم خزمه تکاری جه نابی وه یی ريزدار سی نه ريزه يان پيشکيش دکن ب ديروکا ۹ - ۱۰ کانوونا دوویي (۳۰۸) ۱ و ژ نه گه ری شيکايه تين ژ رهوشی و دانوستاندنين نه جهی رزامه ندی، لیسته يه ک هاتيه پيشکيشکرن ل سهر داخوازا دامه زراندا لیژنه يه کی ب سه روکاتيا يه ک ژ نه ندایم دهسته یا نافبری ژ بو ده ريخستا فه رمانا لیپرسينا ئافسه ر و کته که سين نه رتیشی نه وين پیوسته لیپرسين ل گه ل وان بهیته نه جامدان يه ک يه ک و فه رمان یا مه زنی مه يه هه زره تی وه لی نه مر د نه فی رهوشی و هه موو رهوشان دا

ل ۸ ره جبه ا سال ۱۳۱۰ (۱) و ل ۱۴ کانوون دوویي سال ۱۳۰۸ (۱)

ختم

شاكر
يبراهيم کورری ئيبراهيم

الوثيقة ٢٤

Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

بوكو به سمانه قاله سینه بکری نه بزیر بزعا جز ان بزه طایک برارینو و طری ری اسس مطوی ایم بریزک و یکانا نیک محمدی خالف ترخانیدری
 سانه سید سیدری طوندنقل ایله یلیق اذعا ایلم طلب معدلت کیم ایلاری وزیر و نیکت یکنر بارلار اندوز عقرزین امال ایلانویلی
 طایفه سید سید بریزک مطرچکلت ولاری حورنده ایلایه عینه حکومت کیم بر نالو صیر اهری حفاست ایلم علی خا کیم سالیق قورونده عام
 ملواری در دروه کمالده بوی سیزک و یوی باری اذعا باره قایمویک و لیه ازل جعنده تکرینک صغی و لیم اضا ایلاری و دروه

سازار
 حارر
 طایفه
 ایلانویلی

سید سید
 سید سید
 ایلانویلی

الوثيقة ٢٤

حضر اليوم عشرون من الايزيديين من أهالي الشيخان إلي واحضروا معهم سبعة رؤوس مقطوعة وزعموا بأنهم قد قتلوا على يد عاكف مخدوم عمر باشا ومدير شيخان السابق رشيد افندي وطالبوا بتحقيق العدالة الموقرة وقد تم اعادتهم مع تأكيدنا بالأمل في عدل مولانا السلطان ولي النعمة المعظم الذي قد شمل عدله كافة الرعايا وأملا بان تقوم الحكومة الموقرة بإجراء التحقيق من اجل احقاق الحق وان حدوث مثل هذه الامور في بلادنا امر مشين ويثير استهجان العدو والصديق راجين انذار الولاية لمنع تكرار مثل ذلك مستقبلا.

في ١٢ كانون الثاني سنة ٣٠٨ (١)

كامل صادق شاكر

طبق الأصل المساعد درويش

Dîkomênta 24

Îro bîst êzîdyên xelkê şêxan li cem min amadebûn, li gel xwe heft seryên jêkrî îrabûn û gotne ev hatine kuştin li ser destê akif xizmetkarê omer paşa û rêveberê şêxan yê berê reşîd efendî û daxwaza dadweriya rêzdar kirine û ew hatine zîvrandin li gel dûpatkirina hêvyê di dadperweriya mewlayê me sultanî welyê nîmeta mezin ewê dadperweriya wî tevaya xelkê di nav xwe digrê, û bi hêvya rabûna hikûmeta rêzdar bi bîçkirina vekolînê ji bo bicîhkirina heqyê û rûdana evan pirsên weha li welatê me meseleka hetkibre û dust û dujmin bi hev re radibin ser pya, bi hêvya agehdarkirina wîlayetê bihête kirin ji bo careka ev di pêşerojê dúbare nebê

Li 12 kanun dûyê sala 308(1)

şakir sadiq Kamil

Heman kopiya esle

Harîkar

Derwêş

دیکومینتا

ٹیرو بیست ئیزیدیین خەلکی شیخان ل جەم من ئامادەبوون، ل گەل خوہ هەفت سەریین ژیکری ئینابوون و گووتە ئەف هاتە کوشتن ل سەر دەستی عاتف خزمەتکاری ئۆمەر پاشا و ریشەبەری شیخان یی بەری رهشید ئەفەندی و داخوازا دادوهریا ریزدار کرنه و ئەو هاتە زیفراندن ل گەل دووپاتکرنا هیقیی د دادپەروریا مهولایی مه سولتانی وهلیی نیمەتا مەزن ئەوی دادپەروریا وی تەفایا خەلکی د ناف خوہ دگری، و ب هیقییا رابوونا هکوومهتا ریزدار ب بیجهکرنا قه کولینی ژ بو بجیهکرنا هەقیی و روودانا ئەقان پرسین وها ل وهلاتی مه مهسهلهکا ههتکیره و دوست و دوژمن ب ههقره رادبن سەر پیا، ب هیقییا ئاگه هدارکرنا ویلایهتی بهیته کرن ژ بو جارەکا ئەف د پیشەرۆژی دووباره نهبی.

ل ۱۲ کانون دوویی ۳۰۸)

کامل سادق شاکر

هممان کوپیا ئەسله

هاریکار

دهرویش

وثيقة ٢٥

TRADE DATING

6th 1310-5-30

Leuca no: 53

to Aboo ...

Commercial Bank of Egypt - Trade Dating

Osmani Al-Jawi Paris, Dipping

دولت و دولت و خدمت و قری معلوم ...
 قوما ندانی فرجه ...
 اعراض و ...
 جواباً قوما ندانی ...
 قدر لسانه ...
 انقاراً ...

مدرسه ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

وثيقة ٢٥

الباب العالي(رئاسة الوزراء او مقر الحكومة)

دائرة الوزارات

الشؤون الادارية

٥٧١

سيدي حضرة صاحب المعالي

ان الايزيديين وباقي الأهالي من أتباع الفرقة الضالة الساكنين في القرى المعروفة داخل ولاية الموصل ، حول كونهم مهينون لتصحيح الدين والاعتقاد فقد ارسل صاحب السعادة أمر الفرقة الإصلاحية الفريق عمر وهبي باشا بصورة مسبقة الى حضرة الخلافة الموقرة برقية حول وجوب تعظيم هؤلاء لقدر العلماء وطلب إصدار الامر الشريف بإنشاء المساجد والمدارس في المناطق التي يسكنون فيها وجوابا على ذلك وبعد عرض وقراءة مجلس الوكلاء الخاص للكتب الواردة من الأمر المشار اليه والبرقية الصادرة منه والمرفقة بها طيا ونتيجة للمذكرة الصادرة تمت مناقشة المضبطة مع مرفقاتها وسيتم تنفيذ أمر الخلافة السلطانية مهما كان يا سيدي.

في ٢٧ صفر سنة ١٣١٠(١) في ٦ ايلول سنة ٣٠٨ (١)

رئيس الوزراء والنائب الاكرم

جواد

ديکومنتا ۲۵

دەرگهه بئند (سەرۆکاتيا وهزيران يان بريارگهها هکوممهتی)

رئقه بهريا وهزارهتان

کاروبارین کارگیری

مهزنی من ههزهرتی خودانی بلندی

ئیزیدی و خهلكی دی ژ ئالیگرین کوما وندا ، نشته جهین گوندین بهرنیاس د ناف و یلایهتا مووسلی دا ، ل دۆر کو ئه و ئاماده نه ئاین و باوهریبا خوه راسته کهن ، خودانی خومشیی فهرمانداری فرقا راستکرنی فهریق ئومهر وههبی پاشا ب رهنگه کی پیشوخت برووسکه یه ک شیاندیه ژ بو ههزهرتی خیلافهتا ریزدار ل دۆر فهربوونا مهزنگرنا ئه فان ژ بو نرخ و بهایی زانایان و داخوازکرن دهریخستنا بریارا شهریف د ئافاکرنا مزگهفت و خوندنگه هان ل دهقرین ئه و ل نشته جیهن و بهرسفدان ل سهر و پشتی پیشکیشکرن و خویندنا ئه نجوومه نی وه کیلان یی تاییهت ژ بو نفیسینا هاتی ژ فهرمانا نافهبری و برووسکه یا دهرکه تی ژ ی هه فیه چه ل گهل ، و ئه نجاما مووزه کیرا دهرچووی ، گفتوگۆ ل سهر مهزبه تی و هه فیه چین وی هاته کرن و دی فهرمانا خیلافهتا سولتانی بجیه بی ههر چاوا بی مهزنی من

ل ۲۷ سفر سال ۱۳۱۰ (۱) ل ۶ ئه یلوونا سال ۳۰۸ (۱)

سهرۆکی وهزيران و جیگری ئه کرهم

جهواد

Dîkomênta 25

Dergehê bilind (serokatya wezîran yan biriyargeha hikûmetê)

Rêveberiya wezaretan

Karubarên kargêrî

٥٧١

Mezinê min hezretî xudanê bilindiyê

Êzîdî û xelkê dî ji alîgirên koma wînda, Niştecihên gundên bernyas di nav wîlayeta mûsilê da, li dor ku ew amadene ayn û bawerîya xwe rastvekin, xudanê xweşyê fermandarê firqa rastkirinê ferîq omer wehbî paşa bi renekî pêşwext brûskeyek şyandye ji bo hezretî xîlafeta rêzdar li dor ferbûna mezinkirina evan ji bo nrix û bhayê zanayan û wi daxwazkirina derêxistna biriyara şerîf di avakirina mizgeft û xwendîngehan li deverên ew lê niştecihin û bersivdan li ser û piştî pêşkêşkirin û xwêndna encûmenê wekîlan yê taybet ji bo nvisîna hatî ji fermana navbirî û brûskeya derketî jê û ya hevpeçe li gel, û encama mûzekîra derçûy, giftugo li ser mezbetê û hevpeçên wê hatine kirin û dê fermana xîlafeta sultanî bicye bê her çawa bê mezinê min

Li 27 sfir sala 310(1) li 6 eylûna sala 308 (1)

Serokê wezîran û cîgrê ekrem

Cewad

Dîkomênta 26

Ji xizmetkarê we yê dlinzim eve pêşkêşe

Encûmenê wekîlan (wezîran) yê taybet û mezin rabûye bi xwendna mezbeta pêşkêşkirî li gel hevpêçên wê

Û li gora wê jî û li ser esasê wê ev belgeya wîzarîya rêzdar derketye bi .îradeya samî ji dev hezretî xlafeta bilind û ferman ya xudanê fermanê ye

Sûreya

Li 30 sfir sala (310)1 û li 9 eyluna sala (308)1

دیکۆمپنتا ۲۶

□

ژ خزمەتکاری وە یی دلنزم ئەفە پیشکیشە □

هتجوومەنی وەکیلان (وەزیران) یی تاییبەت و مەزن رابوو یە ب خوەندنا مەزبەتا پیشکیشکری ل
گەل هەقیچین وی □

و ل گۆرا وی ژ ی و ل سەر ئەساسی وی ئەف بەلگەیا ویزارییا ریزدار دەرکەتیه ب ئیرادەیا سامی ژ
دەف هەزرتی خلافتەتا بلند و فەرمان یا خودانی فەرمانی یە □

□

سوورەیا

ل ۳۰ سفر سالا (۱۳۱۰) و ل ۹ ئەیلونا سالا (۱۳۰۸)

الوثيقة ٢٧

٤٤ - ١٤

دولة
مجلس ولاية
تطبيق
اصلاحه
سنة
حفظ

Handwritten notes in Arabic script, including the number '١٧١' and various illegible signatures and dates.

Handwritten text: 'Roderi Ashlye Lehm n 56'

الوثيقة ٢٧

التاريخ ١٨ را ١٣١٠ (١٨٩٢/١٠/٩) الاحد

رئاسة الوزراء

دائرة الوزارات

الشؤون الادارية

٧٤٤

حضرة سيدي صاحب المعالي

ان علي باشا من احد رؤساء الطائفة الايزيدية داخل ولاية [محافظة] الموصل وقد ادى سابقا خدمة بخصوص تصحيح اعتقاد الطائفة المذكورة وتم تلطيفه وتكريمه بالرتبة والراتب ونظرا لنكوته عن المسلك السابق وقيامه بالإخلال بالأمن العام فقد ارسلت برقيات مشتركة من قيادة الفرقة الاصلاحية الى مقر الولاية المذكورة لمبنى مقر المحافظة بخصوص ابعاده عن الموصل وتم عرض وتقديم المضبطة التي كتبت من قبل مجلس الوكلاء الخاص مع مرفقاتها والأمر بهذا الصدد موكول الى الخلافة الموقرة وسيجري تنفيذه مهما كان سيدي حسب أوامركم.
في ١٤ ربيع الاول سنة ١٣١٠ (١) في ٢٣ ايلول سنة ١٣٠٨ (١)

الصدر الاعظم لرئيس الوزراء والنائب الأكرم

جواد

المعروض من خادمكم المتواضع

ان مجلس الوكلاء [الوزراء] الخاص المعظم قد نظر في المضبطة المعروضة ومرفقاتها وبموجب ذلك وبناء عليه صدرت هذه الوثيقة الوزارية الموقرة بالإرادة السامية من حضرة الخلافة العلية والأمر لولي الأمر.

في ١٨ ربيع الاول عام ١٣١٠ (١) وفي ٢٧ ايلول عام ١٣٠٨ (١)

رئيس الكتاب

خادمكم ثريا

Dîkomênta 27

Dîrok: 18 ra 1310 (9/10/19892 yekşemb)

Serokatya wezîran

Rêveberiya wezîran

Karubarê kargêrî

٧٤٤

Hezretî mezinê min xudanê bilindahyê

Elî paşa yeke ji serokên taîfeya êzîdîyan di nav wîlayeta (parêzgeha) mûsilê da, û berê rabûye bi xizmetkirinê di derbarê rastvekirina baweriya taîfeya navbirî da û ew hatye padaştikirin bi ple û mûçe û jberku pîşeya xwe ya berê piştguhve havêtîye û rabûye bi têkdana asayşa giştî, name û brûskeyên hevbeş hatine şyandin ji serokatya firqa rastkirinê ji bo biriyargeha wîlayeta navbirî (avahya biriyargeha parêzgehê) di derbarê dûrxistna wî ji mûsilê û ew mezbete hatye pêşkêşkirin ewa hatye nvîsîn ji alyê encûmenê wekîlan yê taybet li gel havpêçên wê û ferman di evê derbarê spartye xlafeta rêzdar û dhête bcîhkirin mezinê min her çawa bê .li gor fermanên we

Li 14 rebî' ewel sala 310(1) li 23 eylûna sala 308(1)

Sedrî azem (serokê wezîran) û cîgrê ekrem

Cewad

Ji xizmetkarê we yê dilnizim dihête pêşkêşkirin

Encûmenê wekîlan (wezîran) yê taybetê mezin rabûye bi xwendna

mezbeta pêşkêşkirî li gel hevpêçên wê

Û li gora wê û li ser ev belgeya wîzariya rêzdar bi îradeya samî ji hezretî

.xlafeta bilind û ferman ya welyê fermanê ye

Li 18 rebî' ewel sala 310(1) û li 27 eylûna sala 308(1)

Serokê katban

Xizmetkarê we sûreya

ديکوميتتا ۲۷

ديروك: ۱۸ را ۱۳۱۰ (۱۹۸۹۲/۱۰/۹) يه كشمب

سەرۆكاتيا وهزيران □

رئيشه بريا وهزيران □

كاروباري كارگيري □

هه زهه تي مه زني من خوداني بلن داهيي □

عه لي پاشا (عه لي بهك) يه كه ژ سه روکين تايه يا تيزيدان د ناف و يلايه تا (پاريزگه ها) مووسلي دا ، و بهري رابوويه ب خزمه تکرني د دهري راسفته کرنا باوهريا تايه يا نافري دا و نهو هاتيه پاداشتکرني ب پله و مووچه و ژبه رکو پيشه يا خوه يا بهري پشتگوهفه هافيتيه و رابوويه ب تیکدانا ئاسايشا گشتي ، نامه و برووسکه يين هه فبهش هاتنه شياندين ژ سه روکاتيا فرقا راستکرني ژ بو بريارگه ها و يلايه تا نافري (اهايا بريارگه ها پاريزگه هي) د دهري دوورخستنا وي ژ مووسلي و نهو مه زبه ته هاتيه پيشکيشکرني نهوا هاتيه نقيسين ژ تالي نهنجوومه ني وه كيلان يي تايه ت ل گه ل هافيتچين وي و فه رمان د نهفي دهري سپارتيه خلافتا ريژدار و دهيتيه بجيه کرني مه زني من هه ر چاوا بي ل گور فه رمانين و □□□

ل ۱۴ رهبيع' نهوه ل ساللا ۳۱۰ (۱) ل ۲۳ نهيلوونا ساللا ۳۰۸ (۱)

سه دري نازم (سه روکي وهزيران) و جيگري نه کره م □

جهواد □

ژ خزمه تکراري وه يي دلنزم دهيتيه پيشکيشکرني □

نهنجوومه ني وه كيلان (وهزيران) يي تايه تي مه زن رابوويه ب خوه ندنا مه زبه تا پيشکيشکري ل گه ل هه فيتچين وي □

و ل گورا وي و ل سه ر نهف به لگه يا ويزاريا ريژدار ب ئيراده يا سامي ژ هه زه تي خلافتا بلند و

فه رمان يا وه لي ي فه رمان يه □□□

ل ۱۸ رهبيع' نهوه ل ساللا ۳۱۰ (۱) و ل ۲۷ نهيلوونا ساللا ۳۰۸ □□□

سه روکي کاتبان □

خزمه تکراري وه سووره يا

وثيقة ۲۸

Y. A. H45. 1310. 5. 7

Osmanlı Arşivi Daire Başkan

269/24

269/24

بیردی عتبه ایستند اولدی قشونه کوندر ملک اوزره سیوسه کوندر بیوعلی باشلیک اهدا اولدی و بونه عتبه نیک اهدا
ایلی رضی مابول اولدیغی و بعد ایله عتبه نه حیدر ایلدر نیک تکلیف طرف مقدرته ایدر جلی افاندره ایلیک و باب
سعدی حقیقه یارشیج جبهه ساری عبوریت اولدی سند عاقدنه اولدیغی هاوی سیوسه اولدیکنه نه کیسک اولدی و نوبه نظر
عالم سوزیلنل فاندیر نظر ایجابلیک عرض قیله علیا قلعه سرد فرمانه بولدیغی بیلغی نکلر خصمه اولدی ایله
مومر اولدی علی باشلیک بوندر اولدی و بکر بیدر کیلی ترک ضلالت ایله ادره نجه هدایت و هول ایلیکی موصل و بلاغی قوشون
قوت ایله و کیمی یاک حقیقه طرفنده اعمار و قیصر و زریه امانت توشوبه و همه هانق تصدیق بجه بالاسینه تر قیصر
اولدی ادره نه حقیقه خندقده نظر علیکله توشقاعبده سدرته میر میران توجیه و ایلیک خورسح معاسه تحمیل
جیحول اولدیغی حالده نوحه ایله سلاک قدیغی عتبه کول ایلیک بکر بکر ای عقال و وصوله حرات ایلیکی ایله
اوزره بقاس مضار اولدیغی ولایت کورم ایلیک ایله سارا ایله طرفنده اعمار و قیصر ای اصلاح نفس ایلیک و دره قشون
اعظم فریضه بالاسینه ادره نه حقیقه یارشیج سرفوج و صد و سوزیلنل رفته جری ایجا اجات ولایت ایلیک عتبه
باشلیک سوزیلنل رما بکره وصولده طرفه کهنه و هول ایلیکی مانغلی اعمار تکلیف قشونیه وصولده ایجا
باقیدیملیک کند و سرتیلی رما بکره ولایت یارشیج و کند و سلاک قشون ایلیک اصلاح نفس ایلیک معصنه سوزیلنل
اوزره وصوله ادره کهنه ایتان و همه حال و حرات کوریلور و هول ایلیک عتبه نیت حاصل اولور ایلیک
مکتبه اعظمی و ترک رسداتر جلی قاید و مکتبه اولدی و سوزیلنل حالده برنظرده ادره نه حقیقه خندقده
قشونیه اعظم ایجاب حالده بوندر حقیقه خطی و کورمه ملوکانه بعضی مماندر قشون
صاعظم و با و ادرم
حیدر ایلدر نیک

وثيقة ٢٨

التاريخ: ١٣١٠ جا ٧ (١٨٩٢/١١/٢٧) الاحد
الباب العالي(رئاسة الوزراء او مقر الحكومة)
دائرة الوزارات
الشؤون الادارية
٩١٩

استنادا الى البرقية الصادرة من ولاية سيواص ان علي باشا من امراء عشيرة الايزيدية والمرسل الى سيواس بهدف ارساله الى قسطنون قد اهدى وكان من المأمول اهداء كافة افراد عشيرته وقد صرح انهم بعدئذ سيصرفون جهودهم في تشكيل الوية الحميدية من هذه العشيرة وانهم جاهزون عند الاستدعاء من قبل الحضرة السلطانية وللضرورة فقد عرضنا الامر على اعداب المعالي وتم استلام المذكرة الخاصة من الدولة العليا بخصوص الامر بما يلزم.

ان حضرة وهي باشا قائد فرقة الاصلاح وولاية[محافظة] الموصل قد ابغوا بأن علي باشا المشار اليه قد ترك الضلالة كغيره من الايزيديين ودخلوا في الفرقة الناجية والمهدية وبناء عليه جرت مفاتحة الارادة السلطانية العليا والاستئذان فتم منحه رتبة سيد السادات وخصص له راتب قدره الف قرش تكريما له وتشجيعا لغيره ورغم ذلك فقد نكث وعاد الى مسلكه القديم غير المستقيم وتجراً على استغفال وإضلال آخرين غيره، لذلك فقد صدرت مذكرة من الولاية والباشا المذكور بان بقاءه هناك يعود بالضرر وجرى الاستئذان من الارادة السلطانية العليا بخصوص إرساله الى قسطنونني بهدف إصلاح النفس فكان الجواب من حضرة الخلافة الموقرة الى الولاية بوجوب ذلك.

وعند وصول الباشا المذكور الى دياربكر تم ارسال اشعار برقي بأنه قد سلك طريق الهداية وتم ابلاغ ولاية دياربكر تحريريا بالإجراء الواجب عليه اتخاذه عند وصوله الى قسطنونني وان ارساله الى قسطنونني هو بهدف اصلاح النفس فإذا كان وصوله الى هناك سيفضي الى الثبات على الهداية وظهر منه حسن الحال والتصرف وأصبح مأمون الجانب سيكون ممكنا ارساله الى بلده او جلبه الى اسطنبول وحاليا يتوجب ارساله الى قسطنونني حسب امر الارادة السلطانية العليا والأمر معروض بين يدي مقامكم العالي.

في ٧ جمادى الاول سنة ١٣١٠ (١) في ١٥ تشرين الثاني سنة ١٣٠٨ (١)

رئيس الوزراء والنائب الاكرم

جواد

Dîkomênta 28

Dîrok: 1310 ca 7 (27/11/1892 yekşemb)

Dergehê bilind (serokatya wezîran yan biriyargeha hikûmetê)

Rêveberiya wîzaretan

Karubarê kargêrî

٩١٩

Bi palpiştîya brûskeya derketî ji wîlayeta sîwasê, elî paşa ji mîrên eşîreta êzîdiyan û ewê hatye şyandin ji bo sîwasê bi armanca şiyandina wî ji bo qestemon hatye hîdayetkirin û em bi hêvîbûn hemî ktekesên eşîreta wî jî hîdayet bibin, û dabû xuyakirin ew dê keda xwe ji bo damezrandna lwayên hemîdiyan terxankê bi temamî ji evê eşîretê, û ew yê amadene li demê ji alyê hezretî sultan ve û li demê pêwîst, ev mesele hatye pêşkêşkirin li ber dergehê bilind û mûzekîra taybet ji dewleta bilind hatye wergirtin di derbarê lazmyan

Hezretî wehbî paşa serokê firqa rastvekirinê û wîlayeta (parîzgeha) mûsilê hatine agehdarkirin ku elî paşayê amaje pê dayî dest ji rêka winda berdaye wekî yên dî ji êzîdiyan û ketye di firqeya xlasbûy û hîdayetkirî û li ser evê mufateha îrada sultanê bilind hatye kirin û molet jê hatye xwastin û pleya mezinê mezinan ji bo wî hatye danan û mûçeyekî hzar quruş ji bo wî hatye danan wekî xelatkirin û handana yên dî û ser hindê ra jî soza xwe xwarye û zîvirye pîşeya xweya kevin ya nerast û wêrekî nîşadaye li ser îstixfala û rêk windakirinê li ber yên dî, ji bo evê çendê mûzekîre ji wîlayetê û paşayê navbirî derketye dibêjît mana wî li wêderê dibîte cihê zererê û molet xwastne ji îradeya sultanê bilind ji bo wî bşînne

qestemonê bi armanca rastvekirina derûna wî, û bersiv ji cenabê xîlafeta
.rêzdar ew bû pêwîste ev çend bihêtekirin

Û li demê paşayê navbirî gehîştîye diyarbekrê agehdaryek bi brûskê hatye
şyandin dibêjît ewî rêka hîdayetê girtye û wîlayeta diyarbekrî hatye
agehdarkirin nvîskî bi kiriyarên pêwîst bhêne wergirtin li demê ew dgehte
qestemonê ku armanc ji şiyandina wî ji bo qestemonê rastvekirina derûna
wîye, eger gehîştîna wî ji bo wêderê dibîte cihê aramî li ser hîdayetê û
kete di rewşeka baş da û reftarên û bû cihê baweryê dê derfet hebê ji bo
bzîvrê bajêrê xwe yan wî bînin ji bo îstanbûlê û niha pêwîste wî bşînin ji
bo qestemonê li gor fermana îradeya sultanê bilind û mesele hatye
.pêşkêşkirin ji bo berdestê meqamê we yê bilind

Li 7 cemada ewel sala 310(1) li 15 mûjdar sala 308(1)

Serokê wezîran û cîgrê ekrem

Cwad

ديکوميتتا ۲۸

ديروک: ۱۳۱۰ جا ۷ (۱۸۹۲/۱۱/۲۷) يه کشه مېب

دهرگهه بلند (سهروکاتيا وهزيران يان بريارگهها هکوموه تي)

ريڙه بهريا ويزاره تان

کاروباري کارگيري

ب پالپشتيا برووسکيا دهرکته تي ژ ويلايه تا سيواسي، عه لي پاشا ژ ميرين ته شيره تا ئيزيديان و تهوي هاتيه شيان دن ژ بو سيواسي ب نارمانجا شيان دن و ي ژ بو قه سته مون هاتيه هيدايه تکر و ته م ب هيڙيبوون هه م کته که سين ته شيره تا و ي ژي هيدايه ت بېن، و دابوو خوياکرن ته و دي کدا خوه ژ بو دامه زران دن لو ايېن هه ميديان ته رخانکي ب ته مامي ژ ته قي ته شيره تي، و ته و ي تاماده نه ل ده مي ژ تالي هه زره تي سولتان قه و ل ده مي پيويست، ته هه مه سه له هاتيه پيشکيش کرن ل بهر دهرگهه بلند و مووزه کيرا تايه ت ژ ده ولته بلند هاتيه و هرگرتن د دهرباري لازميان

هه زره تي وه بي پاشا سهروکي فرقا راسته کرن و ويلايه تا (پاريزگهها) مووسلي هاتيه ناگه دارکرن کو ته لي پاشايي تامازه پي دايي ده ست ژ ريکا و ندا بهر دايه وه کي يين دي ژ ئيزيديان و که تيه د فرقه يا خلاسبووي و هيدايه تکر و ل سهر ته قي موفاته ها ئيرادا سولتاني بلند هاتيه کرن و موله ت ژي هاتيه خواستن و پله يا مه زني مه زنان ژ بو وي هاتيه دانان و مووچه يه کي هزار قوروش ژ بو وي هاتيه دانان وه کي خه لاتکر و هاندا نا يين دي و سهر هندي را ژي سوژا خوه خواريه و زيڙيه پيشه يا خوه يا که فن يا نه راست و ويژه کي نيشادايه ل سهر ئيستخفالا و ريك و ندا کرن ل بهر يين دي، ژ بو ته قي چه ندي مووزه کيره ژ ويلايه تي و پاشايي ناقبري دهرکته تيه ديڙيت مانا و ي ل ويده ري دبيته جه ي زهر ري و موله ت خواسته ژ ئيراده يا سولتاني بلند ژ بو وي بشينه

قہستہ موئی ب نارمانجا راستہ کرنا دہروونا وی، و بہر سف ژ جہنابی خیل افہ تا ریزدار
ئو بوو پیویستہ ئەف چہند بہیتہ کرن

وو ل دەمی پاشایی نافرہی گہشتیہ دیار بہ کری ئاگہ ہداریہک ب برووسکی ہاتیہ
شیانندن دیثرت ئەوی ریگا ہیدایہتی کرتیہ و ویلایہتا دیار بہ کری ہاتیہ
ئاگہ ہدار کرن نفیسکی ب کریارین پیویست بہیتہ وەرگرتن ل دەمی ئەو دگہتہ
قہستہ موئی کو نارمانج ژ شیاندنا وی ژ بو قہستہ موئی راستہ کرنا دہروونا وییہ،
ئەگەر گہشتتا وی ژ بو ویدہری دبیتہ جہی ئارامی ل سەر ہیدایہتی و کتہ د
رہوشہ کا باش دا و رہفتارین و بوو جہی باوہری دی دہرفت ہبی ژ بو بزیفری باژیری
خوہ یان وی بینن ژ بو ئیستانبوولی و نہا پیویستہ وی بشینن ژ بو قہستہ موئی ل گور
فەرمانا ئیرادہیا سولتانن بلند و مہسہلہ ہاتیہ پیشکیش کرن ژ بو بہر دەستی مہقامی وہ
یی بلند

ل ۷ جہمادا ئەوہل سالا ۳۱۰ (۱) ل ۱۵ مووژدار سالا ۳۰۸

سەرۆکی وەزیران و جیگری ئەکرەم

جواد

١٢
شهر
١٨٨٨

توسیعاً ایستو طبعی مشهور عالم اردوی باستان ساریزید. برهمنی صاحب نظر و فکری استیلا و الوه بود که بار بار در اسلام
عقد و تقوید ایداع صفا امیده خدمت پرده از خدمت سبوره زان و تقوید و عقد را شعار امیده و شاکر گوید و اجاب باقی بود
تا از این بزوده صورت و ماعود از بعضی اصوات و بطبعی نظر انفا ایداع از بعضی کر و تو مقصد و تقوید اجوبه موصوفه بود از بعضی
تقصیه و شکر و قوسید و فانی انصاف سنده و ساسا یعنی و از له باو سجا استند و عقیدت و عقیدت ترش و امده از ده سینه با
خدمت فانی و تقوید بر کینه و رازای سا از این صبی انیکی انصاف از طرف برینا سله ای تقدی و تقوید اهل بود بود و عقار
ایسی قرین کتیبه امیر علی اهدای دنی مشهور بود از ده سینه و تقوید جامع از روی سله ای و شیخ فانی و انبار و اولاد و اولاد و اولاد

امیر علی اهدای دنی
شیراز
کتابخانه امیر علی اهدای دنی

وثيقة ٢٩

التاريخ: ١٣١٠ م ٢٥ (١٨/٨/١٨٩٢ الخميس)

العدد

٩٨٨

ان هذا المحضر الصادر عن اللجنة قد تم النظر فيه. اننا قد سمعنا عن حصول مجموعة من المخالفات الصادرة عن الباشا المذكور وإضافة لذلك فان الاعتداء والغدر الواقع على الزعماء المسلمين يفضي ضمنا الى خدمة الارمن لذا فان النتائج التي ستتمخض عن المشاهدات الواقعية تملي علينا ان نقترح على الخلافة الموقرة ترشيح اثنين مناسبين من اعضاء اللجنة العسكرية العليا للتفتيش المذكورة لإرسالهما الى الموصل لغرض اجراء التحري والتفتيش الدقيق عن الطريق الذي يسلكه المومأ إليه وعن كيفية اداءه في الاصلاح الوظيفي المطلوب منه وإصدار الأمر الى الباشا المذكور بإخلاء سبيل الأعضاء والأشراف الذين قام بحبسهم فورا وتوجيه الأمر الفوري اليه بعدم إهانة المسلمين بعد ذلك وتبليغ القوات المختصة بذلك والأمر لحضرة من له الأمر.

في ٢٥ محرم عام ١٣١٠ (١) ف ٦ آب عام ١٣٠٨

رئيس الكتاب

خادمكم ثريا

Dîkomênta 29

Dîrok: 1310 m 25 (18/8/1892 pêşemb)

Jimare : 988

Ev mehzeza derketî ji lîjnê hatye xwendin. Em rûdana komek ji serpeçyan bhîstîye ji paşayê navbirî derketne û zêdebarî evê jî neyartî û mafixwana li ser serokên bsilmanan di naveroka xwe da xizmeta ermenyan dkê, jbo evê jî ew encamên derdkevin ji temaşekirina hemwarê dibê egerê em pêşnyar bikin li ser xîlafeta rêzdar kandîdkirina dûyên guncayî ji endamên lîjna serbazya bilind ji bo kontrolkirina mûzekîrê ji bo şiyandina wê ji bo mûsilê bi merema vekolînê û kontrolkirina hûrdibîn li ser rêka navbirî girtî û li ser çawanya astî di rastvekirina karî ya jê dhête xwastin û derêxistna fermanê ji bo paşayê navbirî bi serbest berdana endam û rîhsipîyan ewên hatine zîndanîkirin yekser û derêxistna fermanekê yekser ji bo wî ku îhaneta bsilmanan nekê piştî evê û agehdarkirina hêzên taybetmend evê .çendê û ferman ya hezretî xudanê fermanê ye

Li 25 mehrem sala 310(1) li 6 tebaxa sala (308)1

Serokê katban

Xizmetkarê we sûreya

ديکوميتتا ۲۹

ديروک: ۱۳۱۰ م ۲۵ (۱۸/۸/۱۸۹۲) پيشه ميب

ژماره: ۹۸۸

ئەفمەھزەرا دەرکەتی ژ لیژنی هاتیە خوہ نەن. ئەم روودانا کۆمەك ژ سەرپێچیان بهیستییه ژ پاشایی نافیبری دەرکەتتە و زیدەباری ئەفی ژ نەیارتی و مافخوارنا ل سەر سەرۆکین بسلامانان د نافیروکا خوہ دا خزمەتا ئەرمەنیان دکی، ژبو ئەفی ژ ئەو ئەنجامین دەرکەفن ژ تەماشە کرنا هەمواری دبی ئەگەری ئەم پيشنیار بکن ل سەر خیلافەتا ریزدار کاندید کرنا دووین گونجایی ژ ئەندامین لیژنا سەربازیا بلند ژ بو کۆنترۆل کرنا مووزە کیری ژ بو شیاندا وئ ژ بو مووسلی ب مەرما فەکوئینی و کۆنترۆل کرنا هووردبین ل سەر ریکا نافیبری گرتی و ل سەر چاوانیا ئاستی د راستقە کرنا کاری یا ژئ دەیتە خواستن و دەرئخستنا فەرمانی ژ بو پاشایی نافیبری ب سەربەست بەردانا ئەندام و ریهسپیان ئەوین هاتتە زیندانیکرن یەکسەر و دەرئخستنا فەرمانەکی یەکسەر ژ بو وی کو ئیھانەتا بسلامانان نەکی پشتی ئەفی و ئاگەھدار کرنا هیژین تاییبەتمەند ئەفی چەندی و فەرمان یا هەزرەتی خودانی فەرمانی یە

ل ۲۵ مەرەم ساللا ۱۳۱۰ (۱) ل ۶ تەباخا ساللا ۱۳۰۸

سەرۆکی کاتبان

خزمەتکاری وە سوورەیا

وثيقة رقم ۲۰

Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

Y.A.14113 1310-1.17

سجارتخانه بولنامه بریدیرک ایل اولانده هرکات عسکره و وزیر عرض دهالده قبوله سؤیه مریا اولدی
کوندر وکلای ارض اماره ایسیدر اولدیقه و ایلدی خصمانه مجونه حمله مایر مخصوص کوندر ایسیدر نه تجرکات
دائر قورق ایلدیقه قوماشی قریبه عمر و لکلی سیک خهتارنده و ایلدی نظر نه حمله سیه کلان مکرر قتل عیار ایسیدر
مجونه عسکره و تقسیم قلمق اقسیم ایسیدر ایلدیقه
صد اعظم و بار ادرم
صالح

وثيقة رقم ٣٠

التاريخ: ١٣١٠ م ١٧ (١٨٩٢/٨/١٠)

الباب العالي(رئاسة الوزراء او مقر الحكومة)

دائرة الوزارات

الشؤون الادارية

سيدي إن المذكرة الواردة من قبل الفريق عمر وهبي باشا أمر الفرقة الإصلاحية الى وزارة الداخلية والتي تفيد: بأنه بعد الحركات العسكرية ضد الايزيديين المقيمين في قضاء سنجار قد ارسلوا شخصا من طرفهم يطلبون الرحمة ويعلنون عن استعدادهم الدخول في الاسلام وأنه بناء عليه قد تم ارسال موظف خاص الى تلك المنطقة لإجراء التحقيق وان النتيجة سوف يعلن عنها لاحقا.

عليه نعرض المذكرة اما انظار سيادتكم

في ١٧ محرم عام ١٣١٠ (١) في ٢٩ تموز عام ١٣٠٨ (١)

رئيس الوزراء والنائب الأكرم

جواد

Dîkomênta 30

Dîrok: 1310 mi 17 (10/8/1892)

Dergehê bilind (serokatya wezîran yan biriyargeha hikûmetê)

Rêveberiya wezaretan

Karubarê kargêrî

Mezinê min ew mûzekîra hatî ji alyê ferîq omer wehbî paşa fermandarê firqeya rastvekirinê ji bo wezareta navixwe û ew dibêjît: ku piştî bizavên serbazî li djî êzîdyên niştecihên qeza şingalê kesek ji alyê xwe şiyandine daxwaza lêbûrînê û dlovanyê dikin û radgihînin amadebûna xwe ku biçne di nav îslamê û li ser evî esasî karmendekî taybet hatye şyandin ji bo deverê daku bi karê vekolînê rabê û encam dê di dema pêş da êne .ragehandin

Li ser esasê evê em mûzekîrê bo berdestê we yê mezin pêşkêş dikin

Li 17 mûherem sala 310(1) li 29 tîrmee sala 308(1)

Serokê wezîran û cîgrê ekrem

Cewad

ديکۆمپتتا ۳۰

ديرۆك: ۱۳۱۰ م ۱۷ (۱۸۹۲/۸/۱۰)

دهرگهه بىلد (سەرۆكاتيا وهزيران يان بريارگهها هكۆومه تي)

ريڤه بهريا وهزاره تان

كاروبارى كارگيرى

□

مهزنى من ئهو مووزه كيرا هاتى ژ ئاليى فهريق ئۆمه ر وهه بى پاشا فه رماندارى فرقه يا راستفه كرنى ژ بو وهزاره تا ناقخوه و ئهو ديبئزيت: كو پشتى بزافين سه ربازى ل دژى ئيزيديين نشته جيھين قهزا شنگالى كه سه ك ژ ئاليى خوه شياننده داخوازا ليبوورينى و دلوفانيى دكن و رادگهينن ئاماده بوونا خوه كو بچنه د ناف ئيسلامى و ل سه ر ئه قى ئه ساسى كارمهنده كى تاييه ت هاتيه شياندين ژ بو ده قهرى داكو ب كارى فه كو لينى رابى و ئه نجام دى د ده ما پيش دا ئينه را گه هاندر

ل سه ر ئه ساسى ئه قى ئه م مووزه كيرى بو به رده ستى وه يى مه زن پيشكيش دكن

□

ل ۱۷ مووحره م سالا ۱۳۱۰ (۱) ل ۲۹ تيرمه ها سالا ۳۰۸ (۱)

سەرۆكى وهزيران و جيگرى ئه كرم

جهواد

Dîkomênta 31

Brûske

Dewlet berpris nîne ji brûskeyên îstixbaratê (axiftneka ne xuyaye)					
			Chê şandinê	Mûsil	
			yê ji bo şyandî?	meqamê bilind?	
Jimare		ÿÿ1A			
Peyv		ÿÿ•			
sercem					
Dîrok	tîrmeh		derketin	ÿA	
			hatin	ÿA	
corê namê		ÿÿ•A			
şev yan roj		wextê sibhê			
demjimêr		1•	4	1•	
deqîqe			4	ÿ•	
navenda teslimkirinê	navenda şandinê ya navîn	despêkirina mûhaberê	dawîya mûhaberê	şyandin ji bo xudanî	
jmara dahatî	îmza	karmenê şiyandina nameyan Ekrem : Dîrok tîrmee ÿA Sala 1308	bi harîkariya	karmendê şyandinê	karmendê wergir

ديكومىتتا ۳۱

برووسكە

دەولەت بەرپرس نېنە ژ برووسكەيىن ئىستخباراتى (اخفتتەكا نە خويايە)

جەئ شاندنى لىي ژ بو شياندى؟ ژمارە پەيف سەرجهم دىرۆك جورى نامىشەڭيان

روژدەمژمىر لادەقىقە ئاقەندا تەسلىمكرنى ژمارا داھاتى

تىرمە ۱۳۰۸ وەختى سېھى ۱۰ ئاقەندا

شاندنى يا ناڧىن لىمزا

لادەسپىكنا مووھابەرى كارمەندى شياندا نامەيان ئەكرەم دىرۆك: ۲۹

تىرمە ساللا ۱۳۰۸

لادەركەتن ھاتن ۹۹ لادوييا مووھابەرى ب

ھارىكاريا

مووسل ھەقامى بلندە؟ ۲۸ ۲۹ ۱۰ ۲۰

شياندىن ژ بو خودانى كارمەندى شياندى

كارمەندى وەرگر

وثيقة ۳۲

Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

Y.A.1413 1310-1.17

سجارتخانه بولمانه بزرگترک، جزا، ولبانه حرکات عدلیه، وزیریه عیاشی و خانده قبوله، سلطنته میرا، اولدیغی
 کوندر وکلدی رمن ناره ایلیسه، اولدیغی و اجرای تحصیلاته، بحونه تجاره ماکو مخصوص کوندر لایقینه تکیسک لایقینه
 دایر فرق، صلاحیه فرمانیه فیلیجه عمر و لقی سبب هفتارنه و اعلا، دفعه نه عدلیه کلاسه کلاسه کلاسه
 بحونه عیاشیه و تقسیم فلک، قسم ایتمیشیم ۱۴۱۳
 صدر اعظم و بارداریم
 صولک

وثيقة ٣٢

إلى وزارة الداخلية الموقرة

جناب الرب المنان جعل حضرة الخليفة الاعظم والسلطان الافخم ولي النعمة بغير منة يغمر بأنوار رأفته ومرحمته مفارق العباد وهو مدعاة الفخر في كل شأن.

ان الايزيديين يسلبون راحة الاهالي المطيعين الساكنين في القرى التي تشكل بمجموعها قضاء سنجار منذ مدة معينة. وأعلنوا العصيان ضد الحكومة ولما كانت مواقعهم منيعة فقد تعذر القضاء عليهم لحد الآن وقد افاضت الاستخبارات المأخوذة من مناطقهم أنهم محاصرون في المغارات التي يختبئون فيها وان العساكر السلطانية قد احكمت الخناق عليهم ولم تعد لديهم القوة للمقاومة وأيقنوا انه لم يعد لهم خيار للنجاة سوى تسليم انفسهم للقوة الحكومية بعدما رأوا سطوتها ودبت مهابتها في صدورهم فقد ارسلا مبعوثا منهم وطلبوا الأمان وأعربوا عن قبولهم بالدخول في الدين الاسلامي المبين وانهم مستعدون بحالتهم هذه للنطق بالشهادة بشكل علني والآذان النبوي والدعاء ليلا ونهارا للسلطنة وان لا يشغلهم شاغل سوى ذلك.

إن المسألة الايزيدية بشكل عام يمكن ان تقضي الى هذه النتيجة والتوفيق واضح بفضل الآثار الباهرة للخلافة السلطانية ومع ذلك فإن انهاء الأمر بشكل كلي رهن إشارتكم.

ونعلمكم بأنه سيتم ارسال ملازم بشكل عاجل الى هناك لغرض تحويل مقاصد وأفكار هؤلاء في هذا المجال من القوة الى الفعل وسيتم اعلامكم بالنتيجة بشكل مستقل.

في ٢٨ تموز عام ١٣٠٨ (١)

قائد القوة الإصلاحية

الفريق عمر وهبي

Dîkomênta 32

Ji bo wezareta navxweya rêzdar

Cenabê xudanê menanî, hezretî xelîfeyê mezin û sultanê fexim welyê nîmet, bê mnet bi ronahya refeta xwe û merhemeta xwe mefarqê evdan .tjî dkê û cihê şanazyê ye di hemû karubaran da

Êzîdî rehetya xelkê aram û Niştecihên gundên qeza şingalê talan dikin ji demeka destînîşankirî ve, û serhildan ragehandne li djî hikûmetê û çunkî cihê asêne rêk li ber tûnekirina wan heta niha hatye girtin, li gor îstixbaratên hatine wergirtin ji deverên wan ew çemberkirîne di şikeftan û xwe têda veşartne û serbazên sultanî dora tengkirine û hêza nemaye ji bo berixwedanyê û bawerkirine ku çi helbjarde ji bo xlasbûnê li ber wan nemane ji blî xweradestkirinê ji bo hêzên hikûmetê piştî hêz û zora hikûmetî dîtin û heybeta wê kete di sîngên wan da, şandek ji cem xwe şiyandine daxwaza emanê dikin û dibêjn ew amadene biçne di nav aynê îslama mubîn da, û ew di rewşa xweya niha da amadene şehdeya xwe bînin bi renekî aşkera û azana pêxember û dwa şev û rojê ji bo seltenetê .û bitnê eve wan mjûl dkê

Meseleya êzîdîyan bi renekî giştî dibê bighêjê evê encamê û serkeftin xuyaye bi fezla kartêkirina mezin ya xîlafeta sultanî û li gel evê bi .dawîkirina meselê bi renekî tamamî li hêvya amajeya weye

Û em we agehdar dikin ku afserekî mulazm bi renekî lez şyênin wêderê bi merema wergerana merem û hizrên evanan di evê derbarê da ji gotnê .bo kiriyarê û dê we agehdarkin bi encaman bi şêweyekê serbexwe

Li 28 tîrmee sala 308(1)

Serokê hêza rastvekirinê

Ferîq omer wehbî

ديکوميتا ۳۲

□

ژ بو و هزاره تا نافخوہيا ريژدار □

□

جہنابى خودانى مہناني، ہہزرتى خہليفہي مہزن و سولتاني فہخم و ہليي نيمہت، بي منہت ب روناهيا رہفتا خوہ و مہرہمہتا خوہ مہفارقى ئەفدان تڑى دكى و جہي شانازي يہ د ہموو کاروباران د □ □ □

ئيزيدى رہہتيا خہلكى ئارام و نشتہجہين گوندين قہزا شنكالى تالان دكن ژ دہمہكا دہستيشانكرى قہ، و سہرہلدان راگہاندنہ ل دڑى ہكوومہتى و چونكى جہي ئاسيتہ ريك ل بہر تونہكرنا وان ہہتا نہا ہاتپہ كرتن، ل كور ئيستخباراتيں ہاتہ و ہرگرتن ژ دہقہرين وان ئەو چہمبہركرينہ د شكہفتان و خوہ تيدا قہشارتہ و سہربازين سولتاني دورا تہنگرنہ و ہيژا نہمايہ ژ بو بہرخوہدانيي و باوہركرنہ كوچ ہلبہژاردہ ژ بو خلاسبوونى ل بہر وان نہمانہ ژ بلى خوہرادہستكرنى ژ بو ہيژين ہكوومہتى پشتى ہيژ و زورا ہكوومہتى ديتن و ہہيہتا وي كہتہ د سينگين وان دا، شاندهك ژ جہم خوہ شياندنہ داخووا ئەمانى دكن و دبيژن ئەو ئامادنہ بچنہ د ناف ئاينى ئيسلاما موبين دا، و ئەو د رەوشا خوہيا نہا دا ئامادنہ شہدہيا خوہ بينن ب رەنگەكى ئاشكەرا و ئازانا پيخەمبەر و دوا شەق و روژى ژ بو سەلتەنەتى و بتتى ئەقہ وان مژوول دكى □ □ □

مہسەلہيا ئيزيديان ب رەنگەكى گشتى دىي بگهيژى ئەقى ئەنجامى و سہركەفتن خويايہ ب فہزلا كارتيتكرنا مہزن يا خيلافہتا سولتاني و ل كەل ئەقى ب داويكرنا مہسەلى ب رەنگەكى تہمامى ل هيقيا ئامازہيا و ہيہ □ □ □

□

و ئەم وہ ئاگہدار دكن كو ئافسەرہكى مولازم ب رەنگەكى لەز شييتن ويدەرى ب مہرہما و ہرگہرانا مہرہم و ہزرين ئەفانان د ئەقى دہربارى دا ژ گووتى بو كريارى و دى وہ ئاگہداركن ب ئەنجامان ب شيوہيہكى سہربہخوہ □ □ □

□

ل ۲۸ تيرمہ سالا ۳۰۸ (۱) □

سەرۆكى هيژا راستفہكرنى □

فہريق ئۆمەر و ہبى..

وثيقة رقم ۲۲

Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

Y. A. Hus 1310 - 12.27

۲۲۹ ۱۲۹۳

شرفاً و ادباً اردو زبانہ لہجہ میں حصہ پادشہ صلی اللہ علیہ وسلم نے فریقا پیران، صدق، احول، صوفیہ بدایات نام
اور طابور عساکر شاہانہ درندہ قدر سواری، برسنجارہ غوثیہ ایضاً حصہ دار مسعودیہ درویشیہ شرفیہ
نظریہ عالی بیرونہ بچہ عرض و تقدیم فرما انہم اپنی خوشنویسی اور خط و کتابت میں
صدر اعظم و پادشہ

وثيقة رقم ٣٣

التاريخ: ١٣١٠ ز ٢٧ (١١/٧/١٨٩٣ الثلاثاء)

الباب العالي(رئاسة الوزراء او مقر الحكومة)

دائرة الوزارات

الشؤون الادارية

٣٠١٩

في اطار تنفيذ الأمر الهمايوني الشريف والحكم الصادر من الحضرة السلطانية وعملا بإصلاح أحوال الازيديين فإننا نعرض أمام انظار سيادتكم البرقية الصادرة من ولاية الموصل بخصوص قيام بكر باشا بإرسال ثلاثة كتائب عسكرية سلطانية وعدد كافي من الخيالة الى سنجان. سيدي.

في ٢٧ ز عام ١٣١٠(١) في ١٩ حزيران عام ٣٠٩(١)

رئيس الوزراء والنائب الأكرم

جواد

Dîkomênta 33

Dîrok: 1310 zi 27 (11/7/1893 sêşemb)

Dergehê bilind (serokatya wezîran yan biriyargeha hikûmetê)

Rêveberiya wezaretan

Karubarê kargêrî

٣٠١٩

Di çarçovê bicîhkirina fermana hmayunya şerîf û biriyara derketî ji hezretî sultan da û karkirin bi rastvekirina rewşa êzîdiyan em ddane li ber destê mezinya we brûskeya derketî ji wîlayeta mûsilê di derbarê rabûna bekir paşa bi şiyandina sê ketîbeyên serbazê sultan û hijimare ka têr ji swaran ji .bo şingalê. Mezinê min

Li 27 zi sal 310(1) fî 19 xzêran sala 309(1)

Serokê wezîran û cîgrê ekrem

Cewad

دیکومینتا ۳۳

□

دیروک: ۱۳۱۰ ز ۲۷ (۱۱/۷/۱۸۹۳ سیشهمب

دەرگهه بئند (سەرۆکاتیا وهزیران یان بریارگهها هکوومهتی) □

ریشه بهریا وهزارهتان □

کاروباری کارگیری □

□□□□

د چارچووشی بجیه کرنا فهرمانا همایونیا شهریف و بریارا دهرکتهتی ژ هه زه تهتی سولتان دا
و کار کرن ب راستقه کرنا رهوشا ئیزیدیان ئهم ددانه ل بهر دهستی مه زنییا وه
برووسکه یا دهرکتهتی ژ ویلایه تا مووسلی د دهرباری رابوونا به کر پاشا ب شیاندنا سی
که تیه یین سه ریازی سولتان و هژماره کا تیر ژ سواران ژ بو شنکالی. مه زنی من □□□

□

ل ۲۷ ز سال ۳۱۰ (۱) فی ۱۹ خزیران سال ۳۰۹ (۱) □

□

سەرۆکی وهزیران و جیگری ئه کرهم □

جهواد □

□

وثيقة رقم ۲۴

Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

Y. A. Hus 1310 - 1227

۲۲۷۱۱۰۳

شرفاً و ادباً اردو زبانہ ہدیہ حصہ پادشہ حکم علیہ ترفیقا بیدارک اصلاح اعلیٰ صریح بدیانت
روح طابو معاشکشا ہا ز دوزخ قدر سوزی بوسخا ہ غریب ایسا صریح دارمصل و دیوتا تفرخا ہ
نظری علی بیروید علیہ عرض و تقدیم قرض انام اہدی تفریقا اجماعاً
صدر اعظم و پادشاہ کرم
محلہ

وثيقة رقم ٣٤

مقر الحكومة
دائرة رئاسة الوزراء
غرفة البرقيات
العدد

فك البرقية المرسلة من ولاية الموصل الى حضرة الوكالة(الوزارة) السامية.

جواب ٢٨ حزيران عام ١٣٠٩

المعروض لسيادتكم

بموجب الأمر الوزاري قام بكر باشا اليوم بإرسال ثلاث كتائب عسكرية سلطانية مع ما يلزم من الخيالة الى سنجار.

في ٢٨ حزيران عام ١٣٠٩ (١)

الوالي (المحافظ)

عثمان

□

Dîkomênta 34

Biriyargeha hikûmetê

Rêveberiya serokatya wezîran

Odeya brûskan

Jimare

Vekirina brûskeya hatî ji wîlayeta mûsilî ji bo hezretî wekaleta (wezareta)
.samî

Bersiv 28 xzêran sala 1309

Pêşkêşkirye ji bo cenabê we

Li gor fermana wîzarî bekir paşa îro rabûye bi şiyandina sê ketîbeyên
.serbazê sultanî li gel jmara pêwîst ji swaran ji bo şingalê

xzêran sala 1309 (1) ٢٨

Walî (parêzger)

Osman

دیکومینتا ۳۴

□

بریارگه‌ها حکوومهتی □

ریقه‌به‌ریا سه‌روکاتیا وه‌زیران □

و‌دهیا برووسکان □

ژماره □

فه‌کرنا برووسکه‌یا هاتی ژ ویلایه‌تا مووسلی ژ بو‌ه‌زرتی وه‌کاله‌تا (وه‌زاره‌تا) سامی □□□

□

به‌رسف ۲۸ خزیان سالا ۱۳۰۹ □

□

پیشکیشکریه ژ بو‌جه‌نابی وه □□

ل گور فه‌رمانا ویزاری به‌کر پاشا ئیرو رابوویه ب شیاندنا سی کتیه‌یین سه‌ربازی سولتانی ل

گه‌ل ژمارا پیویست ژ سواران ژ بو‌شنکالی □□□

□

□□□ خزیان سالا ۱۳۰۹ (۱) □

والی (پاریزگه) □

و‌سمان

وثيقة ۳۵

۷۰۵۵ ۱۵۳ ۱۵
31-9-1942-20

AGADI 4
PAGE 2

QUMHUM AFSHVI DARE BAKSHI

بلورزاد محمدحسین
باشکات داریس

صورت

مجلسی که در تاریخ ۱۵ اردیبه ۱۳۲۱ م ساجد اولیای شریف قریبیکه الحاق و تقویت قراردادها را در پیروان بویک تشکیل میدادند و علی بن
سک حیدر قریب و اسفندیار بیابان بوز مقدمه استیضاح سلام با محکم در دوازده روزی که در پیوسته در بارگاه
بودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند
مجلسی که در تاریخ ۱۵ اردیبه ۱۳۲۱ م ساجد اولیای شریف قریبیکه الحاق و تقویت قراردادها را در پیروان بویک تشکیل میدادند و علی بن
سک حیدر قریب و اسفندیار بیابان بوز مقدمه استیضاح سلام با محکم در دوازده روزی که در پیوسته در بارگاه
بودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند

اداره نظام - اولیای شریف قریب و اسفندیار بیابان بوز مقدمه استیضاح سلام با محکم در دوازده روزی که در پیوسته در بارگاه
بودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند
اداره نظام - اولیای شریف قریب و اسفندیار بیابان بوز مقدمه استیضاح سلام با محکم در دوازده روزی که در پیوسته در بارگاه
بودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند

تاریخ ۱۵ اردیبه ۱۳۲۱ م ساجد اولیای شریف قریبیکه الحاق و تقویت قراردادها را در پیروان بویک تشکیل میدادند و علی بن
سک حیدر قریب و اسفندیار بیابان بوز مقدمه استیضاح سلام با محکم در دوازده روزی که در پیوسته در بارگاه
بودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند و در کارهای خود با هم همکاری نمودند

وثيقة ٣٥

التاريخ: ٥ آذار ١٢٩٢

بناء على الاتصال السابق والخاص باستدعاء ميرزا بك حول تشكيل لواء الحميدية من الطائفة الازيدية يقدم العبد العاجز الضعيف بين يديكم العريضة المؤرخة في ٢٣ شباط عام ١٢٩٢ مع صورة البرقية المرسلة من قبل الضباط اعوان مشير الجيش الرابع محمد زكي باشا المتضمنة الاستئذان بذلك.

واليوم أيضا نرفع البرقية المستلمة من الضباط اعوان المشار اليه نضا كما هي الى مقام الجلالة التي تضمنت إن مجموعة أخرى من أتباع الطائفة الازيدية القاطنين في اربع عشرة قرية داخل لواء هكاري التابع لولاية (وان) ونفوسهم غير مسجلة لحد الآن ولم يؤخذ منهم احد الى الخدمة العسكرية واستدعائهم لشرف الانخراط في سلك جند الحميدية.

نظرا الى الاحوال السابقة المعروضة في العريضة المقدمة الينا نجد ان تبليغ اعوان الموماً إليه حول كيفية معاملة الطائفة الازيدية هو حتما مرهون بمساعدة وحكمة جناب الخلافة والأمر من هذه الناحية في كل الأحوال لحضرة سيدي ولي الأمر.

في ٥ آذار سنة ١٢٩٢ (١٢)

اعوان النائب الأكرم

ختم

شاكر

Dîkomênta 35

Dîrok: 5 adar 1292

Li ser esasê peywendiya berê ewa taybet bi vexwandna mîrza begê li dor damezrandna lwayên hemîdiyan ji taîfeya êzîdiya, evdê bê zar û lawaz ddanîte li ber destê we evê daxwazname li rêkeftî 23 şwatê sala 1292 li gel wêneyê brûskeya hatye şyandin ji alyê afserên alîgirên mûşîrê ertêşa .çarê mûhemed zekî paşa ewa têda daxwaza moletê dkê

Îro jî em wê brûskeya me wergirtî ji afserê alîgirê navbirî wekî jbo me hatî bilindidikin ji bo meqamê celaletê ewa di nav dibêjît ku komeka dî ji alîgirên taîfeya êzîdyên Niştecihên çarde gundên di nav lwaya hekarî da ya ser bi wîlayeta (wanê) ve û neferên wan li cem me ne tomarkirîne heta niha, û kes ji wan me nebiryê xizmeta serbazyê û nehatine daxwazkirin ji .bo şerefa tevlîbûna hêla serbazya hemîdyê

Bi l berçav girtna rewşên berê hatine xuyanîkirin di daxwaznameya pêşkêşkirî ji bo em dibînin agehdarkirina alîgirên navbirî li dor çawanya danustandinê li gel taîfeya êzîdî grêdayye misoger bi harîkarî û hişyariya cenabê xîlafetê û ferman di evî alî da li hemû rewşan da ya hezretê .mezinê min û welyê emrê mne

Li 5 adara sala 92 (12)

Alîgirên cîgrê ekrem

Xitim

Şakir

ديکومنتا ۳۵

ديروک: ۵ ئادار ۱۲۹۲ □

ل سهر ئه ساسی په یوه نديا بهرئ ئهوا تايهت ب فهخواندنا ميرزا بهگئ ل دور دامه زراندا
لوایين همیديان ژ تايهيا ئيزيديا ، ئه فدی بی زار و لاواز ددانیته ل بهر دهستی وه ئه فئ
داخو ازناما ل ريکه فتي ۲۳ شواتئ سالا ۱۲۹۲ ل گه ل ویته یی برووسکها هاتيه شياندا
ژ ئاليئ ئافسه رين ئاليگرين مووشيرئ ئه رتیشا چاری مووه مه د زه کی پاشا ئهوا تیدا
داخو از موئه تي دکئ □□□

ئيرؤ ژئ ئهم وي برووسکها مه وهرگرتی ژ ئافسه ريئ ئاليگرئ نافرئ وه کی ژبو مه
هاتی بلندکن ژ بو مه قامئ جه لاله تي ئهوا د ناف ديئ ژيت كو كومه كا دي ژ ئاليگرين
تايهيا ئيزيديين نشته جهين چارده گوندين د ناف لوياء هه کاری دا يا سهر ب ويلايه تا
(وانئ) فه و نه فه رين وان ل جه م مه نه تو مارک رينه هه تا نها ، و که س ژ وان مه نه بريه
خزمه تا سه ربازيئ و نه هاته داخو ازکن ژ بو شه رفا ته فليبوونا هيللا سه ربازيا همیديئ □□□

ب ل بهر چاف گرتا رهوشين بهرئ هاته خويانيکن د داخو ازنامه يا پيشکيشکري ژ
بو ئهم ديين ئاگه هدارکنا ئاليگرين نافرئ ل دور چاوانيا دانوستاندي ل گه ل
تايهيا ئيزيدئ گريداييه مسوگه ر ب هاريکاری و هشياری جه نابئ خيلافه تي و فه رمان
د ئه فئ ئالی دا ل هموو رهوشان دا يا هه زره تي مه زني من و وه ليئ ئه مري منه □□□

ل ۵ ئادار سالا ۹۲ (۱۲) □

اليگرين جيگرئ ئه کره م □

ختم

شاكر

وثيقة ٣٦

التاريخ: ٢٣ آذار ١٢٩٢ (١٨٧٦/٤/٤) (الثلاثاء)

قصر يلدز الحكومي

دائرة رئيس الكتاب

طبق الاصل

بناء على البرقية المشفرة الواردة من اعوان النائب الأكرم شاکر باشا مع العريضة المؤرخة في ٥ آذار عام ١٢٩٢ (١٢) والمرسلة من قبل اركان الجيش الرابع والتي تفيد: ان الايزيديين القاطنين في اربع عشرة قرية تابعة للواء هكاري لم يساقوا لحد الآن الى الخدمة العسكرية ولم تحرر لهم قيود في النفوس ونظرا لإستدعائهم للتسجيل في جيش الحميدية الذي تم تشكيله والاستئذان في كيفية التعامل مع هؤلاء فإنه ليس من المناسب ادخال ابناء الطائفة القاطنين قرب الموصل في جيش الحميدية كما انه ليس من الجائز ايضا تركهم على حالهم بل تعويدهم على الخدمة العسكرية شيئا فشيئا وكذلك تسجيل نفوسهم بالتدريب وتعليمهم في الوقت الحاضر في المواسم المناسبة واستخدامهم بصفة جنود رديفة لرديف تعني احتياط احيانا وأحيانا تعني ساند او خلفي اثناء الحرب كما يجري التفكير في اتخاذ التدابير المناسبة بخصوص مسألة اداء الطائفة المذكورة للخدمة العسكرية وعرض ذلك على المقام العالي

وفي اطار أمر الخلافة السامية المبلغ بالمذكرة الصادرة عن اعوان الباشا رئيس الكتاب في ١٣ آذار عام ١٣٠٨ (١) تمت مفاتحة الاركان المذكورة ببرقية سرية مشفرة بالأفكار والمباحثات المحلية وتفاصيلها حول الموضوع.

لا يخفى الأمر على الوفد السلطاني وهو غني عن العرض والتفصيل فيه حيث سبب وغاية انهماك هذه الطائفة التي تمادت في طريق الضلالة لهذه الدرجة في تشكيل الالوية الحميدية هو من اجل سوقهم الى الخدمة العسكرية في ولاية الموصل وبناء على هذه المحاولات الحثيثة فإن آمالهم تحولت الى قناعات في سوقهم الى الخدمة العسكرية الالزامية وان الافراد الذين تم سوقهم للخدمة العسكرية معتقداتهم هي اوهن من بيت العنكبوت ووجودهم بين المسلمين سيؤدي الى دخولهم الاسلام بسهولة وبالتالي سيتدنى عدد اتباع هذا المذهب الباطل وان اصحاب الكلمة من زعماء ورؤساء المذهب سيبقون بلا

طائفة يحكمونها ولذلك هم يعملون على البقاء معا مغلقين على انفسهم ويسعون بخطى
حيثية من اجل تشكيل لواء مستقل بهم.

انهم اصلا فرقة متفرعة من الفرق الاسلامية ومعاداتهم تأتي جراء ديانتهم الباطلة وليس
من الجائز تركهم على الضلالة وفي حالة عداوة مع مواطنيهم وبالأحرى في عداوة
سياسية مع الحكومة. وحتى لو لم يكن هناك بأس من ناحية القوة العمومية في تشكيل
لواء منهم عند استدعائهم فالأمر لن يخلو من محاذير سياسية.

في الواقع وفي اطار التشكيل الحاصل سيتم ادخال قسم صغير ومحدود منهم في جند
القوة الحميدية وتطبيقا لأحكام القانون بحق الجنود المذكورين كما تعلمون طبعاً
سوف يساق المتبقي منهم الى الخدمة الالزامية ورغم ان في ذلك فائدة، إلا أننا لو نظرنا
الى اندفاعهم الملحوظ والمفرط في تشكيل اللواء فإنهم يعملون على مناصرة بعضهم
البعض وبث الأمل واغلب الاحتمالات انهم سيطلبون الدخول في هذا المسلك وعند وقوع
مثل هذه الحالة سيكون لزاماً قبول مجموعة منهم بلا سبب، ورفض مجموعة اخرى دفعا
لخطر كهذا ونرى ان ذلك امر طبيعي وضروري ومع ذلك قد تحدث اشكالات جراء هذه
الطريقة في التعامل.

وبناء على التفاصيل المطروحة ليس من المناسب قبول وإدخال هؤلاء في الوية الحميدية
وتشكيل صنف عسكري مستقل خاص بهؤلاء وإدخالهم وسط الجيوش السلطانية في
صنوف المشاة والخيالة والمدفعية ويكون هناك مجموعة من الصنوف محكومة بأنظمة
مختلفة ونأمل ان يكون ذلك حلاً اكثر ملائمة لدرء الخطر.

وبناء عليه، فان الامر السلطاني نص على عدم خرطهم في لواء الحميدية سواء بالنسبة
الى الايزيديين المتواجدين في مناطق الموصل وهكاري او الرافضة القاطنين في درسيم
والمناطق المحيطة بها وان الامر والحكمة السلطانية في التعامل بداية الامر في التصميم
على توجيه وحشيتهم وبدأوتهم نحو التصور الصحيح بشكل تدريجي واستدعائهم الى
الخدمة العسكرية بصورة تدريجية ولكن تقتضي المصلحة حتماً تعويدهم على
استدعاءهم للخدمة العسكرية.

ان صورة البرقية المرسلة من هيئة الاركان المشار اليها والمرفقة طياً تفيد بأن دمج
طائفة الايزيديين المتواجدين في منطقة هكاري في كتيبة الباق الرديفة امر سهل كما
ان اختلاط وامتزاج (رافضة) درسيم مع افراد المسلمين سيعود عليهم بالصلاح،

وان اسلم طريق هو اصلاح هؤلاء سياسياً وعسكرياً بشكل عادل ومنصف
وتعويدهم على السوق للخدمة العسكرية وبالنسبة الى الايزيديين في جوانب الموصل فقد

بدأت مقدماتها في الماضي في اخذ بضعة انفار وإعطاؤهم الى الكتائب مما يدل على امكانية سوق هؤلاء الى الخدمة العسكرية الالزامية.

من المعلوم والواضح ان ذلك سيكون حسب الاحتياجات المحلية وتبعاً لعادات وأفكار كل طائفة وما لم يكون هناك استناد على المعلومات والتفصيلات المأخوذة محلياً بخصوص هذه النقاط فإنه ليس من الممكن عرض مطالعة متكاملة حول الصور التدريبية اللازم اتخاذها بحق هؤلاء

وكذلك بالتأكيد كون الاوامر الفرمانية المصيبة هي محض حكمة فان الطائفة المذكورة كونها جهة رديفة ترتيبياً ، أولاً لأهميتها إفراداً جزئيين والترتيب الثاني هو ترك الزيادة والترتيب الثالث هو الافراد الرديفين الدعوة الى تعليمهم لمدة شهر خارج بلداتهم وختماً اعادتهم الى بلداتهم وحسب استعداد بلداتهم سوق الراغبين في صنف المشاة الى صنف المشاة وسوق الراغبين في صنف الخيالة اليه واتخاذ قاعدة معينة بخصوص تفريقهم وتوضيح هذه القاعدة لهم مما يؤدي الى ازالة وحشيتهم ونفورهم من الخدمة العسكرية بالتدريب وتأسيس بعض المدارس وخاصة في لواء درسيم وتشجيعهم عن طريق اعطاء تلاميذ المدارس بعض الاهتمام لكي يكونوا منذ الآن جزءاً من القوة العمومية ومستقبلاً ويكون من الممكن مستقبلاً استدعائهم جميعاً الى اداء الخدمة العسكرية بشكل تدريجي وهذا ما يرد ببال خادمكم ورغم ذلك متى ما صدر امر سلطاني بهذا الصدد فسينفذ فوراً والأمر في كل الأحوال لحضرة سيدنا ولي الأمر.

في ٢٣ آذار عام ١٢٩٢ (١٢)

تم الاطلاع

خادمكم	خادمكم	خادمكم
محمد جواد	كاظم	عبدي
	ثريا	

اعوان الفريق في المعية السلطانية

محمد شاكر

اعوان المساعد الاكرم

شاكر

Dîkomênta 36

Dîrok: 23 adara 1292 (4/4/1876 sêşemb)

Koçka îldiz ya mîrî

Rêveberiya serokatya katban

Heman kopya eêlê

Li ser esasê brûskeya şîfrekrî ya hatî ji alîgirên cîgrê ekrem şakir paşa li gel daxwaznameya bi rêkeftê 5 adara sala 92 (12) û ya hatye şyandin ji alyê :erkanên ertêşa çarê û ewa dibêjît

Ew êzîdyên Niştecihên çardee gundên grêdayî lwaya hekarî heta niha nehatine brin ji bo xizmeta serbazî û nehatine tomarkirin di rêveberiya nfûsê da û ji bo vexwandna wan daku xwe tomarkin di ertêşa hemîdî da ewa hatye damezrandin û molet wergirtye di çawanya danustandinê li gel evanên henê, ne ya mûnasbe zarokên taîfeyê yên Niştecihên nêzikî mûsilî biçne di nav ertêşa hemîdî da her weha ne merce di rewşa xwe ya niha da bmînin, belê pêwîste fêrî xizmeta serbazyê bibin hêdî hêdî, her weha tomarkirina wan di nfûsê da hêdî hêdî û di demê niha da bhêne fêrkirin di werzên mûnasb da û bhêne bkarînan wekî serbazên redîf (yedik) di demê şerî da her weha em hzir dikin tedbîrên mûnasb bigrin li dor meseleya bcîhînanana taîfeya navbirî ji bo xizmeta serbazyê û pêşkêşkirina .wê ji bo meqamê bilind

Û di çarçoveya fermana xîlafeta samî da ewa hatye agehdarîkirin bi mûzekîreya derçûy ji alîgirên paşa serokê katban li 13 adara sala 308(1) nameguhorîn li gel erkana navbirî hatyekirin bi brûskeyeke nhênî ya şîfrelî .bi hzir û giftugoyên navixweyî û hûrdibînên li dor babetî

Mesele nahête veşartin ji şandê sultanî û ew tere ji pêşkêşkirinê û hûrdibînên têda, eger û mebesta mjûlkirina evê taîfeyê ewa destidirêjî kirye di rêka windabûnê heta evî astî di damezrandna lwayên hemîdiyan

da ew ji bo birna wan ji bo xizmeta serbazî li wîlayeta mûsilê û li ser esasê evan bizavên gelek hêvyên wan bûne bawerî di birna wana serbazya îlamî da û ktekesên hatine brin ji bo xizmeta serbazî baweryên wan tarîtrin ji mala pîrepnidê û mana wan di nav bsilmanan da dê hêlê biçne di nav îslamê da bi hesanî û weha jî hijmara alîgirên evî mezhebê batil dê kêmbê û xudanê soza xwe ji serokên evî mezhebê dê mînin bi bê taîfeyek hebê lê hûkim bikin, û ji bo wê jî ew dixwazn kar di tarîtyê da bikin û bi .bhin tengî dixwazn wan lwayekî serbexwe hebê ji bo wan

Ew bi eslê xwe komek cudabûne ji komên îslamyên û neyartîya wan wekî encama aynê wan yê batle û ne beraqle em dest ji wan birdin li ser rêka wana windayî û rewşa neyartya wan li gel welatyan û zêdetir jî neyartîya wan ya siyasî li gel hikûmetê. Û heta ku çî zorek nebê ji aliyê hêza giştî ve di damezarindna lwayan ji wan li demê bhêne daxwazkirin mesele vala .nabê ji metirsyên siyasî

Di hemwarî da û di çarçoveya damezrandina çêbûy da, dê beşekî bçûk û sînorkirî ji wan kevne di nav serbazên hêza hemîdî da û bcîhkirin ji biriyara yasayê di derheqê serbazên navbirî da wekî hûn dizanin, misoger ewên mayîn dhêne şyandin ji bo xizmeta îlamî ser hindê ra jî mfa têda heye, lê belê eger em temaşe bikne germya wan ya diyar û zêde di avakirina lîwayî da, ew kar dikin ji bo piştgîriya hevdû bikin û hêvyê ji bo hev çêdikin û ya herî beraqil jî ew dê daxwaza evê rêka bikin, û li demê eve rûda dê pêwîst bê komek ji wan bihête wergirtin bi bê eger, û redkirina komeka dî ji wan, ji bo kêmkirina evê metirsyê, û em dibînin eve meseleka srûştîye û fere û li gel jî dibê hindek arîşe çêbibin ji evê rêbaza .danustandinê li gel wan

Û li ser esasê hûrdibînên pêşkêşkirî, ne mûnasbe qebûlikirin û ketna evan di nav lîwayên hemîdiyan û çêkirina corekî serbazî yê serbexwe û taybet bi wanve, û ketna wan di nav ertêşa sultanî da di nav pyade û swar û topan da û hebûna komên corên bi yasa û nîzamên cuda bhêne brêvebrin û em hêvî dikin eve çareseryek bê bêhtir guncayî ji bo xilasbûn ji .metirsyê

Û li ser evê çendê, di fermana sultanî da hatye, nekevne di nav lîwayên hemîdiyan da çî êzîdyên li deverên mûsil û hekarî yan rafîzeyên xelkê dêrsim û deverên derdora wê, ferman û zanebûna sultanî di danustandna despêkê da li gel wan û di sûrbûn li ser raspardekirina hovîtî û gundîtîya

wan berev hzirkirineka rastve bi rengêkî li dûv hev û hêdî hêdî û bangeşekirina wan ji bo xizmeta serbazî bi rengêkî hêdî hêdî, lê belê berjewendî di wê çendê deye bhêne fêrkirin li ser bangeşekirina xizmeta .serbazyê

Wêneyê brûskeya hatî ji desteya erkanên navbirî û ya hevpêçe li gel dibêjît: tevîkirina taîfeya êzîdyên li devera hekarî di ketîbeyên mayî da redîf pirseka bi hesaniye weha jî tevîkîrin û têkelkirina (rafîzeyên) .dêrsimê li gel ktekesên bsilman dibête rêk ji bo rastvekirin û îslahê

Rêka herî saxlem rastvekirine evanaye bi siyasî û serbazî bi rengêkî dadwer û yeksan û bhêne fêrkirin li ser çûna xizmeta serbazyê û nisbet êzîdyên li rexên mûsilê pêşkyên wê berê çêbûne, hindêk neferên wan berê dane hindêk ketîbeyan û eve belgeye li ser hebûna derfeta hajotna .wan ji bo xizmeta serbazya îlzamî

Ya bernyas û xuyaye, eve dê li dûv pêwîstyên navixweyî bê û li gor dab û .hizrên hemû taîfeyê bê

Eger palpiştî nebê li ser pêzanîn û hûrdibînên wergirtî yên xomalî di derbarê evan xalên henê da, derfet nîne xwendeka tamam li dor wêneyê .hêdî hêdî yê pêwîst bihête kîrin û di derheqê wan da biriyar bhênegirtin

Weha jî misoger çunkî fermanên rast ji zaneyê dhên ev taîfeya navbirî .çunkî alyekî redîfe di rêzê da

Yekem giringya wê û ktekesên beşî

Tertîba duwem jî destberdan ji zêdekirinê

Û tertîba sêyem ew ktekesên redîf bhêne bangeşekirin ji bo fêrkirina wan ji bo maweyê heyvekê ji derveyî bajêrên wan û di dawyê da bîzîvrin ji bo bajêrên xwe û li gor amadebûna bajêrên wan hajotna daxwazkerên corê pyade ji bo corên pyade bhêne hajotin, û hajotna ewên dixwazên di nav corên swaran da cihê xwe bigrin ji bo corên swaran, û danana bîngehekî destînişankirî di derbarê cudakirina wan ji hev û ev bîngee bihête xuyakirin ji bo wan jî, da hovîtîya wan kêmbibê û nefreta wan ji xizmeta serbazyê nemênê hêdî hêdî û damezrandna hindêk xwendîngehan û taybet di lwayê dêrsimê da û handana wan bi rêka dana hindêk giringyê ji bo xwendevanên xwendîngehan ji bo niha ve bibne beşek ji hêza giştî û serbexwe û derfet dê hebê di pêşerojê da bangeşekirina wan hemûyan ji

bo bicîhkirina xizmeta serbazî da bi renekî hêdî hêdî eve dkevê bala
xizmetkarê we û ser hindê ra jî çî dema fermana sultanî derket dê blez
bicye bê û ferman di hemû rewşan da ya hezretî mezinê me û welyê emrê
.meye

Li 23 adara sala 92(12)

Hate dîtin

xizmetkarê we

Xizmetkarê we

xizmetkarê we

muhemed

kazm

Ebdî

cewad

Sûreya

Alîgirên ferîqî di sîbera sultanî da

Muhemed şakir

Alîgirên harîkarê ekrem

Şakir

Osmanli Arşivi El Yazmaları

برسد احوال اوزاری طبعه برآمدی اغلب اصحاب درین برآیند و معاملات و شرعه سبب برهنی قول و در این
برادین میری سلا برغانه خاندانده برهنه طبعه و ضروری کورنیکه نظایره برهنه خاندان کویانه برهنه خاندان
سبب شکونه اوزاری و حق و در خاطر

تقصیده معدومه شاه بوزج حمید اوزاری قول و در اولی نیکه سبب اوزاری که برهنه طبعه برهنه برهنه
تقصیده عاقلانه خاندانده سبب و در این و طبعی صفتند که در این برهنه طبعه سبب برهنه طبعه سبب اوزاری
صورتی توفی سندیم اوزاری خاندانده حق سببده نای کویانه

نایبه آن موی و حکاری خیزده برهنه برهنه در آن دریم و سارا اول مزایده سببده قول سبب اوزاری طبعه برهنه
اوزاری برهنه عاقلانه خاندانده سببده برهنه برهنه در این و در این و در این و در این و در این و در این و در این
تصمیم برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه

سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه
سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه
سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه

سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه
سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه
سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه

سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه
سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه
سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه

سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه
سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه
سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه

سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه
سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه
سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه

سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه
سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه
سببده سببده برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه برهنه

ديكوميٽا ۲۷

ديروك: ۲۳ ئادارا ۱۲۹۲ (۱۸۷۶/۴/۴) سيشمب

كوچكا ئيلدز يا ميرى □

ريشه بهريا سهروكاتيا كاتبان □

هه مان كوڤيا ئه يله □

ل سهر ئه ساسى برووسكيا شيفره كرى يا هاتى ژ ئاليگرين جيگرى ئه كرم شاكل پاشال گهل داخو ازنامه يا ب ريكه فتى ۵ ئادارا ساللا ۹۲ (۱۲) و يا هاتيه شياندى ژ ئاليى ئهركانين ئه رتيشا چارى و ئهوا ديڤيٽا □□□

ئهو ئيزيديين نشته جهين چاردهه گوندين گريدايى لوايا ههكارى ههتا نها نه هاتيه برن ژ بو خزمهتا سهربازى و نه هاتيه توماركن د ريشه بهريا نفوسى دا و ژ بو فخر خواندنا وان داكو خوه توماركن د ئه رتيشا هه مئيدى دا ئهوا هاتيه دامه زاندى و مؤلهت وه رگرتيه د چاوانيا دانوستاندى ل گهل ئه قانين هنى، نه يا مونا سبه زاروكين تايه يي يين نشته جهين نيزيكى مووسلى بچنه د ناف ئه رتيشا هه مئيدى دا هه ر وهها نه مه رجه د رهوشا خوه يا نها دا بهمين، بهلى پيوسته فيرى خزمهتا سهربازيى بن هيدي هيدي، هه ر وهها توماركنا وان د نفوسى دا هيدي هيدي و د ده مى نها دا بهيئه فيركرن د وه رزين مونا سب دا و بهيئه بكارينان وهكى سهربازين رهديف (يهدهك) د ده مى شهري دا هه ر وهها ئه م هزر دكن تهديرين مونا سب بگرن ل دو ر مه سه له يا بجيهي نا نا تايه يا نافبرى ژ بو خزمهتا سهربازيى و پيشكيشكنا وي ژ بو مه قامى بلند □□□

و د چارچو فها فه رمانا خيلافهتا سامى دا ئهوا هاتيه ئاگه دارى كرن ب مووزه كيره يا ده رچووى ژ ئاليگرين پاشا سهروكى كاتبان ل ۱۳ ئادارا ساللا ۱۳۰۸ (۱) نامه گوهورين ل گهل ئهركانا نافبرى هاتيه كرن ب برووسكيه كا نه ينى يا شيفره لى ب هزر و گفتموگويين نافخوهيى و هووردبينين ل دو ر باهتلى □□□

مهسهله ناهيټه فەشارتن ژ شاندي سولتانی و ئەو تييره ژ پيشکيشکرنی و هووردبینی تیدا، ئەگەر و مەبهستا مژوولکرنا ئەفی تافیهی ئەوا دەستدریژی کره د ریکا وندابوونی هەتا ئەفی ئاستی د دامەزراندنا لوابین هەمیدیان دا ئەو ژ بو برنا وان ژ بو خزمەتا سەربازی ل ویلايهتا مووسلی و ل سەر ئەساسی ئەقان بزافین گەلەك هیڤین وان بوونه باوهری د برنا وانا سەربازیا ئیلزامی دا و کتەکەسین هاتنه برن ژ بو خزمەتا سەربازی باوهرین وان تاریترن ژ مالا پیرهپندی و مانا وان د ناڤ بسلمانان دا دی هیلی بچنه د ناڤ ئیسلامی دا ب هەسانی و وها ژی هژمارا ئالیکرین ئەفی مەزهەبی باتل دی کیم بی و خودانی سوژا خوێ ژ سەرۆکین ئەفی مەزهەبی دی مینن ب بی تافیهیهك هەبی لی هووکم بکن، و ژ بو وی ژی ئەو دخوازان کار د تاریتی دا بکن و ب بهن تەنگی دخوازان وان لوابهکی سەربهخوێ هەبی ژ بو وان

هو ب ئەسلی خوێ کوّمەك جودابوونه ژ کوّمین ئیسلامیان و نه یارتیا وان وهکی ئەنجاما ئاینی وان یی باتله و نه بهراقله ئەم دەست ژ وان بردن ل سەر ریکا وانا وندایی و رهوشا نه یارتیا وان ل گەل وهلاتیان و زیدهتر ژی نه یارتیا وان یا سیاسی ل گەل حکوومهتی. و هەتا کوچ زۆرهك نهبی ژ ئالی هیزا گشتی فە د دامەزراندنا لوابان ژ وان ل دەمی بهیته داخوازان مەسهله قالا نابی ژ مەترسین سیاسی

د هەمواری دا و د چارچۆهیا دامەزراندنا چیبووی دا، دی بهشەکی بچووک و سینۆزکری ژ وان کەفنه د ناڤ سەربازین هیزا هەمیدی دا و بجیهکرن ژ بریارا یاسای د دەرەقی سەربازین نافبری دا وهکی هوون دزانن، مسوگەر ئەوین مابین دهیته شیاندن ژ بو خزمەتا ئیلزامی سەر هندی را ژی مفا تیدا ههیه، لی به لی ئەگەر ئەم تەماشه بکنه گهرمیا وان یا دیار و زیده د ئاڤاکرنا لیوایی دا، ئەو کار دکن ژ بو پشتگیری هەقدوو بکن و هیڤی ژ بو هەڤ چیدکن و یا هەری بهراقل ژی ئەو دی داخوازا ئەفی ریکا بکن، و ل دەمی ئەفە روودا دی پیویست بی کوّمەك ژ وان بهیته وهگرتن ب بی ئەگەر، و رەدکرنا کوّمەكا دی ژ وان، ژ بو کیمکرنا ئەفی مەترسین، و ئەم دبینن ئەفە مەسهلهکا سرووشتییه و فەره و ل گەل ژی دبی هندهك ئاریشه چیبین ژ ئەفی ریازا دانوستاندنی ل گەل وان

و ل سهر ئه ساسی هورددینین پیشکیشگری، نه مونا سبه قه بولکرن و کهتتا ئه فان د ناڤ لیوایین هممیدیان و چیکرنا جوره کی سهریازی یی سهره خوه و تایهت ب وانشه، و کهتتا وان د ناڤ ئه رتیشا سولتانی دا د ناڤ پیاده و سوار و توپان دا و هه بوونا کومین جورین ب یاسا و نیزامین جودا بهینه بریقه برن و ئهم هیقی دکن ئه فه چاره سهریه ک بی بیهتر گونجایی ژ بو خلا سوون ژ مهترسیی □□□

و ل سهر ئه هی چهندی، د فه مانا سولتانی دا هاتیه، نه که فه د ناڤ لیوایین هممیدیان دا چ ئیزیدین ل ده فه رین مووسل و هه کاری یان رافیزه یین خه لکی دیرسم و ده فه رین دهردورا وی، فه رمان و زانه بوونا سولتانی د دانوستاندنا ده سپیککی دا ل کهل وان و د سووربوون ل سهر راسپارده کرنا هوقیتی و گوندیتیا وان به ره فه هزرکرنه کا راسته ب رنکه کی ل دووڤ ههڤ و هیدی هیدی و بانگه شه کرنا وان ژ بو خزمهتا سهریازی ب رنکه کی هیدی هیدی، لئ به لئ بهر ژه وهندی د وی چهندی دهیه بهینه فیکر ل سهر بانگه شه کرنا خزمهتا سهریازی □□□

ویته یی برووسکه یا هاتی ژ ده ستیا ئه رکانین ناقبری و یا هه فیچه ل کهل دبیزیت: تهڤلیکرنا تایفه یا ئیزیدین ل ده فه را هه کاری د که تیه یین مایی دا ره دیف پرسه کا ب هه سانیه وهه ژی تهڤلیکرن و تیکه لکرنا (رافیزه یین) دیرسمی ل کهل کته که سین بسلمان دبیته ریک ژ بو راسته کرن و ئیسلامی □□□

ریکا هه ری ساخه م راسته کرنه ئه فانیه ب سیاسی و سهریازی ب رنکه کی دادوه و یه کسان و بهینه فیکر ل سهر چوونا خزمهتا سهریازی و نسبهت ئیزیدین ل ره خین مووسلی پیشه کیین وی بهری چیبوونه، هنده ک نه فه رین وان بهری دانه هنده ک که تیه یان و ئه فه به لکه یه ل سهر هه بوونا ده رفهتا هاژوتتا وان ژ بو خزمهتا سهریازی ئیلامی □□□

یا بهرنیاس و خویایه، ئه فه دی ل دووڤ پیوستیین ناقخوهی بی و ل گور داب و هزرین هه موو تایفه یی بی □□□

ئه گه ر پالپشتی نه بی ل سهر پیزانین و هورددینین وهرگرتی یین خومالی د دهریاری ئه فان خالین هه نی دا، ده رفهت نینه خوهنده کا تهمام ل دور ویته یی هیدی هیدی یی پیوست بهینه کرن و د ده رهقی وان دا بریار بهینه کرتن □□□

وهها ژى مسوگهر چونكى فهرمانين راست ژ زانهيى دهين ئەهف تايهيا نافرېرى چونكى

ئاليهكى رهديفه د ريژى د

يهكهم گرنگيا وي و كتهكسهين بهشى

تهرتيبا دووهم ژى دهستبهردان ژ زيدهكرنى

و تهرتيبا سييهم ئەهه كتهكسهين رهديف بهيته بانگهشهكرن ژ بو فيركرنا وان ژ بو

ماوهيى ههيشهكى ژ دهرفهيي باژيرين وان و د داويى دا بزيشرن ژ بو باژيرين خوه و ل گور

ئامادهبوونا باژيرين وان هاژوتتا داخوازكهرين جوړى پياده ژ بو جوړين پياده بهيته

هاژوتن، و هاژوتتا ئەويين دخوازين د نافه جوړين سواران دا جهى خوه بگرن ژ بو جوړين

سواران، و دانانا بنگههكه دهستيشانكرى د دهريارى جوداكرنا وان ژ ههف و ئەهف

بنگه بهيته خوياكرن ژ بو وان ژى، دا هوڤيتييا وان كييم بيى و نهفرهتا وان ژ خزمهتا

سهريازيى نهميى هيدي هيدي و دامهزراندنا هندهك خوهندنكههان و تاييهت د لويى

ديرسمى دا و هاندانا وان ب ريكا دانا هندهك گرنگيى ژ بو خوهندهقانين

خوهندنكههان ژ بو نها فه ببنه بهشهك ژ هيىزا گشتى و سهربهخوه و دهرفهت دى ههبي د

پيشهروژى دا بانگهشهكرنا وان ههموويان ژ بو بجيهكرنا خزمهتا سهريازى دا ب

رهنگهكى هيدي هيدي ئەهه دكهفى بالا خزمهتكارى وه و سهه هندی را ژى چ دهما

فهرمانا سولتاني دهركهت دى بلهز بجيه بي و فهرمان د ههموو رهوشان دا يا ههزرتى

مهزنى مه و وهليى ئەمري مهيه

ل ۲۳ ئادارا سالا ۹۲(۱۲)

هاته ديتن

خزمهتكارى وه		خزمهتكارى وه		خزمهتكارى وه
هېدى		كازم		موههمه د جهواد

سوورھيا

اليگرين فهريقى د سيبهرا سولتاني دا

موههمه د شاكور

اليگرين هاريكارى ئەكرهم

شاكور

وثيقة ٣٨

ورقة محضر خاصة بمجلس الوكلاء

رقم المحضر		٧٣٣	
التاريخ		عربي	
رقم الجلد		رومي	
افتتاح المجلس		٢٧ صفر عام	
ساعة	دقيقة	١٢ كانون	(١)٣٣٢
		الثاني	(١)٣٢٩
تلخيص الموقف			
<p>تمت قراءة مذكرة وزارة الداخلية المرقمة ١٧٩٠ والمورخة في ٢٠ صفر عام (١)٣٣٢ وكانون الثاني عام (١)٣٢٩ والتي تضمنت:</p> <p>بالنظر لما عرض على الايزيديين الموجودين في ولاية الموصل من تسجيلهم في سجل النفوس ومنحهم الجنسية العثمانية مشروطا بكتابة (ايزيدي) في الحقل المخصص للمذهب وعليه قد تعهدوا بضمان التسجيل والمشاركة فيه وإذا لم يتم اتخاذ الإجراء المناسب بحق الطائفة المذكورة التي اتبعت الاعتقاد الباطل والبالغ عددهم ثمانية وستين الفا داخل الولاية فسوف يدخلون في المذهب الكاثوليكي او البروتستانتى او الديانة اليهودية فيوقعون البلاد في مشكلات كما عرضت بعض الافادات المتعلقة بذلك اضافة الى طرح المقترح الخاص بتخصيص راتب شهري مناسب لشيخ اشيخ او محافظ او اغا الشيخان والزعماء المذكورين والاستفسار من جريدة النفوس حول قيود هؤلاء المذكورين.</p>			
القرار			
<p>بموجب الإشعار المحلي فقد تقرر كتابة مذكرة بادئ الأمر الى وزارة المالية لإصدار قرار بتخصيص راتب شهري قدره الف قرش لشيخ الشيخان المذكور والموافقة على تسجيل قيودهم في سجلات النفوس.</p> <p>توقيع</p>			

Dîkomênta 38

Kaxeza reşnivîsa taybet ya encûmenê wekîlan

<i>jmara bergî</i>		<u><i>navên xudanên fexametê amade</i></u>	<i>Jimare ya reşnivîsê 733</i>	
<i>despêkirina encûmenî</i>			<i>Dîrok</i>	
Demjimêr	deqîqe		romî	Erebî
			12kanûna dû 329(1)	27sfir sala 332(1)
<p>Kurtya heluyistî</p> <p>Mûzekîreya wezareta navixweyî ya jimare 1790 li rêkeftî 20 sfir sala 332 (1) û kanûna duyê sala 329 (1) hate xwendin û têda hatye :</p> <p>Li gor ew tiştê hatye pêşkêşkirin li ser êzîdyên wîlayeta mûsilê ji tomarkirina navên xwe di tomarên nfûsê da û dana regeznamên osmanî yên hevbeş ji bo wan bi mercê têda bihête nvîsîn (êzîdî) di xaneya taybet bi mezhebî ve û li ser sozdane xwe bi lez tomar bikin û eger tedbîrên pêwîst û mûnasb nehêne wergirtin di derheqê taîfeya navbirî da ewa li dûv baweriya batil çûye ku hijmara wan şêst û heşt hzar kesn di nav wîlayetê da dê diçe di nav mezhebê katolîkî yan protistantî yan aynê yehûdî da, dê welatî êxne di nav arîşeyan da, weha jî hindek îfadeyên peywendîdar bi evê çendê jî hatine pêşkêşkirin, zêdebarî pêşkêşkirina pêşnyara taybet bi terxankirina mûçeyê heyvane yê mûnasb ji bo şêxê (şêx yan parêzger yan axa) şêxan û serokên navbiriyan û pirsyarkirin li ser wan ji rojnameya nfûsê li dor qeyda evanên navbirî .</p>				
Biriyar				
<p>Li gor agehdariya xomalî, biriyar hate wergirtin, nvîsîna mûzekîreyekê despêkê ji bo wazareta darayî ji bo derêxistna biriyara terxankirina mûçeyekî heyvane bi kojme hzar quruşî ji bo şêxê şêxan ewê navbirî û rzamendî dan li ser tomarkirina qeydên wan di tomarên nfûsê da .</p> <p>Îmza</p>				

ديكوميٽا ۳۸

كاخهزا رهنشفيسا تاييهت يا ٺهنجوومهني وهكيلان

ژمارا بهرگي		ناقين خودانين فخرمهتي تاماده			ژماره يا رهنشفيسي ۷۳۳	
دهسپيكرنا ٺهنجوومهني		□	□	□	ديروك	
دهمزمير	دهقيقه	□□	□	□	رومي	ٺهربي
				□□	۲۷ سفر	
		□□	□	□	۲ لكانوونا	سالا
			□	□	دوو ۳۲۹(۱)	۳۳۲(۱)

كورتيا ههلويستي موزهكيريها ومزارهتا نافخوهيي يا ژماره ۱۷۹۰ ل ريكهفتي ۲۰ سفر سالا ۳۳۲ (۱) و كانوونا دوويي سالا ۳۲۹ (۱) هاته خوهندن و تيدا هاتيه: ل گور ٺهو تشتي هاتيه پيشكيشكرن ل سهر ٺيزيدين ويلايهتا مووسلي ژ توماركرنا ناقين خوه د تومارين نفووسي دا و دانا رهگهزنامين ٺوسماني يين ههقبهش ژ بو وان ب مهرجي تيدا بهيته نفيسين (يزيدي) د خانهيا تاييهت ب مهرهبي فه و ل سهر سوژدانه خوه ب لهز تومار بكن و ٺهگر تهديبرين پيوست و مووناسب نههينه وهركرتن د دهرهقي تايفهيا ناقيري دا ٺهوا ل دووفا باومريا باتل چوويه كو هژمارا وان شيست و ههشت هزار كهسن د ناف ويلايهتي دا دي دچنه د ناف مهرهبي كاتوليكي يان پروتستانتي يان ٺايني يههودي دا ، دي وهلاتي ٺيخنه د ناف ٺاريشهيان دا ، وها ژي هندهك ٺيفادهيين پهيوهنديدار ب ٺهفي چهندي ژي هاتيه پيشكيشكرن ، زيدهباري پيشكيشكرنا پيشنيارا تاييهت ب تهرخانكرنا موچهيي ههيفانه يي مووناسب ژ بو شيخي (شيخ يان پاريزگر يان ٺاخا) شيخان و سهروكين ناقيريان و پرسياركرن ل سهر وان ژ روژنامهيا نفووسي ل دور قهيدا ٺهانين ناقيري □□

بريار □□

ل گور ٺاگهداريا خومالي ، بريار هاته وهركرتن ، نفيسينا موزهكيريهاكي دهسپيكي ژ بو وزارهتا دارايي ژ بو دهربخستا بريارا تهرخانكرنا موچهيهكي ههيفانه ب كوژمي هزار قوروشي ژ بو شيخي شيخان ٺهوي ناقيري و رزامندي دان ل سهر توماركرنا قهيدين وان د تومارين نفووسي دا . ٺيمزا

وثيقة ٣٩

التاريخ: ١٣١٠ ب ١٢ (١٨٩٣/١/٣٠) الاثني

الباب العالي (رئاسة الوزراء او مقر الحكومة)

دائرة الوزارات

الشؤون الادارية

١٤٣٤

بناء على الأخبار الواردة بخصوص تجوال بضعة اشخاص من التبعية الانكليزية ومن تبعيات اخرى بشكل متعاقب في القرى التي يقطنها الايزيديون في ناحية شيخان وفي اطار التحقيقات والتحركات الجارية فقد تم ارسال برقية من ولاية الموصل بخصوص لزوم عزل أمر اللواء اكاه بيك بسبب قيامه بسحب الضباط وقوة الشرطة الذين سبق وان تم تخصيصهم وقيامه في اليوم التالي بإصدار الأمر اليهم لغرض التحرك وكذلك بسبب احواله الأخرى ونظرا للتضاد والخلافات الحاصلة بين الوالي الباشا وبين أمر اللواء فقد تم اعلام قيادة الجيش بضرورة عزله واستبداله لعدم جواز بقاءه في الوظيفة المذكورة والأمر معروض امام انظار خلافتكم الموقرة سيدي.

في ١٢ رجب عام ١٣١٠ (١) في كانون الثاني عام ٣٠٨ (١)

رئيس الوزراء والنائب الأكرم

جواد

Dîkomênta 39

Dîrok: 1310 bi 12(30/1/1893 dûşemb)

Dergehê bilind (serokatya wezîran yan biriyargeha hikûmetê)

Rêveberiya wezaretan

Karubarê kargêrî

١٤٣٤

Li gor dengubasên hatîn di derheqê geriyana hindê kesên alîgirên Îngilîzan û alîgirên dî, bi renekî li dûv hev ji bo nav gundên êzîdiyan li nahya şêxan û di çarçoveya vekolînkirinê û bizavên berdewam, brûskeyek ji wîlayeta mûsilê hatye şyandin li ser ferbûna bdûrxistna fermanarê lwayî akae beg ji egerê rabûna wî bi kêşana afser û hêza polîsên hatbûn danan taybet û rabûna wî di roja paştir da bi derêxistna fermanê ji bo wan daku bkevne di bizavê da her weha jî ji bo rewşên wî yê dî jî, û li ber çav wergirtna nakokî û arîşeyên rûdayî di navbera walî paşa û fermanarê lîwayî, serokatya ertêşê hatye agehdarkirin bi ferbûna kardûrxistna wî û guhertna wî, çunkî nabê li ser karê xwe berdewam bê, û ev mesele .pêşkêşe ji bo dîtina xîlafeta we ya rêzdar mezinê min

Li 12 receba sala 310(1) li kanûn dûyê sala 308(1)

Serokatya wezîran û cîgrê ekrem

Cewad

ديکومنتا ۳۹

ديروک: ۱۳۱۰ ب ۱۲ (۱۸۹۳/۱/۳۰) دووشه مې)

دهرگه هې بلند (سهرۆکاتيا وهزيران يان بريارگه ها هکوومه تي)

ريښه به ريا وهزاره تان

کاروباري کارگيري

□

ل گور دهنگوباسين هاتين د دهره هقي گه ريانا هنده ک که سين ئالیکرين ئينگليزان و ئالیکرين دي، ب رهنگه کی ل دوو هه هه څ بو ناف گوندين ئيزيديان ل ناهيا شيخان و د چارچوڅه يا شه کولینکرنی و بزاقين به ردهوام، برووسکه يه ک څ ويلايه تا مووسلی هاتيه شياندين ل سهر فهريوونا بدوورخستتا فهريمانداري ل وایي ئاکاه به ک څ ته گه ري رابوونا وي ب کيشانا ئافسه ر و هيزا پوليسين هاتبوون دانان تايهت و رابوونا وي د روژا پاشتردا ب دهرخستتا فهريمانی څ بو وان داکو بکه قنه د بزاقی دا هه ر وهه اړی څ بو رهوشين وي يين دي څی، و ل بهر چاف وهرگرتتا ناکوکی و ئاريشه يين روودايی د نافبه را والی پاشا و فهريمانداري ليوایي، سهرۆکاتيا ته رتیشی هاتيه ئاگه هدارکرن ب فهريوونا کاردوورخستتا وي و گوهرتتا وي، چونکی نابی ل سهر کاری خواه به ردهوام بی، و ته ه مه سه له پيشکيشه څ بو ديتا خيلافه تا وه يا ريزدار مه زنی من

ل ۱۲ رهجه با سالا ۱۳۱۰ (۱) ل کانوون دوويی سالا ۱۳۰۸ (۱)

سهرۆکاتيا وهزيران و جيگري ته کرم

جهواد

X.A.H.Us 1310.7.12

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
دَائِرَةُ اَلْاَرْشِیْ
عَدَد

معاون حضرت صدرای عالی محصل و بایعده معون نقره خاں ایلدیر

انقره تبعاً بصدور و دهان بصره جانیده فراموشی نسیل عورته بیخانه ناهیه که بزرگوار که اولدی
قریه لوده طولوشدی و نیکون خیرالیدی و بوده بخره هفتت تحفه بکنده معلوم اولدی و این ایلدی ای کابین
منه مالم اولوب حکومتک جزای علی بنه اداره لسانه بیک بوید شیده و مواد هروردن بجز اولدی بکی
کدوسه و بیله امر لوده نطقی ایتمدی تجارب عبیده ایله اکتاشنه منی اشواجیدر حقیق حقیقاً استکشاف
و تحقیق ایله صحتی حالده کندولری بولمه و کتوریک اوزره دهان بوزا که جیسایله نزعاً بایه بر بیلان صابط
و ضبط فولدی جیفارنده بر ایضی معنی الی ای بکی خیرالیده فکر صناط و ضبط لری کبر الی بویه و فردسی
کونی ساعت بویه هر وقتی زانی اولدو بیکره بوزک جیفارتنی اغاموی الیه امر و بیزه که معنی الی بیک
کافه معامدی داور بزم و خصوصاً جبار بکی بوزونده امدول ایلمده اولمقنده بر دنیغه بیلد بورده بیک
موقعا و سیاسته جاز اولمقنده عرصه بویه و بیلد ایجابک اجرا و کدیده معنی الیه ایشده ال حکم
امریک اعص بولمه و کتور اجنیدر ال کتور لیکنی حالده ایجابی بنقره عرصه اولمقنی معروضه

۱۸۱۲ کتور بوشه
محصل و نسی
عمل

وثيقة ٤٠

الباب العالي(رئاسة الوزراء او مقر الحكومة)

دائرة رئاسة الوزراء

شعبة البرقيات

العدد

فحوى البرقية المرسله من ولاية الموصل الى مقام حضرة الوزارة

وردنا أمس خبر تجوال بعض الاشخاص من التبعية الانكليزية اضافة الى بعض الأجانِب الآخرين بشكل متعاقب في المناطق التي يقطنها الازيديون في ناحية الشخان. كما ان الهيئة التحقيقية الموجودة هنا قد علمت بذلك. ان الاغا أمر لواء الولاية المذكورة يعاقر الخمر ويتفوه بألفاظ معادية لإجراءات الحكومة بينما ليس لديه علم بمثل هذه القضايا والأمور المهمة وقد تأكد بالتجارب العديدة عدم تلقيه [تنفيذه] الأوامر الموجهة اليه وإذا اثبتت التحريات والتحقيقات السرية وجود هؤلاء الأجانِب فيستدعى أمر الكتيبة بشكل فوري للعثور عليهم وجلبهم وإعطاء الخبر إلى الضابط وقوة الشرطة التي قام أمر اللواء المذكور بعزلهم وإعادة الضابط وقوة الشرطة،

وقد صدر الأمر في اليوم التالي بإخراج هؤلاء في الساعة السابعة بعد ان يزول السكر عن الاغا المذكور وحيث انه قد أخل بكافة المعاملات والأمور المهمة والقضايا الجارية وعليه فان بقاءه دقيقة واحدة في هذا المكان هو أمر منافي للمنصب والسياسة ويتم اتخاذ الإجراءات المبينة كما عرضنا مسبقا وإصدار الأمر للموماً إليه بسحب اليد عن العمل منذ الآن وعند القبض على الأجانِب المذكورين سوف يرسل عرض مستقل بذلك.

في ١٨ كانون الثاني عام ٣٠٨ (١)

والي الموصل

عثمان

Dîkomênt 40

Dergehê bilind (serokatya wezîran yan biriyargeha hikûmetê)

Rêveberiya wezaretan

Karubarê kargêrî

Şûbeya brûskeyan

Jimare

Naveroka brûskeya hatî şandin ji wîlayeta mûsilê ji bo meqamê hezretî wezaretê

Dûhî gehiştê me dengubasên geriyana hindê kesên alîgirên îngilîzan zêdebarî hindê byanyên dî bi rengekî berdewam li herêmên êzîdîyan li nahya şêxan, weha desteya vekolînê amadeye li vêderê û pê agehdarbûye. Axa fermandarê lwaya wîlayeta navbirî xemir vedxiwê û gotnên neyartyê li djî karubarên hikûmetê dibêjît, û ewî çî pêzanîn li ser evan dozan nînin û pirsên giring, û bi ezmonên zêde derketye ku ewî pêgîrî bi biriyar û bicîhkirina biriyaran nekiryê, û eger vekolîn û lêprisînên nhênî derkevin li ser hebûna byanyan fermandarê ketîbê yekser pêwîste bihête daxwazkirin ji bo ewan bibînin û wan bînin û agehdaryê bdê afser û hêza polîsan ewên fermandarê lwaya navbirî ew ji kar dûrxistne û .zîvranda afser û hêza polîsan

Û biriyar hate wergirtin li roja dî da, derêxistna evanan li demjimêr heft piştî serixweşbûna axayê navbirî bçê, û çunkî wî hemû badek têkelkirine û meselên giring û dozên berdewam xrabkirine, li ser evê esasê mana wî yek deqîqe btenê jî serpeçye li ser karî û li ple û syasetê da, û ev tedbîrên destînîşankirî dhêne wergirtin wekî berê jî me dabû xuyanîkirin û ferman ji bo navbirî bçê bi destikêşan ji karî ji niha ve û li demê byanyên navbirî .dhêne girtin wê demê dê pêşkêşkirineka serbexwe hebê

Li 18 kanûna dîyê sala 308(1)

Walyê mûsilê

Osman

دیکومینتا ۴۰

دەرگهه‌ی بلند (سه‌روکاتیا وه‌زیران یان بریارگه‌ها هکوممه‌تی)

ریقه‌به‌ریا وه‌زاره‌تان

کاروباری کارگیری

شوو‌به‌یا برووسکه‌یان

ژماره

ناقه‌روکا برووسکه‌یا هاتی شاندن ژ ویلایه‌تا مووسلی ژ بو مه‌قامی هه‌زره‌تی وه‌زاره‌تی

دوو‌هی گه‌ه‌شته مه‌ ده‌نگوباسین گه‌ریانا هنده‌ک که‌سین ئالیگرین ئینگلیزان زی‌ده‌باری هنده‌ک بیانین دی ب رهنکه‌کی به‌رده‌وام ل هه‌ریمین ئیزیدیان ل نا‌هییا شیخان، وه‌ها ده‌سته‌یا فه‌کولینی ئاماده‌یه ل فی‌ده‌ری و پی ئاگه‌هداربوویه. ئاخا فه‌رمانداری لوایا ویلایه‌تا نافه‌بری خه‌مر فه‌دخوی و گو‌تتین نه‌یارتیی ل دژی کاروبارین هکوممه‌تی دبیژیت، و ئه‌وی چ پی‌زانین ل سه‌ر ئه‌قان دوزان نینن و پرسین گرنگ، و ب ئه‌زمونین زی‌ده دهرکه‌تیه کو ئه‌وی پی‌گیری ب بریار و بجیه‌کرنا بریاران نه‌کریه، و ئه‌گه‌ر فه‌کولین و لی‌پرسی‌نین نه‌یتی دهرکه‌فن ل سه‌ر هه‌بوونا بیانان فه‌رمانداری که‌تیی یه‌کسه‌ر پی‌ویسته به‌یته داخوازکرن ژ بو ئه‌وان ببینی و وان بی‌تی و ئاگه‌هداری بدی ئافسه‌ر و هی‌زا پولیسان ئه‌وین فه‌رمانداری لی‌وایا نافه‌بری ئه‌و ژ کار دوورخسته و زیفراندنا ئافسه‌ر و هی‌زا پولیسان

و بریار هاته وه‌رگرتن ل روژا دی دا، دهریخسته ئه‌فانان ل ده‌مژمیر هه‌فت پشتی سه‌رخه‌شبوونا ئاخایی نافه‌بری بجی، و چونکی وی هه‌موو باده‌ک تی‌که‌لکرنه و مه‌سه‌لین گرنگ و دوزین به‌رده‌وام خرابکرنه، ل سه‌ر ئه‌فی ئه‌ساسی مانا وی یه‌ک ده‌قیقه به‌نه‌ی ژی سه‌ری‌چییه ل سه‌ر کاری و ل پله و سیاسه‌تی دا، و ئه‌فه‌ ته‌دبیرین ده‌ستیشانکری ده‌ینه وه‌رگرتن وه‌کی به‌ری ژی مه‌ دابوو خویانیکرن و فه‌رمان ژ بو نافه‌بری بجی ب ده‌ستکیشان ژ کاری ژ نه‌ا فه و ل ده‌می بیانین نافه‌بری ده‌ینه گرتن وی ده‌می دی پیشکیشکرنه‌کا سه‌ربه‌خوه هه‌بی

ل ۱۸ کانونا دوویی سالا ۳۰۸ (۱)

والیی مووسلی

وسمان

وثيقة رقم ٤١

التاريخ: ١٣٠٦ جا ١٣ (١٨٨٩/١/١٥) (الثلاثاء)

الباب العالي [رئاسة الوزراء او مقر الحكومة]

المجلس الخاص

صورة المضبطة المؤرخة في ٧ جا ٣٠٦ (١)

الذين يفوزون بالقرعة من ابناء الطائفة الايزيدية كانوا ولحد الان يقومون بإعطاء بدل نقدي الى الجماعة ولكن بعد الموافقة على اصدار احكام قانون الاستدعاء الى العسكرية فإنهم يتوجب عليهم شخصيا قضاء خدمة عسكرية مدتها خمسة شهور حتى لو كانوا قد دفعوا البديل النقدي ولكن لأنهم خالفوا اصول وأعراف الخدمة العسكرية الفعلية.

فقد طالبت قيادة الرديف المحلية لرديف معناها قوة تابعة او ساندة او جنود خدمة الاحتياط] بتطبيق احكام القانون بحذفها بحق الطائفة المذكورة وحيث انهم قد بدأوا بالهجرة المتواصلة لغاية عام ٣٠٠.

وهناك الأهالي الباقون لغاية عام ثلاثمائة والعضو شمل الايزيديين مع غيرهم من الاهالي وهؤلاء ايضا يتوجب اسكانهم في مأوى

كما تم قراءة مجموع الوثائق المرسلة الى وزير الدفاع او قائد الجيش] بخصوص انه من المأمول الموافقة على معاملتهم مثل باقي الاهالي بسوقهم الى الخدمة العسكرية اعتبارا من عام ٣٠١ وذلك بناء على الكتب الواردة من الولاية المذكورة.

وقد كان جواب قائد الجيش المذكور

ان خلاصة جواب قائد الجيش المذكور تفيد بموجب القانون المذكور بان اسماء الافراد الباقين الذين فازوا بقرعة تشرين الاول سيتم استخدامهم بموجب المذكرة الموجودة لدى المجلس العسكري ومن البديهي ان الطائفة الايزيدية ستتم معاملتها بموجب القرار الذي سيصدر بحق المتبقين من القرعة

وبموجب أحكام قانون السوق للخدمة العسكرية على الراغبين بدفع البديل النقدي ان يقوموا حتما بأنفسهم بأداء خدمة مدتها خمسة شهور في الفيالق النظامية وليس من الجائز معاملتهم بصورة استثنائية ومن الواجب اتخاذ الاجراءات اللازمة والاستفسارات المطلوبة في هذا المجال وانه ليس من الجائز اجراء أي معاملة استثنائية بحق الطائفة المذكورة اذ ان ذلك قد يفضي الى انتشار الفساد وقد تم التوفيق في سوق ابناء الطائفة الايزيدية الموجودين في حلب بموجب احكام القانون ، وان المذكرة المذكورة والمستلمة من ولاية حلب جوابا والمتطابقة مع البرقية المستلمة يقتضيان سريان القانون المذكور حرفيا على المتواجدين من الطائفة المذكورة في الموصل وقد تقرر اشعار الجهات العسكرية بذلك.

طبق الاصل

ختم الديوان الهمايوني

Amice M. M. M., 488. 2 / 106. G. 13

اداره نامه	سرور اسم	شماره نامه	تاریخ	موضوع	محل	توضیحات
۷۷۰	علی	۱۴	۱۲	مجلس	کتابخانه	<p>و نیز برگه دیگری در خصوص مجلس شورای اسلامی و کلاس در این مقامات و اوقات و نیز در خصوص</p> <p>برسان استثنای اولی جائه اولاً بقدر برابر سوار برایت محدودیت نمی باشد و در این مقامات و اوقات</p> <p>راشده برسانه برزی طاقی حقیقتاً در خصوص قانونی همیون امکانه نیز در حال حاضر</p> <p>بزرگ و فی دولت شاهزاده جواناً و نیز در مقامات در سنه اولی نظراً طاقی برزی در</p> <p>مجلسه برسانه حضرت و فی قانونی در مورد بیایف لازم که جنبه طاقی در مقامات</p> <p>استغای نیز در خصوص اداره و نیز در مقامات در معاده ایله در مقامات</p> <p>ایضا در خصوص همین موضوع است</p>

وثيقة ٤٢

رقم الوثيقة	اسم المسودة	تاريخ المسودة	القيادة العسكرية السامية ذات العلاقة	رقم المهمة	محمد علي	تاريخ التبييض
٧٧٢	بن راعب	١٣ جا سنة ٣٠٦(١)		١٢	المميز	١٤ ٤ كانون الثاني سنة ١٣٠٤ تم التنفيذ
<p>بعد اطلاع مجلس الوكلاء او الوزراء الخاص على هذه المذكرة الصادرة عن قائد الجيش مع ملحقاتها ، فالحق انه ليس من الجائز معاملة الطائفة المذكورة معاملة استثنائية وعلاوة على ذلك سيؤدي الامر الى انتشارهم بشكل سيء وله محاذير كما تمت الموافقة على تطبيق احكام قانون الخدمة العسكرية بحق ابناء الطائفة الايزيدية الموجودين داخل ولاية حلب وشمولهم بها ايضا</p> <p>ويتضح من البرقية الواردة جوابا من الولاية المذكورة ضرورة تطبيق احكام القانون المذكور بشكل كامل بحق ابناء الطائفة الموجودين في الموصل ايضا وقد ارسل اشعار تذكيري بخصوص ذلك الى القيادة العسكرية الموقرة وتمت اعادة الوثائق المذكورة مع البرقية المذكورة راجين ابداء الهمة في العمل بمقتضى القرار المذكور.</p>						

Dîkomênta 42

Dîrok: 1306ca 13 (15/1/1889 sê şemb)

Dergehê bilind (serokatya wezîran yan biriyargeha hikûmetê)

Encûmenê taybet

Wêneyê mezbeta li rêkeftî 7 ca 306 (1)

Ewên di tîr û pişkê da bi serdketin ji zarokên taîfeya êzîdiyan heta niha bedelê dravî ddan ji bo cemaetê, lê belê piştî rzamendyê li ser derêxistna biriyarên yasaya wergirtna serbazyê, pêwîste li ser wan bi kesayetya xweve xizmeta serbazî bikin ji bo demê pênc heyvan heta ewên bedelê dravî jî dabin, lê ji ber ku ewan yêwul û pêgîryên xizmeta serbazî ya kara .bicye nekirine

Serokatya redîfê herêmî daxwazkirye (redîf ew hêza grêdayî yan ya piştgîryê ye yan serbazên xizmeta yedeke) bicîhkirina xalên yasayê bi tevavî di derheqê taîfeya navbirî da û ewan despêkirye bi koçberyeka .berdewam heta sala 300

Û xelkên mayne heta bi sala sê sedê û lêbûrîn êzîd û ji blî wan jî di nav .xwe da girtne ji xelkê û pêwîste ew jî bhêne bcîhkirin li erdekî

Her weha koma belgeyên şyandî ji bo (wezîrê parastinê yan serokê ertêşî) hatine xwandin di derbarê hêvya rzamendyê li ser badeka wan wekî tevaya xelkên dî û çûna wan ji bo xizmeta serbazyê despêkirin ji sala 301 .ew jî li gora nvîsînên hatîn ji wîlayeta navbirî

Û bersiva serokê ertêşa navbirî eve bû

Xulaseta bersiva serokê ertêşa navbirî dibêjît li gor yasaya navbirî ku navên ktekesên mayîn ewên di tîr û pişka heyva ciriya yekê da bi serkeftne dhêne bkarînan li gor muzekîreya heyî li dev encûmenê serbazî û asayî ye taîfeya êzîdiyan jî reftar li gel wan bihête kirin li gor biriyarê .ewa derkevît di derheqê ewên mayne di tîr û pişkê da

ديکوميتا ۴۲

ديروک: ۱۳۰۶ جا ۱۳ (۱۵/۱/۱۸۸۹ سى شەمب) □

دەرگەھى بلند (سەرۆکاتيا وەزيران يان بريارگەھا حکومەتى) □

ئەنجوومەنى تايبەت □

ويئەھى مەزبەتا ل ريكەفتى ۷ جا ۳۰۶ (۱) □

ئەوين د تير و پشكى دا ب سەردكەتن ژ زارۆكىن تايڧەيا ئىزىدىان ھەتا نھا بەدەلى
دراڧى ددان ژ بو جەماعەتى، لى بەلى پشتى رزامەندى ل سەر دەرڧخستنا بريارين ياسايا
وەرگرتنا سەربازى، پيوستە ل سەر وان ب كەسايەتيا خوڧە خزمەتا سەربازى بكن ژ
بو دەمى پىنج ھەيشان ھەتا ئەوين بەدەلى دراڧى ژى دابن، لى ژ بەر كو ئەوان پيوول و
پىگىرىن خزمەتا سەربازى يا كارا بجيە نەكرنە □□□

سەرۆكاتيا رەدىڧى ھەرىمى داخوازكرىە (رەدىڧ ئەو ھىزا كرىدايى يان يا پشتگىرى
يە يان سەربازىن خزمەتا يەدەكە) بجيەكرنا خالىن ياسايى ب تەڧاڧى د دەرھەڧى تايڧەيا
ناڧبرى دا و ئەوان دەسپىكرىە ب كوچبەريەكا بەردەوام ھەتا سالا ۳۰۰ □□□

و خەلكين ماینە ھەتا ب سالا سى سەدى و لىبوورين ئىزىد و ژ بلى وان ژى د ناڧ خوہ دا
گرتنە ژ خەلكى و پيوستە ئەو ژى بەيتە بجيەكرن ل ئەردەكى □□□

ھەر وھا كوما بەلگەيىن شياندى ژ بو (وہزىرى پاراستى يان سەرۆكى ئەرتىشى) ھاتتە
خواندن د دەربارى ھىڧيا رزامەندى ل سەر بادەكا وان وەكى تەڧايا خەلكين دى و
چوونا وان ژ بو خزمەتا سەربازى دەسپىكرن ژ سالا ۳۰۱ ئەو ژى ل گورا نڧيسينين
ھاتين ژ ويلايەتا ناڧبرى □□□

و بەرسڧا سەرۆكى ئەرتىشا ناڧبرى ئەڧە بوو □

خولاسەتا بەرسڧا سەرۆكى ئەرتىشا ناڧبرى دىڧىژىت ل گور ياسايا ناڧبرى كو ناڧين
كتەكەسین ماینە ئەوين د تير و پشكا ھىڧا جريا يەكى دا ب سەرکەڧتتە دەيتە
بكارينان ل گور موزەكىريا ھەيى ل دەڧ ئەنجوومەنى سەربازى و ئاسايى يە تايڧەيا
ئىزىدىان ژى رەڧتار ل گەل وان بەيتە كرن ل گور بريارى ئەوا دەرکەڧىت د دەرھەڧى
ئەوين ماینە د تير و پشكى دا □□□

Dîkomênta 43

Û li gor xalên yasaya xizmeta serbazî li ser ewên dixwazn bedela dravî bidin lazme ew bi xwe rabin bxizmetê seranserî pênc heyvan di feyleqên nîzamî da û ne merce danustandin li gel wan bihête kirin bi renekî taybet û erke karên pêwîstî û lêprisînên pêwîst di evê derbarê bhêne kirin û ne merce çî danustandneka taybet li gel zarokên evê taîfa navbirî bihête kirin, çunkî ev çende dibîte egerê belavbûna fesad û em serketne di birna zarokên taîfeya êzîdyên li helebê li gora xalên yasayî, û ew mûzekîreya navbirî û ya hatye wergirtin ji wîlayeta helebê bersiv û wekî wê brûskeya hatye wergirtin û ferdikin rêveçûna yasaya navbirî bi renekî pîtane li ser ktekesên taîfeya navbirî li mûsilê û biriyar hatye wergirtin alyên serbazî pê bhêne agehdarkirin

Heman eêle

Xitma dîwana himayunî

دیکومینتا

وول گور خالین یاسایا خزمه تا سهربازی ل سهر ئه وین دخوازن به ده لا درافسی بدن لازمه
ئهو ب خوه رابن بخزمه تی سهرانسهری پینج هه یشان د فهیله قین نیزامی دا و نه مهرجه
دانوستاندن ل گهل وان بهیته کرن ب رهنگه کی تاییهت و ئه رکه کارین پیویستی و
لیپرسینین پیویست د ئه قی دهرباری بهیته کرن و نه مهرجه چ دانوستاندنه کا تاییهت ل
گهل زارو کین ئه قی تایفا نافبری بهیته کرن، چونکی ئه قه چهنده دبیته ئه گهری
به لاقبوونا فساد و ئه م سهرکه تته د برنا زارو کین تایفه یا ئیزیدیین ل هه له بی ل گورا
خالین یاسایی، و ئه و مووزه کیره یا نافبری و یا هاتیه وهرگرتن ژ ویلایه تا هه له بی به رسف
و وه کی وی برووسکه یا هاتیه وهرگرتن و فهردکن ریقه چوونا یاسایا نافبری ب
رهنگه کی پیتانه ل سهر کته که سین تایفه یا نافبری ل مووسلی و بریار هاتیه وهرگرتن
ئالیین سهربازی پی بهیته ئاگه هدارکرن

□

هه مان ئه یله □

ختما دیوانا همایونی

Dîkomênta 43

dîroka spîkirinê	muhe med elî	jimare ya kiriyarê	serokatya serbazya samî ya peywendîdar	dîroka reşnivîsê	navê reşnivîsê	Jimare ya Dîkomêntê
14 4kanûna dûyê sala 1304 Hatye bcîhkirin	ya taybet		12	13ca sala 306(1(kurrê raxb	772
<p>Piştî bînîna encûmenê (wekîlan yan wezîran) taybet li ser evê mûzekîra derketîye ji serokatya ertêşê li gel hevpêçan, bi rastî ne merce danustandneka taybet bihête kirin li gel taîfeya navbirî, zêdebarî evê jî dê bîte egerê belavbûneka xrab di nav wan da û hişyaryên xwe hene, her weha rzamendî hatye dayn ji bo bicîhkirina yasaya xizmetkirina serbazî di derheqê zarokên taîfeya êzîdyên di nav wîlayeta helebê da û ew jî di nav dene .</p> <p>Û xuyadikê ji brûskeya hatî wekî bersivê ji wîlayeta navbirî, ferbûna bicîhkirina xalên yasaya navbirî bi rengekî tamam di derheqê zarokên taîfê da ewên li mûsilê jî û agehdayeka bi bîrxistinê di evê derbarê da hatye şyandin ji bo serokatya serbazî ya berêz û ew belgeyên navbirî li gel brûska navbirî hatine zîvrandin bi hêvya xwe zîrekirinê di karî da li gora biriyara navbirî .</p>						

ديکومینتا

ژماره يا ديکومینتی	نافی رهشنفیس	دیروکا رهشنفیس	سەرۆکاتیا سهربازیا سامی یا په‌یوه‌ندی‌دار	ژماره يا کریاری	موهه‌مه د ئەلی	دیروکا سپیکرنی
۷۷۲	کورری راحب	۳ جا سالا (۱)۳۰۶	۱۲		یا تاییهت	۴ ل ل کانوونا دووی سالا ۱۳۰۴ هاتیه بجیه‌کرن

پشتی بینینا ئەنجوو مه‌نی (وه‌کیلان یان وه‌زیران) تاییهت ل سەر ئەفی مووزه‌کیرا ده‌رکه‌تیه ژ سەرۆکاتیا ئەرتیشی ل گه‌ل هه‌فپنچان، ب راستی نه‌ مه‌رجه دانوستاندنه‌کا تاییهت به‌یته کرن ل گه‌ل تایفه‌یا نافبری، زیده‌باری ئەفی ژی دی بیته ئەگه‌ری به‌لافبوونه‌کا خراب د ناف وان دا و هشیاریین خوه هه‌نه، هه‌ر وه‌ها رزامه‌ندی هاتیه داین ژ بو بجیه‌کرن یا سایا خزمه‌تکرن سهربازی د ده‌ره‌فی زاروکیین تایفه‌یا ئیزیدیین د ناف ویلایه‌تا هه‌له‌بی دا و ئەو ژی د ناف دهنه. و خویادکی ژ برووسکه‌یا هاتی وه‌کی به‌رسفی ژ ویلایه‌تا نافبری، فه‌ربوونا بجیه‌کرن خالین یاسایا نافبری ب رهنه‌کی ته‌مام د ده‌ره‌فی زاروکیین تایفی دا ئەوین ل مووسلی ژی و ئاگه‌هداریه‌کا ب بیرخستنی د ئەفی ده‌باری دا هاتیه شیاندن ژ بو سەرۆکاتیا سهربازی یا به‌ریز و ئەو به‌لکه‌یین نافبری ل گه‌ل برووسکا نافبری هاته زیفراندن ب هیفیا خوه زیره‌کرنی د کاری دا ل گۆرا بریارا نافبری

وثيقة رقم 44

Osmanlı Arşivi Daire Başkan

Yıldız Tarih Perakende Satışları
muasım Başında BTK
Y. Pk. 656 22 57 1701.2.

بلور زکریا
باشکانتاری

مینه کونیه یلانه تذکره طبع صورتی

یازید بده نصیحت تاثیر ایتیه که موصل ولایتیه صیحت تفسیریه ریاستنده وارد اولاده تلفاضا درده
اکلاستنه و بوبابه رونجه اختیار سامعیه و طفا جائز اولیه صیحت منجه فرق ضاله عمده
طریق بده نصیحتنده اویاده و افراد اسلامیه ایه منجه بوند بربیب سندیله کادنا اهل سنت
معاملهس ایلله و بوند صیده خالسه رکول قبول نصیحت و بیوریتیه ایجه اوله بریلیم فکر
اوله صقدیه و رونجه قرآنیه لایقیه بوند نیه دار تفصیلات اهل سینه برابر اضحک ماره سینه
صیح بر صخر تغییر اولدیه و مدفع اهلین وضع اولدیه و ایچلرینه رازیه ناجیه رضه ایجه و یا ایله
استعدادنده بونجه اولاندین و ایسه بوند بوند قدری عملد جوازنده کی طابورله و قصورله دیگر
طابورله برلشیرلله لازمه ده اهل سینه بوبابه اهلین شکره ایسه ایته نجات و صلاحیه
تذابیر کویسه رولام اولدیه تقفا راسد و زمانه هالیونه صفته یاردا صیه اولدیه مقام سامن
صدایا هالیله طرف والایه سرکریه ده ایفای بیغایه قلنه اولغنه اولدیه اهل شکره

مقابله اولدیه -
فولدر
فولدر
کله

وثيقة رقم 44

التاريخ ١٣٠٨ ز ٩ (١٦/٧/١٨٩١ الاربعاء)

قصر يلدز الموقر

دائرة رئاسة الديوان

صورة المذكرة المرسله الى المشيخة

يتضح من البرقيات الواردة من ولاية الموصل ورئاسة هيئة التوجيه ان الايزيديين لا تؤثر فيهم النصيحة وان اختيار الدولة طريق المسامحة في هذا المجال غير جائز قطعاً لذلك فحتى لو بقيت هذه الفرقة الضالة بعيداً عن تأثير رؤوس طريقتهم ووُضِعوا بين افراد المسلمين وتمت معاملتهم كمعاملة اهل السنة، فإنهم لن يبقوا على هذا المذهب بل حتى لو قبلوا بالدخول في النصرانية واليهودية فإنهم مع ذلك سوف يجندون في الخدمة العسكرية اذ ينبغي الاشارة الى ان قرار الدولة لا يتغير فيقتضي تنفيذ التعليمات في هذا الباب وان قرار التجنيد لا يجوز اجراء أي تغيير عليه بأي حال من الاحوال وان من دخل منهم في الطائفة الناجية او اذا كان هناك من لديهم استعداد في الدخول فيها فيتوجب الحاقهم بالألوية العسكرية القريبة من مناطقهم والباقي منهم يلحقون بالألوية والكتائب الأخرى وهنا يتوجب متابعة بالإجراءات المذكورة والاستمرار بالإرادة والثبات بدلا من استعمال القوة والشدة وذلك بموجب الامر السلطاني ويتوجب على الوزارة الموقرة تبليغ ذلك إلى القيادة العسكرية.

في ٩ ذي الحجة سنة ١٣٠٨ (١)

تم التبليغ

ضابط

ضابط

اكرم

شعبان

Dîkomênta 44

Dîrok: 1308 zi 9 (16/7/1891 çarşemb)

Koçka yildiz ya rêzdar

Rêveberiya serokatya koçkê

Wêneyê mûzekîra şyandîn ji bo meşîxe

Ji brûskên hatîn ji wîlayeta mûsilê û serokatya desteya raspêrde diyar dibê şîret li êzîdiyan kartêkirinê nakin, helbjartna dewletê ji bo rêka lêbûrînê di evê derbarê da ne ya beraqle bi çi rengî, ji bo evê jî heta ku ev koma windayî dûrbê ji kartêkirina serokên wan yên rêbazê û bkevne di nav ktekesên bsilman da jî û eger danustandin li gel wan bihêtekirin wekî xelkê sûnetê jî, ew namînin li ser evî mezhebî, belê heta ku bhêne qebûlikirin ku biçne di nav nistranyan û yehûdiyan da jî li gel wê jî ew dê çne xizmeta serbazyê, pêwîste amajê bidin ji bo biriyara dewletê nahête guhertin, pêwîste rasparde bhêne bcîhkirin di evî dergehî da û biriyara bi serbazkirinê nabê çi guhertin têda bhênekirin di çi rewşeka heyî da, çi kesê bkevê di evê taîfeya xlasbûy da yan eger amadebin biçne têda, pêwîste biçne di nav lwaên serbazî ewên nêzîkî deverên wan da, yên mayî dê çne di nav lwa û ketîbeên dî da û li wêderê pêwîste tedbîrên navbirî bhêne wergirtin û berdewambin li ser îrade û xweragiryê li cihê bkarînana hêz û zorê, eve li gora fermana sultanî û pêwîste wezaretê rêzdar serokatya serbazî agehdar bkê li ser evê çendê .

Li 9 zî hîce sala 308 (1)

Hatye agehdarkirin

Afser afser

Şaban ekrem

ديکومینتا

دیروک: ۱۳۰۸ ز ۹ (۱۶/۷/۱۸۹۱ چارشه مې)

کوچکا یلديز یا ریزدار

ریشه به ریا سه روکاتیا کوچکی

وینه یی موززه کیرا شیاندين ژ بو مه شیخه

ژ برووسکین هاتین ژ ویلايه تا مووسلی و سه روکاتیا دهسته یا راسپیږده دیار دبی شیرت ل نیزیديان کارتیکرنی ناکن، هه لبرژارتتا دهولته تی ژ بو ریکا لیبوورینی د ئه فی ده رباری دا نه یا بهراقله ب چ رهنگی، ژ بو ئه فی ژی هه تا کو ئه ف کو ما ون دایي دووربی ژ کارتیکرنا سه روکین وان یین ریبازی و بکه فنه د ناف کته که سین بسلمان دا ژی و ئه گه دانوستاندن ل گه ل وان بهیته کرن وه کی خه لکی سوونه تی ژی، ئه و نامین ل سه ر ئه فی مه زه بی، به ل هه تا کو بهیته قه بولکرن کو بچنه د ناف نسرانیان و یه هوودیان دا ژی ل گه ل وی ژی ئه و دی چنه خزمه تا سه ریبازی، پیویسته ئاماژی بدن ژ بو بریارا دهولته تی ناهیته گوهرتن، پیویسته راسپارده بهیته بجیه کرن د ئه فی ده رکه هی دا و بریارا ب سه ریبازکرنی نابی چ گوهرتن تی دا بهیته کرن د چ رهوشه کا هه یی دا، چ که سی بکه فی د ئه فی تایفه یا خلاسبووی دا یان ئه گه ر ئاماده بن بچنه تی دا، پیویسته بچنه د ناف لواین سه ریبازی ئه وین نیزیکی ده فهرین وان دا، یین مایی دی چنه د ناف لوا و که تیبه یین دی دا و ل ویدهری پیویسته ته دبیرین ناقبری بهیته وه رگرتن و به رده وامین ل سه ر ئیراده و خوهر اگری ل جهی بکارینانا هیز و زوری، ئه فنه ل گور ا فه رمانا سولتانی و پیویسته وه زاره تا ریزدار سه روکاتیا سه ریبازی ئاگه هدار بکی ل سه ر ئه فی چهندي

ل ۹ زی هیجه ساللا ۳۰۸)

هاتیه ئاگه هدارکرن

ئافسه ر ئافسه ر

شابان ئه کره م

وثيقة رقم (45)

ARCHIVAL DOCUMENTS

BOA. A. MKT. UM, 395/20, 14 B. 1276. (6 February 1860)

گرمسته و...

سال

در خوانده قضایای این بزرگ من تقاضای پنجاه در صد سی فیصد ازین جهت است و در سیزدهم
 اقیانوس فرود در سینه قضایای اولی و ششمین زمین در سیزدهم که در فرودگاه این با شش
 اقطاب سبز به این فرودگاه و زمینها در قضایای استغنا در این موقوفه در سیزدهم که در سیزدهم
 نقره در فرودگاه و زمینها در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم
 سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم
 موقوفه در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم
 در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم
 سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم
 با در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم
 بود که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم که در سیزدهم

○ وثيقة رقم (45)

إلى والي كوردستان

الإيزيديون القاطنون في ولاية الرضوانية سنة (٧٤)، (٦) منهم شملوا بالخدمة العسكرية لم يلتحقوا، واثنان اسمهما (ناهي ومرزو) مقابل (٨٣٤٠) ثمانية آلاف وثلاثمائة وأربعون قرشاً، سلمت إلى موظفي واجبات تحديد مدة الخدمة العسكرية، بعد فترة تبين انه القي القبض عليهم.

بحسب المعلومات فإن (ناهي ومرزو) بدلاً أن يلتحقا بالخدمة قد سلما المبلغ إلى الكاتب (أحمد أفندي) ، ولكون (ناهي ومرزو) أميين، لم يعرفا ما هي الوثيقة لذا وقعوا عليها، لكن في الحقيقة وبدون إدراكهما أعطيا الرشوة إلى الكاتب أحمد أفندي.

مجلس كوردستان قرر إرسال وثيقة التحقيق بخصوص تلك الحادثة إلى المجلس الأعلى، وهناك تحقيق من قبل جمعية (لجنة الأبحاث) وتؤخذ افادات وأقوال كل من (تايب سريك درؤسين والكاتب أحمد أفندي)، وإذا اقتضى الأمر سيتم جلب كل من (ناهي ومرزو)، لذلك نرجوا اجراء اللازم.

^٩ في عهد العثمانيين كان هناك دفع البديل النقدي مقابل الخدمة العسكرية لغير المسلمين.

په لکه نامه ژماره (٤٥) ژبو پاريزگارۍ كوردستاني

ل سال ٧٤ ځل باژيركي ردوان^{١٠} د نافتيزيديان ده كول ويدهري ژيان دكرن، كه سين كو ته مني وان ژبو خزمه تا عهسكهريني هاتبوو (٦) كهس ژوان دهرفه يي نهركي عهسكهريني هاته هشتن و ژئالييي دوو كه سين ب نافي ناهي و مهزرول همبهري (٨٣٤٠) كوروش كو دابوون فرمانبهري نهركداري دياركرنا دما عهسكهريني، پشتي دمهكي كو نه راستي دهر كهت هولي و ناه و مهزرول هاتبون كرتسي و د لپرسيني دا دهر كهت هولي كو وانا نه و گوژما پاره ب ماره ما ژ دهولا كو بچن عهسكهريني دابوون كاتيب نه حمده نه فهندي، (د دما ئوسمانيان دا كه سين نه موسولمان ژبو كو نه چن عهسكهريني پاره ددان حكومه تي). لي ژ بهر كو ناهي و مهزرول خوهندن و نقيسنا وان نه بوو نزانبوون كو دوكومه ت چنه و ئيمزه كربون، لي د راستي دا ب نه زاني بهر تيل دابوون كاتيب نه حمده نه فهندي. نه نجومه نا كوردستاني د دهر باري وي روداني دا بريارا رهوانه كرنا مه جليسي قالا دابوو و ل ويدهري ژبو ژئالييي لژنه يا ناتكا كاراين - ئي جه معيه ت (لژنه يا فهكوليئي) بهيته لپرسينكرن و ئيفادا تايب سهريك دهرؤسين و كاتيب نه حمده نه فهندي بهيته ستاندين و گهر پيدفي بوو ب ناهي و مهزرول را بهيته بهرانبهري هه قديو، ژبو قسي يه كي تشتين پيدفي بهيته كرن.

^{١٠} . ردوانية: رضوانية

Dîkomênta 45

JI BO PARÊZGARÊ KURDISTANÊ

Li sala 74 ê li bajêrkê ridwan Di nav êzîdiyan de ku li wêderê jîyan dikirin, kesên ku temenê wan ji bo xizmeta eskerîyê hatbu 6 kes ji wan derveyê erkê eskerîyê hate hiştin û ji aliyê du kesên bi navê nahî û mezro li hemberê 8 hizar 340 kuruş ku dabun fermanberên erkdarê diyarkirina dema eskerîyê, piştî demekî ku ev rastî derket holê û nahi û mezro hatbun girtinê û Di lêpîrsînê da derket holê ku wana ew gujma pare bi merema ji dewla ku biçin eskerîyê dabun katîbi Ehmedi Efendî, (di dema Osmanîyan da kesên ne musulman ji bo ku neçin eskerîyê pare didan hikumetê). Lê ji ber ku nahî û mezro xwendin û nivîsîna wan nebu nizanibun ku dokumet çine û imze kirbun, lê Di rastî da bi nezanî bertili dabun katîbi Ehmedi Efendî.

Encumena kurdistanê Di derbarê wê rudanê da biriyara rewanekirina meclîsê vala dabu û li wêderê ji bo ji aliyê lijneya natika karayin-î cemîyet (lijneya vekolînê) bihête lêpîrsînkirin û îfada tayibi serîk derosîn û katîbi ehmedi efendî bihête sitendin û ger pêdvî bu bi nahî û mezro ra bihêne beranberî hevdu, ji bo vê iyekê tiştên pêdivî bihête kirin.

وثيقة رقم (46)

2. BOA. A.MKT.MHM 351/6, 27 L. 1282 (15 March 1866)

لفظ والا حاتم

خدمت عسکریہ میں فرمائے اور نہ مقبلاً و پسیدہ انکسار کرتے اور ان کے خطبہ سے فائدہ لیں یہ بڑی نقدی دیر تک سٹیڈ
یہ صورت اختیار کرنے پر آمادہ ہیں اور جب بعد از ان کے دستخط کیا جائے اور ان کے ولایتیہ مورد و قدرت نفا
صوبہ دارانہ اور ان کے بلطامہ اقتضائے امانہ و قریبہ و قریبہ کے لئے عمل کے لئے عمل پیر ہیں

47

وثيقة رقم (47)

١٥/آذار/١٨٦٦م

م/ إلى رئاسة القائم مقامية.....

الايضية المشمولين بالخدمة العسكرية الذين هربوا إلى روسيا، تم شملهم بدفع البدل النقدي، وحسب ما جاء بالكتاب الرسمي من أرضروم، هؤلاء قد طلبوا العودة إلى ولاية أرضروم، وتم إعلامهم بذلك.

په لک نامه (٢)

١٥ ئادارا ١٨٦٦

ژ بۆ سه رو کاتیا قهیمه قامی

ژ بۆ کو ژ ئه رکی عهسکه ریی خو رزگار بکه ن ئیزیدیین کو ره فیانا روسیا یی ب مه رجی کو به ده لا عهسکه ریی بده ن، داخوازا فه گه ریانا خو ژ بۆ پارێزگه ها ئه رزوومی دیار کر نه و ل گۆر نقیسا فه رمیا کو ژ ئه رزوومی هاتییه، ئه و پى هاتته ئاگاهدار کرن

Dîkomênta 47

15 adara 1866

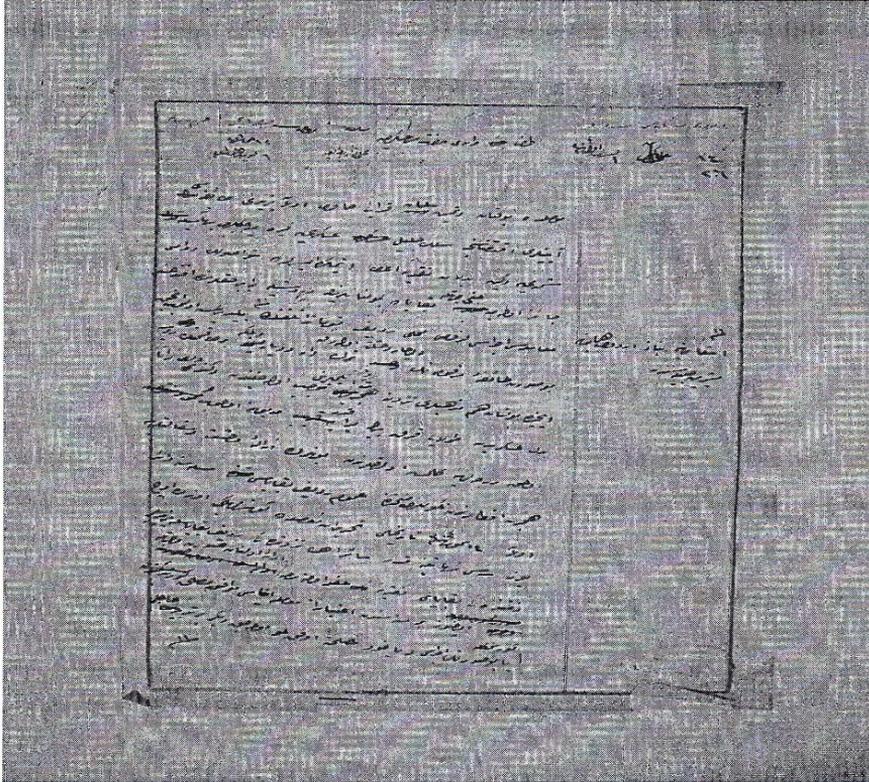
JI BO SEROKATIYA QEYMEQAMIYÊ

Ji bo ku ji erkê eskerîyê xu rizgar biken êzîdiyên ku reviyana rusiya yê bi mercê ku bedela eskeriyê biden, daxwaza vegeyriyana xu ji bo parêzgeha erzurumê diyar kirine û li gornvîsa fermiya ku ji erzurumê hatîye, ew pê hatine agahdar kirin....

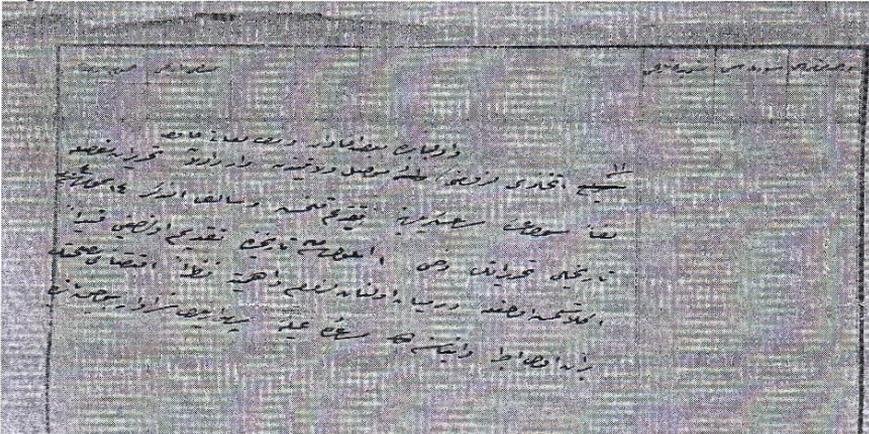
وثيقة رقم (48)

3. BOA. DH.MKT. 1555/58, 12 S. 1306 (18 October 1888)

Page 1

Page 2

وثيقة رقم (48)

الأمرية العليا للجيش

١٢ صفر (١) ٣٠٦ (١٨٨٨م)

٦ / تشرين الأول (١) ٣٠٤

الايضية القاطنون في الموصل، في المناطق (٧٠ و ٨٠) لكونهم من غير المسلمين لم يشملهم قانون الخدمة العسكرية، لكن تم اعتبار القرار غير نافذاً ويمكن تغييره، لذلك فالذين لم يلتحقوا بالخدمة سوف يصبحون في وضع سيء وسيحاولون التخلي عن الخدمة.

(قاضاغضي) والأمرية العسكرية (ملهالي) ستفتح تحقيق الهروب من الخدمة العسكرية بحقهم، ولكون الايضية في حالة الفقر ومهجرين من مساكنهم، وقسم منهم استطاع الالتجاء الى الايضية القاطنين في روسيا ،

وبحسب المعطيات فهناك ما يقارب (٤٠) الف مطلوب بمبلغ بدل الخدمة العسكرية، هؤلاء يفكرون بالهروب إلى روسيا ،

لذلك يجب تطبيق القانون على جميع الهاربين الذين لم يطبقوا قانون الخدمة العسكرية، حسب قرار (١٤ تموز ١٣٠٤)،

كما جاء بكتاب رسمي، ونصه: ((على جميع الايضية دفع البديل إلى ٢٠٠ سنة مجبرين على ذلك ولا يجوز استثنائهم)) ويجب تنفيذ القرار.

په لکه نامه ژماره (48)
فهرمانداريا بلندا له شکرې

۱۲ سہفہر (۱) ۳۰۶

۶ چریا ئیکې (۱) ۳۰۴

ئیزیدیین کول موسلی ئاکنجی بوون، د دہفہریین ۷۰ و ۸۰ دا بهلکی ژ بو کو نه موسلمان بون نه دچون ئهرکین عسکرییی ئهو بریار نه بهردهوامه و دکاریت بهیته گوهارتن و کھسین کو پیگرییی ب ئهرکی عسکرییی نه کن دی بکھفن رهوشا که چاخ و دی دهرهقی وان دا د فهراندریا ماهالی دا لیپرسین بهیته فه کرن، لی ژ خوه پرانیا ئیزیدیان د نافه هژاریی دانه و مال و جیهین خو بجیه هشته و به شهک ژ وان ژی دکاره بجیه دگهل ئیزیدیین روسیا یی و نیزیکی ۴۰ هزار دیندارن کو ئهو ژی ب گوژمی بدهلا عسکرییی یی و هزر دکن کو برهفن روسیا ئیی، ژ بو فی ئیهکی ژی ئیین کو که چاخن و ئهرکی عسکرییی بجیه نه ئینانه ل گور بریارا ۱۴ تیرمهها سال ۱۳۰۴ د نفیسا فهرمی دا وهک هاتیه دیارکرن هتا داویا ۳۰۰ سالان ههمو ئیزیدیین قاچاخ پیثقییه بدهلا عسکرییی بهیته وهرگرتن و ئهف بریارا پیثقییه ل سهر ههموو وان کھسین کو د وی رهوشی دا نه بهیته بجیه کرن.

Dîkomênta 48

FERMANDARIYA BILINDA LEŞKERÎ
12 sefer (1) 306

6 teşrîn-î evveli (1) 304

Êzîdiyên ku li musilê akincî bun, Di devre iyên 70 û 80 da belkî ji bo ku ne musilman bun nedçun erkên eskerîyê ew biriyarne berdewame û dikarît bihête guhartin û kesên ku pêgirîyê bi erkê eskerîyê nekin dê bikevin rewşa keçax û dê derheqê wan da Di fermanderiya mahalî da lêpîrsîn bihête vekirin, lê ji xwe piraniya êzîdîyan Di nav hejariyê dane û mal û cîhên xu bicîh hiştine û beşek ji wan jî dikare biçîte digel êzîdiyên rusiya yê û nêzîkî 40 hizar deyndarin ku ew jî bi gujmê bedela eskerîyê yê û hizir dîken ku birevinin rusiya iyê, ji bo vê iyekê jî iyên ku keçaxn û erkê eskerîyê bicîh ne îname li gor biriyara 14 tîrmeha sala 1304 Di nivîsa fermî da wek hatiye diyarkirin heta dawiya 300 salan hemu êzîdiyên keçax pêdiviye bedela eskeriyê bihête wergirtin û ev biriyara pêdiviye li ser hemu wan kesên ku Di wê rewşê da ne bihête bicîhkirin.

وثيقة رقم (٤٩)

الباب العالي

مجلس محسوس

في ٧ (جا) صورة كتاب سنة ١٣٠٦ (١٤/٢/١٨٨٩م)

كان الايزدية لحد الآن يدفعون بدل الخدمة العسكرية، سوف يخدمون (خمسة أشهر)، وتم إرسال القرار إلى أممية الأقليم، ويعفى الايزدية المتخلفين عن الخدمة لغاية سنة (٣٠١) لكن سوف يخدمون خمسة أشهر أيضاً، تم إقراره ويطبق القانون بحق جميع الايزدية، ولا يمكن تغييره أو استثناء أي شخصية ايزيدية، والقرار سيرسل إلى أممية الموصل و حلب وينفذ من قبل مجلس محسوس في الولاياتين.

اسلنا موتا بقتر

اميدى ديشان هومايون

په لگه نامه ژماره (٤)

باب -ى ئالى

مه جليس -ئى محسوس

ل ٧ ى جا سوره تا كيتابا ساللا ١٣٠٦

هه تا نها ئيزيديان ته گه به ده لا عهسكه ريبيى دابن ژى دى (٥) مه خزمه تا عهسكه ريبيى بكنه و تهف بريار ژ بو فه رمانداريا هه ريمنى هاتيه ريكرن و ئيزيديين كو هه تا ساللا ٣٠١ قاچاخ بوونه دى بهيته ليبورين لى ديسان ژى دى هه تا (٥) مه هان خزمه تا عهسكه ريبيى بكنه و تهف قانون هاتيه خوهندن و دى تهف بريار ژ بو هه مو كه سين ئيزيدى بهيته بجيهكرن و دقى ده بريارى دا ژ بوچ كه سه كي ئيزيدى بريار ناهيته گه زرين و دى هه مويان خزمه تا عهسكه ريبيى بكنه. تهف بريارا مه جليسا ماهسوس دى ل پاريزگه ها حه له بيى و موسلى ژى بهيته بجيهكرن و ژ بو فه رمانداريا موسل و حه له بيى بهيته شاندى.

ئاسلنا موتا بقتر

ئامه دى ديشان -ى هومايون

Dîkomênta 49

BAB-I ALÎ MECLÎS-Î MAHSUS

FÎ 7 Ê CA SURETA KÎTABA SALA 1306

Heta niha êzîdîyan eger bedela eskerîyê dabin jî dê 5 meh xizmeta eskerîyê biken û ev biriyar ji bo femandariya herêmê hatiye rêkirin û êzîdiyên ku heta sala 301 keçax bune dê bihêne lêborîn lê dîsan jî dê heta 5 mehan xizmeta eskerîyê biken û ev qanun hatiye xwendin û dê ev biriyar ji bo hemu kesên êzîdî bihête bicîhkirin û Di vê derbarê da ji bo ç kesekî êzîdî biriyarnahête ghorîn û dê hemuiyan xizmeta eskerîyê biken. ev biriyara meclîsa mahsus dê li parêzgeha helebê û musilê jî bihête bicîhkirin û ji bo femandariya musil û helebê bihête şandin.

Asilina mutabiqtir

Amedî dîvan-i humayun.....

تابع لوثيقة رقم (٤٩)

كتاب ٧٧٢

التاريخ ٤ / كانون الأول / سنة (١) ٣٠٤ (١٨٨٧م)

إلى الأمرية العليا العسكرية

يجب تنفيذ القرار الصادر من البرلمان، حول الظروف الخاصة (الطارئة)، في حالة عدم تطبيق القرار سوف تحدث مشاكل داخل المجتمع، ولا تؤخذ قرارات البرلمان بالأهمية مرة أخرى، ويطبق القرار بحق الايزدية في ولاية الموصل كما هي في ولاية حلب،
لأجله تم إرسال القرار إلى الأمرية العسكرية لتطبيقه على أكمل وجه وبدون مشاكل.

په لکه نامه ژماره (۴۹) پاشکۆ

کیتاب: ۷۷۲

میژوو: ۴ کانونا دووی (۱) ۳۰۴

ژ بو فرمانداریا بلند یا لهشکری:

بریارا تایبیت یا پرلهمانی ل دۆر رودانی پیدقییه ب تهمامی بهیته بجیهکرن ژ بهر کو ئه گهر بریار بجیه نه هیئت دی دناڤ گهل دا نهرههتیاك چى بیت و دى گرانیا بریارا پرلهمانی د نناڤ گهل دا نه مینیت. بریار ژ بو ئیزیدین کول پاریزگهها حله بی نیشته جینه دهیته بیجیه ئینان و پیدقییه وهك پاریزگهها حله بی ل پاریزگهها موسلی ژى بریار بی کیمانی بجیه بهیته، ژ بو هی ئیکى ژى بریارا کو بو فرمانداریا لهشکری هاتیه شاندى ب تهمامی و بی ئاریشه بهیته بجیه ئینان.

Dokument 49 kîtab: 772
mêju: 4 kanun-i sanî (1) 304

JI BO FERMANDARIYA BILIND yê LEŞKERÎ:

Biriyara tayibet yê perlemanê li dor rudanê pêdviye bi tamamî bihête bicîhkirin ji ber ku eger biriyar bicîh nehêt dê dinav geli da nerehetiyak çê bbît û dê giraniya biriyara perlemanê Di nav geli da nemînît. Biriyar ji bo êzîdiyên ku LI parêzgeha halebê nîştécîne dihête bîcîh înan û pêdviye wek parêzgeha helebê li parêzgeha mesilê jî biriyar bê kêmanî bicîh bihêt, ji bo vê iyekê jî biriyara ku bo fermanariya leşkerî hatiye şandin bi tamamî û bê arîşe bihête bicîh înan.

وثيقة رقم (٥٠)

5. BOA. DH. MKT. 1784/46, 11 R. 1308 (24 November 1890)

Handwritten document in Arabic script, likely a legal or administrative record. The text is written in a cursive style and is organized into several columns and rows. At the top, there are several lines of text, possibly a header or title. Below this, the main body of the document contains several paragraphs of text, separated by lines. The text appears to be a formal record or a legal document, possibly related to a court case or an administrative matter. The handwriting is clear and legible, though some words are difficult to decipher due to the cursive style. The document is dated 24 November 1890, as indicated by the reference number in the caption.

وثيقة رقم (٥٠)

إلى / مجلس ولاية الموصل

الوثيقة: ٢٤٥

التاريخ ١١ ربيع الأخير سنة ١٣٠٨ (١٨٩٠م)

بين لنا مجلس الولاية في حالة دمج الايزدية مع المسلمين في الخدمة العسكرية سوف تحدث مشاكل ويقف أحدهم ضد الآخر، لكننا لا نرى وجهة نظر المجلس صائبة، ولدينا تجربة في سوريا، هناك بقرار، المسلمون والاييزدية يخدمون العسكرية سوية دون مشاكل تذكر، وعليه بالإمكان تطبيق هذا النظام على الايزدية في الموصل ودمج الايزدية في الجيش،

ولأجله يجب توعية المجتمع على ذلك.

السناتور

په لکه نامه ژماره (۵۰)
ژبو جفاتا پاريزگهها موسلي

دوکومه نت نو: ۲۴۵

میژو: ۱۱ ربيع - تاخیر سال ۱۳۰۸

د نه نجومه نا پاريزگههي دا بو خوياکرن کو نه گهر ئيزدی و موسلمان پیکشه
له شکره يی بکهن دی ل هه مبهري هه فر اوه ستن، و دی نيزامی (ریکخستت) خراب
بکهن، لی نه و نیرینا نه نجومه نی نه راسته و وهک ل سورین ل گور بریاره کی، موسلمان و
ئیزیدی پیکشه دشین خزمه تا له شکره يی بکهن و د جیهی پاره یین کو ژ بو له شکره يی ژ
ئیزیدی موسلی دهیته و هرگرتن دکارن وهک یین سورین موسلمان و ئیزیدی بکهن دنافا
خزمه تا له شکره يی دا و ژ بو فی ئیکی ژی پیدقییه تیگه شتتهک دنافا کهل دا بهیته
کرن.

JI BO CIVATA PARÊZGEHA MUSILÊ

mêju:11 rebîul-axîr sali 1308

encumena parêzgehê da bu xuyakirin ku eger êzdî û musulmanên pêkve leşkerîyê biken dê li hemberî hev rawestin û dê nîzamê xrabi biken lê ew nêrîna encumenê ne raste û wek li suriyê li gor biriyarekî, musulman û êzdî pêkve dişên xizmeta leşkerîyê biken û Di cîhê pareiyên ku ji bo leşkerîyê ji êzdîyên musulê dihête wergirtin dikarît wek iya suriyê musulman û êzdî bikevin dinava xizmeta leşkerîyê da û ji bo vê iyekê jî pêdviye têghîştinekî dinav gel da bihête kirin.

وثیقه رقم (51)

6. BOA. Y. MTV. 50/21, 10 L. 1308 (19 May 1891)

OSMANLI ARŞIVI DAİRE BAŞKANLIĞI

یزیدی طائفه کت مرکزی اولان شیخان ناجیه کت باعدده قریه سنه هیکری کونینجه ایضالی بویونه
 مباحثه ایتمیش لرایسده اوتیه دنم بری طائفه قومینلی اضملال اوشاده سببیتل اولوقلری ایتمیش
 اولان قریه بیکرک ایله قراسا شوره منجاده ایلیسنه معلوم الاسامی اشخاص اوراده بولسند
 نصایح و تعویجات تائیر کورایدیم بکنتر جمله اشخاص منقول کت دیگر بولایته نیجید اولوقلری اوشونه
 صد از حوصله اعزام بوردلایم بیست تفریبه بکت باسکده کونینجه طرف مابزیه کشیده ایتمکلی ایتمیش
 منظور کت نشور حضرت خلافتینجه بوردلوق اوزنه لقی تقدیم قلمقلده مندر مابزیه مقننه هر نه صورت اولان اولان
 شرف سنجه و صدور بوردلایم منطوق منتهی اولان کت اولوندا اتمم

۱۳۰۸
 ۱۳۰۸

وثيقة رقم (51)

باب الفتوة

دائرة المشيخة

لقد عملنا مدة (٢١) يوماً في قرية باعدرة التابعة لناحية شيخان مركز تواجد الايزدية، الأشخاص المعروفون لا يودون تطبيق القانون وبيئون الفتنة والفساد بين المجتمع، ويقفون حجرة عشرة أمام تطبيق القانون، لذا يجب محاسبة هؤلاء المخالفين، ووصلتني رسالة من لجنة الاختصاص من مركز بعشيق وفيها أوامر حضرة الخليفة، وأرى من واجبي ولي شرف عظيم بتطبيق ما جاء فيها.

في الثاني من شوال سنة ١٣٠٨ هـ (١٨٩٠م) وفي ٧ أيار سنة ١٣٠٧

شيخ الإسلام / عمر لطفي^{١١}

په لک نامه ژماره (51)

بابی فهتوا

دائیرهیی مه شیخات

هه چهنده مه ٢١ روزه ل گوندی به عه درئ بسهر ناحیا شیخان نا فهندا ئیزیدیان دهست بکار کریه، لی ئهه که سین کو تین ناسین ناهیلن قانون بجیه وه ره و فیتنه و فه سادیی د نا ف خه لک دا به لاف دکهن و ل هه مبه ر بجیه کرنا بریاران ئاستهنگن، ژ بهر فی ئیکئی ژی پیدفییه ئهه که سان بهینه سورگنکرن (نه فیکنر - دوورخستن). نامه یا کو لژنه یا پیسپور ژ نا فهندا باشیکا ژ بو من شانیدییه و تی دا فه رمانین حازره تی خه الیفه هه نه ئه زی وهک ئه رکه کی شه ره فی بزانه و بجیه بهینم.

٢ ی شتوالا سالا ١٣٠٨ ل و ٧ ی طولانا سالا ١٣٠٧

شته یخ ئه ل ئیسلام عومه ر لوتفی

^{١١} . شیخ الاسلام: رئیس العلماء

Dokument no: 51

BAB-I FETVA DAYIREYÎ MEŞÎHAT

Her çende me 21 roje LI gundê beadirê yê ser bi nahiya şêxan yê navenda êzîdîyan dest bikar kiriye, lê Ew kesên ku tên nasîn nahêlin qanun bicîh were û fîtine fesadî Di nav xelk da belav diken û li hember bicîh kirina biriyaran astengin, ji ber vê iyekê jî pêdviye ew kesan bihêne surginkirin. Name iya ku Lijneya pîspor ji navenda başîka ji bo min şandiye û tê da fermanên hazretî halîfe hene ezê wek erkekî şerefê bzanim û bicîh bihînim.

Fî 2 yê şevvala sala 1308 û fî 7 ê gulana sala 1307

Şeyhul el îsilam umer lutfî

وثيقة رقم (52)

الامرية العسكرية العليا

الوثيقة رقم ٢٤٧

في ٧ ذو الحجة سنة ١٣٠٨ (١٨٩٠م) تموز سنة ١٣٠٧

من اجل زيادة التوضيح على ما جاء برسالة ولاية الموصل، وتنفيذ القانون والنظام، (١٨) فرداً من وجهاء الايزدية سوف يتم سوقهم إلى الخدمة بطريقة سحب الأسماء (بالقرعة)، ومن الضروري أخذ التدابير اللازمة لهم.

په لکەنامە ژماره (52)

فەرماندارى لەشکەریی بلنڊ

دۆکۆمەنت نۆ: ٢٤٧

ل ٧ ی زوئەل -هیجه ساللا ١٣٠٨ و ١ ئیکى تیرمهها ساللا ١٣٠٧

د نامەیا کو ژ بو پارێزگهها موسلى هاتیه شانڊن دا وهك زیدهكرن، ژ بو (١٨) كهسین ئیزیدی بین روسپی ژ بهر کو نيزام و ياسا ب تهمامی بهيته بجیهكرن ب ریکا كشانڊنا قورایی بین كو ناڤین وان دهركهفتیه دى ژ بو خزمهتا لەشکەریی بهيته ریکرن و پیدفیهه ژ بو وان ته دبیر بهيته وهرگرتن.

Dokument no: 52

FERMANDARÊ LEŞKERIYÊ BILIND **Dokument no: 247**

Fî 7 ê zîl-hîcce sala 1308 û 1 ê tîrmeha sala 1307

Di nameya ku ji bo parêzgeha musilê hatiye şandin da wek zêdekirin ,ji bo 18 kesên êzîdî iyên ruspî ji ber ku nîzam û iyasa bi tamamî bihête bicîhkirin bi rêka kşandina quraiyê iyên ku navên wan derkeftiye dê ji bo xizmeta leşkeriyê bihêne rêkirin û pêdviye ji bo wan tedibîr bihête wergirtin..

8. BOA. Y. PRK. BŞK. 22/57, 9 Z. 1308 (16 July 1891)

Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

بدر کورانی
باشکتابخانه

سینه مورچه‌یون تیکرته خدیج صورتی

یزید پاره نصیحت تأثیراتی که موصل ولایتیه صیحت تهبیر ریاسته وارد اولاده تملقاصارونه
 اسیلاکنه و بر بایره دولتیه اختیار ساقم ایسه قطناً جائز اولم قیله من سبیر فرقاً ضار خدمت
 طریقیه تملقاصارونه اولاده و افراسیلایه اده سنه یوندر یونجه سنه یونجه عادتاً اهلست
 معاملس ایطلمه و بوندر حصه قاندر کمال قبول لغایت و بیوریت ایشره اولم بریده یه حکم
 اولم بقدیم و دولتیه قراریه لایقیه بوندرینه دائر لغایت اولم و ایچیرنده دایره ناچیه و بوندر ایشره و لایقیه
 صیبر بر طرفه تهبیر اولم و ایچیرنده دایره ناچیه و بوندر ایشره و لایقیه و بوندر ایشره و لایقیه
 استمدارنده بوندر اولم و ایچیرنده دایره ناچیه و بوندر ایشره و لایقیه و بوندر ایشره و لایقیه
 طابورده بوندر اولم و ایچیرنده دایره ناچیه و بوندر ایشره و لایقیه و بوندر ایشره و لایقیه
 تیاریه بوندر اولم و ایچیرنده دایره ناچیه و بوندر ایشره و لایقیه و بوندر ایشره و لایقیه
 صیبر ایچیرنده طرف اولم و ایچیرنده دایره ناچیه و بوندر ایشره و لایقیه و بوندر ایشره و لایقیه

مقابله اولم
 و بوندر
 و بوندر

وثيقة رقم (٥٣)

قصر ستيرك للهومايون

دائرة الكتابات الرئيسية

في (التلغراف) البرقيات المرسلة من قبل ولاية الموصل ولجنة الاختصاص، يتضح من الصعب تطبيق ذلك القانون ضد الايزدية، في هذا المجال من الضروري عدم الوقوع تحت تأثير (الطرق - تاريقاتان)، وإذا أصبح الايزدية يهوداً أو مسحيين لا فرق في ذلك، من الضروري ان يؤدي الجميع الخدمة العسكرية، ولا يجوز استعمال أسلوب الليونة معهم وليفعلوا ما يريدون وحتى أن غيروا من دينهم، يجب أن يخدموا العسكرية أيضاً، في حالة تطبيق القانون لا يجوز للجيش استعمال القوة والتخريب إلا إذا دعت الضرورة الى ذلك، ويعمم ذلك على كافة الأفراد في الوحدات العسكرية.

في التاسع ذي الحجة / سنة ١٣٠٨ (١٨٩٠م)

إلى الكاتب الرئيسي للسلطان

عبد شعبان و عبد أكرم

په لکھنامہ ژماره (٥٣)

قهسرا ستيرك يا هومايون

دائيرهيا سهرهكي يا كيتابهت

د تهلگرافين كو ژ تاليي پاريزگهها موسل و لژنا پسيوران فه هاتنه ريكرن دهئ ناسين كو ئهو قانون زهحمته ل دژي ئيزيديان بهيته بجيهكرن، لئ د قئ مژاري دا پئدقيه نهكهفن ل ژير بانديورا تاريقاتان دا و ئهگه ئيزدي خو بكهن جو هي يان مهسيحي فهرك ناكه و پئدقيه هه موو بچن خزمهتا لهشكهرئ و دقيت نه رمبوونه كي ژ بو وان نه هئته كرن و ئولئ ژي بگوهرينن و چ بكهن بلا بكهن، كهرك بكهفن ل ژير خزمهتا لهشكهرئ، د دهما بجيه كرنا وئ ياسايي دا پئدقيه هيژا لهشكهرئ ههتا كو پر نه چار نه بن زورداري و خرابئ نه هئته كرن و هه موو فه رمانداريئ لهشكهرئ ژي ژ قئ يه كي بهينه ئاگاهداركرن.

ل ٩ ئ زوو - هيججه ساللا ١٣٠٨

ئابد شهبان و ئابد ئه كرم

ذ بو كاتيبي سهرة كي بي ئاديشاه

Dokument no: 53

QESRA STÊRK IYA HUMAYIUN DAYIREIYA SEREKÎ IYA KÎTABET

Di telgirafên ku ji aliyê parêzgeha musil û lijna pîsoran ve hatine rêkirin dihê nasîn ku ew qanun zehmete li djî êzîdiyan bihête bicîhkirin lê Di vê mjarê da pêdviye nekevin li jêr bandora tarîqatan da û eger êzdî xo biken cuhî iyan mesîhî ferq nake û pêdviye hemu biçin xizmeta leşkeriyê û dvêt nerimbunekî ji bo wan nehête kirin û ol jî bigohrînin û ç biken bila biken gerek bikevin li jêr xizmeta leşkeriyê, Di dema bicîh kirina wê iyasaiyê da pêdviye hêza leşkerî heta ku pir neçar nebin zordarî û xrabî nehête kirin û hemu femandariyên leşkerî jî ji vê iyekê bihêne agahdar kirin.

Fî 9 ê zîl-hîcce sala 1308

Ebidi şaban û ebidi ekir em

Jl bo katîbê serekî yê padîşah

وثيقة رقم (54)

إلى رئاسة قصر ستيرك

هناك وثائق عسكرية مزورة لدى إيزيدية شيخان وبعشيقية ، يدفع الايزيدي مبلغ (٢٥) الف من النقود العثمانية إلى مجلس ولاية الموصل وأعضائها كرشوة مقابل الإعفاء من الخدمة العسكرية ، تلك الطائفة المعروفة بتقديم المآذب والعزائم إلى العساكر ومسؤولي الدوائر والمرتشين ، لقد أعلمتكم للمرة الأولى في ١٩ حزيران ١٣٠٧ ، تم تشخيص وسوق (٢٢) شخصاً من الايزيدية عن طريق القرعة إلى الخدمة العسكرية ، هؤلاء (٢٢) المذكورين مازالوا مستمرين ويؤدون الخدمة في لواء (٤٧) بالموصل ، من جانب أعضاء مجلس الولاية تم الاستيلاء على (٨٠) قرية إيزيدية ورتهاها وكذلك الاستيلاء على أموالهم وأملاكهم ،

أما عن والي الموصل طاهر باشا وقائد الجيش في الموصل حقي باشا فهما لا يستحقان المسؤولية ويقومان بأعمال التخريب في الموصل ،

لاحقاً وفي ١١ تموز ١٣٠٧ عن طريق التلغراف الرسمي ، تم إبعادي عن العمل ، وقد انقضى شهران ولم يروني التلغراف أو يصلني الأمر من أية دائرة رسمية بذلك ، أردت إعلامكم بهذه الحادثة عن طريق التلغراف ، فتم منعي من قبل الوالي ، وحاولت عن طريق البريد إيصال تلغرافي إليكم ، ولكن قال لي مسؤول دائرة البريد : إن الوالي منع إرسال تلغرافكم إلى الخارج ، بخصوص هذا الموضوع أمتلك الحقائق والوثائق لتوضيح المسألة ، سوف استمر في المحاولات ، والذين ظلموني من الضروري معاقبتهم ، واني مستعد بتنفيذ أوامركم وطلباتكم .

في ١١ آب ١٣٠٧ (١٨٨٩م)

بعشيقية

رئيس اللجنة / آمر اللواء عبدالقادر

په لکه نامه ژماره (54) ژبو سرکاتیبی قه سرا ستیرک

د ناقشا ئیزیدین کول شیخان و باشیکا نیشته جینه دوکومه نیتین سهخته یین لهشکریی درکه تینه هولی و دی هیژی دریکه قیت، (۳۵) هزار پارهیی ئوسمانی ژبو خزمهتا لهشکریی ژ ئالیی جقاتا موسلی و ئندامین جقاتی فه ژ ئیزیدیان وهک بهرتیل هاتیه وهرگرتن. ئهو تایفه یا کو دهیته ناسین و کو ژ لهشکر و بهرپرین دائیره یان و بهرتیل خواران پیک هاتیه شیف خواران ساز دکهن. من ژ بو وه دابو زانین کو جارا ئیکي (۱۹ خزیرانی ۱۳۰۷) ی ژ ئیزیدیان (۲۲) کس ب ریکا قورایی (القرعه) دستیشان کر و ژ بو خزمهتا لهشکریی وهرگرتن، ئهف (۲۲) کس هیژی ل موسلی و ل لیوا یا (۴۷) خزمهتا خو یا لهشکریی بجیه دهینن. ژ ئالیی ئندامین جقاتا پاریزگه می فه، (۸۰) گوندی ئیزیدیا رهین هاتیه ستاندن و دست دانینه سهر مال و ملکین ئیزیدیان و پاریزگار (تاهیر پاشا) و فرمانداری لهشکریا موسلی (حقی پاشا) نه لایقی بهرپرسیارینه و ل پاریزگه می خرابیی دکهن و ل (۱۱ تیرمه ها ۱۳۰۷) ی ب ته لگرافا فه رمی ئه ز ژ کار دورخستم و ئهف دوو هه یفن نه ته لگرافی نیشانی من دانه و نه ژ ی ژ چ دایره یه کی فه رمانرکی و سزا ژ من را نه هاتیه. من د خوست فی رودانی ب ریکا ته لگرافی ژ و ره بشینم و وه ژ رودانی ئاگاهدار بکهم، لی پاریزگار نه دهیلا کو ته لگرافا من ب ریکا پوستی ژ و ره بهیته شاندن و بهرپرسی دائیره یا پوستی ژ من را گوت پاریزگار ناهیلیت ئه ز ته لگرافا ته ژ بو درقه ریکهم، د فی بابه تی دا به لگه و راستیین کول بهر دستي منه ژ بو کو هه موو مه سه له روون و ئاشکرا بین ئه زی هه ولا خو به رده وام بکهم و کسین کو فی زورداری و نه هقیی ل من کر نه پیدفیه بهیته سزادان و ئه ز به ره هفم کو فرمان و داخوایین وه بجیه بکهم.

ل ۱۱ ی ته باخا ۱۳۰۷

باشیکا

سه رۆکی لژنه یی ئامر لیوا عه بدولقادر

Dokument no: 54

JI BO SERKATÎBÊ KESRA STÊRK

Di nava Ezîdî iyên ku li şêxan û başîka nîştêcîne dokumentên sexte iyên leşkeriyê derketiye holê û dê hêjî derbikevît, 35 hizar pareiyê osmanî ji bo xizmeta leşkeriyê ji aliyê civata Musilê û endamên civatê ve ji êzîdiyan wek bertil hatiye wergirtin. Ew tayifêiya ku dihête nasîn û ku ji leşker û berpîrsên dayireiyan û bertil xwaran pêk hatiye şîf xwarnan saz dikan. Min ji bo we dabu zanîn ku cara iyekê 19 hezîranê 1307 ê ji êzîdiyan 22 kes bi rêka quraiyê destnîşan kir û ji bo xizmeta leşkeriyê wergirti, ev 22 kes hêjî li musilê û li lîwa iya 47 xizmeta xu iya leşkeriyê bicîh dihînin. Ji aliyê endamên civata parêzgehê ve, 80 gundê êzîdî rehîn hatiye stendin û dest danîne ser mal û milkên êzîdiyan û parêzgar tahîr paşa û fermandarê leşkeriya musilê haqî paşa ne layiqê berpîrsiyarêne û li parêzgehê xrabiyê dikan û li 11 tîrmeha 1307 ê bi telgirafa fermî min ji kar durxistin û ev du heyvin ne telgirafê nîşanê min dane û ne jî ji ç dayireiyekî fermanrkî wesa ji min ra nehatiye. Min xwest vê rudanê bi rêka telgirafê ji were bşînim û we ji rudanê agahdar bikem lê parêzgar nedihêla ku telgirafa min bê rêka postê ji were bihête şandin û berpîrsê dayireiya postê ji min ra got parêzgar nahêlît ez telgirafa te ji bo derve rêkem, Di vê babetê da belge û rastiyên ku li ber destê mine ji bo ku hemu mesele run û aşkira bibin ezê hewla xu berdewam bikem û kesên ku vê zordarî û neheqiyê li min kirine pêdiviyê bihêne sizadan û ez berhevîm ku ferman û daxwazên we bicîh bikem.

Fî 11 ê tebaxa 1307

Başîka

Serokê Lijneyê amr lîwa ebidulqadir

وثيقة رقم (55)

إلى ولاية الموصل

١٢ ربيع الآخر سنة ١٣٠٩ (١٨٩١م)

٣ تشرين الثاني سنة ١٣٠٧

من أجل إعداد الأيضية إلى الخدمة العسكرية المباركة، ولعدم استطاعة رئيس اللجنة لواء عبد القادر أداء واجبه في هذا المجال، بالرغم أن عبد الحميد ومصطفى شوكت ورئيس الجيش حلمي أفندي يؤدون واجبهم المعتاد، لكن في محور لواء عبد القادر وعبد الحميد ومصطفى شوكت ورئيس الجيش حلمي أفندي نظرة الناس فيهم سيئة، ولأجله من الضروري تشكيل لجنة جديدة، وفي هذه اللجنة الجديدة يستطيع قائممقام ديار بكر توظيفها وأداء عملها، والمبلغ المخصص للجنة هو (٤٧٠٠) قرش منها (٤٥٠٠) قرش يصرف الى (حجي مسعود بك) و(١٨٠٠) قرش يصرف إلى ثلاثة من وجهاء العشائر المعروفة و(٤٠٠) قرش إلى شخص من أغوات الأيضية ويكون مصدر ثقة الأيضية ويصبح عضواً في اللجنة، لحين إكمال اللجنة أعمالها سوف تؤمن كافة مصاريفها، ويصرف لرئيس اللجنة يومياً (١٠) قروش ولكل عضو في اللجنة (٥) قروش كراتب، وعلى هذا الأساس تم الموافقة على القرار بأمر السلطان العثماني وفتوى شيخ الإسلام وقائد الجيش ووزير المالية، من الضروري تنفيذ هذا الأمر بدون تلكؤ في الأداء.

په لکه نامه ژماره (55) ژ بو پاريزگه ها موسلي

۱۲ ربيع الاخير سال ۱۳۰۹
۳ تهرين - دووي سال ۱۳۰۷

ژ بو كو ئيزيدي ژ بو خزمه تا پيروزي يا لهشكهرى بهيته ناماده كرن، هر چنده سهروكي لژني
نامر ليوا عهبدولقادر نهفندي نهشيت في نهركي بريغه ببهت و عهبدوالحه ميد و مستهفا شهوكت و
سهرلهشكهر حلمي نهفندي كارين خو ب باشي بريغه دبن زي، لي ب باندورا عهبدولقادر نهفندي،
عهبدوالحه ميد و مستهفا شهوكت و سهرلهشكهر حلمي نهفندي ل بهرچاقين خهلك نهباش دهيته
ديتن، ژ بو في يهكي زي پيتقييه لژنيه كه نوو بهيته وهزيغه داركرن و ژ بو لژن هيا نوو قهيمه قامي
دياربه كرى حه جى مهسعود بهگ دكاره بهيته وهزيغه داركرن و پارهيين كو ژ بو لژن هيا دهيته
تهرخانكرن كو (۴۷۰۰) قروشه ژ وي (۲۵۰۰) قروش دي ژ بو مهسعود بهگ بهيته سهرفكرن و
(۱۸۰۰) قروش زي ژ بو (۳) روسييين ديار يين عهشيران بهيته داين و (۴۰۰) قروش زي ژ بو
ئاغايه كي كو باوهريا ئيزيديان پي هيه بهيته داين و نهف ئاغا يي كو ئيزيدي پي باوهر دكن دي وهك
نهندامي لژن هيا بهيته داين و حه تا كو لژن ل سهر كار بيت دي هممو مهسرهفين وان بهيته داين و دي
ژ بو سهروكي لژني روزهانه (۱۰) قروش و ژ بو نهندامين لژن هيا زي (۵) قروش وهك راتب دي بيته داين
و ل سهر في چندي بريار هاتيه وهركرتن و نهف يهك ب فرمانا پاديشاهي نوسماني و فهتوايي شهخي
نول ئيسلام و فرمانداريا لهشكهرى و وهزيري داراي هاتيه كرن و پيتقييه نهو فرمان بي كيماتي
(كيمي) بهيته بجيهكرن.

Dokument no: 55

JI BO PARÊZGEHA MUSILÊ

12 rebûli –ahîr sala 1309

3 teşrîn-î sanî sala 1307

Ji bo ku êzîdî ji bo xizmeta pîroz iya leşkerî bihêne amadekirin, her çende serokê lijnê amr lîwa ebidulqadir efendî neşet vê erkê birêve bbît û ebidulhamîdi û mistefa şevket û serleşker hilmî efendî karên xu bi başî birêve dibin jî, lê bi bandora ebidulqadir efendî, ebdulhemîdi û mstefa şevket û serleşker hilmî efendî li berçavên xelik nebaş dihêne dîtin, ji bo vê iyekê jî pêdwiye lijneyekî nû bihête wezîfadarkirin û ji bo lijneya nû qeymeqamê diyarbekir ê hecî mesudi beg dikare bihête wezîfedarkirin û pareiyên ku ji bo lijneyê dihête terxankirin ku 4700 qiruşe ji wî 2500 qiruşê dê ji bo mesud beg bihête serfkirin û 1800 qiruş jî ji bo 3 ruspiyên diyar iyên eşîran bihête dayin û 400 qiruş jî ji bo axaiyekî ku baweriya êzîdiyan pê heiyê bihête dayin û ev axa yê ku êzîdî pê bawer diken dê wek endamê lijneyê bihête danîn û heta ku lijne li ser kar bît dê hemu mesrefên wan bihête dayin û dê ji bo serokê lijnê rojane 10 qiruş û ji bo endamên lijneyê jî 5 qiruş wek ratib dê bête dayin û li ser vê çendê biriyar hatiye wergirtin û ev iyek bi fermana padîşahê osmanî û fetwaiyê şeh ul îslam û femandariya leşkerî û wezîrê darayi hatiye kirin û pêdwiye ew ferman bê kêmanî bihête bicîhkirin.

11. BOA. Y. EE. 139/15, 23 Ş. 1309 (23 March 1892)

Page 1

بسم الله الرحمن الرحيم
بیت کاتبان داروغه

صورت

Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

مطالعہ سے پہلے نایاب اور درجہ اولیٰ سالہ اولیٰ ترقی فریڈک الہیاء و قوسوی کرار کیا یہ بزرگ اور تکیں ایسے اور مساکین
سکے ہیں قبیلہ اور اسکا تکیہ فتح ایسے ہی بنا ہے بڑا مقصد اسکی یہ معلوم ہوا ہے کہ دروغی اور وہی ہوں سیرت طاعت و ارادتی
یادگار تاکہ ہر قوم اور اہل ممالک میں اسکی عبادت ہو اور اسکی خدمت ہو اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی
مصلحت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو
اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو

اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو
اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو
اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو
اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو
اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو

اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو
اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو
اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو
اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو
اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو اور اسکی شان و شوکت ہو اور اسکی بزرگی ہو اور اسکی عظمت ہو

۶.۴.۴ ۱۳۹/۱۵

تابع وثيقة رقم (٥٦)

قصر ستيرك للهومايون
دائرة الكتابات الرئيسية

من اجل انتساب الايزدية القاطنين في ١٤ قرية التابعة لإمارة الهكاري إلى الألوية الحميدية، أوضح قائد الفوج الرابع (ياور أكرم شاكر باشا) لقصر ستيرك بالتلغراف السري يوم ٥/آذار/١٨٩٢ الرومي، بان جميع الايزدية الذين يعيشون في هكاري وكذلك في الموصل، في هذا الوضع لا يودون الانضمام إلى صفوف الألوية الحميدية، ولذلك لا صحة لما يقال بان هناك إيزيدية ضمن صفوف الحميدية، لكن أوضاع الايزدية سوف تتغير، ويمكن رويداً رويداً انضمامهم إلى الخدمة العسكرية وتعليمهم وتغيير هويتهم حسب الزمان والمكان الذي يتم فيها تربيتهم، وفي وضع الحرب يمكن دخولهم إلى صفوف الجيش وبهذا النهج..... الخ، أي يفضل استعمال النهج عند الحرب، وهذه ملاحظات:

ابناء الطائفة الايزدية منفتحون للتحركات ومواقفهم سلبية تجاه الألوية الحميدية، لان في ولاية الموصل هناك فواصل بين الايزدية والمسلمين، ويعود السبب الى حرصهم على المحافظة على دينهم وخوف رؤساء وأمرء الايزدية من اندثار دينهم إذا التحقوا بالقوات العسكرية، والايزدية لم ولن يغيروا من دينهم، ويستطيعون إنشاء قوة خاصة بهم مكونة منهم فقط، ورؤساء وأمرء الايزدية يفكرون بإنشاء قوة خاصة بهم من اجل الحفاظ على دينهم، .

الايزدية غير مسلمين ولديهم دين خاص بهم، لذلك فهم يفضلون تركهم بحالهم، وسيأقلمون ولو في دولة كل مواطنها ليسوا من دينهم وتركوهم في وضعهم،

ليس صائباً من الناحية السياسية تشكيل وحدة خاصة بهم وليست بالعملية الصحيحة، لكن القانون يمنح لهم بالدخول في الألوية الحميدية، في البداية هناك منفعة لقسم منهم مع حيواناتهم، وسيشاركون في الألوية من الصميم، أما القسم الآخر فلا يؤيدون الدخول فيها وبذلك تتشكل عقبة كبيرة.

إذا قبول بعضهم بالدخول في الألوية الحميدية يفرقهم، وتشكيل فوج خاص بهم ليس في محله،

واني ارجح تأسيس فوج لهم وقوة أرضية وفرسان ومدافع (للإيزيدية) سيكون أفضل من مشاركة قسم منهم في الألوية الحميدية وقسم آخر يكون خارج الألوية المذكورة، ويتم الابقاء على الإيزيدية في هكاري والموصل، والقزلباش، أما القاطنون في ديرسم من المفروض عدم دمجهم مع الألوية الحميدية أيضاً، في البداية يتم إعدادهم كقوة محلية وثم لخدمة الجيش أيضاً.

تبين اسمه في تلغراف القيادة وقد قيل: الإيزيدية القاطنون في هكاري يدمجون في لواء أبلاك العسكرية، وينظر إلى العقدة الموجودة بين قزلباش ديرسم والمسلمين، وإصلاحهم وإرضاءهم في مجال السياسة العسكرية من اجل إعدادهم لخدمة الجيش ولا يوجد لدي أفضل من هذا النهج، سابقاً تم دمج قسم من إيزيدية الموصل في الأفواج العسكرية.

كل نشاط يحتاج إلى احتساب خصوصية أفكار وعادات وتقاليد المجتمع في تلك المنطقة، وتؤخذ القرارات اللازمة على أساسها، الأمر الصادر كنظام أولي بتربية قسم صغير من واليات المنطقة، وبعدها يتم تربية مجاميع صغيرة، ومن ثم مجاميع ثانية، وبعده تربية الثانية سيتم إرسال المجموعة الأولى إلى خارج منطقتهم ويتم توظيفهم لمدة شهر، وبعده انتهاء الشهر سيتم إعادتهم إلى مناطق سكناهم، ويتم إعدادهم كل حسب اختصاصه مثل المشاة والفرسان، كي يتعلموا جيداً ويتقبلوا كتدبير في منطقة ديرسم حيث يتم توظيفهم في القوات العامة وتسكينهم وإرضاءهم ليس من الصعب، وهذا أمر صادر من السلطان.

٢٣ آذار ١٨٩٢

عبد محمد جواد عبد المملوك ثريا عبد الكاظم الفريق الأول/ محمد شاكر ياور/

أكرم عابد شاكر

په لگه نامه ژماره (۵۶)

قهسرا سټيرك هومايون

دائيرا (فهرمانگه) سهره كيا كيتابهت

سورته (وینه)

ټيزيدين (۱۴) گوندين سهر ميريا هه كاريي ژيان دكهن، ژ بو كو د ليوايين حاميديه دا بهينه وهرگرتن، ب ته لگرافا نهيني د روژا (۵ ئي ئادارا سالا ۱۸۹۲) رومي دا فرمانداري سوپايي (۴) ئي ئياوهر - ئي ته كرم شاكرا پاشا ژ بو قهسرا سټيرك ديار كريه كو ههم ټيزيدين كول هه كاري ژيان دكهن و ههم ژي بين كول ده قهرا موسلي دمين، ب قئ رهوشا خو ناخوازن بكهفن د ريزين ليوايين حاميديه و ژ بو قئ يه كي ژي كه تنه ټيزيديان د ناف ريزين ليوايين حاميدي دا نه راستن، لي مروف نه شيت ټيزيديان د رهوشا وان دا ژي بهيليت، و هيدى هيدى مروف دكاريت وان فيري له شكهري بكت و ناسنامهيا وان ژي ب گوهرينيت و ل گور دهمي بهينه په روره كرن و د رهوشه كي شهري دا وان بخينه ناف ريزين له شكهري و ب وي رهنگي ريكن نافا شهري باشته و نهف نيكه پيشنيارا منه.

نهف تايفه (ټيزيدي) ژ خو ژ بو ته حريكان قه كرينه و د دروستكرنا ليوايين حاميديا ده سه ده مين هه لويستي وان ي نه باش، ل پاريزگه ها موسلي د نافه را ټيزيدي و موسلمانان دا جودابونهك هه يه و نه گهر بچن خزمه تا له شكهري ترسا وي ټيكي هه يه كو ديني وان ژ دست بچه و سه روک و ميرين ټيزيديان ژ بو كو ديني خو ب پاريزن و كه سين ټيزيدي نه بن موسلمان، ټيزيدي دكارن داخوازا هيزه كه تايهت بكن كو ب تني ژ ټيزيديان بيك و هره. سه روک و ميرين ټيزيديان هزر دكهن كو ژ بو ديني وان ژ دست نه چيت هيزه كي تايهت كو ژ ټيزيديان بيك و هره بهينه دروستكرن.

ټيزيدي نه موسلمانن و خودان ديني خو نه ژ بهر وي يه كي نه گهر وان د حالي وان دا بهيلن، نه گهر دهوله تهك وهلا تيين كو نه ژ ديني وينه د حالي خو دا بهيليت وهك سياسه تي نه راسته و هتا وهك هيزه كي دروستكرنا وان ژي نه دروسته و لي قانونا كو ري قه دكه بكهفن دنافا ليوايين حاميدي دا د دستيكي دا موفايا خو هبه ژي، به شهك ب حيوانين خو قه، ژ دل پشكداري د ليوايان دا دكته لي به شهك ژ وان نه ب دلي خو دكهفن نافا ليوايين حاميديه و دي د دهما پيشدا نهف يهك ببيته ئاريشه يه كا مه زن.

قه بولكرنا وان د ليوايين حاميدي دا وان ژ ههف جوداكرن ئيان سوپايي وان دروستكرن نه د جبهه يه دروستكرنا سوپايه كي وانا و چيكرنا هيزين عه ردي و سواري و توپخانه يين ژ بو ټيزيديان دي ژ وي يه كي باشته ريبت كو به شهك ژ وان بكه فتيه ناف هيزين حاميديا به شهك ژ وان ژ دهرقايي

ليوایین حامیدی بمینیت. ئیزیدین کول ههکاری و موسلی دیمینن و قزلباشین کول درسیمی نیشتهجینه پیدقییه نهخنه نافر ریزین ليوایین حامیدییه و دستپیکى وهك هیزین مهحله لی بهینه نامادهکرن و ژ بۇ خزمهتا لهشکهریی بهینه بهرهفکرن.

د تهلگرافا کو فرمانبهری نافى وی هاتبوو دیارکرن گۆتبوو ئیزیدین کول ههکاری نیشتهجینه بکهفن نافا ليوایا ئەبلاک، یی لهشکهری و ئالوزیا کو د نافهرا قزلباشین درسیمی و مسلمانان دا ههیه بهینه بهرچاڤ کړن و وانا د واری سیاسی و لهشکهری دا بهینه ئیسلاحکرن^{۱۲} و رازیکرن کو خزمهتا ژ بۇ خزمهتا لهشکهریی بهینه بهرهفکرن و ژ فی ریکی باشرریکهکی دن ژى نینه. ژ ئیزیدین موسلی بهشک دههک بهری خسته نافا سوپایین لهشکهری.

هه بزافهکی پیتقییه ل گۆر تاییهتهدندی و عادهت و هزرین خهلکین دهقهری بهینه کړن و بریار ل گۆر وی بهینه وهرگرتن، ئەو فرمانا کو هاتیه دان وهك نیزاما یهکم بهشک بچووک ژ پاریزگههین دهقهری بهینه پهروهدهکرن و پشتی وان دیسان گروبین بچوک بچوک بهینه پهروهدهکرن و پشتی کو گروبا دویم هاته پهروهدهکرن دى گروبا یهکم بشینن دهرقهیی دهقهری وی ههقیهک بهینه وهزیهدارکرن و پشتی ههقیهکی دیسان ژ بۇ دهقهرین کو نیشتهجینه بهینه زفراندن، ژ وانا ههکهسهک ل گۆر تاییهتهدنیا خو وهك پیاده و سواری بهینه پارقهکرن و ژ بۇ کو باش فیڕ بن و ژ دل قهبول بکهن وهك تهدهبیر د ناف سەنجاخا درسیمی دا بهینه وهزیهدارکرن و د ناف هیزا گیشتی دا وهرن بجیهکرن و رازیکرنا وان نه زهحمهته و ئەڤ ئیهک فرمانا پادیشاهی مه یه.

۲۳ ئاداری ۱۸۹۲

عابد مهحمهده جواد - عابدی مهملوکیلهری سورهیا - عابدی وه کازم - فرهقی

یهکم/مهحمهده شاکیر

یاوهری ئەکرهه عابد شاکیر

^{۱۲} . ئیسلاح: چاکسازی

Dokument no: 56

QESRA STÊRK HUMAYIUN

DAYIRA SEREKIYA KÎTABET

SURET

Êzîdiyên 14 gundên ser mîriya hekariyê jiyan diken, ji bo ku Di lîwaiyên hamîdiye da bihêne wergirtin, bi telgirafa nihînî Di roja 5 ê adara sala 1892 iya romî da fermandarê supaiyê 4 ê iyawer-î ekir em şakir paşa ji bo qesra stêrk diyar kir ye ku hem êzîdiyên ku li hekarî jiyan diken û hem jî iyên ku li devera musilê dmînin, bi vî rewşa xu naxwazin bikevin Di rêzên lîwaiyên hamîdiye û ji bo vê iyekê jî ketina êzîdiyan Di nav rêzên lîwaiyên hemîdiyê da ne rastin, lê mrov neşê êzîdiyan Di rewşa wan da jî bihêlît û hêdî hêdî mirov dikarît wan fêrî leşkeriyê biket û nasnameiya wan jî bi gohrînît û li gor demê bihêne perwerdekirin û Di rewşekî şerî da wan bxîne nav rêzên leşkerî û bi wî rengî rêkên nava şerî baştre û ev iyek pêşniyarê mine.

Ev tayife(êzîdî) ji xu ji bo tehrîkan vekir îne û Di dirustkirina lîwaiyên hemîdiya de sedemên helwîstê wan yê ne baş, li parêzgeha musilê Di navbera êzîdî û musilmanan da cudabunek heuye û eger biçin xizmeta leşkeriyê tirsê wê iyekê heuye ku dîne wan ji dest biçê û serok û mîrên êzîdiyan ji bo ku dîne xu bi parêzin û kesên êzîdî nebin musilman, êzîdî dikarin daxwaza hêzekî tayibet biken ku bi tine ji êzîdiyan pêk were. Serok û mîrên êzîdiyan hizir diken ku ji bo dîne wan ji dest neçît hêzekî tayibet ku ji êzîdiyan pêk were bihête dirustkirin.

êzîdî ne musilmanin û xudan dîne xu ne ji ber wê iyekê eger wan Di halê wan da bihêlin, eger dewletekî welatîyên ku ne ji dîne wêne Di halê xu da bihêlît wek siyasetê ne raste û heta wek hêzekî dirustkirina wan jî ne diruste û lê qanuna ku rê vedike bikevin dinava lîwaiyên hamîdiyê da Di destpêkê da mufaiya xu hebe jî, beşek bi heywanên xu ve, ji dil pşkdariyê Di lîwaiyan da diket lê beşek ji wan ne bi dlê xu dikevin nava lîwaiyên hamîdiye û dê Di dema pêşda ev yek bbîte arîşeyeka mezn.

Qebulkirina wan Di lîwayin hamîdiyê da wan ji hev cudakirin iyan supaiyê wan dirustkirin ne Di cîhdeiyê dirustkirna supaiyekî wana û çêkirna hêzên erdî û swarî û topxaneyên ji bo êzîdîyan dê ji wê iyekê baştir bît ku beşek ji wan bikevîte nav hêzên hamîdiye beşek ji wan ji dervaiyê lîwaiyên hamîdiyê bmînît. Êzîdiyên ku li hekarî û musilê dîmînin û qzilbaşên ku li dersîmê nîştécîne pêdviye nexne nav rêzên lîwaiyên hamîdiye û destpêkê wek hêzên mehelfî bihêne amadekirin û ji bo xizmeta leşkeriyê bihêne berhevkirin.

Di telgirafa ku fermanberê navê wî hatbu diyarkirin gotbu êzîdiyên ku li hekarî nîştécîne bikevin nava lîwaiya eblak yê leşkerî û aloziya ku Di navbera qzilbaşên dersîmî û msilmanan da heiyê bihête berçav kirin û wana Di warê siyasî û leşkerî da bihêne îsilahkirin û razîkirin ku xizmeta ji bo xizmeta leşkeriyê bihêne berhevkirin û ji vê rêkê baştr rêkekî din jî nîne. Ji êzîdiyên musilê beşek demek berê xstine nava supaiyên leşkerî.

Her bzavekî pêdwiye Li gor tayibetmendî û adet û hizrên xelkên deverê bihête kirin û biriyar li gor wî bihêne wergirtin, ew fermana ku hatiye dan wek nîzama iyekem beşek bçuk ji parêzgehên deverê bihête perdekirin û pştî wan dîsan girubên bçuk bçuk bihêne perwerdekirin û pştî ku giruba duyem hate perwerdekirin dê giruba iyekem bşînin derveyê devera wî heyvek bihêne wezîfedarkirin û pştî heyvekî dîsan ji bo deverên ku nîştécîne bihêne zivrandin, ji wana herkesek li gor tayibetmendiya xu wek piyade û swarî bihêne parvekirin û ji bo ku baş fêr bbin û ji dli qebuli biken wek tedibîr Di nav sencaxa dersîmê da bihêne wezîfedarkirin û Di nav hêza gîştî da wern bicîhkirin û razîkirina wan ne zehmete û ev iyek fermana padîşahê me iye.

23 adarê 1892

Abid mehemed cevad- Abidî memlukîlerî sureiya- Abidê we kazm Ferîqê
iyekem mehemed şakîr - Yawerê ekir em abidi şakîr

وثيقة رقم (57)

12. BOA. Y. PRK. BŞK. 26/85, 27 Z. 1309 (23 July 1892) [the order given to Ömer Vehbi Pasha, the commander of the *Fırka-ı Islahiye*]

Page 1

Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

بسم الله الرحمن الرحيم
بمقام منتهى الجلال والإكرام
بمقام منتهى الجلال والإكرام
بمقام منتهى الجلال والإكرام

بمقام منتهى الجلال والإكرام
بمقام منتهى الجلال والإكرام
بمقام منتهى الجلال والإكرام
بمقام منتهى الجلال والإكرام

بمقام منتهى الجلال والإكرام
بمقام منتهى الجلال والإكرام
بمقام منتهى الجلال والإكرام
بمقام منتهى الجلال والإكرام

بمقام منتهى الجلال والإكرام
بمقام منتهى الجلال والإكرام
بمقام منتهى الجلال والإكرام
بمقام منتهى الجلال والإكرام

بمقام منتهى الجلال والإكرام
بمقام منتهى الجلال والإكرام
بمقام منتهى الجلال والإكرام
بمقام منتهى الجلال والإكرام

وثيقة رقم (57)

الباب العالي

دائرة صادرات اوزما

رسائل كتابية (القلم)

رقم النقطة (١)

الولايات مثل الموصل وبغداد والبصرة تحت سلطة الجيش السادس، وفي هذه المناطق ستبدأ حركة الإصلاح حسب الأوامر السابقة وعلى غرار السنوات الماضية على المجموعات العسكرية المتجولة، ومن اجل الأوامر في النقطة الثانية لبيان حركة الإصلاح وتنفيذه، تم إرسال قوة من (١٥٠) فارساً من الجيش (السادس) والجيش (الرابع) أيضاً و(٤) ألوية، وبعض من الألوية الأرضية واحدة تلو الأخرى مع زيادة وحدة أو وحدتين من المدافع، وتنفيذ أوامر بشأن الإصلاح.

النقطة (٢)

العمل البدائي لقوة الإصلاح هو ملاحقة المتخلفين (الهاريين) من الخدمة العسكرية وتغيير هوياتهم وتنظيم أماكن العشائر، وبشأن التغيير لا يجوز أن يعلم أهالي بغداد والبصرة، يبدأ تنفيذ العمل بالإصلاح في الموصل، الإصلاح سيكون بمنع إعتداء المسلمين على المسيحيين في الموصل، والإصلاح سيكون برضا أهالي الموصل، أما الموظفون القائمون على أداء العملية الإصلاحية فهم بحاجة إلى دعم كبير.

النقطة (٣)

ما عدا القادة والموظفين الذين وظفوا في عمل الإصلاح، بالإمكان توظيف بعض الأهالي من المنطقة، وعندما يؤدون واجبهم، وحين يتم تغير الهوية وبيان محلات العشائر من الضروري على هؤلاء أن لا يصدروا الأوامر لوحدهم بل بمشاركة الموظفين الذين أرسلوا إلى المركز، لان إصدار الأوامر عمل حساس فهذا لا يجوز لهم.

النقطة (٤)

كما جاء في النقطة الثانية ثبت زيادة في عدد الهاريين من الخدمة العسكرية في ولاية الموصل من سنة ٩١ حتى ٣٠٧، كما أكد بصورة عامة: (١٨) الف شخص هاريون من الخدمة العسكرية، سوف تسجل أسماءهم جميعاً، وحسب شروط قانون الخدمة العسكرية، وإذا اقترفوا ذنباً ستدرج في سجلاتهم (الكنية)، من بينهم الانتماء الديني والمذهبي واللغوي سبب مشاكلهم وأكثرهم يعيشون في

أراضي العثمانيين وعلى المنطقة الحدودية مع إيران، وأحياناً يعبرون إلى الأراضي الإيرانية وأحياناً أخرى يعيشون في الأراضي العثمانية، الهارب من الخدمة والمنتقمي إلى العشائر القاطنين على الحدود عليه أداء الخدمة لمدة سنتين، أما الذين أعمارهم بين (٢٥ - ٤٠) سنة يلبس بالخدمة المؤقتة، والذين أعمارهم من ٤٠ سنة فما فوق سيعفى من الخدمة بدون مقابل، بعد سنتين من صدور هذا القانون، جميع الهاربين الذين يراجعون وحداتهم العسكرية سيطبق هذا القانون بحقهم.

النقطة (٥)

من أجل تطبيق الأوامر المنصوص عليها في النقطة الثانية، القوات الإصلاحية ستتوجه إلى أي إقليم أو منطقة أو قضاء وسوف يكون موظفوا الإصلاح معهم، ويحدد الأفراد الهاربين من الخدمة لكل عشيرة، يرسل نسخة منه إلى السلطان ونسخة أخرى إلى القيادة العسكرية، أما العشائر التي رحلت من مكانها إلى منطقة أخرى من الضروري أخذ المعلومات عنهم وإرسالها إلى قيادات مناطقهم.

النقطة (٦)

حسبما جاء في النقطة (٢)، الهدف من تسجيل الهويات ليس تسجيلها من جديد، الهدف هو المواطنين الذين يعيشون في السناجق والأقضية، وبيان الذين لم يسجل أسماءهم في الخدمة، ويتم تسجيل ترقيمهم وتصنيفهم حسب مناطقهم، والذين أعمارهم مشمولة بالخدمة ترسل أسماءهم إلى المؤسسات العسكرية.

النقطة (٧)

الغاية من إعلام أماكن العشائر في النقطة (٢) هي الإطلاع على وضع العشائر في تلك المناطق؟ ورموزهم، والمناطق المعيشة لهم، والعلاقة بين العشائر ومستوى علاقة العشائر مع الدولة؟ الأشخاص النافذون هناك، ودراسة مدى ارتباطهم مع شيوخهم، على موظفي الدولة جمع هذه المعلومات وتوثيقها.

النقطة (٨)

من واجبات موظفي الإصلاح هو البحث عن وكشف الأشخاص المعادين للحكومة والذين يدعمونهم مثل عشائر بيشر و شيفكيل، وكذلك كشف الأشخاص المطلوبين للخدمة العسكرية والمتهمين.

په لکه نامه (57)

باب - ټول عالي

دائيرهيا سادارهت - يا ټوزما

نامهيا قهلهمي

خالا (۱)

پاريزگههين وهك موسل و بهغدا و باسراي كول ژير دهسلاتا سوپايا شهشن و ل وان دهقران
بزاڤا ئيسلاحكرن دي ل گور فرمانين بهري ل دهسالين گونجايي دا دي گروبين لهشكيري ئيين
كهروك، ژ بو فرمانا كو د خالا دويي دا ژ بو بزاڤا ئيسلاحتي هاتيه دهستيشانكرن بجيه بهين دي
هيزهكا (۱۵۰) سواري ژ سوپايا (۶) و ژ سوپايا (۴) زي، (۴) ليوايين كو هاتنه شاندين و چهند
ليوايين عهدي و ب يهك دوو يه كينهيين توپخاني بهينه زيدهكرن و فرمانا ئيسلاحتي بهينه
بجيهكرن.

خالا (۲)

كاري دهستيكي كو هي زين ئيسلاحتي بكنه ټوهه كو قاچاخين خزمهتا لهشكيري
دهستيشان بكنه و ناسنامهيا وان بگوهرين و جيھين عهشيرهتان تانزيم بكنه (ريكخستن بكنه)
و بهيته گهوراندين و بي كو خهلكين باغدايي و باسرايي فيم بكهت دي ل موسلي دست ب
ئيسلاحتي بهيته كرن، ئيسلاحتا كول موسلي بهيته كرن دي نهيلن كو خهلكي موسلمان ل
خهلكي مهسيحي نههقيي بكهت و بزاڤين ئيسلاحتي بي كو خوين بهيته رژتن ب ريكا رازيكرنا
هاولهلائين موسلي، فرمانبهرين كو ب في كاري رادين پيوست ههولهكا مهزن بدن.

خالا (۳)

ژ بلي فرمانبهري و فرماندارين كو ژ بو كاري ئيسلاحتي هاتنه وهزيفهدار كرن دكاريت هندهك
ژ وهلائين دهقري زي وهك فرمانبهري بهينه وهركرتن لي دهما كو ټوهه ټهركين خو بجيه دكن، د
گهورينا ناسنامهيي دا و د دياركرنا جيھين عهشيران دا پيندقييه ټوهه تهن برياري نهدن و تهفي
فرمانبهرين كو ژ نافهندي هه هاتنه شاندين پيڅه كار بكنه، ژ بهر كو د كارين حساس دا
فرمانبهرين كو هاتنه وهركرتن ب تنه خو نهشين برياري بدن.

خالا (٤)

وهك د خالا دووی دا هاتیه دهستنیشان کرن ئه هژمارا زیده یا قه چاخین لهشکهری ل پاریزگهها موسلی ژ ساللا ٩١ ههتا ٣٠٧، ب گشتی (١٨) هزار کس هاتیه تهسپیتکرن (دیارکرن - خویاکرن) کو قه چاخین خزمهتا لهشکهریینه، دی ناقین وان هه موویان بهیته تۆمارکرن و دی ل گۆر شارتین یاسایین لهشکهری ئه گهر تاوانه کی ئه نجام دابن دی ل دهفتهرا وان بهیته نقیسین. د ناقا وان دا ژ بهر سه ده مین دینی و مهزه بی و زمانی دا به لکی ئاریشه یین وان هه بن و ئه و زیده تر ل سهر سنورین ئیرانی و د ناقا ئۆسمانیان دا ژیان دکهن و جارن دهرباسی ئالی ئیرانی دهن و جارن ژی دکهن ناقا خاکا ئۆسمانی. ئه و عه شیرین کول سهر سنور ژیان دکهن د ناقا وان دا که سین قه چاخ دی (٢) دوو سال خزمهتا لهشکهری بی بکهن و یین کو ته مه نی وان د ناقهرا (٣٥ - ٤٠) دابن دی بین لهشکهرین موافقه و یین کو ژ (٤٠) سیالی مه نتر بن دی ژ خزمهتا لهشکهری بی پار بهیته هشتن. پشتی (٢) دوو سال دهرکتهتا فی قانونی قه چاخین کو سهری ل سوپایی بدهت دی ژ بو وان ئه ق قانون بهیته بجیه ئینان.

خالا (٥)

ژ بو بجیه کرنا فه رمانا کو د خالا دووی دا هاتیه دان، هیژین ئیسلاحاتی بچن کیژان هه ریم و ناقچه و قه زایی دی فه رمانه برین ئیسلاحاتی ژی به ره هف ببن و د ناقا عه شیره تان دا چه ند قه چاخین لهشکهری هه بیت دی بهیته دهستنیشانکرن و کوپیه کی وی ژ بو پادیشاه و کوپیه کی دن ژی ژ بو فه رمانداریا لهشکهری بهیته شاندن، لی ئه و عه شیره تین کول وان ده فه ران نیشه جینه به لکی چوبن ده فه رکی دن و بی تقیه ئه و ژی بهیته دهستنیشانکرن و دی زانیاریا ل سهر وان ژ بو فه رمانداریا ده فه رین وان بهیته شاندن.

خالا (٦)

ل گۆر کو د خالا دووی دا هاتیه دیار کرن، ئارمانجا بهسکرنا ژ تۆمارا ناسنامی نه ئه وه یه کو ژ نوغه بهیته تۆمارکرن، ئارمانج ئه وه خه لکین کول سه نجاج و قه زایان ژیان دکهن، یین کو ناقین وان د خزمهتا لهشکهری دا نه هاتنه تۆمارکرن بهیته دیارکرن و ل گۆر جیه یین وان بیته

جوداڪرن و رهقامين وان بهيته نفيسينى و بين ڪو تهمنى وان ژ بؤ خزمه تا لهشڪهريى هاتيه نافيئن وان ژ بؤ دهزگهها لهشڪهريى را بنى شانندن.

خالا (۷)

سهدمى بهحسڪرنا جيهين عهشيرهتان د خالا دويى دا ئهوه ڪو رهوشا عهشيرهتين ل دهقهرى چيه ، رهمزين وان ، جيهين ڪو ژيان دڪهن ، پهيوهنديين د ناقههرا عهشيرهتان دا و پهيوهنديين وان عهشيران ب دهولهتى را د چ ئاستى دايه ، ڪهسين خودان باندور بين د ناقه وان دا ، گريدانا وان ب شيخين وان را بهيته فهڪولينڪرن و پيتقيه فرمانبهرين دهولهتى وان زانباريان ڪوم بڪهت و ببيته دوڪومهنت.

خالا (۸)

ئيك ژ ئهركى فرمانبهري ئيسلاحتى ئهوه ڪول پاريزگهها موسلى بين ڪول دژى حڪومهتى نه و بين ڪو ريبهريا وان دڪهن عهشيرين وهك پيشدهر و شيفهگيل بهيته فهڪولينڪرن و ڪهسين قهچاخين لهشڪهري و تاوانبار بهيته دستنشانڪرن.

Dokument no: 57

BAB-I ALÎ DAYIREIYA SADARET-Î UZMA

NAMEIYA QELEMÎ

Xala 1.

parêzgehên wek musil û baxdat û basraiye ku li jêr deshilata supaiya şeşin û li wan deveran bizava islahkirin dê li gor fermanên berê li demsalên guncayî da dê girubên leşkerî iyên gerok, ji bo fermana ku Di xala duyê da ji bo bizava islahatê hatiye destnîşankirin bicîh bihînin dê hêzeka 150 swarî ji supaiya 6 û ji supaiya 4 jî, 4 lîwaiyên ku hatine şandin û çendi lîwaiyên erdî û bi iyek – du iyekîneyên topxanê bihêne zêdekirin û fermana islahatê bihêne bicîhkirin.

Xala 2.

karê destpêkê ku hêzên islahatê biken ewe ku keçaxên xizmeta leşkeriyê destnîşan biken û nasnameiya wan bgohrînin û cîhên eşîretan tanzîm biken û bihête ghorandin û bê ku xelkên baxdaiyê û basraiye fêm biket dê li musilê dest bi islahatê bihête kirin, islahata ku li musilê bihête kirin dê nehêlin ku xelkê musulman li xelkê mesîhî neheqiyê biket û bizavên islahatê bê ku xwîn bihête rijtin bi rêka razîkirna welatîyên musulê, fermanberên ku bi vî karî radbin pêwîst hewleka mezin biden.

Xala 3.

ji blî fermanber û femandarên ku ji bo karê islahatê hatine wezîfedar kirin dikarît hindêk ji welatîyên deverê jî wek fermanber bihête wergirtin lê dema ku ew erkên xû bicîh diken, Di ghorîna nasnameiyê da û Di diyarkirina cîhên eşîran da pêdviye ew tenê biriyarê nedin û tevî fermanberên ku ji

navendê ve hatine şandin pêkve kar biken, ji ber ku Di karên hesas da fermanberên ku hatine wergirtin bi tine xu neşên biriyarê biden.□

Xala 4.

wek Di xala duiyê da hatiye destnîşan kirin ew Hijmara zêdeiya qeçaxên leşkerî li parêzgeha musilê ji sala 91 heta 307, bi gîtştî 18 hizar kes hatiye tespîtkirin ku qeçaxên xizmeta leşkerîyêne, dê navên wan hemuiyan bihête tomarkirin û dê li gor şartên yasaiyên leşkerî eger tawanekî encam dabin dê li deftera wan bihête nivîsîn.

Di nava wan de ji ber sedemên dînî û mezhebî û zmanî da belkî arîşeyîyên wan hebin û ew zêdetr li ser sînorên îranê û Di nav osmaniyan da jiyan diken û caran derbasî alî îranê diben û caran jî dikevin nava xaka osmanî. Ew eşîrên ku li ser sînor jiyan diken Di nav wan da kesên qeçax dê 2 sal xizmeta leşkerîyê biken û iyên ku temenê wan Di navbera 35-40 da bin dê bibin leşkerên muaqet û yên ku ji 40 salî mezntr bin dê ji xizmeta leşkerîyê bê par bihêne hiştin. Pştî 2 sal derketina vê qanunê qeçaxên ku serî li supaiyê bidet dê ji bo wan ev qanun bihête bicîh înan.

Xala 5.

ji bo bicîhkirina fermana ku Di xala duiyê da hatiye dan, hêzên isilahatê biçin kîjan herêm û navçe û qeza yê dê fermanberên isilahatê jî berhev bibin û Di nav eşîretan da çendi qeçaxên leşkerî hebît dê bihête destnîşankirin û kopiyekî wê ji bo padîşah û kopiyekî din jî ji bo femandariya leşkerî bihête şandin, lê ew eşîretên ku li wan deveran nîştécîne belkî çubin dverekî din û pêdwiye ew jî bihêne destnîşankirin û dê zaniyariya li ser wan ji bo femandariya deverên wan bihête şandin.

Xala 6.

li gor ku Di xala duiyê da hatiye diyar kirin, armanca behiskirina ji tomara nasnamê ne ewe ye ku ji nuve bihêne tomarkirin, armanc ewe xelkên ku li

sencaq û qezaiyan jiyân dîken, iyên ku navên wan Di xizmeta leşkerî da nehatine tomarkirin bihêne diyarkirin û li gor cîhên wan bêne cudakirin û reqamên wan bihête nivîsînê û iyên ku temenê wan ji bo xizmeta leşkeriyê hatiye navên wan ji bo dezgeha leşkeriyê ra binê şandin.

Xala 7.

sedemê behskirina cîhên eşîretan Di xala duiyê da ewe ku rewşa eşîretên li deverê çîye, remzên wan, cîhên ku jiyân dîken, peywendiyên Di navbera eşîretan da û peywendiyên wan eşîran bi dewletê ra Di çî astî daiye, kesên xudan bandor iyên Di nav wan da, girêdana wan bi şêxên wan ra bihête vekolînkirin û pêdviye fermanberên dewletê wan zaniyariyan kom biket û bibîte dokument.

Xala 8.

iyek ji erkê fermanberê isilahatê ewe ku li parêzgeha musilê iyên ku li dijî hikumetê ne û iyên ku rêberiya wan dîken eşîrên wek pêşder û şîvegîl bihête vekolînkirin û kesên qeçaxên leşkerî û tawanbar bihêne destnîşankirin.

20. BOA. Y. MTV. 74/91, 20 B. 1310 (7 February 1893)

۵۴.

مجلسه هفتاد و نهمین موروثیه و شرفیایان مورثیه

تعلیمات بنده شریفه ششمه مادمی حضرت ابراهیمه فضیله بنده شریفه در روز پنجشنبه هجری ۱۲۱۳
 و اوقات گذشته خدمت بنده شریفه در روزهای گذشته و گذشته پیشین بر بنده شریفه در روزهای گذشته و گذشته
 استقامت ابراهیمه شریفه در روزهای گذشته و گذشته استقامت ابراهیمه شریفه در روزهای گذشته و گذشته
 شریفه و تقیر در روزهای گذشته و گذشته استقامت ابراهیمه شریفه در روزهای گذشته و گذشته
 با آنکه در روزهای گذشته و گذشته استقامت ابراهیمه شریفه در روزهای گذشته و گذشته
 استقامت ابراهیمه شریفه در روزهای گذشته و گذشته استقامت ابراهیمه شریفه در روزهای گذشته و گذشته
 حضرت ابراهیمه شریفه در روزهای گذشته و گذشته استقامت ابراهیمه شریفه در روزهای گذشته و گذشته
 بنده شریفه در روزهای گذشته و گذشته استقامت ابراهیمه شریفه در روزهای گذشته و گذشته
 بر سر همه حرکات و در روزهای گذشته و گذشته استقامت ابراهیمه شریفه در روزهای گذشته و گذشته
 خمس و در روزهای گذشته و گذشته استقامت ابراهیمه شریفه در روزهای گذشته و گذشته
 تقصیر بنده شریفه در روزهای گذشته و گذشته استقامت ابراهیمه شریفه در روزهای گذشته و گذشته
 کبیر و در روزهای گذشته و گذشته استقامت ابراهیمه شریفه در روزهای گذشته و گذشته

امام رضا علیه السلام
 در روزهای گذشته و گذشته
 استقامت ابراهیمه شریفه در روزهای گذشته و گذشته

وثيقة رقم (٥٨)

التلغراف السري لوفد التحقيق في الموصل

حول أمر السلطان الصادر بخصوص الايزدية، ونتائج البحث تبين بان الايزدية لم يلتزموا بأوامر السلطان في (٧ آب)، وحسب أوامر السلطان قسم منهم أرسلوا إلى الولاية، وهناك طلب منهم أن يناضلوا، والذين رفضوا تم تعذيبهم وقتل (٧) منهم أما الذين سكتوا عن الكلام ضربوا، حول هذه الحادثة بعث عمر باشا تلغرافاً إلى السلطان وضح فيها أنهم استضافوا الايزدية بشكل جيد وتحدث معهم وطلب منهم أن يعتنقوا الإسلام وان تكون لهم ارتباطات مع الحكومة، ما جاء بتلغراف عمر باشا أقاويل ليست لها مصداقية وهي مجموعة من الأكاذيب، إذ أنه عذب جميع الايزدية من اجل الانخراط في القوات العسكرية، الأطفال فقط نجوا من التعذيب، قد تنعش هذه الأحداث التي الأحداث التي حدثت سابقاً في سنجار و شيخان كما أوضح لكم، لكن الآن هذه المناطق في أمن واستقرار وحسب أوامر السلطان تسودها الهدوء.

٢٤ كانون الثاني ١٣٠٨

أمر اللواء كامل صادق فريق شاكر

بهلگه نامه ژماره (۵۸)

تهلگرافا نههینی یا شاندا فهكۆلینا موسلی

د دهرباری فرمانا پادیشاه كو ژ بو ئیزدیان دهرکربو، پشتی فهكۆلینهك دهرکعت كو ئیزدیان چ بیگری ب فرمانا پادیشاه نهکرنه، د ۷ ئی تهباخی دا بهشهك ژ وان ژ بو پاریزگههی هاتنه شانندن و ل ویدهری ژ وان هاتیه خوستن كول گۆر فرمانا پادیشاهی بزافی بکن و ئیین كو قهبوول نهکرنه هاتنه ئەشکهنجادان و (۷) کس ژی ژ وان هاتنه کوشتن و یین كو دنهگین خو نهکرنه ژی هاتنه قوتان. ل سهر قی رودانی د تهلگرافا كو عومهر پاشا ژ بو پادیشاه شانديه تیدا (ديار کریه كو وانا ئیزیدیان میغان کرنه و ب رهنهگهی دروست دگهل واندا ئاخفینه و ژ وان خوستیه كو بین موسلمان و ب حکومهتا خو را گریدای بن)، ئەه تهلگرافا عومهر پاشا ههر ژ بنیقه نه راسته و ههموو دهرهون. ههر وهسا ئەشکهنجادان ل ههموو کسین ئیزدی هاتیه کرن ژ بو بچنه خزمهتا لهشکهری و ب تنه زاروک ژ ئەشکهنجادانی رزگار بوونه. بهری نها رودانین كول شهنگالی و شیخانی هاتنه ژیانکرن وهك هاتیه دیارکرنی یه و نها ئاسایش دجیه دایه و ل گۆر فرمانا پادیشاهی مهیه و رهوشا فان دهفهران بی دنهگی یه.

۲۴ کانوونا دووی ۱۳۰۸

سادق میرلیوا کامیل فهریق شاکیر

Dokument no: 58

TELGIRAF A PASWORD IYA ŞANDA VEKOLÎNA MUSILÊ

Di derbarê fermana padîşah ku ji bo êzdiyan dekir bu, piştî vekolînek derket ku êzdiyan çî pêgirî bi fermana padîşah nekirine, Di 7 ê tebaxê da beşek ji wan ji bo parêzgehê hatine şandin û li wêderê ji wan hatiye xwestin ku li gor fermana padîşahê bizavê biken û iyên ku qebl nekirine hatine eşkencadan û 7 kes jî ji wan hatine kuştin û iyên ku dengên xu nekirne jî hatine qutan. Li ser vê rudanê Di telgirafa ku umer paşa ji bo padîşah şandiye tê de (diyar kir ye ku wana êzîdiyan mêvan kirine û bi rengê dirust digel wanda axfîne û ji wan xwestiye ku bibin musulman û bi hikumeta xu ra girêdayi bin), ev telgrafa umer paşa ji binîve ne raste û hemu derwn. Her wesa eşkecadan li hemu kesên êzdî hatiye kirin ji bo biçne xizmeta leşkerî û bi tine zaruk ji eşkencadanê rizgar bune. Berî niha rudanên ku li şengalê û şêxanê hatine jiyankirin wek hatiye diyarkirinê ye û nha asayiş dçih de ye û li gor fermana padîşahê me ye û rewşa van deveran bêdengiye.

24 ê qanun-î sanî 1308

Mîr lîwa kamîl

Sadq

Ferîq şakîr

وثیقة رقم (59)

املاک الھابوہ کھلاضفہ قزبی علی عہدہ پنہ	چروہ قزبی رہیسی محمد رسول اعلیٰ	جید عترتی روزانہ بہنو قاضی	زیادہ قزبی رہیسی بہنو بہ علی غزال
کردی عترتی رہیسی کا کوٹھا رکھو دھارہ پانڈیکر	موصلیع عبد الحمید بہ علی اڈوہ	بکر نو قزبی رہیسی پنہ چیرا علی	موصلیع محمد بہتیجی محمد
چھوڑوہ قزبی رہیسی پنہ علی پونڈ	بہ رضی پنہ نھو پتر	موصلیع محمد علی خلفہ نقابہ	انگھنہ اندوہ قزبی رہیسی محمد پھریانہ
ابہ سیفہ قزبی بہ و کلاوند بجید صالح	بہ رضی خوشی بہ محمد	بہ رضی محمد صفانہ	موصلیع احمد تسلاوشی بہ پانڈ
بجہروہ قزبی بہ و کلاوند پنہ علی حسد پتر	بہ رضی ایسی مراہ	موصلیع عبد الحمید بہ علی اڈوہ	دھکلاہ قزبی رہیسی پنہ پانڈ
پنہ ک قزبی رہیسی روزانہ محمد پانڈیکر و نقابہ	عکینہ عترتی رہیسی تینو قزبی چھوڑوہ	موصلیع محمد حسد مٹاھہ	کرارک عترتی روزانہ و پانڈیکر محمد ماری
بہرہ عترتی روزانہ بہ رہیسی و علی نقابہ و غزال	پنہ و قزبی بہ و کلاوند محمد صفرائی	کرینو قزبی رہیسی بہ علی پانڈ	کلاک قزبی رہیسی بہ احمد نقابہ
فاجر قزبی رہیسی بہ خلیل اعلیٰ	ارنوس عترتی رہیسی انفہ زارہ محمد نقابہ	زینہ قزبی علی بہ حسد	بہرہ عترتی رہیسی صالح ضلو

سیدھاغی اہل سنت نہ عبدی غلام زکریا	سرفاہ اہل سنت نہ عمادہ باگلی غلام	پردہ علی غلام درفشاہ	ڈار تو عیسیٰ روسا نہ نہ ہمای علی غلام و نفاہ
انروسہ عیسیٰ نہ نہ حسہ مصطفیٰ	ارگوس عیسیٰ بی بی حیات حسیدہ آغا بی علی غلام	نیزہ زہری سیرگیش نہ	انروسہ عیسیٰ بی بی کریمہ حیرہ
خود کلبی حسہ احمد اعلیٰ	نیزہ زہری عیسیٰ پہلی نہ	نیزہ عیسیٰ نہ مزار کافر	انروسہ عیسیٰ نہ نہ مصطفیٰ مصطفیٰ
بابرہ زہری بی بی و کونزہ نیزہ بی بی عیسیٰ بی بی	بابرہ زہری بی بی تھریزا	مصطفیٰ مصطفیٰ ایرہ	عمر نہ عیسیٰ بی بی ہیکل تہ
دوسک عیسیٰ روسا نہ نہ ہر عیسیٰ بی بی	اسکفہ اند زہری عیسیٰ بہ نہ نہ	بابرہ زہری بی بی عمادہ جہدی	دوسک عیسیٰ روسا نہ نہ عبادہ غلام کریم
مصطفیٰ بی بی نہ نہ اللا	خود کلبی زہری کریمہ	دوسک عیسیٰ روسا نہ نہ عہدہ ستیہ	خود کلبی زہری مصطفیٰ خاگہ
زیادہ زہری اہل حفظ نگہ	کھلا زہری صا نہ سپاہ	مصطفیٰ ستاری گدی حسب صباری	بلالہ زہری بی بی نوری بی بی غلام
دوسک عیسیٰ روسا نہ نہ دوسک عیسیٰ	کھلا زہری روسا نہ نہ صبا عیسیٰ غلام	سرسہ زہری بی بی عہدہ غلام	حسبہ عیسیٰ روسا نہ نہ زہری حسہ نگہ

فصل عارف حیات رونیکی

سینه خدیجه و زور به اعتبار و فرجه و معاد و در آن نظریه منبر ریشانه جلال امی بی سید فرجه هفت
 خدیجه نام فک حقیقه یا ریشانه در آن بی سیری علمه بیانه و در خانه ایسه دینی و در آنکه امیرین
 این تقدیر به بله و بیانه نفسه و بیدار بود استیاء در خانه فرجه و هفتدین و سینه استغنی به خادم از جمله
 افکار ریشانه هفتدین تا همدان آنا - با همه سینه بر آنه ریشانه ایچان اینجور و فرجه در خانه ایچان استغنی
 زبانه یاق عارف رونیکی به ریشانه ایچان کاسه فرجه

اسیر دفتر و مرکز لاکه ایچان شایانه عفو عن اولی و فرجه فرجه کلوز

ایچان کاسه فرجه

مصلح ولس	ایچان کاسه فرجه	ساده	ایچان کاسه فرجه	ایچان کاسه فرجه	ایچان کاسه فرجه	ایچان کاسه فرجه
ایچان کاسه فرجه	ایچان کاسه فرجه	ایچان کاسه فرجه				

وثيقة رقم (59)

الاعفاء عن المحكومين بسبب النزاعات العشائرية من قبل السلطان عبد الحميد الثاني:

وثيقة

اعفاء المحكومين بسبب الخلافات العشائرية في الموصل الى معالي والي الولاية ان مسيبي الجرائم المتهمين بسبب المصادمات التي حدثت بين العشائر منذ عدة سنين، طلبوا الشفاعة وشمولهم بمراحم السلطان وملجأ الخلافة، وقد ذكرت اسماء الاشخاص المذكورين في هذا التقرير، ان قبول وساطة هؤلاء وشمولهم بمراحم السلطان سيخدم الامن ويخفف من قوتهم، ان اجراء اللازم واستحصال اسباب دخالتهم مرهون برأي معالي والي الولاية.

في ٢ كانون الثاني سنة ١٣١٧ رومي (١٩٠١ - ١٩٠٢م)

المير الاي^{١٣} بك (امر كتيبة) جندرمة ولاية الموصل

عوني

نصادق على استحقاق الاشخاص المدونة اسمائهم في هذا الدفتر العفو من معالي السلطان.

والي الموصل شريف احمد رشيد

^{١٣} . الآي بك: وتعادل رتبة(ميرآلي - العقيد) وهي رتبة تمنح الى قائد السباهية وكانوا يتمتعون باقطاعات كبيرة مدى الحياة ويتولون قيادة الحملات العسكرية، وهناك مراتب اخرى لدى الجيش العثماني:

- تفنكجي باشي : مدير الشرطة.
- دربكي : مسؤول العشائر.
- لاوند :جند نصف نظامي يجند محلياً.
- مهردار:امين الختم ، الكاتب الخصوصي.
- سردار : القائد العام، الزعيم.
- يوزباشي :الرائد.
- قول اغاسي:النقيب.
- سلحدار:محافظ اسلحة الامراء.
- علمدار : حامل العلم.

ختم كل من:

النائب (القاضي) ومعاون الوالي والدفتردار (مسؤول المالية)^{١٤} والمكتوبي (رئيس قسم المكتبات)

والمفتي، وبقية الاعضاء

الاسماء حسب تسلسلها في الوثيقة

- ٤ - مراد كانوا من الملة اليزيدية
- ١٥ - تمر ميرزا يزيدي من باعذرة
- ١٦ - خضر شيخ ابدال يزيدي من كبار رجال قرية بابيرة
- ١٨ - عثمان جندي من باعذرة
- ٣٨ - ميرزا علي اليزيدي رئيس قرية كبرتو
- ٤٠ - علي أخو نعمو اليزيدي رئيس قرية حتارة
- ٤١ - نعمو رشو اليزيدي
- ٤٨ - حسن فقير اليزيدي من كبار رجال قرية باعذرة
- ٤٩ - الياس مراد اليزيدي من كبار رجال قرية باعذرة
- ٥١ - يزددين بن حسن أغا، قرية دهكان^{١٥}

^{١٤} . دفتردار: كلمة تركية رئيس موظفي الواردات والخزينة في الولاية، ينظر: ستيفن هميسلي لونكريك، أربعة قرون من تاريخ العراق الحديث، ص ٤٢٤، ويعين من قبل السلطان مباشرة، ويتمثل دوره في الشؤون المالية في الولاية وهو بمثابة أمين الخزينة.

^{١٥} . د خليل علي مراد، الموصل وكركوك في الوثائق العثمانية، زين، سليمانية ٢٠٠٥، ص ١٠٠ - ١٠٢، وكذلك د عبد الفتاح البوتاني، دراسات ومباحث، دهوك ٢٠٠٧، ص ١٢٩.

بهلگه نامه ژماره (۵۹)

لیبۆرین سهر دادگه بهرین بئه گهرا عهشایری ل موسل، بۆ جهنابی والی، ئهوه که سین

په لگه نامه

گونه هبار ب شهرین عهشیرهتی بهری چهند سالان، وان داخازا خۆگرتیی وا کری، و لیبۆرین سلطانی و بنگههی دهست ههلاتی ژ وان بگرت، نافین وان کهسا دقئ راپۆرتی دا ویت هاتین، رازیوون لسه خۆگرتیا وان وره حما سلطانی ژ وان بگرت دئ خزمهتا تهناهیی کهت وهیژا وان کیم کهت، یاییقی بیته کرن و رازیوون لسهر ئه گهرا خۆلیکرتیا وان یه گریدای ب دیتنا جهنابی والی فهیه.

ل ۲ کانوونا دووی ساللا ۱۳۱۷ رومی (۱۹۰۱ - ۱۹۰۲)

المیرالای بک (ئامر کتیه) جهندرمی ولایتا موسل

عهونی

ئهم د رازینه لسهر مافی وان کهسا بیین نافین وان دلیستا دهفتهرا لیبۆرینا سلطانی دا هاتی.

والیی مووسل شریف احمد رشید

هاته ئیمزاکرن ژ لایی:

نینهر (دادوهر) و هاریکاری والی و دهفتهردار (بهپررسی دارایی)، و مهکتوبی (بهپررسی بهشی

په رکتوکخانا) و مفتی و تهفایا ئه ندامین دی.

ژمارا ناڤا وهکو دلیستا په لگه نامی دا هاتی

۴ - مراد کانو ژ مللهتی ئیزدی

۱۵ - تمر میرزا ئیزدی باعهدری

۱۶ - خدر شیخ ابدال ئیزدی ژ مهزنین گوندی بابیری

۱۸ - عوسمان جندی ژ باعهدری

۳۸ - میرزا علی ئیزدی سهروکی گوندی که بهرتو

۴۰ - علی برایی نعمو ئیزدی سهروکی گوندی خهتاری

۴۱ - نعمو رشو ئیزدی

۴۸ - حسن فقیر ئیزدی ژ مهزنین گوندی باعهدری

۴۹ - الیاس مراد ئیزدی ژ مهزنین گوندی باعهدری

۵۱ - یزدین کوری حسن آغا، گوندی دههکان^{۱۶}

^{۱۶} . د خلیل علی مراد ، الموصل و کرکوک فی الوثائق العثمانية ، زین ، سلیمانیه ۲۰۰۵ ، ص ۱۰۰ - ۱۰۲ ، و كذلك

Dokument no: 59

LÊBORÎN SER DADGEHKIRNÊN ji LAYÊ SILTAN EBDULHEMÎDÊ DUWÊ

pelgenome

lêborin ser dadgehkerên bi egera 'eşayrî li musil , bo cenabê walî , ew kesên gunehbar bi şerên 'eşîretî berî çend salan , wan daxaza xogirtiyê wa kirî , û lêbornên siltanî wbingehê dest helatê jwan bigrit, navên wan kesa divê raportê da wêt hatîn , razîbûn liser xokrtiya wan wrehma siltanî ji wan bigrt dê xizmeta tenahiyê ket whêza wan kêmet ket , yapêvî bête kirn wraziûbûn liser egera xolêkirtiya wan ye girêday bi dîtina cenabê walî veye. li 2 kanûna duwê sala 1317 rumî(1901- 1902) almîr alay bik (amr kitîbe) cendrmê wlayta musul 'ewnî em Di razîne liser mafê wan kesa yên navên wan dilîsta deftera lêborîna siltanî da hatî.

waliyê mûsl şîrîf ehmed reşîd

hate îmkirin ji layê: nîner (dadwer) û harîkarê walî û defterdar (berprê darayy) , û mektubî (berprê beşê perktokxana) û miftî û tevaya endamên dî.

jimara nava weku dilîstêda dikumêndê da

14- mirad kanu ji milletê êzdî

15- temer mîrza êzdiyê ba'edrê

16- xidir şîx abdal êzîdî ji meznên gundê babîrê

18- 'usman cindî ji ba'edrê

38- mîrza 'elî êzîdî serokê gundê kebertu

40- 'elî birayê ne'mu êzîdî serokê gundê xetarê

41- ne'mu reşu êzîdî

48- hesin feqîr êzîdî ji meznên gundê ba'edrê

49- aliyas mirad êzîdî ji meznên gundê ba'edrê

51- yezdîn kurê hesen îxa , gundê dehkan.

وثيقة رقم (60)

برایم متوجه دره طوبی تحت کلمه زانامه و برنامہ - رؤای

عشایر و آنصالح اسبک

از توست عشیرتی رئیس تو کلام چسبک ریوار ریبد مخدا و بلری	کها جانده قیدی رؤاسانه لوه فخر و خجانه	مهر و قیدی رؤاسانه مکرده هود و خجانه	مرد و رشیدی رئیس مکره اعرافا
مرد و رشیدی عشیرتی اخوانته حسین اعرافا	زنا را ملولده همی برده قیدی زانامه عمر مصطوفان ریوار ریبد مخدا و بلری	شرف و رشیدی رئیس برینا اعرافا	شرف و رشیدی اخوانته مکره قیدی اعرافا
ملکه سانه رئیس تورانجا بیلیانه	لهرکی عشیرتی رئیس قود اعرافا	لهرکی اخوانته رشیدی رعسکر و خجانه	مرد و رشیدی اخوانته عبد و رشیدی اعرافا
از توست عشیرتی رؤاسانه شا لهرچینه	بروش صالح اعرافا سادی	بروش عبد اعرافا را احمد کوند	مصلح نجفیات زاده چسبک رشیدی اعرافا
عالم زید رؤاسانه و مصطوف عبید ریوار ریبد و رشیدی ریوار ریبد	بروش علی اعرافا رشیدی ابید رشیدی	مصلح عبد اعرافا شیرین	اکوشت عشیرتی رؤاسانه سیرانی رشیدی اعرافا
عنا بر سب رؤاسانه و رشیدی اعرافا رشیدی	مصلح سبک المصم زاده مکینتی احمد	کله سبک قیدی رئیس بروش رشیدی	قاضی رشیدی زاده سیرانی رشیدی
شیرین زیدی رئیس زیدی دره رشیدی	عنا بر سب اعرافا زاده رشیدی اعرافا رشیدی	با ختم زیدی رئیس نیرینی زیدی	مصلح رشیدی زاده بعضی اعرافا

BOA. İrade Husûsî, nr. 46/ Z. 1319.

بهدر کتبات لاجمعی

باز کتابت دارسی

۹۵۶۵

کو صلی و بدین سبب هوایسته فطوره و جبرائی متوهم ایم فطوره و شهم و حکم عا بر ادا و افزودن بر سده ک
 ملاحظه و فرم کور بر نماندن بوده مگر در این کورله علمه و حالتی را نسته عالی بر صحت این کورله می آید بلکه فطوره
 طرور با عفو علی به نظریه بر مصلحت و بدین علمه و اشعار از این سر فتنه بر بر یاد این بیت جناب خود فتنه هم
 ای بار عالیسته نه بر نماند اهدی ارفقه فطوره و طوره که ای بر این طو کلام تا به شمس
 کلامه کلامه

وثيقة رقم (60)

قصر يلدز الهمايوني^{١٧}

دائرة رئيس الكتاب ٩٥٨٥

بناءً على العرض والاشعار من ولاية الموصل بخصوص اعفاء الذوات المذكورة اسماؤهم في الدفتر المرفق طياً من رؤساء وافراد العشائر في ولاية الموصل واطرافها والمحكومين والمتهمين والمشبهين بارتكاب جرائم متنوعة، والذين جاءوا الى مركز الولاية، وطلبوا الدخالة والرحمة فقد صدرت ارادة سنية من حضرة ملجأ الخلافة الامر والفرمان^{١٨} في هذا الشأن لحضرة ولي الامر.

في ١٢ ذي الحجة في ١٣١٩ هـ (١٩٠١ م)

الكاتب الخصوصي للسلطان

في ٩ آذار في سنة ١٣١٨ غ ١٩٠٢ - ١٩٠٣ تحسين

اسماء رؤساء العشائر والاشخاص المتهمين والمشكوك بهم بسبب جرائم مختلفة

١ - درويش حسن اليزيدي رئيس قرية شيخكا.

٢ - عزيز قاشمي اليزيدي رئيس قرية باختمة^{١٩}

١٧ . ديوان همايون: ديوان الصدر الاعظم والجهاز المركزي للحكومة العثمانية.

١٨ . كان القانون العثماني يصدر على شكل فرمان، إذ ان (كل ما يرسمه السلطان هو قانون للسلطان) ويتضمن سلسلة من الانظمة التي يصدرها السلطانين شخصياً حسب مقتضى الاحوال، ولاجل ذلك فقد كان كل سلطان جديد يقوم بعد تنصيبه بتثبيت هذه القوانين، اما الشريعة فقد كانت القانون الاساسي والثابت، وبالتحديد قانون الديني الاسلامي، ولذلك فقد كانت فرمانات السلطانية تتضمن دائما جملة تفيد ان هذه فرمانات تتسجم مع الشريعة والقوانين الصادرة من قبل، د. خليل اينالجيك، تاريخ الدولة العثمانية من النشوء الى الانحدار، ترجمة د. محمد م الارناؤوط، دار المدار الاسلامي، بيروت ٢٠٠٢، ص ١١٢.

١٩ . د خليل علي مراد ، الموصل وكركوك في الوثائق العثمانية ، زين ، سليمانية ٢٠٠٥ ، ص ١٠٠ - ١٠٢ ، وكذلك د.عبد الفتاح البوتاني، دراسات ومباحث ، ص ١٢٣.

بەلگەنامە ژمارە (۶۰)
بەلگەنامە
قەسرا يەلدىز يا ھەمايونى

فەرمانگەھا سەرۆكى نقيسەرا ۹۵۸۵

ل پەي نقيسينا ژ ولايەتا موسل بتايبەت بليپورينا وان ناقين ھاتين بەھەقيچ د دەفتەرى دا ژ سەرۆك و مرۆقین ئيلا ژ ولايەتا مووسل و دۇروو و بەرین وى، ئەوى داد گەھكرين و گونەھبار وشك لسەر بکريارين گونەھباريین جورا و جور، يين ھاتينه سەنتەرى ولايەتى، داخازا رەحمى وليپورينى كرى، لەو بريارا جەنابى جەھى خەليفەى ، بريار ھى چەندى بۇ جەنابى وى يە.

ل ۱۳ ئەلحجە ل ۱۳۱۹ (۱۹۰۱ز)

نقيسەرى تايبەت يى سلتانى

ل ۹ ئادارا سالا ۱۳۶۸ غ ۱۹۰۲ - ۱۹۰۳ تەھسين

ناقين سەرۆكين ئيلان وکەسپن گونەھبار وگومان لسەر ھەى ژ بەر گونەھباريین جورا و جور

۱ - دەرويش ھەسەن ئيزدى سەرۆكى گوندى شيخكا
عزیز قاتمی ئيزدی سەرۆكى گوندى باختمه

Dokument no: 60

PELGENAME

QESRA YELDIZ YA HEMAYWNÎ

FERMANGEHA SEROKÊ NIVÎSERA 9585

li pey nivîsîna ji wlayeta musil bitaybet bi lêborîna wan navên hatîn bi hev pêç Di defterê da ji serok û

mirovên êla ji wlayeta mûsil û dorû û berên wê , ewê dad gehkirîn û gunehbar û şik liser bikiriyarên gunehbariyên cora û cor , yê hatîne senterê wlayetê , daxaza rehmê wlêrîne kirî , lew biriyara cenabê cihê xelîfey , biriyar vê çendê bo cenabê we ye.

li 13 elhce li 1319 (1901z)

nivîserê taybet yê siltanî

li 9 adara sala 1368 xi 1902- 1903 tehsîn

navên serokên êlan û kesên gunehbar û guman liser hey ji ber gunehbariyên cura û cor

1- derwîş hesen êzdî serokê gundê şîxka

2- 'zîz qatmî êzdî serokê gundê baxtme

وثيقة رقم (٦٢)

أرشيف ولاية الموصل

الرقم ٣٥٤١

إلى رئيس الوزراء

الايضية والشيعية في (٨٠) قرية في شيخان، وفي سنجار (٣٠) قرية غير مسلمة، سابقاً كانت هناك العديد من المحاولات لإسلمتهم والتغيير من دينهم لكن تلك المحاولات باءت بالفشل، واليوم الشيوخ والوجهاء ورؤساء العشائر قد ارتضوا الإسلام ديناً وجاءوا إلى ولاية الموصل واستقبلوا من قبل كافة القادة والرؤساء الكبار بالولاية، ويحضور مفتي الولاية وفي المقدمة طلب منهم المفتي كلمة الشهادة وقد قرؤها وأصبحوا مسلمين وصلوا صلاة الجمعة في جامع النبي شيت.

٧ آب ١٣٠٨ (١٨٩٠م)

قائد قوة الإصلاح/ الفريق عمر وهبي

بهلكنامه ژماره (٦٢)

ئەرشيفا ولايه تا موصل

هه ژمار ٣٥٤١

ژ بۆ سه رۆك وه زيران

ئيزيدي و شيعه بين كۆل (٨٠) گوندين شيخان و شهنگال، و (٣٠) گوندين نه موسلمان بهري نها چهند ههول هاتيه داين ژي نه بوونه موسلمان و ئيرو شيخ و روو سپي و سه رۆك عه شيرين وان ژ بۆ قه بوولكرنا موسلمانين هاتته پاريزگه ها موسلي و ژ بۆ پيشوازي كرنا وان هه موو فه رماندار و به رپرسين بلندين پاريزگه هي و ب به ره قيا موفتيي پاريزگه هي موسلمانين قه بوول كرنه و موفتي ده ستپيكي كوتتا شه هاده تي ب وان دايه خوهندن و بوونه موسلمان و نقيژا ئيني ل مزگه فتا نه بي شيت كرن و بوون موسلمان.

٧ ي ته باخا ١٣٠٨

فه رمانداري هيزين ئيسلاحتي فه ريق عومه ر وه بي

Dokument no: 62

Erşîva parêzgeha musul

Hejmar 3541

Jl bo serok wezîran

Êzîdî û şîî iyên ku li 80 gundên şêxan û şengal, û 30 gundên ne musulman berî nha çendi hewl hatiye dayin jî nebune musulman û îro şêx û ruspî û serok eşîrên wan ji bo qebulkirina musulmaniyê hatine parêzgeha musulê û ji bo pêşwazî kirina wan hemu fermanदार û berpîrsên blindên parêzgehê û bi berheviya muftiyê parêzgehê musulmaniyê qebul kirine û muftî destpêkê kelîmeyê şehadetê bi wan daiye xwendin û bune musulman û nimêja îne li mizgefta nebî şîî kirin û bun musulman.

7 ê tebaxa 1308

Fermanदारê hêzên isilahatê ferîq umer wehbî

وثيقة رقم (٦٣)

ولاية الموصل

رسائل كتابية (القلم)

رقم ٦٤

إلى رئيس الوزراء

في تلغراف من قبل قائد الإصلاح الفريق عمر وهبي باشا حول قبول الايزدية لدين الإسلام، وبعد هذا التلغراف في ٥ / آب / ١٣٠٨ أمر رئيس الوزراء في أماكن تواجد الايزدية ستبنى المساجد والجموع والمدارس، في جلسة حضرها جميع القادة والموظفين، ونتيجة المحادثات:

الايزدية شامخي الرأس وأصحاب الشرف الذين يعيشون جنوب شرق الموصل وقرى الشبك الذين قبلوا بالإسلام ديناً لهم، من الضروري بناء المدارس والمساجد في في مناطقهم، وهي (١١) قرية، وفي تلك القرى ستبنى للملاي بيوت من ثلاثة غرف ومرافق ولأجله سيتم صرف مبلغ (٢٠) الف لكل دار ومجموعها (١١) دار والمبلغ الكلي هو (٢٢٠) الف ومن اجل التعليم في تلك القرى سيتم تعيين (١١) معلماً، وفي مدرسة منطقة شيخ عادي سيتم تعيين مدرس^٢ وقبول (٢٠) طالب في المدرسة، لكل معلم درجة أولى (٤) قروش ولكل معلم درجة ثانية (٢) قرشين ولكل طالب (١٠٠) قرش ولخادم المدرسة (٣٠) قرشاً تصرف كراتب، والذين تم تعيينهم ليس لهم خبرة في اللغتين الكردية والعربية، وهؤلاء لا يستطيعون تمشية أمور حياتهم بهذا الراتب، لأجل ذلك يجب تعيين أشخاص من الموصل ذوو خبرة وبنفس الراتب المدرج في الرسالة، بدلاً من الأشخاص الذين تم إرسالهم، ولأجله نحن في انتظار أوامركم وشروطكم.

٢٧ محرم ١٣١٠ و آب ١٣٠٨ (١٨٩٠م)

وكيل والي الموصل

يوسف صدقي

٢٠. مدرس: معلم رئيس أو مدير في المدرسة

په لکه نامه ژماره (۶۳)

ولایه تا موسل

نامه یا قه له می

هژمار (۶۴)

ژ بؤ سه رۆك وه زیران

د ته لگرافا کو ژ ئالیی فهراندارئ ئیسلاحتائی فهریق عومهر وه هبئی پاشا قه هاتبوو شانندن قه بولکرنا موسلمانئی ژ ئالیی ئیزیدیان هاتیه دیارکرن، پشتی وی ته لگرافئ د (۵) ئی ته باخا (۱۳۰۸) دا ژ ئالیی سه رۆك وه زیران قه فهران هاتیه دان کو ل جیهین ئیزیدی ژیان دکهن دی مزگهفت، قوتابخانه و مهسجید بیته چیکرن. د جقاتا کو هه موو فهرانده و فهرانبهه به رههف بوون د نهنجا ما گهنگه شهیان دا، ئیزیدین سه ربلند و بشه رهفین کو ل باشوری رۆژهلالتی موسلی ژیان دکهن و گوندین شه به کین کو موسلمانئی قه بوول کره، بیتهیه ل دهقرین وان ل (۱) گوندان قوتابخانه و مزگهفت بهیته دروست کرن و دگه ل دا ل جیهی کو ئه قوتابی و مه له یین کو بهینه دی خانین وان ژ (۳) ژور و مورافقهک پیک وه ره و ژ بؤ فی ئیکئ ژی دی ژ بؤ هه ر خانیه کی (۲۰) هزار بهیته ته ره خان ک رن ک و (۱) خانیه و دی ژ بؤ هه موویان (۲۲۰) هزار بهیته ته رخانکرن. دیسان ژ بؤ کو ل وان گوندا پهروه ده بهیته کرن دی (۱) ماموستا بهیته دامه زانندن. ل قوتابخانا یا کو ل تاخا شیخ ئادی په مووده ریه سه ک و (۲۰) قوتابی دی بهیته وه رگرتن. ژ بؤ هه ر یه ک ژ ماموستایین پلا یه کم (۴) قروش و ژ بؤ هه ر یه ک ماموسته یین پله یا دویم (۲) قروش و ژ بؤ هه ر یه ک قوتابیان (۱۰۰) قروش و ژ بؤ خزمه تکارین قوتابخانه یی (۳۰) قروش راتب بهیته ته رخانکرن. ئه و که سین کو دهیته دامه زانندن ژ بؤ د زمانئ کوردی و عه ره بی دا باش نه شاره زانه و ب ئه وی راتبی نکارن ژیا نا خو بریق ه بیهن، ژ بؤ وی یه کی ژی د جیهی کو ئه و که سین هاتنه شانندن د جیهی وان دا ژ موسلی که سین کو شاره زانه بهیته هه لپژارتن و راتبی وان ژی ل گۆر لیستا ب نامه یی را هاتیه دیارکرن و ژ بؤ وان تشتان ژی ئه م ل بهندا فهران و رینمایئ وه نه.

۲۷ ی موهره م ۱۳۱۰ و ته باخا ۱۳۰۸

وه کیلی پارینزگاری موسلی یوسف صدقی

Dokument no: 63

Parêzgeha Musil

Nameya qelemî
Hijmar 64
Ji bo serok wezîran

di teligrafa ku ji aliyê fermandarê isilahatê ferîk umer wehbî paşa ve hatbu şandin Qebulkirina musilmaniyê ji aliyê êzîdîyan hatiye diyarkirin, pştî wê telgirafê Di 5 ê tebaxa 1308 da ji aliyê serok wezîran ve ferman hatiye dan ku li cîhên êzîdî jiyan diken dê mizgeft, qutabxane û mescîd bêne çêkirin. □

Di civata ku Hemu fermander û fermanber berhev bun Di encama gengeşeyan da, êzîdiyên serblindi û bişerefên ku li başurê rojhilatê musilê jiyan diken û gundên şebekên ku musilmaniyê qebl kirine, pêdwiye li deverên wan li 11 gundan medirese û mescîdi bihêne dirust kirin û digel da li cîhê ku ew qutabî û meleyên ku bmîne dê xaniyên wan ji 3 jor û murafqek pêk were û ji bo vê iyekê jî dê ji bo her xaniyekî 20 hizar bihête terxan kirin ku 11 xaniye û dê ji bo hemuiyan 220 hizar bihête terxankirin. Dîsan ji bo ku li wan gunda perwerde bihête kirin dê 11 mamoste bihêne damezrandin. Li medirese iya ku li taxa Şêx adî ye mûderîsek û 20 qutabî dê bihêne wergirtin. ji bo her iyek ji mamosteyên pila iyekem 4 qiruş û ji bo her iyek mamosteyên pleiya duiyem 2 qiruş û ji bo her iyek qutabîyan 100 qiruş û ji bo xizmetkarên qutabxaneyê 30 qiruş ratbi bihête terxankirin. Ekw kesên ku dihêne damezrandin ji bo Di zimanê kurdî û erebî da baş ne şarezane û bi ew ratbî nkarn jiyana xu birêve biben, ji bo wê iyekê jî Di cîhê ku ew kesên hatine şandin Di cîhê wan da ji musilê kesên ku şarezane bihêne helbjartin û ratibê wan jî li gor lîsta bi nameiyê ra hatiye diyarkirin û ji bo wan tiştan jî em li benda ferman û rênmayiyê wene.

27 ê muhareme 1310 û tebaxa 1308
Wekîlê parêzgarê musilê ysuf sdqî

وثيقة رقم (64)

ممثلة التلفزيون ستبقى في وزارة الداخلية

من أجل تهدئة الايزدية المنتفضين في سنجار وبيان ملاسبات الحادث حسب المذكرة المرسله من قبل الحكومة، الاشخاص المنتفضين سيلقى القبض عليهم ومحاكمتهم، ومن اجل إنهاء الانتفاضة لا بد من التباحث مع وجهاء الايزدية في شيخان ليشاركونا في عملية إيقاف الانتفاضة، بالرغم أن وجهاء الايزدية لم يبينوا علاقاتهم مع الحكومة، لكن من الناحية العملية لا توجد خطوات ومازال الوضع في سنجار معقداً. ولأجله تم التباحث مرة أخرى مع وجهاء الايزدية لإنهاء المشاكل في سنجار.

٢٨ / تموز / ١٣٠٨

الفريق عمر وهبي باشا قائد قوات الإصلاح.

په لکه نامه ژماره (٦٤)

نومونهیا ته لکرافا کول وهزارهتا نافخو دمیښت

ئیزیدیښ کول شهنگالی سهری هلدانه ژ بو کو بهیته ئیسلاحکرن و ژ بو ئهو روودان بهیته ئاشکه راکرن ل کور ته زکهرهیا کو ژ ئالیی حکومتی فه هاتیه شاندن، دی کسین کو سهری هلدانه بهیته گرتن و دادگه هیکن و ژ بو کو ئهو سهری هلدان وهه ژناق برن ب روسپیښ ئیزیدیښ شیخانی را بهیته ئاخافتن ژ بو بکهفن ناڤا هه ولدانی و سهری هلدانی را وهستین. هه چهنده رووسپیښ شیخانی گریدانا خوب حکومتی را نیشانده لئ د کریاری دا چ کافه کی نه هاتیه ئاقیژتن و هیژی ئالوزیا ل شهنگالی بهردهوامه، ژ بو فی یه کی ژ ی جاره که دی دگه ل رووسپی و که ساتیښ ئولیښ ئیزیدی هاتیه ئاخافتن ژ بو کو ئالوزیا ل شهنگالی نه میښت.

فهریق عومهر وهه بی

فه رمانداری هیژین ئیسلاحاتی

٢٨ ی تیرمه ها ١٣٠٨

Dokument no: 64

NUMUNEYA TELGIRAFI KU LI WEZARETA NAFXU DIMÎNÎT

Êzîdiyê ku li şengalê serî hildane ji bo ku bihêne isilakirin û ji bo ew rudan bihête aşkrakirin li gor tezkereya ku ji aliyê hikumetê ve hatiye şandin, dê kesên ku serî hildane bihêne girtin û dadgehîkirin û ji bo ku ew serî hildan were jinav birn bi ruspiyên êzîdiyên şêxanê ra bihête axaftin ji bo bikevin nava hewldanê û serîhildanê rawestînin. Her çende ruspiyên şêxanê girêdana xu bi hikumetê ra nîşandane lê Di kir iyarî da çî gavekî nehatiye avêjtin û hêjî aloziya li şengalê berdeame, ji bo vê iyekê jî care kî dî digel ruspi û kesatiyên oliyên êzîdî hatiye axaftin ji bo ku aloziya li şengalê nemînît.

Ferîk umer wehbî

fermandarê hêzên isilahatê

23 ê tîrmeha 1308

وثيقة رقم (65)
إلى / الكاتب الأول للقصر

في يوم ١٧ / أيلول ١٣٠٨ في ناحية شيخان الايزدية الذين اعتنقوا الإسلام والشبك الشيعة الذين يعيشون في بعض قرى الموصل تحولوا إلى المذهب الحنفي، المدارس (١١) المبنية بحاجة إلى (٢٠٠) نسخة من القرآن الكريم، وللأطفال (٧٠٠) كتيب الف باء، و(٥٠٠) كتيب أجزاء الشريف، و(٥٠٠) كتيب أجزاء المخصوص، و(٧٠٠) كتاب شروط الإسلام.

٢٨ أيلول ١٣٠٨
والي الموصل / عثمان

بهلكه نامه ژماره (65)
ژ بو کاتبی یه که می قه سری

د رۆژا ١٧ ی ئەیلولا ١٣٠٨ ل ناحیا شیخانێ ئیزیدیین کو موسلمانیی قه بوول کرنه و شه به کین شیعه یین کول چهند گوندی موسلی ژیان دکهن و دهریاسی مهزهه با حه نه فی بوونه، ژ بو کول (١١) قوتابخانه یین هاتنه دروستکرن، پیتقی ب (٣٠٠) کوپیین قوران ئەلکه ریم، ژ بو زاروکان (٧٠٠) ئەلیف با هه ر وه سا (٥٠٠) ئەجزای شه ریف، و (٥٠٠) ئەجزای ماخسوسا و (٧٠٠) په رتوکین شه رتین موسلمانیی هه یه.

٢٨ ی ئەیلولا ١٣٠٨
پاریزگاری موسلی ئوسمان

Dokument no: 65

JI BO QATÎBÊ YEKEMÊ QESRÊ

Di roja 17ê eylula 1308 li nahiya şêxanê êzîdiyên ku musulmaniyê qebl kirine û şebekên şîye yên ku li çendi gundê musulê jîyan diken û derbasî mezheba henefî bune, ji bo ku li 11 qutabxaneyên hatine dirustkirin, pêdwî bi 300 pertukên quran-î kerîm, ji bo zarukan 700 elîfba her wesa 500 eczayi şerîf, û 500 eczayi maxsusa û 700 pertukên şertên musulmaniyê heye.

28 ê eylula 1308

Parêzgarê musulê osman

وثيقة رقم (66)

16. İ. HUS. 6/1310.Ca/65, 18 Ca. 1310 (8 December 1892)

Ok.

بدین ترتیب
بازن کتبت از روی

۴۴۸۶

سید جعفر بیگلربیگ فرزند احمد صاحب فرزند آقا میرزا محمد علی بیگلربیگ استغاثه بجهت رسیدن به امور
تدارک کتب و اسناد کهنه و قدیمه که در کتابخانه و در کتبخانه و در کتبخانه و در کتبخانه و در کتبخانه
موجود است و در این باره به استحضار رسید که در این باره به استحضار رسید که در این باره به استحضار رسید
تفصیلاً و احوالاً به استحضار رسید که در این باره به استحضار رسید که در این باره به استحضار رسید
مقرر شد که اسناد و کتب کهنه و قدیمه که در این باره به استحضار رسید که در این باره به استحضار رسید

OSMANLI ARŞIVI		
1. HUS		
6		

50. Ca/65

وثيقة رقم (66)

قصر ستيرك

دائرة الرئاسة ٤٣٨٦

قائد الإصلاح عمر وهبي باشا المتواجد في الموصل والشخص المرافق له لديه مشاكل، سيتم إبعادهما عن الخدمة، لحين وصول لجنة التحقيق ويجب إيقافهم عن العمل، ووفد التحقيق بأقرب وقت سيبدأ برحلة السير، هذا ما أمر به السلطان.

١٨ جمادى الأولى ١٣١٠ (١٨٩٢م)

رئاسة كتاب السلطان

په لکه نامه ژماره (66)

قەسرا ستیرک

دائیره‌یا سەرکیتابەت ٤٣٨٦

فەرماندارى ئیسلاحتى عومەر وهبى پاشا یى کول موسلى دمیڤیت و ئەو کەسى کۆ پیرە نه ئالۆزین وى هه‌نه دى هەر دوو ژى ژ سەر کار بیته لادان و هه‌تا کۆ شاندا فه‌کۆلینى دگه‌هیت موسلى ل وور بهینه راوه‌ستاندن و پیتقییه ئەف شاندا فه‌کۆلینى ژى د ژتورین دەم دا بکه‌فیته رى. ئەفیا فەرمانا پادیشاهه.

١٨ ی جمادى الاول ١٣١٠

سەرکاتیبى پادیشاه

Dokument no: 66

QESRA STÊRK
DAYIREIYA SERKÎTABET 4386

Fermandarê isilahatê Umer wehbî paşa yê ku li musilê dmînît û ew kesê ku pêre ne aloziyên wî hene dê her du jî ji ser kar bêne ladan û heta ku şanda vekolînê digehît musilê li wur bihêne rawestandî û êpdwiye ev şanda vekolînê jî Di zutrîn dem da bikevîte rê. Eviya fermana padîşahe.

18 ê cemazî-iyel-evveli 1310

serkatîbê padîşah

21. BOA. Y. MTV. 79/140, 22.Z. 1310 (7 July 1893)

مكتبة
مخطوطات

بمذام التي ارفقها ههنا
١٤١٤ هـ تاريخها (١٨٩٣ م) تاريخها

ص ١٠٠

١٤١٤ هـ تاريخ اولون شدي بخار قاتمه الفتنه النانه خيرات يزيهون بخار
 هه غنله نيزكي اولاه سوق قريسي جهته مر و سار بمالنه ايله جاريه نون و ابو
 يلا شيبه كچه سيع قله و حكومت قوناغنه تسلط ايله حمله و اورده خود خوارق
 قله و حكومت قوناغنه انكسه قلده بونئيد مدافعه قابلي اولدوقن قانق
 وقوع اولدوقن بولك سلامتي و آسائيك ادرام سي ايكوم ادرام بولوركن سوتق
 بولور ادرام بولور و قناتنه طرف من شيريدنه ١٨٧٥ اولدوقن بقم صدارت نظام اولدوقن
 قنطور ادرام بولور و عاقر ده بوايسه ايكوم جالين جليل عكر كيه م جيلينه ايفاق
 بولور ادرام بولور و بولوركن ظهوري من صبا اولاه اسباب م ادرام بولور
 اولدوقن سايه اعمار باقلدني حاله ايسه بوننه بوننه جيلينه صغيره اولدوقن
 ١٨٧٥ سايه ده بولوركن شدي سوتق ادرام ادرام بولور ١٨٧٥ هـ
 موصل ولايتينه بولور رض الله ملافة بالايه نقلت هم اولدوقن

وثيقة رقم (67)

القيادة العسكرية العليا

مكتب القلم الخصوصي

تلغراف ٢٣ حزيران المرسله من قبل رجب باشا قائد الجيش السادس في بغداد.

صورة

يوم ٢١ حزيران ١٣٠٩ حسب المعلومات الواردة من قائممقامية سنجار، الايزدية في قرية سهوكا بجبل سنجار، الأمير وسائر المواطنين قد هيئوا للحرب، يوم الأربعاء سيهاجمون بنايات الحكومة والجيش، وهذه بنايات في مناطق غير محمية لا نستطيع حمايتها وذلك لقله عدد منتسبي الجيش، من اجل الحماية نحتاج إلى (٣) وحدات من القوة العسكرية، وسابقاً كان قد أمر السلطان بتثبيت (٣) فرق من القوى عسكرية في المنطقة ولأجله قد اعدت كافة الإجراءات اللازمة، الوضع الحالي في المنطقة قد خرج من نطاق سيطرة سلطة الحكومة، لذا من الضروري إرسال تلك القوات بأسرع وقت ممكن.

په لکه نامه ژماره (٦٧)

تهلگرافا ٢٣ ئی خزیرانی کو ژالیی ره جهب پاشا فرمانداری سوپا یی (٦) فه ل باغدايي هاتیه

شاندن

روژا ٢١ ئی خزیرانا ١٣٠٩ ل گور زانیاریا کو ژ قایماقامیا شهنگالی هاتییه وهرگرتن، ئیزدی ل کوندی سهوکا یی ل چیا یی شهنگه ل، میرو سایر عوریان ره کهتنه ناف شهر و روژا چارشهمه دی هیرشی سهر ئافاهییین حکومهتی و لهشکهری بکهن. ژ بهر کو هژمارا لهشکهرین دهقهری کیمن و ئافاهییین حکومهت و لهشکهری ل جیهین نه پاراستی نه، نهشین پپاریژن و ژ بو پاراستنی پیئقی ب (٣) هیژین لهشکهری ههیه و بهری نها پادیشاه فرمان دابو کو (٣) هیژ ل دهقهری بهیته بجیه کرن و ژ بو وی بهرههقی ژی هاتبوون کرن. ل گور رهوشا نها خویا دبیت کو دهقهر ل ژیر باندورا حکومهت و لهشکهری دا ده رکهفتیه ژ بو وی یهکی ژی پیئقییه هیژ ب زوترین دم بهینه شاندن.

Dokument no: 67

TELGIRAFI 23 Ê HEZÎRANA 1309

KU JI ALIYÊ RECEBI PAŞA FERMANDARÊ SUPA YÊ 6 VE LI BAXDADÊ HATIYE
ŞANDIN

Roja 21 ê hezîrana 1309 li gor zaniyariya ku ji qayimaqamiya şengalê hatiye wergirtin, êzdî li gundê shoka yê li çiya yê şengelê, mîr û sayir urban re ketine nav şer û roja çarşeme dê hêrşê ser avahiyên hkumetê û leşkerî biken. Ji ber ku Hijmara leşkerên deverê kêmin û avahiyên hikumet û leşkerî li cîhên ne parastîne, neşên biparêzin û ji bo parastinê pêdwî bi 3 hêzên leşkerî heye û berê niha padîşah ferman dabu ku 3 hêz li deverê bihête bicîh kirin û ji bo wê berhevî jî hatbun kirin. Li gor rewşa niha xuya dibît ku dever li jêr bandora hikumet û leşkerî da derkeftiye ji bo wê iyekê jî pêdwiye hêz bi zutrîn dem bihêne şandin.

وثيقة رقم (68)

22. BOA. Y. A. RES. 66/34, 25 S. 1311 (7 September 1893)

Document 1

٥٤٠

LIBRARY OF THE NATIONAL ARCHIVES

Handwritten text in Persian script, likely a historical document or decree, starting with 'بسم الله الرحمن الرحيم'.

Official seals and signatures at the bottom of the document, including names like 'محمد علی شاه' and 'میرزا محمد علی'.

وثيقة رقم (68)

الباب العالي
المجلس الخاص

من اجل تأديب الايزدية في سنجار، ترسل (٣) وحدات تابعة إلى لواء (٣١) مرتبطة بالجيش الرابع بقيادة القائد بكر باشا، و(٢٠٠) فارس من الجيش السادس، و(٣) كتائب مدفعية من قوات (١) و(٣) التابعة للواء (٤٧) في الموصل إلى سنجار مؤقتاً وتبقى في الموصل،

الجيش الأول العائد للواء (٤٨) تنقل من كركوك إلى الموصل، وهنا أرسلت مذكرة إلى الجيش (٦) وسوف نعلمهم بواجباتهم لاحقاً،

حول تحركات وعمل تلك الوحدات في جلسة المجلس تم قراءة أوامر وقرارات السلطان من اجل تأديب الايزدية،

والايزدية لم يتفضوا بسبب عمل القوات الإصلاح، إنما يعود سبب انتفاض الايزدية الى ذهاب سعيد جاووش يرافقه مجموعة من الأشقياء إلى قرى الايزدية العائدة إلى عشائر الجبور والمشمولة بنظام الإصلاح، وقام بنهب تلك القرى، وردا على ما قام به سعيد جاووش ورجاله، انتفض الايزدية وقاوموا الجيش، السلطان قدم أوامر وتعليمات خاصة إلى القوات المرتبطة مع بكر باشا عند قمع الانتفاضات الايزدية والعمل بنظام الإصلاحات، بالإضافة إلى الأوامر والتعليمات الصادرة إلى الجيش، تم تشكيل لجنة من الأشخاص الذين لديهم معلومات عن الايزدية مثل مفتي دياربكر ووجهاء المنطقة وسيبرسلون إلى سنجار، ومن الضروري إرسال (٣) قوات إضافية من الموصل إلى المناطق المعقدة (الشائكة). عند الإصلاحات تستعمل القوة العسكرية واللسان العذب وأسلوب الإرضاء، والذين لا يرضون ويعارضون تستعمل معهم طرق مختلفة لمعالجتهم، وهذا هو أمر السلطان.

٢٥ محرم ١٣١١ (١٨٩٣م) - ٢٣ آب ١٣٠٩

وزارة الداخلية، وكيل الشورى، رئيس الدولة، وزارة الخارجية، وزارة العدل، قائد القوات، شيخ الإسلام، سادرازام والياور الأول أكرم، مستشار الصادرات، وزارة التجارة، وزارة التربية، وزارة المالية، قوات المدافع، موظف القلم للمجلس الخاص

په لکه نامه ژماره (68)

باب سی ئالی

جقاتا تاییهت (نهجومه ن)

ژ بو کو ئیزدیی ل شهنګالی بهیته تهریبه کرن (تادیب) کرن (۳) هیژین سهر ب لیوا (۳۱) یا گریډایی سوپایی (۴) یا ل ژیر فرمانداریا به کر پاشا و (۲۰۰) سوارین سهر ب سوپایی (۶ و ۲) هیژین توپخانی و ل هیژا (۱) و (۳) یی سهر ب لیوا (۴۷) یا ل موسلی دی ژ بو شهنګالی بهیته شانندن و وهک دمکی ژ بو کول موسلی بهمینن هیژا یه کم یا سهر ب لیوا یا (۴۸) یا ل کهرکوکی دی ژ بو موسلی بهیته شانندن و د فی دمرباری دا تهزکهره یا کو ژ سوپایی (۶) فه هاتیه شانندن و دی بزاف و کارین کو بکن دی پشتره ژ وانره بهیته دیارکرن، ل سهر بزاف و کارین کو ئو هیژانا بکن د کومبوونا جقاتی دا فرمان و بریارین پادیشاه هاتته خوهندن. د بزافا تهریبه کرنا ئیزدیان دا کو ئیزدی بوونه سهدم^۱، ئو هیژان دی کاری ئیسلاحتی ئه نجام بدن، د فی دمرباری دا (سعيد چاووش) هندهک ئمشقیا دگریته دگهل خو و ل گوندی ئیزدیان ئیین سهر ب عشیرهتا جبور دخوازیته ئیسلاحتی ئه نجام بدهت و تالان دکهت و جهسارهتا وی یه کی دکهت و ژ ئه نجاما فی کاری (سعيد چاووش) ئیزدی سهرهلدمن و ل هه مبهر هیژین لهشکری دمرتین. پادیشاه د دهما ژناقبرنا سهرهلدان و ئیسلاحتی کرنا ئیزدیان دا فرمان و ریتمایي بین تاییهت دایه هیژین گریډایی به کر پاشا. دیسان ب فرمان و ریتمایي بین پادیشاه ژ بلی ته دبیرین لهشکری دی لژنه یهک ژ که سین کو ئول و تاییهتمه ندین ئیزدیان دزانن، وهک مو فتی بی دیاربه کری و رووسیپین دهقهری بهیته سازکرن و ژ دهقهری را بهیته شانندن و بیقییه ژ موسلی (۲) هیژین دن ژی ژ بو دهقهره ئالوز بهیته ریکن. د دهماکاری ئیسلاحتی کرنا دا دگهل بکارینانا هیژا لهشکری دی زمانی خوش و ریازا رازیکنی ژی و مره بکارینان و بین کو قه بوول نه کرن و ئوپوزیسیون کرنا دی ب ریکن جودا جودا بیته چاره کرن و ئهق یهک فرمانا پادیشاهی مهیه.

۲۵ ی محرم ۱۳۱۱-۲۳ ی تهاخا ۱۳۰۹

وزارهتا نافخو و وهکیلی شورایی سهرۆکی دولهتی، و زارهتا دهریا یی (دمرقه)، و زارهتا دادی، سهر فرماندیر، شه یخ ئول ئیسلام، سادرازام و ئیاومر - ئی ئه کرم، مسته شاری سادارهت، و زارهتا بازارگانی، و زارهتا پهروردی، و زارهتا دارای، فرمانداریا توپخانی، فرمانبهری قه لهم یی ئه نجومه نا تاییهت.

۲۱. سهدم: ئالوزی، ئاستهنگ، عرقله

Dokument no: 68

BAB-I ALÎ

CIVATA TAYIBET (ENCUMEN)

Ji bo ku êzdiyên li şengalê bihêne terbiyekirin(tedîb) 3 hêzên ser bi lîwa 31 iya girêdayî supaiyê 4 iya li jêr femandariya bekîr paşa û 200 swariyên ser bi supaiyê 6 û 2 hêzên topxanê û li hêza 1 û 3 yê ser bi lîwa iya 47 iya li musilê dê ji bo şengalê bihêne şandin û wek demkî ji bo ku li musilê bîmîn hêza iyekem yê ser bi lîwaiyê 48 iya li kerkukê dê ji bo musilê bihête şandin û Di vê derbarê da tezkere iya ku ji supaiyê 6 ve hatiye şandin û dê bizav û karên ku biken dê piştê ji wanre bihête diyarkirin, li ser bizav û karên ku ew hêzana biken Di kombuna civatê de ferman û biriyarên padîşah hatine xwendin. Di bizava terbiyekirina êzdiyan da ku êzdî bune sedem, ew hêzan dê karê îsilahatê encam biden, Di vê derbarê da seyîd çavuş hndek eşqiya digirîte digel xu û li gundê êzdiyan iyên ser bi eşîreta cibur dxwazît îsilahatê encam bidet û talan diket û cesareta wê iyekê diket û ji encama vî karê seyîd çavuş êzdî serîhildiden û li hember hêzên leşkerî dertên. padîşah Di dema jnavbirna serhîdan û îsilahkirina êzdiyan da ferman û rênmayî iyên tayibet daiye Hêzên girêdayî bekîr paşa. Dîsan bi ferman û rênimayî iyên padîşah ji bilî tedbîrên leşkerî dê li jneyek ji kesên ku oli û tayibetmendiyên êzdiyan dizanin, wek muftî yê diyarbekir ê û ruspiyên deverê bihête sazkin û ji deverê ra bihête şandin û pêdwiye ji musilê 2 hêzên din jî ji bo devera aloz bihête rêkin. Di demakarê îsilahkirinê da digel bikarînan hêza leşkerî dê zmanê xoş û rêbaza razîkirinê jî were bikarînan û iyên ku qebuli nekirin û opozîsionê kirin dê bi rêkên cuda cuda bêne çarekirin û ev yek fermana padîşahê me iye.

25 ê miharem 1311 – 23 ê tebaxa 1309

Wezaretê nafxo û wekîlê şurayîyê reysê dewletê, wezaretê deriya iyê, wezaretê dadê, ser femandêr, şeyh ul îsilam, sadrazam û iyawer-î ekir em, msteşarê sadaret, wezaretê bazrganî, wezaretê perwerdê, wezaretê darayî, femandariya topxanê, fermanberê qelem yê encumena tayibet.

وثيقة رقم (٦٩)

٥٤

وثيقة رقم ٥٤
 سجاد در کی زیرینک نصاب حسنه با تفریح و معذرت کی لطف جلیل جیبا فایده تقدیر تیره راج سرگشته نه اعزل و دردم دهگنده توفیق تیره و دربار و حسب افتخار حضرت
 و هم در تفریح و معذرت و ملازمت ابرو لغز قد برین کوسرتک از اول فرزند و حلقه بوفتک قدر و عیاشه انبیا فی علاج بومر بر شامی او حلقه سوز تیره ملازمه تیره کیک
 حضرت و عذار و تیره و معذرت و ملازمت ابرو لغز قد برین کوسرتک از اول فرزند و حلقه بوفتک قدر و عیاشه انبیا فی علاج بومر بر شامی او حلقه سوز تیره ملازمه تیره کیک
 ابد و عذار و تیره و معذرت و ملازمت ابرو لغز قد برین کوسرتک از اول فرزند و حلقه بوفتک قدر و عیاشه انبیا فی علاج بومر بر شامی او حلقه سوز تیره ملازمه تیره کیک
 ابرو برقی و عذار و تیره و معذرت و ملازمت ابرو لغز قد برین کوسرتک از اول فرزند و حلقه بوفتک قدر و عیاشه انبیا فی علاج بومر بر شامی او حلقه سوز تیره ملازمه تیره کیک
 هرگز با فایده با حق ابرو برقی و عذار و تیره و معذرت و ملازمت ابرو لغز قد برین کوسرتک از اول فرزند و حلقه بوفتک قدر و عیاشه انبیا فی علاج بومر بر شامی او حلقه سوز تیره ملازمه تیره کیک
 سینه از فایده با حق ابرو برقی و عذار و تیره و معذرت و ملازمت ابرو لغز قد برین کوسرتک از اول فرزند و حلقه بوفتک قدر و عیاشه انبیا فی علاج بومر بر شامی او حلقه سوز تیره ملازمه تیره کیک
 شکوه و فانی و دردم تقدیر و معذرت و ملازمت ابرو لغز قد برین کوسرتک از اول فرزند و حلقه بوفتک قدر و عیاشه انبیا فی علاج بومر بر شامی او حلقه سوز تیره ملازمه تیره کیک
 کشف تا کما استند کفینه اولسید و خلق خود استاده و سینه ملازمه تیره و معذرت و ملازمت ابرو لغز قد برین کوسرتک از اول فرزند و حلقه بوفتک قدر و عیاشه انبیا فی علاج بومر بر شامی او حلقه سوز تیره ملازمه تیره کیک
 اولسید و فایده با حق ابرو برقی و عذار و تیره و معذرت و ملازمت ابرو لغز قد برین کوسرتک از اول فرزند و حلقه بوفتک قدر و عیاشه انبیا فی علاج بومر بر شامی او حلقه سوز تیره ملازمه تیره کیک

وثيقة رقم (٦٩)

القيادة العسكرية العليا

رسائل قلمية

إلى حضرة سيدنا العالي والمبارك

تزداد انتفاضات الايزدية في سنجار ضدنا ، وإيزيدية سنجار يطلبون العون من إيزيدية دياربكر وحلب ، ويودون يوماً بعد آخر بتوسيع نطاق الانتفاضة ، في ٢٢ تموز ١٣٠٩ بأمر من السلطان القوات المرسله بقيادة بكر باشا سوف تصل إلى مواقعها متأخرة ، وسوف نبقى هنا ، ما هو العمل المطلوب منا في هذا الوقت؟ في هذا المجال كيف نتحرك أنا في انتظار أوامركم وقراراتكم.

قائد القوات رضا باشا

١٥ الصفر سنة ١٣١١ (١٨٩٣م) و ١٥ آب ١٣٠٩

په لکه نامه ژماره (٦٩)

سه ره فرمانداريا له شکرى

نامهيا قهلهمى

سهيداي مه يى بلند و پيروز

هه ره كو دچيت سه ره لدان و ل دژى ده كه تنه ئيزيديين ل شهنگالى زيده دبیت و ل دياربه كرو و هه له بى ژى داخواز ژ ئيزيديين وان ده فه ران دكه ن كو هاريكاريا وان بكه ن و رۆژ ب رۆژ جوره تا مه زنكرنا سه ره لدانى دكه ن ، ٢٢ تيرمه ها ١٣٠٩ ى ب فه رمانا پاديشاهى ب فه رمانداريا به كره باشا هيژين كو ژ بو وى هه ريمى بهينه شاندى ده رهنگ بگه يته جيهى خو ، به ريا كو ئه م ده رهنگ به مين د قى ده مى دا چ لازمه به يته كرن پيدقوييه بكه قيته بزاقى و د قى مزارى دا ژ بو كو ئه ز بكه قم ناقا بزاقى ل به ندا بريار و فه رمانى وه مه .

سه ره فرماندمر پاشا رزا

١٥ ى سه فه ر ساله ١٣١١ و ١٥ ته باخا ١٣٠٩

Dokument no: 69

SER FERMANDARIYA LEŞKERÎ

NAMEIYA QELEMÎ
SEYDAYI ME yê BLINDI Û PÎROZ

Her ku dçît serhildan û li djî derketina Êzîdiyên li şengalê zêde dibît û li diyarbekir û helebê jî daxwaz ji êzdiyên wan deveran diken ku hewkariya wan biken û roj bi roj cureta mezinkirina serhildanê diken, 22 tîrmeha 1309 ê bi fermana padîşah bi fermandariya bekîr paşa hêzên ku ji bo wê herêmê bihêne şandin ji bo ku dê dereng bghîte cîhê xu, beriya ku em dereng bmînin Di vê demê da çî lazme bihête kirin pêdviye bikevîte bzavê û Di vê mjarê da ji bo ku ez bikevm nava bzavê li benda biriyar û fermanê we me.

Serfermander paşa rza

15 ê safer sala 1311 û 15 tebaxa 1309

وثيقة رقم (٧٠)

إلى ولاية الموصل

٢٣ الصفر ١٣١٠ (١٨٩٢م) - ٣ أيلول ١٣٠٨

أمر السلطان منح ميرزا بك رتبة (أمير الأمراء) لتعاونه معنا لاعتناق الايزدية للديانة الإسلامية، ومنح أشقائه علي وحمزة وحسين بك رتبة أمير الدين (ميرتؤل - تومرالق) وصرف راتب لهم، لكل واحد مبلغ (٢٠٠٠) الفی قرش، ينفذ هذا الأمر في أقرب فرصة ممكنة.

په لکھ نامہ ژماره (٧٠)

ژ بو ولایه تا موسلی

٢٣ ی سافهر ١٣١٠ (١٨٩٢م) ، ٣ ی ئهیلولا ١٣٠٨

فهرمانا پادیشاهی مه یا کو ژ بو میرزا بهک کو د ده ربابوونا ئیزدیان ژ بو موسلمانیی دا کاره کی مه زن کریه و پر ههول دایه و بویه ئالیکار، نیشاننا میرین میرانی و ژ بو براین وی عه لی، همزا و حوسهین بهک ژی (میرتؤل-تومرالق) بهیته داین و ژ بو هه ریهک ژ وانا (٢) دوو هزار قروش راتب بهیته گریدان و ئه فه هرمان دزوترین دم دا بهیته بجیه ئینان.

Dokument no: 70

JI BO PARÊZGEHA MUSILÊ

23 ê safer 1310, 3 ê eylula 1308

Fermana padîşahê me ye ku ji bo mîrza beg ku Di derbazbuna êzdiyan ji bo musilmayi da karekî mezn kir ye û pir hewl daiye û buiye alîkar, nîşana mîrên mîranî û ji bo biraiyên wî alî, hamza û huseyn beg jî (mîr ûli – ûmeraliq) bihête dayin û ji bo her iyek ji wana 2 hizar qiruş ratib bihête girêdan û ev ferman dizutrîn dem da bihête bicîh înan.

وثيقة رقم (72)
إلى ولاية الموصل وكاستامونو

٩ رمضان سنة ١٣١٠ (١٨٩٢م) - - - ٢٠ آذار سنة ١٣٠٩

رقم ٤٠١١

في مسألة قبول الايزدية لدين الإسلام، والدور الكبير لميرزا بك وشقيقه علي وابن عمه حمزة وحسين باشا، بقرار ٢٩ كانون الأول ١٣٠٩ سجل لهم راتب من آب ١٣٠٨ ومن يوم ٢٦ تصرف لهم رواتب من ولاية كاستامونو إلى نهاية أيلول، والبقية إلى نهاية شباط، ومجموع مبلغ الرواتب (١٥٤٨) قرش، لتصرف إلى مالية الولاية لذلك يجب العمل بموجبه.

بەلکەنامە ژمارە (72)

ژ بۆ ولایەتا موصل و کاستامونو

٩ ی رەمەزانی سالا ١٣١٠-٢٠ ی ئاداری سالا ١٣٠٩

هژمار ٤٠١١

د مەسەلا قەبوولکەرنا ئیزیدیان د ئۆلا ئیسلامیی دا رۆلی میرزا بەگ و برایی وی عەلی و کورێ مامی وی حەمزە و حسین پاشا ژ بەر کۆمەزن بوویە، ب بریارا ٢٩ ئی قانونا ئەوول ١٣٠٩ دا راتیبی کۆژ بۆ وان هاتبوو گریدان ژ تەباخا ١٣٠٨ د رۆژا ٢٦ دا راتیبین وان ژ بۆ پارێزگەها کاستامونو بەهێتە شانندن و ژ بۆ دوماھیا هەیفای ئەیلوولی و ژ بۆ یین دن ژێ حەتا دوماھیا شوباتی راتیبی وان هەمو دکەت (١٥٤٨) قروشا وی ژ بۆ دارای یا پارێزگەها بەهێتە داین و د قی دەرباری دا کارین پێویست ژێ دی بەهێتە کرن.

Dokument no: 72

JI BO PARÊZGEHA MUSILI Û KASTAMONU

9 ê remezanê sala 1310 – 20 ê adarê sala 1309

Hijmar 4011

Di mesela qebulkirina êzîdiyan Di ola îsilamiyê da rola mîrza beg û biraiyê wî elî û kurê mamê wî hemze û hseyîn paşa ji ber ku mezn buiye, bi biriyara 29 ê qanuna ewel 1309 da ratibê ku ji bo wan hatbu girêdan ji tebaxa 1308 Di roja 26 da ratibên wan ji bo parêzgeha kastamonu bihête şandin û ji bo dumahiya heyva eylulê û ji bo iyên din jî heta dumahiya şubatê ratibê wan hemu diket 1548 qiruşa wî ji bo darayi iya parêzgeha bihête dayin û Di vê derbarê da karên pêwîst jî dê bihête kirin.

3

همه سوخته الطاف الهی در روز قیامت . قطره بقطره شادمانه و بیخبرانه از بار طهارت حیرت انگیز است
 اورده غدا دامان مبداء خفته با درون کرمه بیخبرانه برتر و بی خبرانه مازن از صحت خود بعد از آن
 دانشمند ازین دنیا . اولاد بر صحنه دل به دیدن که طهارت با وجود بر نظرها حیرت آلوده به طهارت
 بی شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز

تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز

تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز
 تا شکر بگذرد . حیرت انگیز و حیرت انگیز حقیقتی معجزه بر روی در زمانه کلاه آهن و حیرت انگیز

وثيقة رقم (73)

الوثائق (١/٢٧ - ٢/٢٧ - ٣/٢٧ - ٤/٢٧ - ٥/٢٧ - ٢٨)

مسودة اجتماع مجلس النواب

التاريخ

٧ ج ١٣٢٤

في هويات الأحوال الشخصية الايزدية لا تكتب مسلم، الايزدية الذين اعتنقوا الإسلام يكتب يزيدي مسلم والذين لم يعتنقوا الإسلام يكتب يزيدي غير مسلم. هذا القرار الذي اتخذته مديرية الأحوال الشخصية وسيطبق هذا القرار في كافة المناطق الذي يعيش فيها الإيزديون لإزالة الفوارق الموجودة.

القرار:

الايزدية يتواجدون في المدن التالية: وان، بدليس، موصل، ديار بكر، تعدادهم في وان (٢٠٣٣)، بدليس (٢١٢٩٥)، الموصل (٢٦٤٢)، ديار بكر (٣١٥٠)، مسجلين في مديرية الأحوال الشخصية (الهويات) في هذا المجال أخذ القرار، بالرغم إنه كان سابقاً في قسم الأديان يكتب (يزيدي)، في الحقيقة لأنهم يحملون أسماء إسلامية كانوا يقبلونهم كمسلمين ويخدمون الجيش، في ولاية ديار بكر قسم من الايزدية منخرطين ضمن قوات الفرسان الحميدية، لكن قسم من الايزدية كانوا يقبلونهم كغير مسلمين (طايري مسلم) تستعمل بصورة التقارب، في الحقيقة لا صحة في ذلك، لكن المهم من الآن تكتب في هويات جميع الايزدية الديانة مسلم، والذين يعارضون أيضاً يكتب الديانة مسلم وترفض طلباتهم، ويرسلون جميعاً للخدمة العسكرية، من اجل تطبيق القرار، ترسل تلغرافات إلى جميع الواليات، وترسل نتائج القرارات إلى القادة العسكريين.

په لکه نامه ژماره (۷۳)

په لکه نامه (۱/۲۷ - ۲/۲۷ - ۳/۲۷ - ۴/۲۷ - ۵/۲۷ - ۲۸)

ره شنقیسا کومبوونا ته نجومه نا نونه ران

دیرؤک

۷ ج ۱۳۲۴

د ناسنامه یا ئیزیدیان دا ب تته موسلمان نه هیته نفیسین و ئیزدیین کو دبن موسلمان وهک ئیزدی موسلم و بین کو نه بوونه موسلمان ژی ئیزدیین نه موسلمان بهیته نفیسین، د فی دهریاری دا بریارا کو ریقه بهریا ناسنامی وهرگریه دی ل باژیرین کو ئیزدی ژیان دکهن بهیته بجیه کرن ژ بو ته فلیه فی یا ههیی نه مینیت.

بریار:

ل باژیرین وان، بیدلیس، موسل و دیاربه کر کو ئیزدی لی هه نه، هژمارا وان ل وان: (۲۰۳۳)، ل بهدلیسی: (۲۱۲۹۵)، ل موسلی: (۲۶۴۲) ل دیاربه کر: (۳۱۵۰) ئیزدی ل ریقه بهریا ناسنامی هاتنه تومار کرن، د فی دهریاری دا بریار هاتیه وهرگریه کو د ناسنامه بین وان بین بهری دا هه چهند د بهشی ئولی دا ئیزدی هاتوو نفیسین ژی، د راستی دا ژ بهر کو ب ناقین موسلمانی ل سه ر وان بوون وان وهک موسلمان قه بوول دکرن خزمه تا له شکهرییی بجیه د ئینان، ل پاریزگه ها دیاربه کری به شهک ژ ئیزدیان د ناقه هیزین سوارین حامیدی دا جیه دگرتن، لی ژ بهر کو به شهک ژ ئیزدیان ژی وهک نه موسلمان (گایری موسلم) دهاتن قه بوولکرن و ب وی رهنکی نیزی کاتی دهاته کرن لی د راستی دا ئەف ئیکه نه راسته. یا گرنک تهوه کو ژ نوو فه د ناسنامه بین هه موو ئیزدیان وهک موسلمان بهیته نفیسین، بین کو وی یه کی قه بوول نه کن دیسان ژی دی وهک موسلمان بهیته نفیسانندن و داخوایین وان ناهینه قه بوولکرن و هه موو ژ بو خزمه تا له شکهرییی بهیته شانندن و ژ بو بجیه کرنا فی بریار ژی، بو هه موو پاریزگه هان ته لگراف بهیته شانندن و نه جامین وان بریاران ژی ژ بو فه رمانده ریین له شکهری بهیته شانندن.

Dokument no: 73

REŞNVÎSA KOMBUNA ENCUMENA NUNERAN

Dîrok 7 C 1324

Di nasnameiya êzîdiyan da bi tine musulman nehête nvîsîn û êzdiyên ku dibin musulman wek êzdî musilm û iyên ku nebune musulman jî êzdiyên ne musulman bihête nivîsîn, Di vê derbarê da biriyara ku rêvebiriya nasnamê wergirtiye dê li bajêrên ku êzdî jiyar dikan bihête bicîhkirin ji bo tevlihevî iya heyî nemînît.

Biriyar:

Li bajêrên wan, bîdlîs, musil û diyarbakir ku êzdî lê hene, Hijmara wan li wanê: 2033, li bîdlîsê:21295, li musilê: 2642 li diyarbakir : 3150 êzdî li rêvebiriya nasnamê hatine tomarkirin, Di vê derbarê da biriyar hatiye wergirt ku: Di nasnameiyên wan yê berê da her çend Di beşê olî da êzd hatbu nvîsîn jî, Di rastî da ji ber ku bi navên musulmanî li ser wan bun wan wek musulman qebuli dikirin xizmeta leşkerîyê bicîh Di înan, li parêzgeha diyarbakir ê beşek ji êzdiyan Di nava hêzên swarî iyên hamîdiyê da cîh dgirtin, lê ji ber ku beşek ji êzdiyan jî wek ne musulman (gayrîmusilm)dihatin qebulkirin û bi wî rengî nêzîkatî dihate kirin lê Di rastî da ev iyek ne raste. Iya girîng ewe ye ku ji nû ve Di nasnameiyên hemu êzdiyan wek musulman bihête nvîsîn, iyên ku wî iyekî qebl nekin dîsan jî dê wek musulman bihêne nvîsandin û daxwazên wan nehête qebulkirin û hemu ji bo xizmeta leşkerîyê bihêne şandin û ji bo bicîhkirina vî biriyarî ji bo hemu parêzgehan telgiraf bihête şandin û encamên wan biriyaran jî ji bo fermanderî iyên leşkerî bihête şandin.

وثيقة رقم (74)

٨ كانون الثاني ١٨٩١

رجال الدين الإسلامي في المشيخة العثمانية قاموا بتعيين عدد من المعلمين والموجهين والمرشدين للدين وذلك لتعليم الإيزيديين القاطنين بولاية الموصل أصول الدين الإسلامي، وقام الصدر الأعظم العثماني بتكليف كبار المسؤولين العثمانيين لتحقيق هذا الغرض، كما خصص لأولئك المعلمين والمرشدين الدينيين رواتب خاصة بالإضافة إلى منحهم (تذكرة^{٢٢} الصدارة) أي تحويل الصدر الأعظم العثماني للمباشرة بعملهم^{٢٣}.

په لکه نامه ژماره (74)

٨ کانونا دووی ١٨٩١

شیخین ئۆلا ئیسلامی د مشیخهتا ئۆسمانلی دا، چه ن دین ماموستا و رایهر دامه زراندن بۆ فیرکرنا ئیزیدیین خه لکی ده قهرا موسلی ل سهر بنیاتئ ئۆلا ئیسلامی، و چه ن دین به پرسیئ ئۆسمانلی هاتینه پیئسخه رکرن ژ بۆ پیرابوونا فه کۆلینا بابته ئی، ژ لایئ ریقه به ری مه زن (سلتانئ ئۆسمانلی) فه، مووچین تاییهت ژ وان ماموستایان را هاته ته رخانکرن، زیده باری په خشاندنا (ته زکهرهت صداره) ئانکو بریارا ریقه به ری مه زنی ئۆسمانلییه ژ بۆ ده ست ب کارئ خو بکه ن.

Dokument no:74

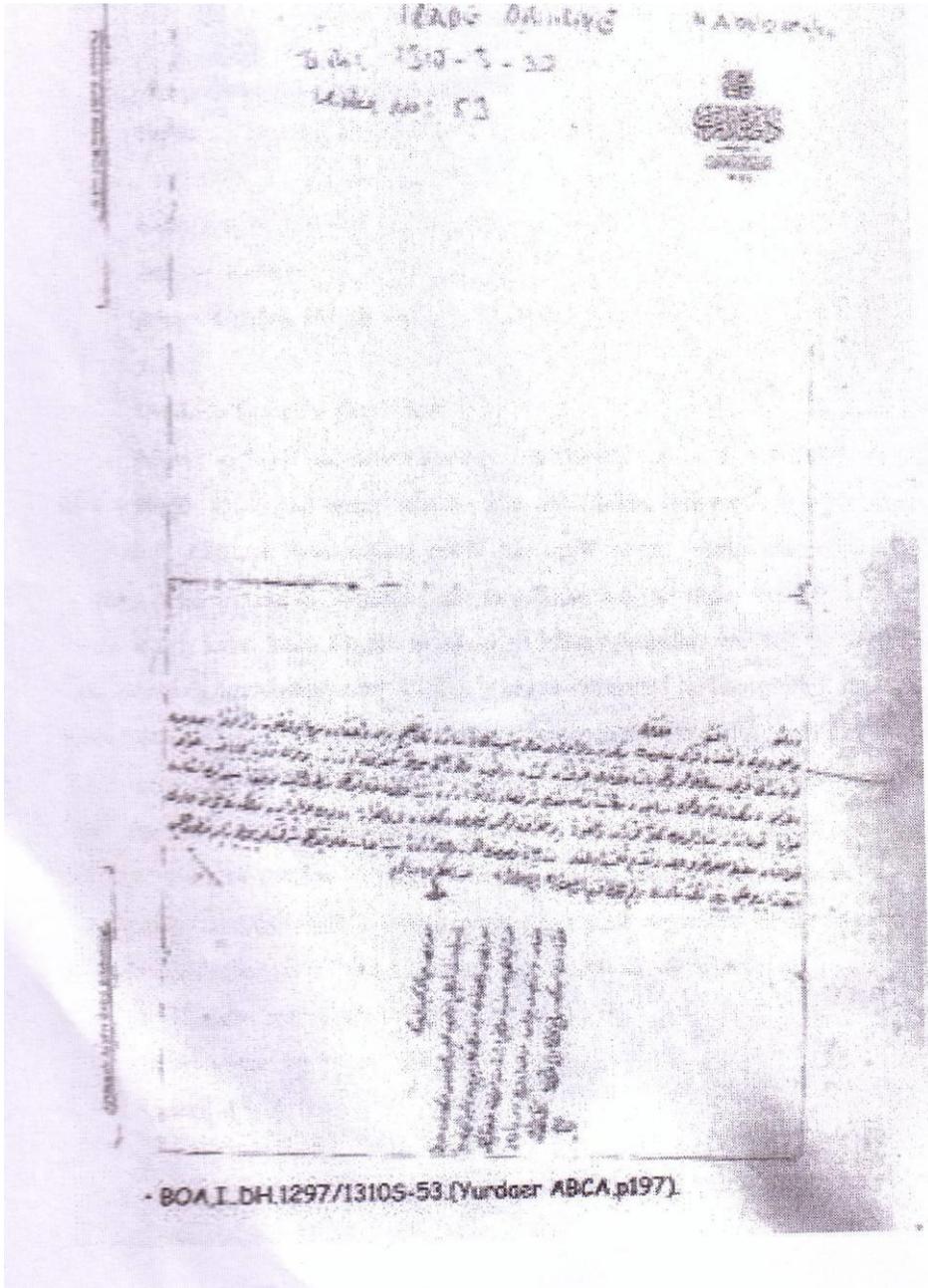
8 KANUNA DIUWÊ 1891

Şêxên ola îslamê di mişîxeta osmanî da, çendîn mamusta û raber damezrandin bo fêrkirina êzdiyên xelkê devera musillê li ser biniyatê ola îslamê, û çendîn berpîrsên Osmanî hatîne pêşxerkin ji bo pêrabûna vekolîna babetî, ji layê rêveberê mezin (sîtanê Osmanî) ve, mûçên taybet ji wan mamustayan ra hate terxankirin. zêdebarî pexşandina (tezkeret sidare) anku biriyara rêveberê meznê osmanîye ji bo dest bi karê xo biken.

٢٢. تذكرة: مذكرة من بك البكوات الى الحكومة المركزية، تتضمن توصية بمنح تيمار، و تيمار: إقطاع يدر سنوياً أقل من عشرين الف أقة

٢٣. د عدنان زيان و قادر سليم، مأساة الايزيديين، دهوك ٢٠٠٩، ص ١١٤

وثيقة رقم (٧٥)

وثيقة رقم (٧٥)

١٨٩٢ / ٩ / ٢٢

الدولة العثمانية باشرت بفتح المدارس الدينية وإنشاء المساجد في قرى الإيزيديين وتربيتهم وفق شريعة الديانة الإسلامية وأبدى معلمو تلك المدارس وشيوخ المساجد موافقتهم على تعليم الإيزيديين مبادئ التربية الإسلامية، لذلك كان يجب أن يتقنوا اللغتين الكردية والعربية بالإضافة إلى عادات وتقاليد القرية التي يعملون فيها أما تكاليف بناء هذه المساجد والمدارس فقد تكفله معارف الموصل وبالنسبة لرواتب ومصروفات هذه المراكز فكانت تقع على عاتق والي الموصل^{٢٤}.

په لکه نامه ژماره (٧٥)

١٨٩٢ / ٩ / ٢٢

دهولهتا ئۆسمانلی دهست ب فه کرنا قوتابخانین ئاینی کر، و چیکرنا مزکهفتا ل گوندین ئیزدییا و پهروه ده کرنا وان لسه ر شه ر یه تا ئیسلامی، ماموستایین وان قوتابخانا و شیخین مزکهفتا، رازیبونا خو دیار کر ژبو فیر کرنا ئیزدیان لسه ر باوه ر یین پهروه ردا ئیسلامی، لهو پیتقییه ئه وه ر دوو زمانا عه ره بی و کوردی بزانی زیده باری داب ونه ریتین ئه وه گوندین تیدا کار دکن، به های لیکرنا فان مزکهفت و قوتابخانا دی لسه ر ئه رکی پهروه ردا مووسل بت، به لی مووجه و خه ر جی فان بنگه هان دی لسه ر والیی مووسل بت.

Dokument no: 75

22/9/1892

Dewleta osmanlî dest bi vekirna qotabxanên aynî kir, û çêkrna mizkefta li gundên êzdiya û perwerdekirna wan liser şerî'eta îslamê, mamustayên wan qotabxana û şêxên mizgefta, razîbûna xo diyarkir ji bo fêrkirna êzdiyan liser baweriyên perwerda îslamî, lew pêdivye ew herdû zimana 'erebî û kurdî bizanin zêdebarî dab û nerîtên ew gundên têda kar diken, behayê lêkirna van mizgeft û qotabxana dê liser erkê perwerda musil bit, belê mûçe û xercî van bingehan dê liser waliyê musl bit.

٢٤. د. عدنان زيان وقادر سليم، ص ١٢٠

وثيقة رقم (76)

وثيقة عثمانية مؤرخة في ١٠/٩/١٨٩٢م تشير الى نفي علي بك امير
الايديين من ولاية الموصل بامر من الدولة العثمانية

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعلنا من آل أبي طالب خير أمة أخرجت للناس
والسلام على من اتبع الهدى
والصلاة والسلام على محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خير البرية
والسلام على من اتبع الهدى
والصلاة والسلام على محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خير البرية
والسلام على من اتبع الهدى
والصلاة والسلام على محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خير البرية

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعلنا من آل أبي طالب خير أمة أخرجت للناس
والسلام على من اتبع الهدى
والصلاة والسلام على محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خير البرية
والسلام على من اتبع الهدى
والصلاة والسلام على محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خير البرية
والسلام على من اتبع الهدى
والصلاة والسلام على محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خير البرية

Handwritten signature or stamp at the bottom right of the document.

وثيقة رقم (76)

١٨٩٢/١٠/٩

بناءً على أمر اللجنة الإصلاحية التي كان يقودها الفريق عمر وهبي باشا تم نفي علي بك من ولاية الموصل وذلك بحجة إخلاله بالأمن في الولاية^{٢٥}.

په لکه نامه ژماره (76)

١٨٩٢ / ١٠ / ٩

ل پهی بریارا لژنا چاکسازى بسهروهريا فهريق عمر وهبى پاشا ، على بك ژ ويلايهتا مووسل هيته سزرگون کرن (نفي کرن) چونکه ئەو سهدهمى (ئه گهرى) بارى ئاسايشا نهرههتا ولايهتينييه.

Dokument no: 76

9/10/ 1892

Li pey biriyara lijna çaksazî bi serweriya ferîq 'umer wehbî paşa, 'elî bek ji wylayeta musil hête sorgun kirin (nefî kirin) çunke ew sedemê (egerê) barê asayşa nereheta wlayetêye

^{٢٥}. د. عدنان زيان وقادر سليم، ص ١١٨.

مقتل سبعة من وجهاء الازدية

من قبل الفريق عمر وهبي باشا سنة ١٨٩١م

يتبين من الوثائق العثمانية انهم قد قتلوا غدرًا سبعة من وجهاء منطقة الشيخان، والحكومة العثمانية حاولت التستر على الحدث بواسطة بعض التحقيقات البسيطة، واقناع الازدية بان القانون سيكون سيد الموقف وستتخذ اجراءات صارمة بحق مرتكبيها، لكن التحقيق كان مجرد روتين، لان الحدث كان مخطط له مسبقاً

وثيقة رقم (۷۷)

اليوم جاء (۲۰) شخصاً من إيزيدية الشيخان بمعية السيد أكرم حول ضحايا (۷) من رؤساء الايزدية المقتولين، وأكدوا بان الذين أعطوا الأوامر بقتل هؤلاء هما عاكف خادم عمر وهبي باشا و رشيد أفندي مسؤول ناحية الشيخان، ووعد الايزدية بفتح التحقيق حول الحادث، ولكي لا تتكرر مثل هذه الحوادث، تم تنبيه الوالي.

۱۲ كانون الثاني سنة ۱۳۰۸

كامل شاكر صادق

حسب المصادقية

الياور درويش

په لکه نامه (۷۷)

نیرو (۲۰) ئیزیدی ژ شیخانئ تهقی کوژهری (۷) مهزنین دهقری هاتن دگهل ئەکرهم و کوژهری (۷) مهزنان ل خو موکر هاتیه کوئی کو فهرمانا کوشتنا (۷) رهيسان دایه وان عاکفی خزمه تکاری عومهر پاشا و بهرپرسی ناحیا شیخان رهشید ئەفهندی یه، و وان فهرمان دایه کو (۷) مهزن بهینه کوشتن. ژ بو ئیزیدیان سۆز هاتیه دان کو دی رودان بهیته فهکولینکرن و ژ بو کو رودانین ب وی رهنگی نههینه دوباره کرن پاریزگار هاتیه هیشیار کرن.

۱۲ ی کانونا دووی ساللا ۱۳۰۸

کامیل شاکیر صادق

ل گۆر راستیا خو یه

یاوهر دهرویش

Dokument 77

Îro 20 êzîdî ji şêxanê tevî kujerê 7 reysên deverê hatin digel ekir em û kujerê 7 reysan li xu mukir hatiye ku yê ku fermana kuştina 7 reysan daiye wan akîfê xizmetkarê umer paşa û berpîrsê nahîya şêxan reşîdi efendî ye û wan ferman daiye ku 7 reys bihêne kuştin. Ji bo êzîdiyan soz hatiye dan ku dê rudan bihête vekolînkirin û ji bo ku rudanên bi wî rengî nehêne dubare kirin parêzgar hatiye hîşiyar kirin.

12 ê qanuna sanî sala 1308

Kamîl şakîr sadq

LI gor rastiya xu iye

Iyawer dervîş

وثيقة رقم (78)

في لقاء مع مسؤولي المنطقة، تم بأخذ الاعتبار شكاوى أهالي شيخان، وتبين للأهالي بآمر من السلطان سيتم الوقوف على حادثة اغتيال (٧) من ورؤساء الايزدية من قبل عاكف خادم عمر وهبي باشا و رشيد أفندي مسؤول ناحية شيخان، وسيتم التحقيق وسنعلم الأهالي بالنتائج، وأحد أعضاء الوفد سيقف على موضوع الحادثة وتشكل لجنة للتحقيق، في هذا المجال الأوامر والقرار للسلطان، وهذه هي ملاحظاتنا للسلطان.

في ٨ رجب سنة ١٣١٠ (١٨٩٢م) وفي ١٤ كانون الثاني سنة ١٣٠٨

عبدكم شاكر عبدكم درويش ابراهيم ابن ابراهيم

په لک نامه ژماره (78)

د هه فديتین ب بهرپرسيں دهقري را گلي و گازنديں خه لکي شيخاني هاته بهرچاڅکرن و ژ بو خه لک هاتيه ديار کرن کو ب فهرمانا پاديشاه لسهر رودانا کوشتا (٧) مهزنيں ئيزيدي ژ لايي رهشيد ئه فندی بهرپرسي ناحيا شيخاني و عاکفي خزمه تکاری عومر پاشا دهيته راوه ستاندين و دي ئه ف رودان بهيته فه کولينکرن و دي ئه نجامين وي ژ خه لک را بهيته ئاشکرا کرن و که سه کی ژ ناف شاندی دي ل سهر روداني راوه ستيت و لژنه يه ک ژ بو فه کولينی بهيته دروستکرن، د فی مژاري دا بريار و فهرمان يي پاديشاهي مهيه و ئه و ژي پيشنيارين مه نه ژ بو پاديشاهي مه.

٨ ي ره جوب سال ١٣١٠ و ١٤ يي کانوونا دووي سال ١٣٠٨

ئهدی وه شاكير ئهدی وه درويش ئيبراهيم کوري ئيبراهيم

Dokument 78

Di hevdîtinên bi berpîrsên deverê ra glî û gazncên xelkê şêxanê hate berçavkirin û ji bo xelk hatiye diyar kirin ku bi fermana padîşah li ser rudana kuştina 7 reysên êzîdî ji laiye reşîdi efendî berpîrsê nahîya şêxanê û akîfê xizmetkarê umer paşa dihête rawestîn û dê ev rudan bihête vekolînkirin û dê encamên wê ji xelk ra bihête aşkir a kirin û kesekî ji nav şandê dê li ser rudanê rawestît û lijneyek ji bo vekolînê bihête dirustkirin, di vê mjarê da biriyar û ferman yê padîşahê me ye û ew jî pêşniyarên me ne ji bo padîşahê me.

Fî 8 ê recebi sala 1310 û fî 14 yê qanun-î sanî sala 1308

Ebidê we şakîr

Ebidê we derwîş îbrahîm bîn îbrahîm

وثيقة رقم (79)

18. BOA. Y. MTV. 74/36, 9 B. 1310 (27 January 1893)

مورد هبت تحقيقه در مورد سيرة القديس يوسف

كوفي نام ايم در نام ايم تحقيق فرزند عمر باستانك مصري ملازم عاتق بكلمه بيخانه نجيبى سدى سابقه رجب اوتيك
بخوانه وسجاء كز فرزند فرجه در به بنامه و نظير بندي الحاد كقصد اور بندهم عقلمند اولين هم معاد استه الالون فرمايه
۱۴۱۸ هجری قمری
مردودان سارن ورنه سارن

مادر الكرم اللهي
در و صبح

اصلة مطابقت

وثيقة رقم (79)

الموصل (الهيئة التحقيقية)

اتشاء التحقيق وصلنا إلى تلك المصادقية بان رشيد أفندي وخادم عمر باشا (ملازم عاكف^{٢٦}) هما المتهمان بقتل رؤساء الايزدية ، ويفسح المجال كي يتم محاكمتهم.

١٤ كانون الثاني سنة ١٣٠٨

أمر لواء كامل صادق شاكر

حسب المصادقية (أسلنا موتابقتر)

الياور أكرم عبدكم درويش

په لکه نامه ژماره (79)

د بهردهوامیا فه کولینا مه دا ئەم گهیشتن وی باوهریی کو رهشید ئەفهندی و خزمه تکارێ عومەر پاشا ملازم عاکف د کوشتنا مهزنین ئیزدیان دا تۆمه تبارن و ری بهیته دان داکو بهیته دادگه هکرن

١٤ ی کانوونا دووی ساللا ١٣٠٨

میرلیوا کامیل سادق شاکیر

ل گۆر راستیا خویه (ئاسلنا موتابقتر)

یاوهر ئەکرهم ئەبدی وه درویش

Dokument no: 79

Di berdewamiya vekolîna me da em gîştin wê baweriyê ku reşîd efendî û xizmetkarê umer paşa mlazim akîf Di kuştina reysên êzdiyan da tometbarn û rê bihête dan daku bihêne dadgehê kirin

14 ê qanun-î sanî sala 1308

Mîr lîwa kamîli sadiq şakîr

Li gor rastiya xu iye (asilina mutabqtr)

lyaver-î ekir em ebdê we derwîş

٢٦ . ملازم : مرشح لمنصب في دائرة الحكومة

وثيقة رقم (٨٠)

إلى ولاية الموصل

٢٩ محرم ١٣١١ - ٣١ تموز ١٣٠٩

رقم ١٥٤٣

الحاج أمين أفندي رئيس بلدية الموصل، لغرض البحث ودراسة بخصوص تثبيت العشائر، سافر مرتين إلى منطقة الشيخان وصرف مبلغاً كبيراً، لأجله وعن طريق كتاب طلب فيه بزيادة راتبه ضعفاً، علماً أن راتبه (١٠٠٠) الف قرش، تم الموافقة على طلبه، وعلى المالية تنفيذ طلب رئيس بلدية الموصل.

په لکھنامہ ژماره (٣٥)

ژ بو ولایهتا موسلی

٢٩ ی موحرهم ١٣١١ - ٣١ ئی تیرمهها ١٣٠٩

هژمار ١٥٤٣

حاجی ئەمین ئەفەندی سەرۆکی باژێرقانیا موسلی ب مەرەما بجیهکرننا عەشیران ژ بو قە کۆلینەک ئەنجام بەدەت (٢) جاران چۆیه دەقەرا شیخانێ و گەلەک مەسرهف کریه و ژ بو قی یهکی ژ ی ب ریکا نھیسینەکی داخواز کریه کو راتبی وی (٢) دوو قات بەیتە زیدەکرن کو راتبی وی هزار قروشە. ئەف داخوازا وی هاتیە قەبولکرن و دارای ژ ی پیتھییه داخوازا سەرۆکی باژێرقانیا موسلی بجیه بهینیت.

Dokument no: 80

JI BO PARÊZGEHA MUSILÊ

29 ê mharem 1311 – 31 ê tîrmeha 1309

Hijmar 1543

Hacî emîn efendî serokê bajêrvaniya musilê bi merema bicîhkirna eşîran ji bo vekolînek encam bidet 2 caran çuiye devera şêxanê û gelek mesref kiriye û ji bo vê iyekê jî bi rêka kîtebekî daxwaz kir ye ku ratibê wî 2 qat bihête zêdekirin ku ratibê wî hizar qiruşe. Ev daxwaza wî hatiye qebulkirin û darayi jî pêdwiye daxwaza serokê bajêrwaniya musilê bicîh bihînît.

وثيقة رقم (٨١)

قصر ستيرك للهومايون

دائرة رئاسة الكتابات

صورة تلغراف السري المرسلة من ولاية الموصل

في الأيام السابقة عند المناطق الايزدية، أمر اللواء بكر باشا والقوات المتجفلة معه، بدون إعلام الوالي، قاموا بأعمال في مناطق سنجار وفي يوم السبت هاجموا قرية (بكران) وقتل عدد كبير من قواته، وبعدها نهبوا من قرية منديكان (٥) الاف بعير، و(١٥٠) من الحيوانات الأخرى، وذهبوا إلى قرية بلدي مركز الحكومة، في السنة السابقة عمر باشا وهذه السنة أمر اللواء بكر باشا ضحوا بقواتنا العسكرية وقدموا خسائر فادحة، ولكم العلم.

٢٩ أيلول ١٣٠٩

عثمان

په لگه نامه ژماره (٨١)

قهسرا ستيرك

دائيرهيا سهر كيتابهت

سوره تا ته لگرافا ب نهينى كو ژ پاريزگه ها موسلى هاتيه

رؤژا بهرى ل ههريمين كو ئيزدى ژيان دكه، ميرليوا بهكر پاشا و هيژا دگهل دا بى كو پاريزگه هى تاگاهدان بكه بزاغه كى ل ههرىما شهنگالى كرنه و رؤژا شه ميبينى هيرشى سهر گوندى بيكران (بهكران) كرىه و هژماره كى لهشكهرين وى هاتيه كوشتن و دگهل وى ئيه كى دا ل گوندى مهنده كان (٥) هزار حيشتر و (١٥٠) هه يقانين دن برنه و چونه گوندى بهلهدى يى نافه ندا حكومه تى و پار سال عومهر پاشا و ئيسال ژى ميرليوا بهكر پاشا لهشكهرى مه كرىه قوربان و خستيه زيانه كى مهزن، ژ بؤ زانياريا وه.

٢٩ ئى ئه يلو لا ١٣٠٩

ئوسمان

Dokument no: 81

QESRA STÊRK

DAYIREIYA SER KÎTABET

Sureta Telgirafa bi pasword yê ku ji parêzgeha musilê hatiye

Roja berê li herêmên ku êzdî jiyana dikan, mîr lîwa bekîr paşa û hêza digel da bê ku parêzgehê agahdar biken bzavekî li herêma şengalê kirine û roja şembîyê hêrşê ser gundê bîkiran kir ye û hijmarekî leşkerên wî hatiye kuştin û digel wê iyekê da li gundê mendekan 5 hizar hêştr û 150 heyvanên din birne û çune gundê beledî yê navenda hikumetê û par sal umer paşa û îsal jî mîr lîwa bekîr paşa leşkerê me kiriye qurban û xistiye ziyaneke mezn, ji bo zaniyariya we

29 ê eylula 1309

Osman

وثيقة رقم (82)

برقية بكر باشا الى والي الموصل يعلمه بقراره قيادة حملة عسكرية على
ايزيدية جبل سنجار بتاريخ ١١/٧/١٨٩٣م.

Osmanki Arzivi Daire Baskazligi

Y. A. Hus 1310 - 12.27

استفادوا من اوردت في هذه الحالة بانهم هم الذين ارتكبوا هذه الجريمة في ايزيدية
ويعتبروا انهم الذين ارتكبوا هذه الجريمة في ايزيدية وانهما هم الذين ارتكبوا
هذه الجريمة في ايزيدية وانهما هم الذين ارتكبوا هذه الجريمة في ايزيدية

- BOA.,Y..A...HUS.277/123.(Yurdaer ABCA.p212).

وثيقة رقم (82)

١١ / ٧ / ١٨٩٣

ارسل بكر باشا بتاريخ ١١ تموز ١٨٩٣ برقية إلى والي الموصل يعلمه، بأنه سيقوم بقيادة حملة عسكرية كبيرة تضم ثلاثة طوابير من القوات العثمانية لمهاجمة إيزيدية جبل سنجار^{٣٧}

په لکه نامه ژماره (82)

ل ١١ / تیرمهها / ١٨٩٣ به کر باشا بروسکه کی بو والیی موسل رهوانه دکهت، تیدا دیارکهت کو رابت ب هیرشه که لیشرکه ری یه مهزن لسهر ئیزدیین دهفرا شنگالی، پیکهاتییه ژسی (رهتلا - تابورا).

Dokument no: 82

Li 11/ Tirmeha/ 1893

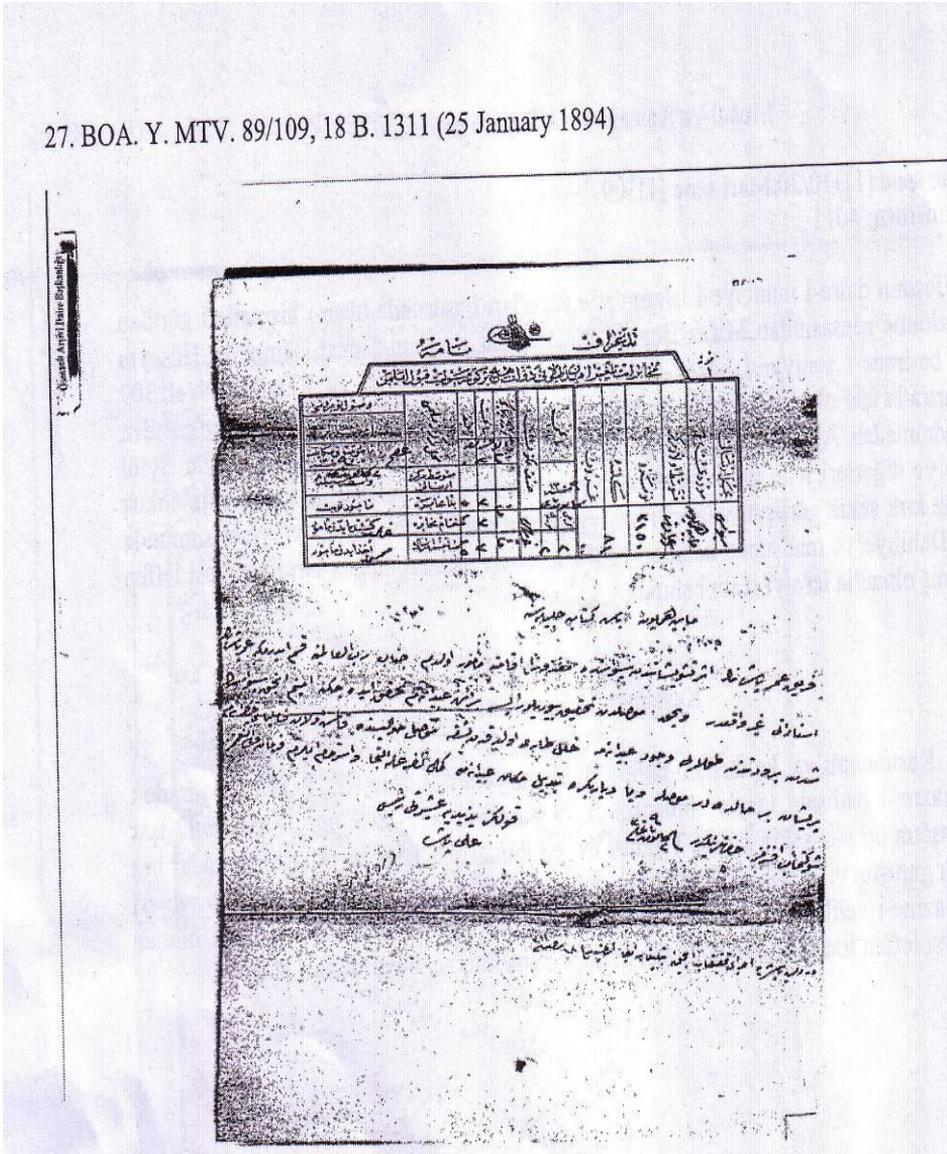
Bekir başa biruskekê bo waliyê musil rewane diket ، têda diyar di ket ku rabit bi hêrşeke lêşkerî ye mezn liser êzdiyên devera şingalê ، pêkhatîye ji sê (retla- tabora)

٢٧. د. عدنان زیان وقادر سلیم، ص ١٣١

وثائق عثمانية حول نفي علي بك امير الازيدية
الى سيواس

وثيقة رقم (83)

27. BOA. Y. MTV. 89/109, 18 B. 1311 (25 January 1894)

وثيقة رقم (83)

محل إرسال ، سيواس

إلى السيد رئيس الكتاب^{٢٨}

بتعاون من الفريق عمر باشا أجبرت على البقاء في سيواس ، وأقسم بالله بان ادعاء عمر باشا لا حقيقة له ، وإذا تم التحقيق في الموصل ستبين الحقيقة ، ويتبين ذنبه تجاهي ، ومرضت لكون الشروط والالتزامات في سيواس صعبة جداً ، وعائلتي في الموصل في حالة يرثى لها ، وأرجو منكم السماح لي بالسفر من ديار بكر إلى الموصل ، في هذا المجال الأمر لسلطانكم العظيم.

٢ كانون الثاني ١٣٠٩

مخلصكم رئيس عشائر الايزدية

علي باشا

په لگه نامه (٣٨)

مهال - ئى ئىرسالى: سيواس

ژ بۇ ريزدار سهر كيتابهت

ب هيله كاريا فهريق عومهر پاشا ئەز نه چار مام ل سيواسى بجيه بيم ، ئەز بناقى خودى سوند دخوم كو ئيديعاين عومهر پاشا نه راستن و ئەگەر ل موسلى فهكولين بهيته كرن دى راستى دهريكه قيت و دى بى تاوانيا من ئاشكرا ببيت ، ژ بهر شهرت و مهرجين سيواسى گران و دژوارن ئەز توشى نه ساخيى هاتم و بنه مالا من ل موسلى د رهوشه كى پر خراب دايه و ئەز هيقى دكهم كو من ژ بۇ دياربه كر يان موسلى ريكن و د قى دهربارى دا بريار يا پاديشاهى مه يى بلنده .

٢ ى كانوونا دووى ساللا ١٣٠٩

موخلصى وه سهروكى عهشيرا ئبيزيديه

عهلى پاشا

٢٨ . رئيس الكتاب : امين ديوان الصدر الاعظم ، ووزير الخارجية ابتداء من القرن الثامن عشر

Dokument no: 83

MEHAL-Î ÎRSALÎ: SÎWAS **JI BO RÊZDAR SER KÎTABET**

Bi hîlekariya ferîq umer paşa ez neçar mam li sîwasê bicîh bbm, ez binavê xweda sondi dxum ku îdiya iya umer paşa ne rastin û eger li musilê vekolîn bihête kirin dê rastî derbikevît û dê bê tawaniya min aşkira bibît, ji ber şert û mercên sîwasê giran û dijwarin ez tuşî nesaxîyê hatim û binemala min li musilê Di rewşekî pir xrabi da ye û ez rîca dikem ku min ji bo diyarbekirin iyan musilê rêkin û Di vê derbarê da biriyar yê padîşahê me yê blinde.

2 Ê Qanuna Sanî Sala 1309
Muxlsê We Serokê Eşîra Yêzîdiye
Elî Paşa

وثيقة رقم (84)

أمر بالتحقيق من قبل درويش باشا

١٨ رجب ١٣١١ (١٨٩٣م)

بأمر رئيس الكتاب، حسب طلب رئيس عشائر الازيدية حول ظروفه، يتم إجراء التحقيق الآن وبيان وضعه الحالي، علي باشا رئيس العشائر الازيدية وأشقاؤه ميرزا وعبدي باشا من النافذين في منطقتهم، والازيدية في مناطقهم يصغون إليهم، ظروفهم قبل الآن قد بينها عمر باشا للسلطان، لذلك تم تعيينهم، بعد (٢٠) عشرين يوماً من تعيينه، تم اتهامه من قبل عمر باشا بقيادة انتفاضة للإيزيدية، وبأمره تم نفيه،

في الحقيقة علي باشا بعمله وواجباته لم يتخل عن عقيدته الازيدية، ولا حقيقة لإعتناق الازيدية للديانة الإسلامية، لهذا لم يتم تحويلهم إلى محكمة، وهؤلاء لا يستحقون تلك الحقوق الممنوحة لهم، إذ تم محاكمتهم وثبتت عليهم التهمة يجب نفيهم إلى جهة بعيدة، لكن إن لم تثبت بحقهم التهمة، يمنح لهم راتب متواضع لتمشية أمور حياتهم وبناء على طلبهم يتم تحويلهم من دياربكر إلى الموصل.

٢٥ رجب سنة ١٣١١ و ١٦ كانون الثاني سنة ١٣٠٩

الياور أكرم شهرياريلري

عبدكم درويش

په لکه نامه ژماره (84)

ژ بو درویش پاشا فه کولینن لسهر بکته فهرمان هاتیه دان

۱۸ ی رهجهب ۱۳۱۱

ب فهرمانا سهر کاتیب، ل سهر داخوازا سهرۆکی عه شیرهتا ئیزیدیان عه لی پاشا ل سهر رهوشا وی فه کولینهک نوو بهیته کرن و رهوشا وی بهیته زهلال کرن. عه لی پاشا یی سهرۆکی عه شیرهتا ئیزیدیان و برابین وی میرزا و عه بهدی پاشا ل ههریمی خودان باندورن و ئیزیدین ههریمی گوهداریا وان دکهن، باندورا فان کهسان بهری نها ژ ئالیی فهریق عومهر پاشا فه ژ بو پادیشاه هاتیه دیارکرن، ژ بهر فی یهکی تهفه هاتنه وازیفه دار کرن (دامه زراندن)، لی پشتی (۲۰) رۆژان لسهر وازیفه دار کرنا وان، دیسا ژ ئالیی عومهر پاشا فه، عه لی پاشا وهک سهرکیشی سهرهلدانا ئیزیدیان هاته تاوانبارکرن و ب فهرمانا وی هاتنه سورگن کرن. عه لی پاشا ل دیف کار و ئهرکی خو، د راستی دا دهست ژ باوهریا ئیزیدیاتی بهرنه دایه و دهر بازبوونا ئیزیدیان ژ بو موسلمانه تیی ژی د راستیا خو دا نه بوونه موسلمان و ژ بو فی یهکی جارمکی ژی ژ بو دادگه هی نه هاتنه رهوانه کرن و ئهو کهسان نه لایقی وان ئهرکا بوون کو ژ وان را هاتیه دان. ئه گهر ئهو بهینه دادگه هی کرن و تاوانا وان ئیسات بیت دقیت ژ بو عه رده کی ته نها بهینه سورگن کرن (دورخستن - نهغه)، لی ئه گهر تاوانا ل سهر وان نه هات ئیسات کرن دی راتبه کی کو کاربن ژیا نا خو به رده وام بکهن ژ بو وان بهیته تهرخان کرن و ل گور داخوازا وان ژ بو دیاربه کریان موسلی بهینه بجیه کرن.

۲۵ ی رهجهب ساللا ۱۳۱۱ و ۱۶ ی کانوونا دووی ساللا ۱۳۰۹

یاوهرئه کهرم - ئی شه هریاریلهری

ئه بدی وه درویش

Dokument no: 84

JI BO DERWÎŞ PAŞA VEKOLÎNÊ LI SER BIKET FERMAN HATIYE DAN

18 Ê RECEB 1311

Bi fermana ser katîb, li ser daxwaza serokê eşîreta êzîdiyan elî paşa li ser rewşa wî vekolînek nû bihête kirin û rewşa bihête zelalkirin. Elî paşa yê serokê eşîreta êzîdiyan û biraiyên wî mîrza û bedî paşa li herêmê xudan bandorn û êzîdiyên herême gohdariya wan diken, bandora van kesan berî niha ji aliyê ferîq umer paşa ve ji bo padîşah hatiye diyarkirin, ji ber vê iyekê ev hatine wazîfedar kirin lê piştî 20 rojan li ser wazîfedar kirina wan, dîsa ji aliyê umer paşa ve, elî paşa wek serkêşê serhildana êzdiyan hate tawanbarkirin û bi fermana wî hatine surgin kirin. Elî paşa li dîv kar û erkê xu, Di rastî da dest ji baweriya êzîdiyatî berneda ye û derbazbuna êzdiyan ji bo musulmanetîyê jî Di rastiya xu da nebune musulman û ji bo vê iyekê carekî jî ji bo dadgehê nehatine rewane kirin û ew kesan ne layiqê wan erka bun ku ji wan ra hatiye dan. Eger ew bihêne dadgehîkirin û tawana wan îsbat bbît dvêt ji bo erdekî tenha bihêne surgin kirin, lê eger tawana li ser wan nehat îsbatkirin dê ratbekî ku karbin jiyana xu berdewam biken ji bo wan bihête terxan kirin û li gor daxwaziya wan ji bo diyarbekir iyan musilê bihêne bicîhkirin.

25 ê receb sala 1311 û 16 ê qanuna sanî sala 1309

lyawer-î ekir em-î şehriyarîlerî

Ebidê we derwîş

وثيقة رقم (٨٥)

دائرة الصادرة

مديرية القلم

رقم ١٥٨٢

إلى وزارة الداخلية

سيدنا الكبير والمتعالى (العظيم)

بخصوص (زوجة علي باشا)^{٢٩} إنها في منفى سيواس تطلب العفو والسماح لها بالعودة إلى الموصل، لكن هناك مخاوف من عودتها وذلك بأن تقود الايزدية نحو انتفاضة، لذلك من الأفضل ابقائها في كاستامونو.

٢٥ الصفر سنة ١٣١٢ (١٨٩٤م) و ٥ أيلول ١٣١٠

الصادري والياور أكرم جواد

په لکھنامہ ژماره (٤٠)

دائيرا سادارهت

ريڤه بهريا قهلمى

هژمار ١٥٨٢

ژ بو وهزارهتا نافخو

سهيداي مهيدى مهزن و بلند

ژ ئاليى ژنا عهلى پاشا كول سيواسى د سورگنى دايه ليپورينا وى دهيت خوhestن و داخواز دكهت كورى بهيته داين كو فهگهرن موسلى، ئه وهه رچهند داخواز دكهن فهگهرن موسلى ژى لى ديسان مهترسيا وى ئيكي ههيه كو سهركيشيا سه رهلدانه كى دى يى ئيزديا بكهن و ژ بهر قى ئيكي يا باش ئه وه كول كاستامونويى بهمين.

٢٥ ى سافهر سالا ١٣١٢ و ٥ ئه يولولا ١٣١٠

سادرازام و ئياوهرى ئه كرم

جهواد

^{٢٩} . للتفاصيل عن حياة ميان خاتون زوجة الامير علي بك ينظر الملاحق

Dokument no: 85

DAYIRE-Î SADARET

RÊVEBERIYA QELEMÎ

HIJMAR 1582

JI BO WEZARETA NAFXO

Seydayi meyê mezin û bilind

Ji aliyê jna Elî paşa ku li sîwasê Di surginê da ye lêborîna wî dihêt xwestin û daxwaz diket ku rê bihête dayin ku vegern musilê, ew herçendi daxwaz diken vegern musilê jî lê dîsan metrsiya wê iyekê heiyê ku serkêşiya serhildanekî dî yê êzdiya biken û ji ber vê iyekê iya baş ewe ku li kastamonu yê bmînin.

25 ê safer sala 1312 û 5 eylula 1310

Sadirazam û iyawerê ekir em

Cewad